

Müslüman toplumlarda Erkekler arası cinsellik ve Erotizm

Erkek Erkeğe Cinselliğe Farklı Yaklaşımlar:
Fas'tan Özbekistan'a Erotizm o Fas'ta Bir İtalyan
o Faslı Oğlanlar ve Seks o Suriyeli Erkekler
Arasında o İranlı Erkeğe Yakın Bakış o Gü-
nümüzün İranlı Çocuğu o Tahran, Tehlikeli

Aşk o Çağdaşlığın Eşiğinde Türkiye o Tür-
kiye'de Travestiler ve Transseksüeller o Tür-
kiye'de Eşcinsel Hareketin Başlangıcı o Ka-
açi'de Fazla Cinsel Olmayan Bir Yaşam:
Pakistan'da Bir Pakistanlı'nın Görüşü
o Kutsal Topraklardan Tanıkların İzzetli ve Fi-
ristinli Erkeklerin Cinsel Yaklaşımları o

Paris'teki Arap Erkekleri o Doğu ve Batının
Cinsel Buluşması; Batı Turizmi ve Göçmen
Müslüman Toplamlar o İslam Kanunlarında
Eşcinsellik o Liwät o John Boswell'in Müs-
luman Eşcinselleriyle İlgili Yazısının Bir Eleş-
tirisini o İslam o Bir Film İncelemesi : Küllerin

kutuphaneci - eskikitaplarim.com

Arno Schmitt
Jehoeda Sofer

KAY
RAM

Arno Schmitt, Özgür Berlin Üniversitesi'nde İslam dini üzerine çalışmaktadır. Müslüman toplumlarda erkekler arası cinsellik ve erotizm konulu, yaklaşık 30 bin maddeden oluşan bir bibliyografyayı hazırlamıştır.

Jehoeda Sofer, (1944-1990), Hollanda'da gazetecilik yaptı. Erkekler arası cinsellik ve ülkelerin yasal durumları üzerine, ülke-ülke yaptığı araştırma kaynak kitap oldu. Homoseksüellik konusunda ve İsrail-Filistin sorunu hakkında yapılan çalışmaların editörüydü. 1975'den sonra, Hollanda ve Uluslararası Lezbiyen ve Eşcinsel Hareketlerinin aktif üyesiydi.

İÇİNDEKİLER

<i>A. Schmitt, J. Sofer, Giriş</i>	15
<i>Jeffrey Weeks, Önsöz</i>	11
<i>A. Schmitt, Erkek Erkeğe Cinselliğe Farklı Yaklaşımlar: Fas'tan Özbekistan'a Erotizm</i>	17
<i>Gianni de Martino, Fas'ta Bir İtalyan</i>	41
<i>Andreas Eppink, Faslı Oğlanlar ve Seks</i>	49
<i>Gary B. MacDonald, Suriyeli Erkekler Arasında</i>	57
<i>Jerry Zarit, İranlı Erkeğe Yakın Bakış</i>	71
<i>David Reed, Günümüzün İranlı Çocuğu</i>	77
<i>Hélène Kafi, Tahran, Tehlikeli Aşk</i>	85
<i>Mehmet Ümit Necef, Çağdaşlığın Eşiğinde Türkiye</i>	89
<i>Thijis Janssen, Türkiye'de Travestiler ve Transseksüeller</i>	95
<i>J. Sofer, Türkiye'de Eşcinsel Hareketin Başlangıcı</i>	105
<i>Baddurdin Khan, Karaçi'de Fazla Eşcinsel Olmayan Bir Yaşam: Pakistan'da Yaşayan Bir Pakistanlı'nın Görüşü</i>	111
<i>J. Sofer, Kutsal Topraklardan Tanıklar: İsrailli ve Filistinli Erkeklerin Cinsel Yaklaşımları</i>	123
<i>Dominique Robert, Paris'teki Arap Erkekleri</i>	137
<i>A. Schmitt, Doğu ve Batının Cinsel Buluşması; Batı Turizmi ve Göçmen Müslüman Topluluklar</i>	141
<i>J. Sofer, İslam Kanunlarında Eşcinsellik</i>	147
<i>Charles Pellat, Liwât</i>	165
<i>A. Schmitt, John Boswell'in Müslüman Eşcinselleriyle İlgili Yazısının Bir Eleştirisi</i>	181
<i>Maarten Schild, İslam</i>	191
<i>J. Sofer, Küllerin Adamı: Bir Film İncelemesi</i>	201

ÜLKEMİZDE pek çok konu, ne yazık ki, tartışma gündemine, Batı kaynaklı olarak giriyor. Önce çeviriler yapılıyor, bunlar okunuyor, sonra da yerli çalışmalar başlıyor.

Okuyacağınız bu kitap da, bir anlamda kulağı tersten göstermenin tipik bir örneğini oluşturuyor. Müslüman toplumlar coğrafyasındaki sosyolojik bir araştırma olan bu kitap, önce İngilizceye çevriliyor, Arapçadan, Farsçadan; sonra şimdi de Türkçeye ‘aktarılıyor’.

Bu, “keyif”lendirmeyen olguya değinmekteki amacımız, öncelikle bir günah çıkarıma değil. Eğer kendi toprağımızda üretmiyor, üret-tiremiyorsak ve kafamıza da takılmışsa, çevirmekten, aktarmaktan başka kurtuluş yok. Ama bunu yaparken, yanlışlıklara düşmekten de sakınmak gerekiyor. Bu nasıl yapılabilir? Metinde İngilizceye çevrilirken yapılmış bir yanlış varsa, ya da örneğin bu kitapta olduğu gibi, makaleleri yazarların gerek algılayış, gerek dil temelli yanlışları varsa, (yanlış anlaşılmasın olduğu için değil olabileceği için değiniliyor,) ne yapılmalı? Düzeltme doğru bir yol mu? Dipnotlarla mı müdahale edilmeli?

İşte bu can alıcı sorunlardan köklü kurtuluşun yolu, toprağımızın sorunlarını öncelikle kendi araştırma, inceleme vb. çalışmalarla gün

ışığına çıkarmamızdadır. Elbette, böylesi bir konuda Batı kaynaklı araştırmalara da fazlasıyla gereksinim duyulur, en azından ‘o yönden’ olaylara bakışın anlaşılması için bu zorunludur. Ama ilk çabalar gösterilmediyse, yukarıda değinilen yanlışlardan da çok fazla guncunmamak gerekir. Bir ilk çalışma olarak değerlendirmek, bir çıkış noktası olarak yararlanmak yeterli olur.

Bu işin bir yönü,

İkinci bir yön ise, eşcinselliğin (ve tabii eşcinsellerin) insanın bir olgusu olduğunu kabul ederek, tıpkı sınıflar gibi, tıpkı etnik farklılıklar gibi, kadın-erkek sorunu gibi incelemek, işlemek zamanının gelip çatdığı ve belki de çok geç kalındığıdır.

Yine Batıda, üniversiteler düzeyinde ele alınan, pek çok devletin yasalarında önemlice değişiklikler yaptıran bir olgunun, yok sayılması, belki günü kurtarır. Ama geleceği içinden çıkılmaz hale getiren bu “ihmal”, sol için öncelikli gündem maddelerinden biri olmak durumundadır. Yönetici kesimin, sınıfların, toplumun çoğunluğunun algılayışı, isteği ne olursa olsun, sol, eşcinsellerle ve sorunlarıyla yakından ilgilenmekle hem yükümlüdür, hem de solu sol yapan yarlardan biri de marjinal akımlarla sağlayacağı akışkanlıktır.

Bugüne kadar kulak arkası ettiğimiz bir konuda, oldukça kapsamlı bir çalışmayı okura iletmekten, işte özetlediğimiz iki nedenle mutluluk duyuyoruz. Umalım, bu “ithal” çaba, “yerli” araştırmalara ipucu olsun ve sol hareket de yaslanacağı kanallardan birine böylelikle hiç değilse göz çevirebilsin...

KAVRAM

BU KİTAP, yaşamı çeşitlilik ve yapısı bakımından, yaşadığımız dünya kadar zengin olan editör yardımcım ve arkadaşıma ithaf edilmiştir.

Jehoeda Sofer, Bağdat'ta Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi ve kendini Batının bir parçası kabul eden İsrail'de, Doğulu Yahudilerin arasında büyüdü. Jehoeda kendini Arap Yahudi olarak görürdü. Filistin / İsrail ülkesini sevdi, Kudüs / El- Kasr'ın büyüleyen güzelliğini, asla azalmayan bir yoğunlukla hissetti.

Jehoeda, yaşamını Ortadoğu halklarının kültürünü, edebiyatını ve kahtımını anlamaya ve bilginin yayılmasına adadı. Irk, din, seks, sınıf, tabiyet, politik görüş ya da cinsel yönelmeye yapılan baskıyla her koşulda mücadele etti.

Amsterdam'a yerleştikten sonra hem Hollanda'daki hem de uluslararası eşcinsel ve lezbiyen hakları için yapılan hareketlerde önemli bir rol oynadı. Özellikle Üçüncü Dünyayla ilgili çalışmalar yaptığı *International Lesbian ana Gay Association*'ın (Uluslararası Lezbiyen ve Eşcinsel Topluluğu) önemli bir üyesi idi. Hollanda'da, Avrupa ve İsrail'deki Yahudi topluluklarında, Ortadoğu'daki barışın ve Yahudilerle Arapların anlaşmasının aktif bir savunucusuydu.

Sayısız eserin yazarı olan Jehoeda, Ortadoğunun problemlerinin olası çözümlerinin ve vurgulanan anlaşmazlığın daha iyi anlaşılmasına büyük ölçüde katkıda bulundu. Birçok Filistinli arkadaş, onun sayesinde, bir Yahudinin, artık bir eşcinsel Yahudinin de, Filistinliler ve İsraillilerin özgürlüğü ve Filistin-İsrail'in barışı için mücadele edebileceklerini öğrendiler.

Asaletini ölümünde de korudu. Bir Yahudi gibi gömülmeyi seçti. Yayıncım ve ben, bu kitabın basıldığını görememiş olmasından büyük üzüntü duyuyoruz.

Arkadaşım ve meslekdaşıma,

Arno Schmitt

Berlin, 7 Kasım 1990

ÖNSÖZ

YAKIN zamana kadar, “homoseksüellik” genel tarihimizin küçük bir bölümü, şehvet düşkünleri için ayrı bir tat ya da “özel bir ilgi” olarak görülmekteydi. Günümüzde, lezbiyen ve eşcinsel tarihçilerin çabaları sayesinde, merkeziyeti açıkça görebiliyoruz: eşcinsel erotizmi ve ilişkisini incelemek tüm kültüre ışık tutmakta, bunla birlikte yaşamın karmaşık tarzını aydınlatmakta ve hepsinden önemlisi, bizleri, cinsiyet ve cinsellikle ilgili yaygın ilişkiler konusunda bilgilendirmektedir. Bu kitap incelediği Müslüman toplumları için tam olarak bunu yapmaktadır.

Bu kitaptaki zengin materyalle ilgili söylenebilecek çok şey var. Buna, tırnak içinde yazmış olduğum “homoseksüellik” sözcüğüne daha yakından bakarak başlamak istiyorum. Bu, artık evrensel bir anlam kazanmış, kabul edilen bir sözcük. Genel bir psikolojik kategoriyi, arzuları ve cinsel uygulamaların genel bir grubunu ve lezbiyenlerin ve eşcinsel erkeklerin farklı zaman, farklı kültürlerde birbirlerini tanımalarına fırsat veren genel anlamları ifade eder. Birreylerin ihtiyaçları ve “homoseksüelleri” ayrı tutan, daima farklı kişisel özellikleri konusunda bir gerçek öne sürer. Son zamanlardaki tarihsel, toplumsal ve antropolojik çalışmalar farklı bir şeyleri ortaya koyuyor. Örneğin, artık biliyoruz ki “homoseksüel” kavramı çok yeni kökenlidir.

“Homoseksüellik” ifadesi 1869'a kadar ortaya çıkmamıştı ve homoseksüellerin bir cinsel türe ait oldukları düşüncesi, -sözde seksi fen biliminin içine koyan- 1944 sonlarıyla 20. yy başlarında Batıda gelişmiş, seksolojinin buluşudur.

Tabii ki bu, eşcinsel erotik eylemin, bundan önce olmadığı anlamına gelmez. Tam tersi, bu konuda çok sayıda delil vardır. Yine de, şu an ona yüklediğimizden farklı anlamlar taşıdığı da gerçektir.

Açıkça söylemek gerekirse, homoseksüellik, cinselliğin tüm biçimlerinde olduğu gibi, farklı kültürlerde farklı anlamlar kazanır, bu o kadar fazladır ki, farklı tarzları birleştiren herhangi bir ortak nitelik bulmak zorlaşır.

Yine, dünya bazında, tarihçiler artık farklı kültürlerin eşcinsel ilişkilerle uzlaşma çabalarının iki önemli modelini araştırmaya başlamışlardır. Batıda genellikle egemen olan model, erkek eşcinselliğini kadınlıkla birleştirmektedir. Homoseksüel istek duymak, erkeklerle ilişki kurmak arzusu bireyin kendisini “gayri-erkek” olarak tanımlamasıydı. Bu yüzyılın ilk yarısında homoseksüel hakları destekleyicileri homoseksüellerden “üçüncü” ya da “aradaki” cins diye söz ederek, homoseksüellerin ne tam erkek ne de henüz tamamen kadın olmadığı düşüncesine tutarlılık kazandırmaya çalışıyorlardı.

Diğer önemli model, bu kitabın Müslüman ülkelerde egemen olarak gösterdiği modeldir. Bu, aslında, erkek eşcinselliğine, açıkça belirlenmiş kesin sınırlamalarla izin verir, en azından göz yumar. Aktif oldukları ve partnerleri oğlanlar ya da bazı durumlarda kadınsı erkekler (yani tam Batı modelindeki gibi “gerçek erkek olmayan” erkekler) olduğu sürece erkekler, toplumsal kınama olmadan, başka erkeklerle seks yapabilirler. Bununla birlikte, Batıdan getirilmiş olan dışında, bir “homoseksüel” kavramı, homoseksüel fikri ve eşcinsel yaşam biçimi yoktur.

Birçok Batılı eşcinsel, uzun zamandan beri, cinsel bir cennet bulma umuduyla İslam dünyasına yolculuk etmişlerdir. Gerçek daha da karmaşıktır. Birincisi, erkeklere tanınan cinsel ayrıcalık, cinsellikleri ve sosyal özgürlükleri sıkıca kontrol edilen kadınların zararına değildir. İkincisi, gerçek erkekliğin yaygın nosyonlarına uymayan bu yetişkin erkekler (yani efemine olan yerli erkekler ya da yalnızca eşcinsel yaşam sürmek isteyenler veya Batılılar) genellikle aşağılanır ve adam yerine konmaz.

Fakat üçüncü bir nokta da (bu kitabın ortaya koyduğu gibi), aynı derecede önemli: Fas’tan Afganistan’a kadar bütün Müslüman ülkeleri

birleştiren ortak yönler olsa bile (yalnızca dinsel kültür değil), büyük farklılıklar da görülür. Ortak yönlerin büyük bölümü, Büyük İskender’den Osmanlı Türkleri’ne kadar aynı hükümdarlık sistemi olan uzun bir tarihsel ilişkiden kaynaklanır. Cinsel adetlerin birçoğu, gerçekte, homoseksüelliği aşağılayan İslam’ın yükselişinden daha önce başlar.

Farklılıklar çok sayıda faktörden kaynaklanır: uygulanan İslam kanununun derecesi, değişik Batı kolonilerinin ve yasal sistemlerinin etkileri ve böylesine geniş bir alan içindeki kültürel çeşitliliğin kesin etkisi.

Tabii bu kitap, tüm bu çeşitliliği vurgulamayı amaçlamıyor. Bununla birlikte iki noktayı net şekilde ortaya çıkarıyor: Birincisi, çok açık bir biçimde, eşcinsel erotizmi ve ideal erkek arasındaki ilişkiyi tanımlıyor. Sonuç, yalnızca homoseksüelliği değil tüm cinsel kültürü aydınlatmak. İkincisi, hızlı gelişme konumundaki Müslüman ülkelerin düşünce tarzını vurguluyor, Bu, tarz. İran’ın anti-yenilikçi ve dinci tutuculuğundan Türkiye’nin büyük şehirlerinde Batılı bir eşcinsel yaşam tarzı geliştirmek için tüm zorluklara rağmen yapılan atılımlara kadar birçok farklı biçim alıyor.

Gerçekte, gördüğümüz eski Batı ve Doğu diyaloğunun başka bir biçimidir, bazen karşı karşıya gelerek bazen karşılıklı yararlar sağlayarak. Süreç içinde eşcinsel erotizminin anlamı büyük bir olasılıkla değişecek. Bu kitap, aynı bir fotoğraf gibi, Müslüman ülkelerin dönüm noktasındaki cinsel kültürünü ele almaktadır. Bu kültürün laik Batılı modele mi daha çok yakınlacağın, yoksa yeni bir din; bas-kının etkisiyle mi gerileyeceğini yalnızca zaman gösterecek. Oldukça kesin olarak söylenebilecek tek şey aynı kalmayacağı.

Jeffrey Weeks

GİRİŞ

İSLAM ülkelerinde cinsellik efsanelerle çevrilidir. Müslümanlar genellikle aşırı duygusal, cinsel olarak zalim ve sapık olarak tanınırlar.

Modern Batı düşüncesi, hâlâ Doğu cinselliğiyle ilgili önyargılara sahiptir. Bir tarafta, İslam, homoseksüelleri ölümle tehdit etme derecesinde anti-homoseksüel olarak görülür; diğer tarafta eşcinsellerin çoğu Müslümanların biseksüel olduğuna inanırlar. Tanca'daki Batılı homoseksüeller kolonisi, kolayca elde edilen oğlanlar ve erkeklerin destanını çevreye yayarlar.

Eşcinsel uzmanlar bile, örneğin homoseksüelliğe olumlu tavırların araştırmasında, İslam toplumunu idealleştirmişlerdir. John Boswell (*Christianity, Social Tolerance and Homosexuality* adlı eserinde, (University of Chicago Press, Chicago, 1980) “Müslümanların çoğu eşcinselliğe hayranlıkla olmasa bile kayıtsızlıkla yaklaşmaktalar” (s.194) der ve “İslamiyetin, eş-cinsel cinselliğine karşı tavrı genellikle olumludur.” (s.198) diye devam eder. Bu cümleleri destekleyecek hiçbir kanıt sunulmaz. Michel Foucault, *Histoire de la Sexualité* adlı eserinin ilk cildinde İslamiyeti, daha sonra vazgeçtiği bir şeref ünvanı olan “ars erotica” diye sınıflandırır. Teoride ve pratikte, cazibe yerini hayal kırıklığına bırakır.

Bu kitabı basmamızın sebebi, Avrupa eşcinsel hareketinin Türk ve Arap göçmenlere ve Ortadoğudaki seks turizmine karşı tutumunu tartışmaktır; bu, beyaz eşcinsellerin, “renkli” taraftaki kültürel faktörlere aldırmaksızın, takındıkları “ırkçı” tutumu odaklayan bir tartışma. Bu, kısmen, İslam toplumundaki cinsellik hakkında bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

Sir Richard Francis Burton'ın Alf Leila wa Laila (*Binbir Gece Masalları*, Benare: Kamasutra Soc., 1885- 10. cilt ve 6. kaynak)'nın çevirisiyle ilgili ünlü makalesinden beri İslam toplumunda erkek erkeğe

cinsellik ve erotizm konusunda geniş çaplı İngilizce bir çalışma yok. Bizim bu kitabımız İslam toplumunda erkekler arasındaki cinsellik ve erotizmle ilgili ilk detaylı çalışma.

Encyclopédie de l'Islam (Paris) ve *Encyclopaedia of Islam* (Leiden) adlı tanınan eserlerde Profesör Charles Pellat tarafından yazılan “Liwat” başlıklı makalenin yayınlandığı 1977 yılına dek bu konuyu ele alan “doğu uzmanı” bir eser yok. O makale bu kitapta (Arno Schwitt’in notlarıyla) yer almaktadır.

Bu eser “eşcinsel araştırmaları”yla ilgilenen herkes için hazırlanmıştı, özellikle antropolog, doğu dilleri ve edebiyat uzmanları, tarihçiler, seksologlar ve karşılaştırmalı hukuk öğrencileri. Araplar, Türkler ve İranlılar ile (turist, göçmen işçi ya da sadece bir göçmenin arkadaşı olarak) ilişkisi olan herkes için yararlı olacaktır. Makaleler, açık sözlülükle yazılmış yazılardan araştırmalara, basit tanımlamalardan akademik tezlere kadar çeşitlilik göstermektedir.

Lütfen unutmayın: Biz, kendimizi, İslam’ın coğrafi özünü sınırlandırıyoruz. Bu da Arap Dünyası, İran, Türkiye ve Afganistan’ı içeriyor; Moritanya’dan Özbekistan’a uzanan bir bölge. Hindistan, Doğu Asya ve Kuzey Afrika’daki İslam toplumları bu kitabın alanı dışındadır, çünkü bu toplumlar hâlâ yoğun bir biçimde İslamiyet öncesi kültürleri sürdürmektedirler.

Bu kitap yalnızca erkekler arasındaki cinsellik ve erotizmi incelemektedir. İslam toplumunda kadınların dünyası çok kapalıdır, çok azı açığa çıkar. Bir erkek için kadınların dünyasına girmek olanaksızdır. Bu konuyla ilgili, kadın antropologların yaptıkları araştırmalar çok yeni başlamıştır.

Bu kitabı hazırlamamızda yardımcı olan herkese çok teşekkür ediyoruz. Bir kaç isim verelim: Anke von Kügelgen, Debbie Sofer, Gerd Hekma, Tom Morrison, Jack Huberman, Nick Perrenet ve çeşitli bölümleri gönüllü olarak çeviren çevirmenler ve başlangıçtaki ufak tefek işleri halletmemiz için bağışta bulunan The Stichting Steunfonds Roze Front.

Arno Schmitt
Jehoeda Sofer

ERKEK ERKEGE CİNSELLİĞE
FARKLI YAKLAŞIMLAR:
FAS'TAN ÖZBEKİSTAN'A EROTİZM
BEŞERİ COĞRAFYA

Arno Schmitt

BU KİTAPTA yazılanlar müslüman nüfusun yaşadığı ülkeler, yani İran, Türkiye ve Arapça konuşulan ülkeler ile ilgilidir.

İslamiyeti sonradan kabul eden Kuzey Afrika, Güneydoğu Asya ve Hindistan daha farklı uygarlıklar geliştirmişlerdir. İslamın merkezinin, Büyük İskender yönetiminin (Kuzeybatı Afrika dahil) ya da Roma İmparatorluğu ve İran'ın sınırları içinde olması raslantı değildir.

Bizim asıl ilgilendiğimiz "iyi müslümanlar" değil birçok hristiyan, yahudi ve inançsız içeren islam uygarlığı üyeleridir.

Ne raslantıdır ki, ne Müslüman uygarlığı ne de din çölde gelişmedi. Mekke ticari bir şehir. Medine ise bir tarım arazisidir ve klasik İslamı, Suriye ve Mezopotamya'da şekillenmiştir.

İslam uygarlığı, Bizans ve hatta batı ortaçağ hristiyan uygarlığı kadar Helenistiktir. Sözde Araplar, Aram, Kipti ve Yunanca konuşan atalarının Helenistik davranış ve inançlarını sürdürdüler. Teorilerinin bazılarını Yunanca metinleri okuyarak öğrendiler; örneğin normalde penisin ucunda biten bir sinirin, hemcinsleriyle cinsel ilişki kur-

maktan hoşlanan bir erkeğin anüsünde olduğu görüşünü. Ayrıca, çocuğun cinsiyetinin “sağ ya da sol” tarafla belirlendiğini, yani, sperm ya sağ ya da sol testiste üretilir, yumurta ya sağ ya da sol yumurtalıkta üretilir ve rahmin sağında ya da solunda döllenir. Eğer her üç faktör de “sağ” ise, çocuk kadınlardan etkilenen tam bir erkek, eğer üçü de “sol” ise, çocuk normal bir dişi olur. Faktörlerin birazının “sağ”dan birazının “sol”dan olması erkeksi kadınların, travestilerin, hemcinslerinden hoşlanan erkeklerin ve diğer “anormallerin” oluşmasına neden olur.¹

Köylülerde ve göçmen halklarda oğlancılık kavramı yoktur. Çünkü erkek çocuk öğrenmesi gereken her şeyi babasından öğrenir.² ama ileri uygarlıklar deneyimli erkeklerin, oğlanları sevgiyle eğitmelerini motive etmek için, ki bu Yunan kökenlidir, onların erotik çekiciliğine gereksinim duyarlar.

Hepsi tek bir kıta ve yapısını şehir halkı, köylüler ve göçmenler arasındaki beşeri ve tarihi etkileşimle belirleyen aynı coğrafi bölge (eski dünya çöl kuşağının kış yağmurları sınırı) olmasına karşın, değişik ülkeler arasında büyük farklılıklar vardır.

PSİKOLOJİ

Psikoanalitik³ bakış açısına göre, homoseksüelliği bir başlangıç noktası olarak almak ve farklı toplumlarda nasıl biçimlendiğini incelemek olası değildir. En uygun yaklaşım, erkek çocuklarının yetiştirilişlerini, çevrelerindeki insanların tutum ve davranışlarıyla nasıl biçimlendiklerini ve daha sonra genç ve yetişkin erkek davranışlarını incelemektir.

Doğulu bir oğlanın şekillenmemiş orjinal cinsellikten bir yetişkinin toplum tarafından şekillendirilmiş cinselliğe gelişimini inceleyenler, Eski Yunanistan ve İslam devletleri arasında birçok ortak nokta olduğunu fark ettiler. Her iki uygarlıkta da kadınların ve çocukların domestik rolleri ile erkeklerin toplumsal rolleri arasında büyük ayrımlar vardır.

Bu ayrım, müslümanlığı savunanların iddia ettikleri “ayrı ama eşit” meselesi değildir. Erkekler, kendilerinin, fiziksel, beyinsel ve ahlaki yönden daha güçlü olduğu ve kadınların, çocukların, kölelerin,

farklı mezhepten olanların, hadımların, barbarların çift cinsiyetlilerin ve travestilerin aksine, içgüdü ve duygularını kontrol edebildiklerine inanırlar.⁴

Bütün bu gruplar ve gayri müslimler, sekste olduğu kadar, ekonomide, dinsel törenlerde, kanunlar karşısında ve politik alanda ayrımcı davranışa hedeftirler. İçe girmek erkeklerin hakkı, üstte olmak ise görevleridir.⁵ Herhangi birinin kendi kölesi ya da bir hristiyanla homoseksüel ilişki kurması yalnız toplum tarafından değil, hukukçular tarafından da meşru sayılabilir.⁶

Kadının kocasından aşağıda olduğunu kesinleştirmek için, kadının ailesinin kocaninkine göre ne ekonomik ne de sosyal bakımdan üstün olmaması gerekmektedir. (Bu Eski Yunan'daki uygulamanın benzeridir.) (*kafâ'a*). Aşağıda olmayı kesinleştirmenin bir başka yolu ise yaştır: genelde kadının kocadan genç olması gerektiği kabul edilir.

Bu ayrıcalıklar erkek üstünlüğü ile belirlenmiştir, ama gerçekte bu üstünlüğü onlar yaratırlar.

İlk sosyalleşmenin anaerik ortamda olması, Klasik Yunan'dakinin aksine, oğlanın kendisini, başlangıçta kadınlarla özdeşleştirmesine sebep olur.⁷ Annesinin gözünde küçük çocuk erkeğin rolünü üstlenir.

Domestik ortamla uyumsuzluk (genellikle aniden ortaya çıkar) ve oğlanın kendine yer edinmeye çalıştığı (aynı zamanda saygın ve diğer erkeklerin önünde eğildiği⁸ erkek toplumuna⁹ geçiş sadece tutarsız bir erkek kişiliği geliştirmesine neden olur. Bu tutarsızlık genellikle maço davranışlarla saklanır. Cinsel istek ve korunma isteği bilinçaltında homoseksüel ilişki ve incinmez görünme arzusuna dönüşür. Yetişkin erkek, babasıyla olan ilişkisinde "hiç erkek" olarak kalır.¹⁰

Son bir nokta: ilk doğanla, küçük erkek kardeşleri arasındaki fark. İlk çocuk annesi için daha önemlidir. Salt onun varlığı, toplumun gözünde annenin değerini artırır, en fazla sevgi ve ilgi ona yöneltilir: ondan daha üstün tek kişi babasıdır. Küçük erkek kardeşlerin durumu ise daha farklı olabilir.

Bu yüzden, birçok küçük kardeşin kaçınılmaz bulduğu etkilenmeye boyun eğmeye istekli olan bir ilk doğmuş gençle karşılaşmamış olmam şaşırtıcı değil.

SOSYAL DİL BİLİM (LİNGVİSTİK) I

Dil ve gerçeklik birbirini etkiler. Dil sadece gerçeğin olduğu gibi yansıması değildir: yani durumun, nesnelerin, ilişkilerin ve davranışların aynası değildir. Dünya görüşümüzü biçimlendirir: gerçekliliğimizi yaratır. Sosyal bir grubun dili onun varlığının ve düşüncelerin birçoğunu ortaya koyar.

Dilimiz, siyah ve beyazı görmemizi sağlar ki “gerçekte” bunlar pembe domuz, fildişi, fıstık, kayın, zeytin yeşili ve sarı katılmış bronz, kahve ve maun ve fındığın farklı tonlarıdır.

Dilimiz, homoseksüelleri görmemizi sağlar ki “gerçekte” yüzlerce kriterle sınıflandırılabilen binlerce değişik türün seksüel işlevini icra eden erkeklerle kadınlar vardır. Bu kriterler:

- ilgisi olan insanların sayısı
- yaşları
- dinleri
- etnik grupları
- cinsiyetleri
- olayın geçtiği yer
- kur yapma süresi
- eşleşmede aşkın, şiddetin, paranın ve sosyal baskının rolü
- olayın uzunluğu
- olayın fiziksel tekniği..... gibidir.

John Boswell’in *Revolutions, Universals ve Sexual Categories*’inde¹¹ (universalia non realia, sula nomina sunt) benimsenen felsefi dilde ya da bizim incelememizde ifade edilen ana nokta: dilden, sosyal algılamadan ve istisnalardan bağımsız homoseksüellerin olmadığıdır. Dil, insanları etkilemeden sınıflandırmaz. Homoseksüellik önce insanların beyninde oluşur. Sonra kendilerini homoseksüel olarak gören insanlar ortaya çıkar ve artık homoseksüeller vardır. Önce homoseksüel rolü vardır ve bazı insanlar bu rolü seçer ya da buna zorlanırlar, artık homoseksüeller vardır.

Fakat Kuzey Afrika ve Güneybatı Asya’da homoseksüellik, bu anlamda bir sözcük ya da insanların beyinlerinde böyle bir kavram yoktur.

Bu kurala istisna yalnızca benim tezimde var: son yıllarda Türkiye’de eşcinsel toplumuna benzer bir şey oluştu ve bu süre içinde Türkçe’de homo-sex-ual-ity’in tam çevirisi olan eşcinsel-lik akımı ortaya çıktı ve “kadınsı erkek” eski anlamını yitirmeye başladı.

SEKSOLOJİ

Böylece, eğer bu son gelişmenin süresini önemsemez, birçok İslamîk dönemde olduğu gibi, durumunu dikkate alırsak şu sonuca varırız: Müslüman Kuzey Afrika ve Güneybatı Asya toplumlarında erkek erkeğe cinsellik önemli bir rol oynar. Fakat bu toplumlarda “homoseksüeller” yoktur, “homoseksüellik” sözcüğü yoktur. Bu kavram tamamıyla yabancıdır. Hatta heteroseksüeller dahi yoktur.

Oğlancılık

Kuzey Afrikalılar ve Güneybatı Asyalılar için, erkeklerin her türlü varlığın içine girmekten hoşlandıkları bilinen bir şeydir. Bazı erkeklerin oğlanları kadınlara tercih etmeleri anlaşılabilir.

Tüm erkeklerin çocukça (oğlanvari) güzellikten etkilendikleri kabul edilmiştir. Bir çoğu oğlanlara aşık olur. Birçoğu onlarla sevişmek ister ve bazısı bunu yapar. Hanbali¹² hukuk bilgini Ibn-al-Gauzi (ölümü 597/1200)¹³ şöyle yazmış: “Kim ki güzel bir oğlana ya da gence bakarken asla istek duymadığını iddia eder, o bir yalancıdır ve eğer biz ona inanırsak o bir hayvandır, insan değil.”¹⁴

Yine de istemek yapmak değildir. Birçok gerçek müslüman buna dayanacak ve Peygamberlerinin şu sözleriyle huzur bulacaklar: “Kim ki tutkuyla sever ve iffetini korsa şehittir,” yani cennete gider.

Şahsen ben, bunu homoseksüellik olarak adlandıracağım: entellektüel şürde sıkça vurgulandığı gibi çocuk (oğlan) güzelliğine duyarlılık olarak değil. “Bu örnekler de diğerlerinde olduğu gibi, cinsel obje (nesne) hemcinslerden biri değil, her iki cinsin de tipik özelliklerini birleştirmiş biridir,” ya da şunu ekleyebiliriz¹⁵ her iki cinsin de tipik özelliklerinden yoksun kişidir.

Oğlanları etkilemek kolaydır, bu bakımdan erkeklere oranla hayat deneyimi ve bilgisi daha az olan kadınlara benzerler. Diğer yünden ise, oğlanlar, erkekler için kadınlardan daha tanıdıklardır; hepsinden önemlisi, bir oğlanın duyguları bir zamanlar kendi duygularıydı.

Yetişkin Erkekler Arasında Homoseksüellik

Erkekler tarafından “kullanılmaktan” hoşlanan bazı oğlanlar buna izin vermeyi sürdürürler. Eğer tedbirli yapılır, verici evlenir ve çocuk sahibi olursa kimse umursamaz. Fakat her zaman kadınlardan uzak duran birileri oldu: bunlar dansör, şarkıcı, fahişe oldular.¹⁶ Fas’ın kırsal bölgelerinde bazı babalar hâlâ tarım işi için yeterli güçte olmayan bir oğlanı bu mesleğe feda ederler.¹⁷ (Modern) şehirlerde bunu bir meslek olarak yapmadan ve tek kimliği “verici” kılmadan erkeklerle birlikte ve pasif durumda olmak olasıdır.

Oysa oğlanlarla aşkın normal olduğu ve biyolojik olarak bazı erkeklerin “kullanılmaktan” hoşlandıklarının bilindiği Kuzey Afrika ve Güneybatı Asya’da, bir erkeğin yetişkin erkeklerle homoseksüel ilişkiyi tercih etmesi tamamıyla anlaşılmalıdır. Aynı derecede garip karşılanan düşünce de bir erkeğin aynı adamı “kullanması” ve onun tarafından “kullanılmasıdır.” Böyle bir durumda en iyi şey, o kişiler hakkında konuşmamaktır. Fakat eğer biri konuşacak olursa bu genellikle bir “erkek” ve “daha az bir erkek” yalanını yaratmak içindir: “becermeyi” seven biri ve bir arkadaşı memnun etmek için buna katlanan biri.

Erkekler birbiriyle ilişkide dönüşümlü rol oynarlar demiyorum. Demek istediğim, bir erkeği “kullanmak” isteyen bir erkekle, başka bir erkek tarafından “kullanılmak” isteyen bir erkek arasında sosyal bir rol yoktur: Ne hoş görülen ne de ayıplanan bir rol; ne acınan bir rol ne de psikolojik bakımdan hasta bir insanın rolü: ne toplum dışı bir rol ne de bir azınlığın cüretkar rolü. Yine de ortaçağ halk edebiyatının sonlarında bu izlere rastlıyoruz.

Bu yüzden bir *erkek* “kullanıldığı” zaman bunu unuttur ya da bunu alkollü olmaya bağlar ya da zevk almadığını düşünür.

KÜLTÜREL ETKİLEŞİMİN SOSYOLOJİSİ

Yineliyorum: En normal olan, oğlanları “kullanmaktır.” Verici erkek için, eğer evli ve bir babaysa bu çok normaldir. Oğlan içinse en iyisi bunu ekstra-seksüel yararlar için yapmaktır; yani armağanlar, iyilikler, mevki sahiplerinden yardım ve eğer fakirse para için. Fakat 16 yaşlarında bırakılmalıdır. Ne kadar uzun süre devam ederse olacaklara o kadar çabuk teslim olur; bu da adı için daha kötüdür.

Bir erkek başkalarının kendisini “kullanmasına” izin vermemelidir. Aksi taktirde eğer diğerleri biliyorsa ismini ve onurunu kaybeder. Kesin çizgi sır olarak saklanan olayla birçok kişi tarafından bilinen olay arasında değil, birinin arkasından konuşulanla onun varlığında söylenenler, dedikodularla herkesin bildiği arasındadır. İnkâr için her zaman bir fırsat vardır, her an başkalarının bildiğini anlamamazlıktan gelebilirsin. Herkesin bildiği bir şeye kimse dikkat çekmedikçe kişi önemli sosyal ilişkileri neyin zedeleyebileceğini önensemeyebilir.

Açık bir kural var; “kullanılan” sen olamazsın. Fakat bu gerçekte şu demektir: Birinin “kullanıldığını” söylemek sosyal ilişkileri zedeler.

Söz konusu erkek, kızlarla da “çıkıyor” ve hatta daha iyisi evli ise göz yumulması çok daha kolaydır; “yalnızca beceremeyen kişi başkalarının kendisini becermesine izin verir” denir.

1970’lerde Somali kıyısında geçen bir hikayeyi anlatmama izin verin; “Ahmed, bazı temel İslami bilgileri öğrendiği Suudi Arabistan’a gitmiş genç bir adamdır. Eve döndükten sonra çocuklara Kuran öğretmede babasına yardım eder. Bir gün Muhammed’in soyundan biri camiye gelir ve orada oğlanlardan biriyle cinsel ilişki kurmaya çalışır. Çocuk kaçar ve öğretmenine anlatır. Öğretmeni iki sebepten dolayı rahatsızlık duyar. Birincisi, onun anlayışına göre homoseksüellik İslam’a terstir. İkincisi, cami “Tanrı’nın evi”dir, bu sebeple de en temiz yerdir. Muhammed’in soyundan olana gidip camiyi terk etmesini ve bir daha geri gelmemesini söyler. İnsanlar Ahmed’in davranışını onaylamazlar ve çocuklarını onun derslerine göndermeyi keserler... Muhammed’in soyundan olan, Ahmed’in, Suudi Arabistan’da eğitildiği için, inancını kaybettiğini ve camiden kovulması gerektiğini söyler. Ahmed kasabayı terk etmek zorunda kalır ve Mombasa’ya gidip pazarda hamallık yapar.”¹⁸

Kötü sayılan kullanılmak değil, bundan zevk almaktır; hoşlandığını göstermek suçtu artırır.

Kullanılmaktan karşılığında bir şey aldığın ya da buna zorlandığın için rahatsızlık duyuyorsan bu kötüdür. Fakat bundan zevk almak daha da kötüdür.

Fakat bununla ilgili küçük bir problem var: Birçok müslümana göre anal düşkünlüğü çok da garip değildir. Kişi, tadını öğrenip müp-

telası olmamak için kesinlikle homoseksüel ilişkiden kaçınmalıdır. Bulaşıcı bir hastalık gibidir; insan bir kez yakalanırsa kurtulması çok zordur. Erkekler 15 ya da 16 yaşında bu işi bırakır ve bir zamanlar izin verdiğini/ rahatsız olduğunu/ zevk aldığını unuttur.

Tüm bunlara karşın ben, homoseksüeller ve homoseksüellik için kökten gelen bir sözcük yoktur diyorum.

SOSYAL DİL BİLİM (LİNGÜİSTİK) 2

Klasik Arapçada homoseksüellik anlamında bir sözcük yoktu; modern sözlüklerde verilen çeviriler ya “homoseksüellik”in sonradan uydurulan harfi harfine çevirileridir ya da tamamıyla yanlışır.

İlk kategoride *al-ğinsiya al-mitliya* (aynı-cins-iyet), *al-mail al-ğins al-mumatil* (aynı cinsle istek) ve *istiha al-mumatil* (aynı cinsel tutkular)’dan söz etmek istiyorum. Tüm bu terimler yenidir; eğitilmiş Arapların çoğu tarafından “pasif olarak” anlaşılabilir da, doktorların ve sosyologların sözcük dağarcıklarında bile “aktif” olarak yer almazlar.¹⁹

“Yanlış Kategori”sinde en önemli sözcük “*liwat*”dır. Birçok sözlük bunu “homoseksüellik” olarak çevirmiştir. İnsanların çoğunluğu-Araplar da dahil-sözlüklere güvendiklerinden (bu yüzden bir gün sözcük gerçekten homoseksüellik anlamına gelebilir) eski Arapça-Arapça sözlüklere dönmeme izin verin.

Bunlar *liwat* sözcüğünü *amal gaum lüt* yani Lut’a halkının davranışları olarak açıklarlar. Bunda eylem söz konusudur; eğilim, karakter özelliği ya da genetik hata değil.

*Liwat*in tam karşılığını bulmak için, Kuran’ın Lut halkının davranışları hakkındaki açıklamalarına başvurabiliriz. (VII 80-84; IX 70; XI 77-81; XV 58-77; XXI 74-75; XXII 43; XXVI 160-175; XXVII 54-59; XXIX 28-35; XXXVII 133-136; XXXVIII 17; L 13; LIII 53; LIV 33-40). Ayrıca, aynı kökten gelen sözcük ya da sözcüklerin bulunduğu her tür Arapça metni inceleyebiliriz.

Ama önce Arapça sözcüklerin yapısı hakkında bir şeyler açıklayalım ve “erkek erkeğe seks ve erotizm sözcük dağarcığı”nı daha geniş inceleyelim.

Tüm (düzenli) sözcüklerin üç ünsüzlü bir kökü vardır; asıl anlamı bunlar taşır. Ünlüler ve bazen örnekler, son ekler ve ortadaki ünsüzün çiftlenmesi gerekli doğruluğu sağlar.

k t b	“yazma” düşüncesini belirtir (fakat bir sözcük değildir ve sesi yoktur)
kataba	yazdı (yüklemın en yalın hali)
kitâb	yazılmış şey, kitap
kuttayib	broşür
kâtib	kâtip (yazman)
kutubi	kitapçı
kutâb	yazı okulu (ve Kuran okuma)
kitâba	yazma (işlemi)
maktâb	yazı yazılan yer, ofis
miktâb	daktilo
iktitâb	kayıt
aktaba	yazdırmak = dikte ettirmek
kataba	mektuplaşma
takataba	yazışma

Biçimler yalnızca, anlamın istenildiği gibi verilebildiği, asıl kökün ses değişiklikleri değildir. Kendi kendilerine bazı anlamlar taşır; baştaki **ma** (aralarında ünlü olmayan, arka arkaya iki ünsüz ve dar bir ünlünün takip ettiği) yer belirtir:

masgid	ibadet edilen yer = cami
mahzan	bir şey biriktirilen yer = depo
ta ve onu takip eden geniş, ikinci ünlü	karşılıklı ilişkiyi belirtir:

takataba	yazışmak
tasafaha	cilveleşmek

Şimdi “birbiriyle sevişmek”, “birbirini *becermek*” “birbirini emmek” gibi sözcükleri incelemek ilginç olacak. Tüm bulabildiğim

“birbirinle yakın dost olmak”, “birlikte yaşamak” (seks kastedilmiyor) anlamına gelen *ta’asaraa*; “birbirine dokunmak, cinsel ilişkide bulunmak” anlamına gelen *basara* burada **ta** olmadan aynı *kataba* “mektuplaşmak” ve *gama’a* “(hetero) cinsel ilişkide bulunmak”da olduğu gibi karşılıklı ilişkiyi belirtmesine rağmen ve son olarak “birbiriyle oynamak, seks oyunları yapmak (-ön sevişme değil-masum oyunlar, örneğin içe girmeden seks) anlamına gelen *tala’ba*.

“.ikmek”in Arapça olan çoğu anlamdaşının işdeş hali yoktur. Size birkaç örnek vereyim; tam anlamlarım epey açıklayıcı buldum.

rakaba		sürmek (tam anlamı: sürdü)
daraba		vurmak=darraba=evcilleştirmek
dahala		içe girmek, tanıtmak
aulağa		sokmak
walağa		girmek, içe girmek
wagaba		deliğe koymak
tagaba		delmek
wati’a		ayak koymak, ata binmek, kaplamak, .ikmek
iftarasa		sevişmek, yaymak= farrasa kaplamak, düzeltmek (ortak görüş; üstte yatmak)
safida	+	safada vurmak, binmek, kaplamak, beraber yaşamak
	=	saffada delmek, şişe dizmek
gara’a		vurmak
dara’ala		etrafında dönmek
waga’a		saldırmak, .ikmek = auga’a = aşağıya çekmek
naka		.ikmek
nahaka		hor görmek, suistimal etmek, tecavüz etmek
gahara		üstünlük sağlamak
afağa		oğlancılık etmek (ölülerle) ‘afğ = onikiparmak bağırsağı

Oğlancıyı belirten sözcükler şunlardır:

fa'il	aktif, yapan kimse
sani	yapan kimse, işçi
ala	üstteki kişi
dabbab	(birinin üstünde) sürünen

gulam-pare yaygın Acemce bir sözcüktür; *gulam* Arapçadır ve “oğlan” demektir, *pare* ise “parçalayan kişi” anlamına gelebilir. (Osmanlıcaya kulampare olarak giren bu sözcük modern Türkçede *kullanpara* “*para alan kişi*” * ve modern Yunancada *kolobaras* “anüse giren” anlamını alır.)

Başka bir Acemce sözcük olan *sahid-bazı*’nın tamamen değişik çağrışımları vardı; *sahid* Arapça’dır ve gerçek anlamı “tanık” ve “inancı uğruna ölümü göze alan=şehit”tir; *Sufi* konuşma tarzında “Tanrı’nın güzel kulunun tanığı” olarak tanımlanır, çünkü oğlanlar o kadar güzeldir ki onları ancak Tanrı yaratmış olabilir.

Mısır argosunda *bitul’iyal* “çocuklarla ilgili kişi” (oğlanları ya da erkekleri “kullandığına” bakmaksızın) her *luti* oğlancı için kullanılır. “Kullanılmaktan” hoşlanan erkekler arasındaki argoda, kendilerine “kadın”. (Kahire’de *kud’yana*)²⁰ partnerlerine de “erkek” (Kahirede *bargal*, genellikle *ragel*) derler.

Türkçe sözcük *keskin* (=oğlancı) “keskin, güçlü, aktif, içe giren” anlamında kullanılır.

Tüm bu sözcükler, *luti* ve *sahid-bazı*’yi diğer erkeklerden ayıran karakter özelliklerini değil, eylemi ya da tercihi belirtir.

Evli bir erkeğin oğlanları tercih etmesi, klasik müziği pop müziğe ya da kepek ekmeğini beyaz ekmeğe tercih etmesinden daha farklı görülmez. Bu birçok sözcüğün oğlancıyı belirttiği anlamına gelmez:

maf’ül	pasif
asfal	alttaki kişi
madbüb ‘alaihi	birinin üstünde sürünen

* ç.n.

malüt bihi

oğlancı

manyak

ikilen (modern Türkçe’de çılgın, aptal demektir.)

Türkler “başkalarının kendisini yapmasına izin veren kişi” için iktiren sözcüğünü kullanırlar. *Ma'bün* yapılmak isteyen kişidir, Türkçe’de bu kökten gelen sözcük; *ibne* “yapılmaya gereksinim duyan” ve Acemcede *obnai*. Acemcede özellikle etkili bir deyim vardır:

koni kış, kışı delik (Türkçede *puşt* kışı delik anlamında kullanılan başka bir Acemce sözcükten gelmiştir).

Arapçada *hulag* “anüsün patolojik cinsel uyanışı” sözcüğünün (ve *halagi* “yapılmak için patolojik istek duyan kişi”) “anüs”le etimolojik bir bağlantısı vardır.

Ahmad at-Tifasi (ölüm:651/1253) becerilen kişiden *baga* diye söz eder; normalde *baga* “erkeğin kendini pazarlaması” ya da “güçlü istek duyma” anlamına gelebilir.

Modern Acemcede *sarmüt* “erkek fahişe”, yapılan kişi için yaygındır.

Arapça sözcük *gulam*’ın ilk anlamı “oğlan”, ikincisi “köle” üçüncüsü “ibne”dir -*oğlan* sözcüğünün hem erkek çocuk hem de becerilen kişi anlamına geldiği Türkçeyle benzer.

Daha önceleri kadın giysileri giyen profesyonel erkek dansçı demek olan *hawal*, artık “kız gibi oğlanlar” için kullanılmaktadır. Bu, anlam değişikliğine uğrayan birkaç sözcükten yalnızca biridir (diğeri ise *alati*). Bunun tersi durumlar da vardır; *muhammad* “iki cinsiyetli (hermaphrodite)” için kullanılan sözcüklerle aynı köktendir; “kadın giysili dansöz” anlamını kazanmıştır. Bugün bile Umman’da fahişeliği meslek edinmiş *hanitler* vardır.²¹

Arapçada oğlancı için kullanılan *luti*, Acemcede “pozitif” anlamını yitirmiş ve hem erkeksi serseriler, güreşçiler, alçaklar hem de eğlendirenler, soytarılar, şovmenler, dansçılar, şarkıcılar ve müzisyenler için kullanılır olmuştur.

“Tüysüz gençler” ayrıca “kadın giysili dansçı” anlamına gelen *amrad* kısa sürede “kullanılan oğlan” anlamını kazandı. (Türkçede her kullanılan erkeği belirtebilir ve “budala, düzenbaz, korkak, ruhsuz, alçak, rezil, kepeze anlamları taşıyabilir.)²²

Kuzeybatı Afrika'da en yaygın sözcükler:

ata'i	verici (arkadan)
hassas	duygusal, yumuşak ²³
mamhün	müptela, alışkın (kullanılmaya)
zamel	daha güzel bir sözcük; <i>zamil</i> meslektaş, aynı kökten gelmektedir.

Tüm bu sözcükler ya oğlanları (henüz erkek değil) ya daha alt statüden insanları (şovmen, eşit değil, yani sosyal olarak erkek değil) ya da cinsel yönden erkek değil kadın olan erkekleri (yapırlılar) belirtir. Birçok erkeğin yaptığı şeyleri yapan normal erkekler olan *lütillerin* aksine *ma'bünler* gerçek erkek değildirler, görevlerini icra edemezler, bir bakıma kadınlar gibidirler.

Bence bu sözcük dağarcığı, içe giren ve içine girilen arasındaki keskin ayrımı ve anal ilişkiye olan ilgiyi yansıtmakta. Anal ilişkiyi ifade etmeyen bir sözcük olan *tafhid* bile bu tek tekniğin önemini gösterir. *Tafhid*, bilimsel İngilizcede “frictio inter fermores”dur, yani penisin kalçaya sürtülmesi demektir. Bu açıkca asıl şeyin yerine geçmektedir; eğer bir inatla penisi içine almayı ret etse bile arkadan ilişkiye maruz kalır(!), ya kıçtan ya da kalçadan.

Liwat'in anlamını incelemeye geçmeden önce bir noktaya daha değinmek istiyorum: Eğer eski metinlerin içerikleri terimlerin analizlerini teyit etmeseydi, klasik Arapçada (ve güncel konuşmada) kullanılan sözcüklerin analizlerini vermeyecektim.²⁴ Faslı oğlan ve kızların yanıtladığı anketlerden ve bazılarıyla yapılan tartışmalardan Andreas Eppink aynı sonuçlara ulaşmıştır.²⁵

LIWAT'IN ANLAMI

Liwat'in kökü *l w t* dir (yumuşak ünsüz olan *w* hem “ortadan kalabilir” hem de *u* ünlüsü olabilir). “*Liwat* yapmak” yüklemeleri *lata* (*bi*) ve bazen, üçüncü hale uyan *lawata* (*bi*)'dir.²⁶ *Lüti*, *la'it*, *mulawit* ya da *mutalawit* yapan kişi, *fa'il* demektir.

Bu arada, herhangi biri “bir oğlanla cinsel ilişki”den söz etmemelidir. Arapçada bu *lata ma'* değil *lata* (*bi*)' dir *-ma'* birlikte, or-

taklaşa, *bi* ise vasıtasıyla, ile, yardımı ile,-den dolayı demektir; aynı *ba-has* “otobüsle,” *be-id* “ellerle” de olduğu gibi. Yani bu edat, kişinin *liwatı* bir partnerle değil, onu alet ederek (zevk için) yaptığını gösterir, kişi *liwatı* bir oğlanın üstünde, bir oğlan vasıtasıyla yapar.

Liwata alet olan kişi, yani *maʿfʿüle malūt (bihi)* denir. *Lütünin* kadına uygun şekli *lütıya* (eğer *lütı* “homoseksüel gibi davranan kimse” demekse, öyle olması gerekir,) ²⁷ kadını değil, eylemi belirtir, yani *liwata* ve *mulawata* ile eş anlamlıdır. Edebiyatta kadın *lütıyadan* söz edilen hiçbir yer yoktur.

Amal gaum lüt (yani Sodom halkının davranışları) hakkında birçok *ahadit*, Hz. Muhammed’e ait sözler ²⁸ vardır; bunların çoğunda *faʿil ve maʿfʿül (bihi)*’ den söz edilir ya da aynı anlamdaki *aʿla* (üsteki kişi) ve *asfal* (alttaki kişi)’dan; İmamlik metinlerinde de *lütı* ve *malūt (bihi)* kullanılır.

Sonuç olarak, *liwat*, bir kişinin kendi kendine ya da birkaç “eşit” oyuncuyla birlikte yaptığı bir eylemi değil, biri tarafından başka birine yapılan şeyi belirtir.

Hukuk Metinlerindeki Olaylar

Bu “tek taraflı”, “geçişli” görüş, yüksek jüri Abü Hanıfa’nın bir düşüncesini öğrencisi al-Kasani’nin (ölüm 587/1197) şu sözlerinde açıklar, “*Liwata* göre öncelik tek taraflıdır, hedef olan için bu hiçbir şekilde gerekli değil.” ²⁹ Başka bir Hanafî jürisi Semerkantlı al-Marginani (ölümü 592/1197) *Hidaya*’sında aynı konuya değinir. ³⁰

Ne *ahadit* ne de Sünni jüriler *faʿil* ya da *maʿfʿül bihinin* kesin anlamını söylemezler; herkesin bildiğini farz ederler.

Şafii an-Nawawi (ölümü 676/1277)’nin bir tanımlaması, *wa dubr dakar wa unta* ³¹ yani “ve erkek ve dişi anüsü” jürilerin erkekle cinsel ilişkiyi kadınla cinsel ilişkiye bir tuttuklarını gösterir al-Marginani’nin *Hidaya*’sının ilgili bölümünün ilk cümlesi şöyledir; “Abü Hanıfa’ya göre, eğer bir erkek kadına iğrenç delikten girer ya da *-amal gaum lüt-* yaparsa bu *hadd* (cinsel taciz) davası değildir”. ³²

Aynı konuda -hatta daha açıkça- al-Haskafî (ölüm 1088/1677) *al-Durr al-muhtar* adlı eserinde şöyle yazar;” ... anüsten ilişkide bulunmak; hem Abü Yusuf hem de Muhas-Saibani derler ki: Bunu ya-

bancılarla yapmak (yani birinin kölesi olmayan erkekler ve birinin kölesi ya da karısı olmayan kadınlar) *hadd* davasıdır. Genel düşünceye göre, bunu birinin kendi kölesi ya da kendi karısıyla yapması *hadd* davasıdır ...³³

Bir diğer kesin düşünce Hanbali Ibn Qudama (ölüm 620/1223) ve yorumcusu Abdarrahman Ibn İbrahim al-Magdisi (ölüm 624/1227)'ye aittir. Ibn Qudama: "Her kim bu iğrençliği kendi malı olmayan bir kadının vajina ve anüsünde ya da bir oğlan (*gulam*) üzerinde yaparsa ..." Al-Magdisi şöyle yorumlar; "anumda yapılan yasak ilişki, bu iğrençliktir; bu yüzden Tanrı, Lut halkına demiştir ki: "Bu iğrençliği yapıyor musunuz? Yani bir erkekle arkadan ilişkide bulunmak".³⁴ Ahmad ibn Hanbal ve Abü Da'üd at-Tayalisi tarafından aktarılan bir hadis³⁵, *Liwat* in yalnız erkekler üzerinde yapılamayacağını gösterir: *al-lütiya as-sugra ya'ni ar-ragul ya'ti imra'tahu fi dubriha*

اللوطة الصغرى يعنى الرجل يأتى امرأته فى دبرها

(Küçük cinsel ilişki yani bir erkeğin karısıyla anüsten ilişki kurmasıdır).

Diğer bir kanıt ise Masüd ibn 'Umar at-Taftazani (ölüm 791/1389 ya da daha sonra)'nın *Sarh 'ala'l 'Aga'id an-Nasadiya*³⁶ adlı eserinden gösterilebilir: *wä fi'stihlalihi al-liwata bi'mra'tihi la yukaffar 'ala'l asahh.*

وفى استحاله اللوطة بإمراته لا يكفر على الأصح

(İzin verildiği şekilde birinin karısıyla cinsel ilişkide bulunmak dini inançlara aykırı değildir).

Buraya kadarki açıklamalardan şu tanımı çıkarabiliriz; cinsel ilişki=ters ilişki. Çoğu kez oğlanlarla olan ters ilişki kastedilmiştir, bazen de erkekler ve kadınlarla, (*amal gaum lut* terimi asla kadınlarla cinsel ilişki için kullanılmaz; genelde kadınlarla cinsel ilişki için *lütiya* ya da *liwata* kullanılır.)

Daha genel anlamda *liwat* kalçadan (*tafhid*) ya da kıçtan ilişki anlamında kullanılabilir, at-Tifasi'nin seks rehberindeki (bkz. aşağıya) hikayeler *tafhidin*, *lütin*in gerçekten arzuladığı *liwat* yerine kullanıldığını gösterir.

Bazı ahlakçılar *liwatı* daha geniş anlamda kullanırlar; örneğin al-Gazzali (ölüm 505/1111) *Ihya 'Ulüm ad-Din*'inde³⁷ yalnızca “yapışın *liwatı*”ndan değil aynı zamanda “bakışın *liwat*”ı ve “dokunuşun *liwat*”ından da söz eder. Bu. sözcüğün bilinen anlamının mecazi kullanımıdır. *liwatın* bu üç hali eşit düzeyde görülmemeli; al-Gazzali oğlanlara bakma ve dokunmayı *liwat* olarak tanımlamıyor, sadece aksi takdirde kontrolünü kaybedebilecek olan okuyucuyu uyarmak istiyor.³⁸

Yasal Olmayan Metinlerdeki Olaylar

Müslümanlığın Altın Çağı'na ait yasal olmayan metinlerden yapılan bazı alıntılar, *liwat* tanımının oğlancılık - öncelikle oğlan ve gençlerle, sonra erkek ve kadınlarla yapılan - olduğu konusundaki şüpheleri dağıtacaktır.

Ibn Falita *Rusd al-labib ila nuu'sarat al-habib* adlı eserinin *Fi tafdil al-gilman* adlı onuncu bölümünde tekrar tekrar oğlanları “ikmek” (*nik*) ten söz eder; oğlancılığın kastedildiği kesindir. Bu aşağıdaki bir buçuk dize ile kesin bir açıklık kazanır:

taba'l liwat fa-lütüü aiyuha'l- arab nikü gulaman...

طالب اللواط فلوطوا أيها العرب نيكوا غلاماً ...

(Oğlancılık sizin için iyidir, ey. Araplar, oğlancıl olun! Bir oğlanla ilişki kurun...)

Tunuslu *gadi*, doktor, madencilik uzmanı Abü'l Abbas Ahmad ibn Yusuf at-Tifasi (ölüm 651/1253) *Nuzhat al-albab*³⁹ adlı eserinin ikinci bölümünde *liwatın* oğlancılık olduğunu belirtir.

Eğer *liwatın* sadece homoseksüellikten farklı olmadığını (olaydır, karakter özelliği değil; eylemdir, eğilim değil), insanlara (kadın kadına cinselliği dışında tutar) ve seksüel tekniklere (fellatio, karşılıklı

mastürbasyon, karın bölgesinde sürtünme *liwat* değildir) göre daha dar olmadığını, fakat başka bir görüşe göre (kadınlara karşı ya da kadınlarla yapılan oğlancılığı kapsar) daha geniş olduğunu göstermek için bir kanıt gerekirse, şiir mükemmel bir örnek sunuyor. Abū Nūwas (ölüm 810 civarı) şöyle yazar:

alaiya ain^{un} wa-udn^{un} min mudakkaratⁱⁿ
mamsula^{un} bi-hawa'l lüti wa'l gazil.⁴⁰

عَلَى عَيْنٍ وَأُذُنٍ مِنْ مَذَكَّرَةٍ مَمْصُولَةٍ بِهَوَى اللُّوْطِيِّ وَالْعَزَلِ

E. Wagner bunu Almancaya çevirmiştir:⁴¹

“Mich hält ein bewachendes Auge und Ohr von einem Knabenmädchen ab, das mit Päderasten und Mädchen-liebhavern in Beziehung steht.” Türkçeye kabaca çevrildiğinde:

“Bir göz ve bir kulak izliyorlardı, benim hem oğlanların hem de kızların aşklarının arzuladığı oğlan giysisi içinde bir kızla birlikte olmamı.”

Mudakkaranın eş anlamlısı olan *gulamiyayı*⁴² kullanarak bir *aguz* (bir dizenin ikinci bölümü) yazdı;

tasluhu li'l lüti wa'z zani

(o kız hem *lüti* hem de *zani* için uygundur).

İlk bölüm, *Sadr, Diwan*'da geçer:⁴³

matmümat as-sa'r gulamiya

مَطْمُومَةُ الشَّعْرِ غُلَامِيَّةٌ تَصْلُحُ لِلْوَطِيِّ وَالزَّانِي

ve *Alf Laila wa Laila*'da:⁴⁴

mamsügahat al-hasr gulamiya

مَمْصُوقَةُ الْحَصْرِ غُلَامِيَّةٌ تَصْلُحُ لِلْوَطِيِّ وَالزَّانِي

Buraya kadarki bulgular:

1- *Liwat* sadece erkekleri kapsar: erkekler de kadınlar da “eş-cinsel” olabilir.

2- *Liwat* bir eylemdir; eğer homoseksüellik de eylem olsaydı, “biri-ni homoseksüellemek” ya da “homoseksüellenmiş biri” gibi ta-nımlar olurdu, ve

3- *Liwat* objenin cinsiyeti ne olursa olsun eyleme bağlıdır; ho-moseksüellik ise seksüel rol ve teknik gözetilmeksizin arzusun ob-jesine (eş) bağlıdır.

“Homoseksüellik”: Yanlış Çeviri Mi, Yoksa Sadece Tamamıyla Doğru Değil Mi?

Bu hata için bir açıklama var; bir Avrupalı Arapça metinlerde, kendi dilinde homoseksüellik olarak adlandıracağı, bir eylemin ifa-desini bulur; bu eylem Arapça metinlerde “*liwat*” olarak adlandırılır. Bu yüzden de homoseksüellik ve *liwat*’ın aynı olduğunu düşünür.

Ama kimse belirtilen şeylerin bütünlüğünden (ya da bir araya gel-mesinden) sanıların bütünlüğünü, yani ima ettiği şeyleri çıkaramaz.

Homoseksüelliği *liwat* diye çeviren araştırmacı, Antwerp’e gelen ve karşılaştığı tüm elmas tüccarları Yahudi olduğu için, “elmas tüc-carlar”ını “yahudi” diye çeviren Arapla aynı hatayı yapar.

Dille ilgili bu bölümü kapatmak için “Avrupa” sözcüklerin alınışı ve modern Arapçada kullanımından bazı sonuçlar çıkarmak is-tiyorum.

Birincisi, Kuzeybatı Afrika’da “oğlancılığa hedef olan kişi” için kullanılan bir deyim (*atai* ve *zamel* ile eşanlamlı) rastlarız; *pédé*. “Pédéraste”den gelen bu sözcük Fransızcada cinsel uygulamalarına bakmaksızın “bir homoseksüel”i belirtir. Arap kültürel anlayışında bu sözcük ve bunun uygulandığı Avrupalı, “oğlancılığa hedef olan kişi”yle birlikte, hem dilbilimsel hem de sosyal açıdan kimlik ka-zanır. Fransız *pédénin* asıl ilgisi belirli bir seksüel rol değil, erkek partner olduğu için, oğlancılığa hedef olmayı genellikle kabul eder ve böylece bu rolün etkisini yatakta olmasa bile, onun hakkında ko-nuşulduğunda azaltır.

İkincisi, “bunu erkeklerle yapan erkekler”in bir türü için sadece yabancı sözcükler buldum, çünkü bu tür, yabancı kaşifler, tüccarlar, askerler ve turistlerin gelişinden önce oldukça enderdi. Dahası bu, yabancılar akını, yabancı davranış biçimi ve yabancı sözcüklerin birleşiminin sonucudur. Anal birleşimde iki rolü de alan kişi için üç aktarma dikkatimi çekti: Mısır argosunda böyle bir adam için *dublifas* ya da *dublafis* (iki yüzlü) denir: Cezayir’de bunlar *crêpe* yani iki tarafı pişirilmiş gözleme ya da iki tarafı çalınabilen *disgue* olarak adlandırılırlar.

SONUÇ

Erkek erkeğe eylem - bu sadece oğlancılıktır- bir *erkek* ve bir *hiç erkek* arasında olduğundan dolayı ikisini bir kategoriye sokmak, onları bir sözcükle etiketlemek yanlış olacaktır. Bu, hem soyguncuya hem de soyulana “suçlu” demek ve temelde ikisinin de aynı olduğunu söylemek kadar yanlıştır.

“*Dabib*”in tam çevirisi “emekleme”dir. Birinin daha akıllı ve daha güçlü olmasını içerir. Kişi genellikle karanlık, sarhoşluk ve uyuşturucu maskesi altında homoseksüel ilişkiye hedef olur. (*dabbab*, kurbanı karşı koymaksızın görevini yerine getirmesi için uyuşturur.) Eğer kurbanın gardiyanının (oğlanın babası, kölenin sahibi) bilgisi ve isteği dışında olursa bir kişinin kendi rızasıyla homoseksüel ilişkide bulunmasına da *dabib* denebilir.⁴⁵

İçe girme üstünlük hissi verir ya da kuar. ‘İbn al-Abbāra (ölüm 504/1100) kendisinin ve mevki sahibi diğer adamların tanık olduğu ve İsfahan’da Dar al-Wizara’da bir partide duyduğu bir olayı anlatır. “Aniden bir yardım çığlığı duyulduğunda, grup sessizliğe gömüldü. Misafirler yukarı baktıklarında *adib* Abū Ga’far al-Qassas’ın yaşlı ve kör şair Abū al-Hasan ibn Gatae Bandaniği’ye cinsel saldırıda bulunduğunu şaşkınlıkla gördüler. İşi bittikten sonra, Abū Ga’far şöyle dedi: ‘İnançsızlığı ve ateistliği yüzünden Abū’l Ala al-Ma’arri (yaşlı, kör bir şair)’yı her zaman becermek istedim fakat hiçbir zaman şansım olmadı, bu yüzden bilgili, yaşlı ve kör olan seni görünce onun yerine seni yaptım.’⁴⁴

Avrupalıların, doğulu erkek erkeğe cinsel ilişkiyi yanlış anlamalarının bir sebebi, değişik kavramlar, normal ve anormaller arasındaki farklı çizgilerdir.

Son Ortaçağ Avrupasında aşk, seks, sevgi, dostluk ve evliliğin birlikte ideal olduğu düşünülürdü, oysa orta sınıf Müslümanların kafalarında bunlar kesinkes ayrılmıştır. Aşk, bir kadın ya da bir oğlanın genellikle yerine getirilmeyen bir isteği olarak düşünülür.

Aşkın başka bir çeşiti, eşitler arasındaki derin arkadaşlıktır. Erkekler arasındaki bu arkadaşlık, eşit olmayanlar arasındaki seks olan *liwat/ubna* ile karıştırılmamalıdır.

Günümüzde Müslümanların davranışları eski davranışsal biçimlerin değişimi olarak görülebileceği için, Müslüman toplumunda erkek erkeğe cinselliğin incelenmesine, bunların birçoğunun sadece orta sınıfın bakış açısını yansıtmalarına karşın eski metinlerden başlanılmalıdır. Modern metinlerin, karşılıklı konuşmaların ve Araplar, İranlılar ile Türklerin gözlemlerinin çalışmaları sadece modern davranışı değil, eski metinleri de anlamamıza yardımcı olur.

Genelde kavramlar ve fikirler davranışlardan daha yavaş değişir, fakat bazen fikirler ve idealler uygulamaya konulmadan adapte edilir. Bir yanda ekonomik ve sosyal değişimler (endüstrileşme, kadınların toplumsal alana girişi, ev halkının üç nesil etkisinin azalması), diğer yanda batının etkisi (koloni kuralları, turistler, medya) kadınlarla erkekler arasında ilişkiye bir değişiklik getirir.

Turizm iki şey yapar; kadınlarla cinselliği kolaylaştırır (genç erkekler turist kızları ve kadınları tavarlar), böylece 16-30 yaş arasındakiler artık daha genç kuzenlerine ve komşularına bağlı değillerdir; mahallenin daha genç ve güzel oğlanlarıyla daha az ilgilenenlerdir.

Doğuluların gözünde birçok Avrupalı erkek turist de kadınsıdır; beyaz, yumuşak tenleri ve kibar, kentsel davranışları onları daha az erkeksi yapar. “Beyazlar”ı becermek psikolojik olarak daha da çekicidir çünkü, bir yandan onlar zenginliği, gücü, sömürücü batıyı temsil ederler, diğer yandan yabancıdırlar, yani zayıf ve yardıma muhtaçtırlar.

Genellikle doğulu genç ve erkek bu “ hizmetler”inin karşılığını alır; nakit, harcamalar ya da armağan olarak. Hatta turist belli etmeden becerilmeyi teklif eder.

Özet olarak.

- erkek erkeğe eylemler
- travestiler
- erkek erkeğe fahişelik
- oğlancılık vardır.

Fakat,

Seksüel teknikten bağımsız diğer erkeklerle seks yapmayı tercih eden erkekler için rol,

Eşcinsel topluluğu yoktur,

Yardımcı, uşak ve birinin çocuklarının annesi için güçlü bir istek ve

Genç erkeklerin birbirleriyle yaptıklarının toplumu ilgilendirmediği ve ufak tefek kaamakların önemsiz olduğu gibi bir his vardır.

1. Ursula Weisser, *Zeugung, Vererbung und pränatale Entwicklung in der Medizin des arabisch-islâmischen Mittelalters*, Erlangen: Hannelore Lueling, 1983, s.296-300.
2. İbnü'n aş-şaffâ, *Rasâ'il*.
3. "Psikoanalitik araştırma, homoseksüelleri, özel bir grup olarak, diğer insanlardan ayırmaya yönelik herhangi bir çabaya kesiflilikle karşı çıkar. Açıkça sergilenenlerden ziyade cinsel tahrik konusundaki çalışmalar sonucu, her insanın homoseksüel obje-seçimi yapmaya muktedir olduğu ve gerçekte bilinçsizce bir kez bunu yaptıkları bulunmuştur..." Sigmund Freud, *Three Essays on Sexuality in Standard Edition of the Complete Psychological Works of S.F.*, cilt VII s.145, Londra: Hogarth Press, 1954 s. 145/6.
4. Bkz: A. Cheikh Moussa tarafından yazılmış ilginç bir inceleme. *Ğ'ahiz et les eunuques*, in *Arabica* XXXIX, 1982.
5. Naşır ad-Din Abû Ğ' a'far Muh. b. al-Hasan at- Tüsi bunun için güçlü kanıtlar verir. (*K. Albâb at-Bahya wa't Tarâkib as-Sultaniya*, 10. Bölüm).
6. Abû'l Ma'âli Muh. b. 'Ubaidallah al-Husaini'ye göre bazı Malikler.(ed. Charles Schefer, *Chrestomathie Persane I* s. 154.) İbn Falîta, *Rusd al Labîb* (ed. Moh. 2. Djabri, s. 14) Hristiyan bir oğlanla homoseksüel ilişki kuran bir *mu'addin* dua eder. Kuran IX,120 "*wa la yata'üna mauti'an ya-gizu al-kuffar wa la yanâluna min 'aduwin nailan (illâ kutiba lahum bihi 'amalun şalihun)*" Richard Bell'in çevirisi; "kafirleri kızdıracak hiçbir saldırıda bulunmazlar.... fakat bu suretle kredilerine iyi bir iş yazılır." *wati'a*, "saldırıda bulunmaktan" ziyade "cinsel ilişkide bulunmak" anlamına geldiğinden *mu'addin* haklı olabilir.
7. Philip E. Slater, *The Glory of Hera*, Boston: Beacon, 1969.
8. Bkz. Tahar Ben Jelloun, *Li plus haute des solitudes* Paris; Seil, 1977. Hic hcm Djait, *La personnalité et le devenir arabo- Islâmique*, Paris: Seuil, 1975.
9. Bkz: Sâdiq al-Azm, *Nagd ad-dati ba'dal-Hazîma*, Beyrut, 1969.
10. Abdalwahhâb Bouhdiba, *The Child and the Mother in Arab- Muslim Society* (ed. Carl Brow), *Psychological Dimensions...* Princeton, 1977.
11. *Salmagundi* 58,59, 1982.
12. Muhammed'in ölümünden hemen sonra İslamiyet üç kola ayrıldı, Sünni ve Şii'ler etkin gruplardı. Sünnilerin dört okulu önemlidir: Haubali, Hanafi, Şafii ve Maliki. Şii'lerin üç grubu önemlidir. Zaidi'ler, İsmaili'ler ve en büyük grup İmami'ler ve genellikle Şii'ler diye adlandırılan Gajari'ler.
13. Sırasıyla hicri ve miladi takvimle.

14. Alıntı-James A. Bellamy: Sex and Society in Islamic Popular Literature (*Society and Sexes in Medieval Islam*'dan -ed. A.L. Sayyid-Marsot- Malibu: Udena, 1976. s. 37)
15. *Three Essays*, agy. s. 114.
16. Bkz. Thijs Janssen, ve Jehoeda Sofer, *Testimonies from the Holy Land* ve Unni Wikan *Behind the Veil*, Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1982, s. 168-183.
17. Kenneth L. Brown'un Berlin'deki bir konferans sırasındaki kişisel bağlantısı.
18. Abdulhamid az-Zain: *The Sacred Meadows*, North Western University Press, 1974, s. 171
19. Farsça *ham ğins baz* = eş cins oyunu eğitilmiş İranlılar arasında çok kullanılıyor gibi görünmekte.
20. Everett K. Rowson: Cant and Argot in Cairo Colloquial Arabic (*The ARCE Newsletter* 122, 1983. s. 13-24.)
21. Unni Wikan: *Behind the Veil*, Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1982, s. 168-183.
22. Minoo S. Southgate: Men, Women and Boys (*Iranian Studies* XVII.4, Sonbahar 1984, s.434).
23. Tahar Ben Jelloun: *La plus haute des solitudes*, Paris: Editions du Seuil, 1977, 1979. s. 74
24. Arno Schmitt: *Vorlesung* (Schmitt . . .); De Martino, G: *Kleine Schriften* Berlin, 1985
25. Andreas Eppink: *Familierelaties en Persoonlijkheidsontwikkeling in Marokko*, Amsterdam, 1977- tez.
26. 5. Formun fiili talauwata bir kez al-Ğahiz'in (öl 255/869) Hayawan (ed. Hârûn, I say 171) adlı escrinde bulunur ve *latâ bi* ile eş anlamı gibi görünür.
27. Maarten Schild: De İslam en homoseksueel gedrag in het Midden Osten (*Homologie* 6). 1983 s. 9- Hollandaca şöyle yazmış: "*luti degene die zich homoseksueel gedraagt.*" Bkz: doktora tezi: *De Citadel van Integriteit*, 1985.
28. *ahâdüt* (hadisler) İslam kanununun (Kuran'dan sonraki) en önemli kaynağıdır; binlerce vardır; bu yüzden İslam geleneği gerçek olanları, gerçek olmayan *ahâdüt*ten ayırmaya çalışır (bkz. *liwat* başlıklı makale).
29. *Bada'ı 'aş- Şamâ'i'*. s. 41,51,52.
30. *Hidâya*, Kalküta, 1274/1818 s. 376.
31. *Minhâgat- Talibin*, ed. v.cl. Berg, Batanga, 1884. III s. 211
32. *Hidâya* aynı eser

33. al- Haşkafi: *ad- Durr* s. 27; Ibn Abidin, Ibn al- Humâm'ın ifadesini alıntı yapmış: "kölesiyle, kadın kölesiyle ya da karısıyla " (Ibn al- Humâm: *Fath al- Qâhira*: Matba'at al-kubra al- amırıya, 1316/1898 IV. s. 150)
34. Ibn Quduma: *Kitab al-'Umda*. al-Qahira: Matba'at as-sa-lafiya, 1382/1962/3 (3.bas.) s. 556; ayrı eser Magdisi'nin yorumu-'God's Word': *Qur'an* XXIX 28.
35. Ibn Hanbal: *Musnad*, al-Qahira 1313/1894,5. II s. 182; Abü Da'üd: *Musnad* no.2266, James A Bellamy'nin alıntısı: *Sex and Society in Islamic Popular Literature (Society and sexes in Medieval İslam* - ed. A.L. Sayyid- Marsot-, Malibu: Udena, 1976. s. 37).
36. al-Qâhira 'İsâ al- Babi al-Halabi, s. 149.4; İng. çevr: Earl Edger Elder, *A Commentary on the Creed of Islam* , New York: Columbia University Press, 1950. s. 160.
37. 1352/1933, III s. 88.
38. Bkz. Abû Sahl - Ibn al- Ğauzi'nin alıntısı -: *Damm al- hawâ* , ed: Mustafa 'Abdalwahid, al-Qahira Dar al-Kutup al- Hadita, 1381/1962, s:11,114,116. Bkz: İng. J.N. Bell: *Love Theory ün Later Hanbalite İslam*, Albany: State University New York, 1979. s. 21.
39. Hs. Berlin Ahl. 6382. s. 46-135 (metnin sonu).
40. Ew. Wagner: *Abû Nuwâs* s. 178; basım: Matba'at al- Lağna, 1378 ve Wiesbaden: Fr. Steiner, 1958. s. 184.
41. Ew. Wagner: *Abû Nuwas*. s. 244.
42. Ew. Wagner: *Abû Nuwas*. s. 178; başka bir eş anlamlı: ragulıya ve Farsça kökeni- *zanmarda*.
43. *Bairût*, 1382/1962. s. 627.
44. Ed. *MacNaughten*. *Calcutta* : W. Thacker. II, s. 462; çeviri: Burton V., s. 161.
45. Bkz. Ğaubari, *Kitâb al- Muhtâr fi Kâsf al- Asrâr*, Bölüm 26: Ibn Falîta, *Rusd al- Labîb*, bölüm 10; at- Tifâsi, *Nuzhat al- Albâb*, bölüm 9, Franz Rosenthal, *The Herb*, Leiden. 1971, s. 83.
46. James A. Bellamy: *Sex and Society in İslâmic Popular Literature (Society and the Sexes in Medieval İslâm*: -ed. A.L. Sayyid- Marsot-, Malibu: Udena, 1976, s. 28. Dahâ'ir, Dimasq, Atlas, 1964 s. 278.

FASTA BİR İTALYAN

Gianni De Martino

İSLAMİ güçlerin yeniden canlanması, erkeklik fikrinin ve eski anlamdaki cinselliği tekrar gündeme getirir. Yöneten sınıf, sıradan insanların devrimci enerjisini pasifize etmek ya da hedonizme yöneltmek için meşru kılınan gerçekçilikle yasaklanan çağdaşlığı erkekliğin aşırı yüceltilmesi, babayla özdeşleşme kahramana tapınma, güç ve iktidar inancı, zayıfı küçümseme ve kadınlardan duyulan korku ve onları hor görme gibi duyguların tutsağı olmuşlardır.

Homoseksüel sorunun, alışılmışın dışında ırkçı bir yanı vardır. Faslılar, sık sık homoseksüelliğe yalnızca yabancıların neden olduğunu ve bunun, turistleri taklit eden, çok az sayıda yerli gencin ilgisini çektiğini söylerler. Sonraları, homoseksüelliğin bu toplumda çok yaygın olduğunu görürüz: kişi bunu yapar ama asla hakkında konuşmaz; erkekler ve oğlanlar onunla ilgili şakalar yapar, dalga geçer, onu ima eder ve hatta yaparlar, fakat hiçbir zaman hakkında ciddi şekilde konuşmazlar.

Bu kadınlara yaklaşamamaktan ve oğlanlarla erkekler arasında ilişki türünden kaynaklanır. Genç bir erkeğin kendini bir sinema bi-

leti, biraz para ya da ufak bir armağan karşılığı satması yaygındır. Turist homoseksüelliği, fazla değişime uğramadan, ancak geleneksel yapıya adapte olur. Belli bir çağdaş/solcu tezi, her şey için kötü kapitalist Batıyı ve turisti Üçüncü Dünyanın yoksulluğunu sömürmekle suçlar, buna cinsel yoksulluk da dahildir. Paris'te yaşayan Faslı bir ozan, Tahar ben Jelloun bile şiirlerinden birinde Fas'tan "Batılı turistler için çocuk genelevi" olarak söz eder.

SAKIN KARIŞTIRMAYIN

Caddelerde el ele dolaşan, zarif jestlerle şakalaşan oğlanlar görürüz. Her birinin özel yakın arkadaşları vardır. Birbirlerinin dudaklarından öper; yüzlerini, ellerini, saçlarını seyrederek. Karşılıklı kompliman yaparlar. Herhangi birine ne kadar güzel olduğunu söyleyebilirler. Bazıları işi "arkadaşça mektuplar" yazmaya kadar götürürler ki, bana göre bunlar aşk mektuplarından farklı değildir; fakat sakın bunları karıştırmayın.

Ayrıca 9-17 yaşları arasında oğlanlar vardır; bunlar hoşlansalar da hoşlanmasalar da kuzenleri, öğretmenleri ya da komşuları tarafından cinsel olarak kullanılırlar. (Her zaman zorla değil, bazen de korkutarak, iğfal ederek, armağanlar vererek ya da 'doğal' bir hak görerek). Bu oğlanlara *zamel* denir. 15-16 yaşlarında bir *zamel*, hayranlarını kaybeder ya da asılmaları ret etmeye başlar; "erkek" olur, yani oğlanları cinsel yönden kullanır, kızlarla flört eder. Cinsel olarak kullanılmayı sürdürenlere *bassäs* denir. Bazıları makyajlı ve cazibeli gerçek birer homoseksüel olurlar, kendilerine özgü bir kültürleri vardır; kadın görüntüsündedirler. Magribilerin (Kuzey Afrikalıların) bir kadınla ilgili var olan imajının taklidirler. (Hem mesafeli, ulaşılmaz, idolleştirilmiş, hem de nefret edilen.)

Sonuç olarak kızları, *bassäs*ları, evli kadınları, oğlanları, turistleri ya da fahişeleri cinsel yönden kullanmaktan hoşlanan çok sayıda erkek vardır.

ÜST BEN YOK

Cinsel yönden kullanılmaktan hoşlananlar için sorun, üst benin (süper ego) engellenmesi değil, dış kontroldür. "Kadını oynamak" is-

tediğın öğrenildiğı zaman alay konusu olursun ve herkes her adımını izler; şansın olan tek yer (masaj bahanesiyle bu işi yapabileceğın) Türk hamamıdır (AIDS öncesi günlerdeki eşcinsel saunalarıyla karıştırılmasın).

Bu hamamlar turistler tarafından bilinmezler; bunlar o çevrede yaşayanlar içindir, yabancılar giremez. Büyük şehirlerde yabancılara da açık bir iki hamam vardır, örneğın Marakeş'te el Fne Camii yanındaki. Bir zamanlar burası İngiliz bir turistin şüpheli ölümü nedeniyle polis tarafından kapatılmıştı; kayıtlara göre ölüm nedeni kalpti, fakat tecavüze uğrayıp soyulmuş gibi görünüyordu.

Fas'ta cinsellik sağlık göstergesi, gerginliğın rahatlamasıdır; duyguların katılmadığı salt sekstir. Batıda ise biraz daha önemsiz, her zaman kendinizi boş hissetmenize neden olan bir arzudur, yasaklar ve diyalektik çelişkiler içinde yatan bir arzu. Arap-İslam dünyasında cinselliğın hâlâ kutsal, anti-modern bir yapısı vardır; "saf" ve "saf olmayan" diye ikiye ayrılır. "Saf olmayan nesne" olay biter bitmez kirli bir mendil gibi atılır. Faslı erkek cinsel yönden kullandığı kişiyi bırakır, olayın önemini yatsır ve duygusallığın olmadığını söyler. İslami ibadeti yerine getirmek istermiş gibi duşa koşar.

GRUP EŞCİNSELLİĞİ

Birlikte çalışmak ve yemek törenleri Fas köylüsünün bir gelenegidir. *Tuısa* denilen bu gelenek İslami dayanışma ve birliğın simgesidir.

Oğlanlar biriyle ilişki kurmak için bir araya geldiklerinde *tuısa* yapmaktan söz ederler. Burada *zamel* grubun tutkalı gibidir; arzu saklanmak zorunda değildir, bunda utanılacak bir şey yoktur. Bu eşcinselliğın erkeklik organına mal edilmesi ve (bu tuzağa ödöl sözüyle düşen ya da tecavüze uğrayan) *zamelin* vermek zorunda olduğı ödündür.

Bu tür olaylar yaygındır fakat haklarında konuşulmaz. İslamiyet ne "aktif" ne de "pasif"i hoş karşılar, fakat insanlar, "hiç" erkeğı zapteden güçlü erkeğı oynadığı için *lutiyi* kabul etmeye eğilimlidir. Bunu konuşmak, yalnızca kişi yaptığından suçluluk duyacağından değil, aynı zamanda birinin ters ilişkiye maruz kaldığını ifşa etmek ayıp

olacağından onaylanmaz. Akıllıca yapılırsa hiçbir şey olmamış gibi davranılabilir.

Sosyal kontrol ya da birbirini gözetlemek, zayıflığı veya Arap-İslam toplumunun biçimlendirdiği bireylerde üst benin olmadığını gizlemek içindir. Bu toplumlarda kontrol, bireysel yasaklardan ve suçluluk duygusundan çok daha önemlidir.

KADININ YERİ

Üreme hâlâ seksin, erotizmden bile daha önemli olan tek nedendir. İslam cinselliğinin ana noktalarından biri homoseksüelliğin genel uygulanışı değil, kadınların aşağılanmasıdır.

Kadınlar “asıl sosyal sermayelerini” -vücutlarını- özgürce kullanamazlar. Cinslerin peçeyle ayrılması, toplum hayatından mahrumiyet, haremde inziva, vb... bunu engellemek içindir. Bekaret çok önemlidir; bekaretini kaybetmiş biri kadın kullanılmış, elden düşme mal konumuna düşer. Evlilik sosyal ve ticari bir kurumdur. Cins ayırımına maruz kalan kadın, ulaşılmaz, genellikle idolleştirilmiş bir nesnedir. Hem arzu edilir hem de korkulur, çünkü bilinmeyendir.. Ayırımın daha az olduğu yerlerde bile (örneğin plajda) heteroseksüel sevişme çok enderdir. Eğer hiç yoksa, gerginlik, mastürbasyon ve homoseksüellik ortaya çıkar. Vajina kadının kutsal bölgesi olarak görüldüğünden yasaklanmıştır. Faslılar için kadın, arzusun (ve fantezilerin) ana hedefidir. Arzuyu gidermek için kalçaya yönelme ise batılıların anladığı “eşcinsellik” ten farklı bir şeydir.

Bir Faslı için bir erkekle sevişmek cinsel kimlik sorunu olarak görülmez, ama verici durumda olmak sorundur.

Biz Batılılar bu basitliği, aristokratların sınırlanan ve kontrol edilen davranışlarının önce tüccarlara, daha sonra kasabalılara ve en son tabii değişikliğe uğramış bir biçimde, halkın çoğuna yayıldığı uzun bir tarihsel gelişim sürecinde yitirdik. Avrupalılar anlık davranışlara, tahrike kapılmazlar, önce sonucu düşünürler; duyguları daha sabit, daha kararlı ve soğukkanlıdır (Nobert Elias).

“Üst ben kısmen dış kontrolün yerini aldı” (Freud). Batılı bilinçaltında suçluluk hissederek, her şeyi itiraf ederek ve anlatarak rahatlar. Seks hakkında (örneğin cinsel problemler) konuşulması bek-

lenir, “bilinç artırıcı gruplar”a katılım neredeyse bir zorunluluktur. Oysa tanımlanamayan arzuya daha eğilimli olan Magribiler konuşulmayan her şeyi “unuturlar”.

FASLI VE TURİST

Faslı her an ereksiyon halinde olduğundan turist istediği her şeyi elde eder, fakat şunu bilmelidir ki, yalnızca gerilim ve asabiyetin giderilmesine yardım eder. O, sadece bir delik, anlık bir zevkin aletidir. Zengin olduğu için onu kollamaya gerek yoktur. Marakeş’te bir Avrupalı mahallesi olan al-Gueliz’de Cafe de France civarına takılan Raşit, göğsünü şişirmiş, karnını içine çekmiş bir vaziyette yanıma yaklaşıp şöyle dedi: “Ben Raşit, turistleri beceririm. Yardımcı olabilir miyim?”

IRKÇI KİM?

Ekonomik zorluklar, sosyal gerginlik, Sahra’daki savaş, İslami çalkantılar, turizm, Faslı işçilerin ve öğrencilerinin Fransa’da karıştıktıkları çeşitli sorunlar yabancı düşmanlığının artmasına neden olmaktadır.

Geçen yaz üç oğlanın, Fransız bir antropoloğa nasıl saldırdıklarına ve ona “ırkçı” diye nasıl sövdüklerine tanık oldum. Bu davranışlarının nedenini öğrenmek için onları تنها bir sahile kadar takip ettim.

En kabadayı görünenine “Seninle konuşmalıyım,” diye seslendim. Bir sigara satıcısının tezgahının yanında duruyorlardı, sarhoş oldukları belliydi.

“Olur,” diye yanıtladı. Diğer ikisi kızgın bir şekilde araya girdiler.

“Zamel” diye tısladı biri, “ne istiyorsun?”

“Tatilediyim.”

“Zamanını kiminle geçiriyorsun? Benimle gelir misin?” diye sordu

“Neden?” dedim, “yoksa sende mi zamelsin?”

“Evet,” diye kıırttı, kalçalarını tıpkı bir homoseksüel gibi kıvırtarak. Sonra normal sesiyle “Bana sigara alır mısın? Üçüncü Dün-

yahılar fakiriz ve yardıma ihtiyacımız var, lütfen yardım et,” dedi, “Benimle eve gelir misin?”

“Neden? Sakallı erkeklerden mi hoşlanıyorsun? Ayrıca içki almaya paran var ama sigara almaya yok. Nasıl oluyor bu?”

“Keskin bir dilin var. İtalyan olmana rağmen bir Faslı gibi davranıyorsun. Fakat biz Müslümanız. Anlaşıldı mı?”

Beni (ne kalçadan ne de sözlerle) beceremedikleri için konuyu başka bir yöne çevirdiler: Kutsal İslam Savaşı...

“Benim” adamım diğerlerini gönderdi ve Fransızlara olan nefretinden konuştu....

“Selamınaleyküm. Bu Hristiyanla nereye gidiyorsun?” diyerek üç kişi geldi yanımıza.

“Aleyküm es-selam. Sıkıldık ve yürümeye karar verdik. Onunla bir işim yok, yalnızca bir *zamel*.” Bizi yalnız bıraktılar. Her şey normaldi. Herhangi bir Fâslının bir yabancıyla birlikte olması yargılanmalı, ama eğer yabancı bir *zamel*se hiçbir sorun yok; yalnızca tek bir işe yarar: cinsel olarak kullanılmaya. Herkes onu kullanabilir.

Bir yabancı tecavüze uğradığı ya da dövüldüğü zaman kimse ilgilenmez. Kaçışlarına dek Yahudiler tecavüz ve nefret için “uygun” bir hedeftiler, şimdi aynı işi yabancılar yapıyor. Bir Müslümanın bu duruma müdahale etmesi için bir neden yok... Ama Avrupalı bir homoseksüel için kendini hem soyan, hem ifşa eden hem de cinsel olarak kullanan birinden hoşlanmak ne biçim bir zevktir ki?

HOMOSEKSÜEL İSTEK

Hegel (*Philosophie des Rechts*) ve çağdaş psikoloji insanlığın başlangıcını içgüdülerin yenilmesi olarak görür. Fakat bu içgüdüler nedir ve nasıl yenilmişlerdir? Bu soruyu, -yasakların, kuralların, koşulların tutsağı olan- bireyin kendi toplumunun temelinde yanıtlamak olanaksızdır. Farklı toplumların cinsel alışkanlıklarını incelemek ve anlamak kişinin tavırlarına yeni bir ışık kazandırır ve cinselliğin göreceliğini açığa çıkarır. Tüm toplumlarda isteğin ilkel bir tarzı vardır: topluma uymayan, genellikle gizli, kısa ömürlü ve “bilinçsiz” bir eşcinsel istek. Bu istek, henüz, Guy Hocquenghem’in açıkladığı gibi, Oedipal uygarlığının biçimlendirdiği eşcinselliğin suçluluk duygusu de-

ğildir. “Pasif” ve “aktif” rolleri (Arap-İslam toplumunda *zamel* ve *luti*) henüz, tüm ataerkil toplumlarında olduğu gibi, somutlaştırılmamıştır.

Cinsel dürtüleri toplumla bütünleştirmek için birçok yol, toplumla bireyin talepleri arasındaki dengeyi sağlayan sosyal kontrolün birçok biçimi vardır. Fakat bunların hiçbirinde zevk ve şehvete yer yoktur. Toplumun kontrol ettiği, “sosyalleştirilmiş seks” toplumun kabul ettiği tek cinsellik şeklidir. Cinselliğin belli biçimlerini oluşturan, sebep olan ve bekleyen toplumdur; bireyin cinsel ihtiyaçlarını kendi çıkarları için kullanmayı amaçlar; toplumsallaşmamızın diğer biçimlerini boyutlandırmak için cinselliği sömürür, diğer kültürleri hemen hemen hiç tanımaz.

Arap-İslam dünyasında cinsel alışkanlıklar üzerine yapılan bir araştırma, hem günümüz hem de geçmişimizle ilgili farklılıklar ve benzerlikler gösterir. En önemli farklılık arzu ve yasaklamanın di-yalektik eksikliğinde (buna bağlı olarak suç ve masumiyetin di-yalektiğinde, ve bunları yıkmamanın verdiği huzursuzlukta) yatar. Tüm bunlara rağmen birey cinselliği “saf” ve “saf olmayan” yani kutsal olan ve “üst ben”imiz yerine etki alanı geniş olan dış kontrol diye ikiye ayrılır.

Uygulama aşamasında, iletişim aşamasında bulunmayan bir şeye yer vardır: ihtiras. İhtiras, gerek bireyin gerekse diğer kişinin vücudu için bilinci uyandırır.

Fakat inkarnasyona olan bu güçlü tepki, yani olayı inkar etmek ya da nesneyi ortadan kaldırmayı amaçlayan paranoyak eğilim, İslam erotizmini açıklar ve seksin duygu, aşk ve şefkatle bozulmasını ret eder.

Homoseksüel istek en aza, yarı “doğa” yarı “kültür” olan ilkel bir konuma indirgenir. Burada homoseksüel istek egoya ait değildir; zap-tolunamaz, bilinçsizdir, yaralanamaz, değiştirilemez ve bu yüzden kontrol edilemez.

Diğer tarafta arzunun “taşıyıcısı” kişiler toplumun üyeleridir; yani arzunun aracı salt kalça ve penis değil, mutluluk ve beraberlik konusunda düşünceleri olan insanlardır.

Kendimizi toplumdan soyutlayarak yaşayamayız. Toplumun eko-nomik, kültürel ve duygusal köleliğini çalışarak, tüketerek, iletişim

kurarak ve sevişerek ortaya çıkarıyoruz. Arzu ve şehvet bile kişisel olaylar değildir, hatta homoseksüel istek bile toplum tarafından biçimlenir. Arzu her zaman diğer kişiyi gerektirir, kişi kendine yönelmeden önce diğerine yönelir, toplumsallığı ve mutluluğu hedefler. Belki diğer kültürlerin cinsel ve duygusal alanlarına yolculuk bunu daha iyi anlamamıza ve sevmemize yardımcı olur.

FASLI OĞLANLAR VE SEKS

Andreas Eppink

FASLI OĞLAN, katı bir ailede, gurur, aile şerefi ve saygı gibi katı kurallarla yetiştirilir. Başka onun için ailesinden başka kimse yoktur; daha sonra çevresindeki oğlanlar önem kazanır ve son olarak da dünya, yani erkeklerin dünyası gelir.

Evde cinsellik tabudur (haram, kutsal, yasak, gizli). Bourdie¹ ve Demeerseman'a² göre mahrem konuları konuşmak iki tarafı da rahatsız eder, çünkü bunlar saygı duyulması gereken özel yaşantıdır. Ebeveynlerinin bu konuyu tartıştığını duymayan erkek çocuk cinsel eğitimini "akran grubu"ndan almak zorundadır. Bu yüzden cinsellik aileye ait değil, dışarıya ait bir şey gibi görülür, buna bağlı olarak da şüpheli ve ayıptır. Dışarısı (sokak) aile şerefini zedeleyebilen kötü etki kaynağıdır. Sokak ve yasak cinselliğin tehlikesi birbiriyle bağlantılıdır.

Burada dikkat çekilmesi gerekir ki; belli olaylar, onları oluşturan durumlarda olduğu gibi, içsel, "kesin" standartlara göre yorumlanmazlar.³ Cinsellik tek başına ne iyi ne de kötüdür; koşullara bağlıdır.⁴ Örneğin "ilişkiyi övgüye değer kılan" koşullar vardır.⁵ Ama evlilik dışı ilişki ve birlikte yaşama yasaktır.

Fakat insanların ne yaptıklarından çok neyin bilindiği önemlidir. Önemli olan “iyi davranış” ve “saygı” (*li'tibar*) dır, “günah” değil.⁶

Cinsel arzularını karşılamak için Faslı bir oğlan ya mastürbasyon yapar, ya pasif anal ilişkiyi (homoseksüellik) kabul eder ya da aktif anal ilişki (homo-heteroseksüel veya hayvanlarla) veya heteroseksüel genital ilişki kurmaya çalışır. Faslılar en çok değeri sonuncusuna en az değeri ise söz edilen ilk olasılığa verirler. Konuştuğumuz kişiler oral-genital ilişkiden hiç söz etmediler. (Bu daha sonra tartışılacak.)

KADINLARLA SEKS

Genellikle cinsel yönden olgunlaşmış bir oğlan kızlara ya da fahişelere yaklaşmaya çekinecektir⁷ Cinslerin ayrımı ve “iffetli kadınlar”ın inzivası yüzünden sokaktaki herhangi bir kız “iffetsiz”dir, “fahişe”dir. Oğlanın, yaşıtı olan kızlarla ya da boşta olan kadınlarla herhangi bir deneyimi yoktur. Onların varlığında nasıl davranacağını bilemez. Korku değilse bile bir mesafe hisseder.

Ailesi ve öğrenci arkadaşları dışında bir oğlan yalnızca düşük kadınlarla ilişki kurabilir. Daha da ötesi her kadının kirli olduğu farzedilir,⁸ regl dönemindeki bir kadınla ilişki yasaktır.

Bir kızla tanışan bir erkek onunla sevişmek isteyecektir; erkekliliğini kadınlarla yaşadığı yoğun sekste göstermesi beklenir; fakat özellikle ilk seferde, korkacaktır.

Kuzey Afrika’da kişiye her şeyi başkalarıyla yapması öğretilir. Bir çocuk tek başına bir şey yapma ya da kendi güvenliğini geliştirme konusunda cesaretlendirilmez. Kendini tanıdıklarıyla birlikteyken güvende ve güçlü hisseder.

Bir oğlan arkadaşlarının hoş karşılamadığı bir şey yapmaktan çekinir. Bir kızı tek başına “görmesi” çok ender olan bir şeydir. Genellikle en cesuru, hepsinin sırayla ilişki kurabileceği bir “fahişe” tavlama çalışır. Her şey paylaşılabilir; “arkadaşlarım” için iyi olan “benim” için de iyidir; ya da tam tersi. (Fakat bu, cinsel ilişkinin kocaya ait ayrıcalık olduğu evlilikten sonra değişir).

Bir Batılının kişisel dokunmazlık eksikliği olarak görebileceği bu durum, Faslılar için güvenlidir; Birey başkalarının kendiyile aynı şeyi yaptığını gördüğü sürece korkacak ya da utanılacak bir şey yoktur.

MASTÜRBASYON

Cinsel isteği karşılamamanın bir yolu olan mastürbasyon kesin olarak inkar edilmiş ve aşağılanmış, çünkü bir obje eksikliği vardır.⁹ Bunun altında da “sokma” ve “boşalma”¹⁰ eylemlerine verilen değer yatmaktadır.¹¹

Orta sınıf Batılı anlayışında cinsellik, büyük ölçüde, erotizm ve aşkla bağlantılıdır. Ama bu, bütün kültürlerde ve her zaman geçerli bir kural olarak düşünülmemelidir. Vanggaard, Hristiyanlık öncesi Avrupa kültürlerindeki agresif cinselliği şöyle tanımlar: Aktif erkeğin cinsel eylemi objeyi pasifize etmek, onu teslim almaktır.¹² Bu, Kuzey Afrika için de geçerli gibi görünür. Mastürbasyon yapmak-başka birini teslim almamak -erkekçe değildir, bu yüzden *kaffat* (mastürbasyon yapan) aşağılamak amacıyla kullanılan bir terimdir.

Yine de (grup sekste olduğu gibi) oğlanlar genellikle birlikte mastürbasyon yaparlar; dışarda, odada ya da oldukça yaygın olarak sinemalarda. Bu birbirlerine dokunarak yapılır. Fakat birbirlerinin penislerine bakmak ya da hakkında konuşmak normal değildir. Mastürbasyon konuşulacak en hassas konulardan biridir. Genellikle gerekli olmadığı iddia edilir, çünkü çok sayıda başka olasılık vardır.

ERKEK ERKEĞE CİNSELLİK

Aslında kadınların ayrı tutulduğu bir ülkede mastürbasyon gereklidir, çünkü kişi bunu daha genç erkeklerle yapmaya cesaret edemediği sürece başkaca olasılık yoktur... Akranlar ve arkadaşlar sizinle eşittir, bu yüzden “teslim alınmaları” zordur; kadınlar sizden saklanır ve eğer bir kızla birlikte olabilme şansına sahip olursanız deneyim eksikliği büyük bir engel olacaktır.

Daha genç oğlanlarla birliktelikte bu engeller yoktur; bu sayede “teslim alabilirsiniz”; onlarla birlikte olmak utanç duymaya neden olmaz. Bundan dolayı oğlanlar, buna “uygun” daha genç oğlanlar (7-13 yaşlarında) ararlar.¹³ İkna etme yolu, güzel sözler, para ya da kaba kuvvettir. Görüşmelerden edindiğim bilgiye göre, bu bahşişler “uygun olabilen/olan” oğlanlara (genç /erkeklerle) göre değişir. “Aktif” ve “pasif” oğlan arasındaki “kişisel” ilişki istisnadır, aşk iliskisinden söz edilemez. (Bunlar konuşan kişilerin fikirleri.) Fakat biri, özel bir oğlana karşı güçlü bir cinsel istek duyabilir.

Bu bilgilerden çıkardığım sonuç şudur ki, bazı oğlanlar *zamel* (ters ilişkide bulunan kişi) olarak mimlenirler. Eğer bir oğlan bu imaja sahipse çevresinden biriyle “aktif” ilişkide bulunması çok zor olacaktır; çevreden uzaklaşana ya da evlenene kadar pasif rolünü üstlenmeye zorlanacaktır.

Burada çarpıcı nokta “aktif” ve “pasif” arasındaki ayrımdır;¹⁴ bu, iki kategori yaratır: erkekler (hetero ya da homoseksüel ilişkide bulunan) ve “hiç” erkekler (başkalarının kendisini cinsel yönden kullanmasına izin verenler).

SEKS - SEVGİ - AŞK

Görüldüğü gibi, oğlanlar arasındaki seksüel ilişki arkadaşlık ve romantik aşk değil. “içe girmek” ve “fışkırtmak” ilişkisidir ki, aynı şey kadın-erkek ilişkisinde de geçerlidir. Yalnızca eşitler arasında olabilen arkadaşlık aynı statü/yaştaki erkekler ve eşit statüdeki kadınlar arasında var olabilir. Cinsel bir obje-oğlan, kadın ya da “kullanılan” herhangi biri- ile olan ilişki, daha alt seviyeden kişiyle olan ilişkidir. Seks, gerçekte, “içe girme”dir.¹⁵

Bir oğlan bana şöyle dedi: “Çok çabuk uyarılırız ve bu yüzden bir an önce eylemi gerçekleştirmek isteriz. Aksi taktirde isteğimiz kaybolacaktır.” Cinsel heyecan okşama, ön sevişme ve kucaklamayla abartılmaz. “Gerçek bir erkek” içe girmeyi ve hemen boşalmayı tercih eder.

Bu sevginin hiçbir zaman hissedilmediği anlamına gelmez; fakat romantik aşk, cinsel ilişkide (ya da evlilikte) ana faktör değildir.

Öpme¹⁶ ya da oral-genital ilişki geleneksel değildir. Ön sevişme ve okşama - mastürbasyonda olduğu gibi - aşağılanır; bu tür bir davranış genellikle “zayıf” yada “garip” bulunur.

EVLİ ERKEKLER, EVDE KALMIŞLAR

Evlilik, hem kanunlara uygun, problemsiz cinsel ilişki olanağı sağlar, hem de yetişkin erkeğin statüsünü kuvvetlendirir; (kadınların statüsü ise ilk oğlan çocuğun doğumuyla güçlenir). Evlilik olmadan kişi, “gerçek erkek” değildir, toplumun tam üyesi olamaz.

Bazı evli erkekler oğlanlarla, eşleriyle ya da her ikisiyle anal ilişki kurmayı sürdürebektedirler. Bu, sohbetlerde tekrar tekrar belirtildi, fakat bunu yalanlayanlar da oldu. Bazıları, bir erkeğin anal ilişki isteğini karısının ret edeceğini, bu yüzden oğlanların en uygun obje olduğunu söylediler. Ayrıca evlilik öncesi ilişki de, kızın bekaretini¹⁷ korumak için, anal olabiliyordu.

Birçok sebepten dolayı, oldukça çok sayıda evli erkek (genç) erkek aramayı sürdürürler.¹⁸ Erkek, karısını cinsel yönden ihmal etmediği sürece bir sorun yoktur.

Yaşını başını almış ve bir kadını geçindirebilecek güce sahip, ama hâlâ evlenmemiş bir kişi, *züfri* (evde kalmış) diye aşağılanır. Hâlâ oğlanların peşinde koşuyorsa, oğlanı diye damgalanır. Burada bireyin “aynı zamanda” oğlanlarla mı, yoksa “sadece” oğlanlarla mı ilişki kurduğu ayrımını vurgulamak ilginç olacaktır. Birincisi yaptıklarıyla övünebilir, hatta bazen *bowail* (büyük penis) ya da *sabşab* (iyi ayartıcı) diye adlandırılarak hayranlık duyulabilir. İkincisi ise aşağılanır. En kötüsü ise başkalarının kendisini kullanmasına izin veren erkektir; “gerçek erkek olmayan” ya da “*bassas*” diye adlandırılır. Vericilik şiddetle kınanır ve aşağılanır.

SONUÇ

Fas kültüründe genital (heteroseksüel) ilişki, en aktif olarak görüldüğünden, cinselliğin en değerli şeklidir. Fakat gençler için diğer oğlanlarla seks tek çıkış yoludur ve ilk deneyim olarak kabul edilir. “Aktif olana” karşı tavır pozitifdir; “pasif” oğlan acınarak tolere edilir, fakat pasif olan yetişkinse “becerilen” kişidir, aşağılanır. Kul-lanılan için tek kaçış evliliğidir.

Fas’ta, 1950’lerde Amerikan işçi sınıfı arasında olduğu gibi¹⁹ cinsellik kendi içinde nötr görülür, fakat ideali evlilikte düzenlenmesidir. Eğer cinsellik belirli sınırlar içine sokulmazsa, insanlar Allah’ın bağışlayıcı ve insanoğlunun da zayıf olduğunu söyleyerek bir takım yanlışları hoş görebilirler. Fakat yalnız çerçeve değil, biçim de önemlidir: aktif / *fauq* / erkek ya da pasif / *altta* / *tabt* / dişi.

Sonuçlarımızı Kinsey’in (Kuzey Afrika, 1949) verileriyle karşılaştırdığımızda onun “alt düzey”iyle birçok ortak nokta bulduk. Örneğin:

- Normal cinsel davranışta içe girmenin esas alınması.
- Mastürbasyon, okşama ve öpmenin reddi.
- Çocukluktan itibaren hetero ve homoseksüel ilişkinin kabulü.
- Aynı dönemdeki hetero ve homoseksüel aktivitelere ilişkin çelişkili görüşlerin olmaması.
- Homoseksüel anal ilişkide aktif rolün kabulü ve bazen bunların evlilikten sonra bile sürmesi.

Fas'ta asıl ayrım hetero ve homoseksüellik arasında (yani partnerin cinsiyetinin seçiminde) değil, aktif ya da pasif (içe girme eylemi) arasındadır, yani *cinsel ilişkinin biçiminin seçimindedir*. Arkadaşlık, romantik aşk ve cinsel ilişkinin birbirinden farklı olduğu ve bir arada bulunmalarının zor olduğu düşünülür.

1. P. Bourdieu: *The Sentiment of Honor in Kabyle Society* (Honor and Shame- ed. J.G. Peristany-, Londra, 1965.
2. A. Demeerseman: *La famille Tunisienne et les temps nouveaux*, Tunus, 1972.
3. L. Gardet: *L'Islam*, 1959 ve P. Shustery: *Outlines of Islamic Culture*, s. 195.
4. Charnay: *Pluralisme normatif et ambigüité dans le Figh*, Paris, 1967 s. 183. " l'acte sexuel est (si les interdictions legales sont respectees) neutre en lui meme."
5. Charnay, 1967: " peuvent rendre louable l'acte sexuel."
6. Charnay, 1967.
7. Fahişelik şehirlerde yaygın; fiyatlar ise çok düşük, böylece genç erkekler bunu karşılayabilirler.
8. Bkz. E. Westermarck: *Ritual and Belief in Morocco*, Londra, 1928, c. II s. 3; pislik "büyünün etkisiyle yüklü," görülür ve bu yüzden kişi buna mümkün olduğu kadar az bulaşmaya alışır.
9. Kinsey, 1949 s. 375: "Daha alt tabakalardan, özellikle daha alt tabakaların daha yaşlı generasyonunda mastürbasyon anormal, sapıklık, sosyo-cinsel ilişkiler için çocukca görülerek aşağılanabilir.
10. Bana bilgi verenlerin hepsi ilkokula Fransız yönetimi zamanında gittikleri ve Fransızcalarını geliştirdikleri için tartışma bu dilde yapıldı. "eylem/ L'acte"den konuştular.
11. Kinsey, 1949 s. 369. Alt tabakadan birçok kişi içe girmeyi en gerekli ve "normal cinsel ilişki"de tek savunulabilir eylem olarak değerlendirirler.
12. Vanggaard: *Phallos*, 1971, s. 95, 103/4.
13. Duvert: *Journal d'un innocent*, Paris, 1976 s. 77.
14. Bazıları "pozitif" ve "negatif" derler.
15. C. von Balen (*Erotik des Ostens*, 1955) sokmanın Arap erotizminin merkezi olduğuna dikkat çeker (s. 160). Vaginal ya da anal ilişkiye konsantre olma anlaşılabilir. Konu hakkında bilgi aldıklarımdan biri bana şöyle dedi: "Biri kendini tatmin etmek için her şeyi alabilir: kadın, eşek ya da inek.
16. Duvert, aynı eser s. 163: "Fransız öpüşmesinin, resimlerden gösterilenin aksine, fazla yaygın olmadığına dikkat ettim." Kinsey, aynı eser, s.369: "Bir çok kolejli erkek, düzünlerce kızı öpmüş olacaktır, oysa hiçbiriyile cinsel ilişki kurmamıştır. Diğer bir yönde, alt tabakadan bir erkek yüzlerce kızla ilişki kurmuş olacaktır. fakat yalnızca birkaç tanesini öpmüş olabilir..."
17. "Bekaret" kavramı bir utanç sorunudur, "suç"değil. Bir erkek bir kadına sahip olur ve ikinci-el bir mal istemez: baba kızını el değmemiş olarak vermek ister, aksi takdirde değer kaybeder.

18. Kinsey, aynı eser, s. 384/631.

19. Kinsey “ ” s. 383. “Alt tabakada, heteroseksüel ya da homoseksüel olsun, seks, şöyle ya da böyle bir şekilde kaçınılmaz olarak kabul edilir. Buradaki çocuklar, cinsel bakımdan en az yasaklanmış olaydır ve genellikle erken yaşlarda hem heteroseksüel hem de homoseksüel ilişkide bulunurlar.

SURİYELİ ERKEKLER ARASINDA

Gary B. MacDonald

VE İŞTE ZUZU, dünyanın en eski şehirlerinden birindeki en ünlü eşcinsel. Oldukça fazla içen, orta yaşlı, çekiçi bir adam. Fuları, göbeğine kadar açık gömleği ve dar pantolonu ile, Zuzu geceleri caddelerde istekli erkekleri arar. Ona fiziksel zarar verme olasılıkları daha az olan, daha batılı ve zengin erkeklerin bulunduğu Şam'daki Abu Rumaneh civarına takılır. Orada, kafelerin önünde dolaşırken, kendisine aşağılayıcı sözler söyleyerek geçen arabalara lanetler yağdırır. Delikanlılarla dolu arabalar durur. Avin neşesi ve zaferin tadı Zuzu'nun tiyatral tavırlarında açıkça görülür ve arabanın içindekiler kahkahadan kınılır. Fakat araba yoluna devam eder. Zuzu geçmekte olan birini gözüne kestirir. Dört şeritli yolu ağır ağır ve kendinden emin bir edayla geçer, adamlarla tokalaşır ve onu içgüdüleriyle yoklar. Adam utanmış gibi görünse de karşı koymaz. Erkeklerle dolu başka bir araba yaklaşır, ikisi de binerler. Zuzu işi bağlamıştır.

Zuzu denilen bu adam Suriye eşcinsel buzulunun görünen ucudur. Aslında çok derin sulara yüzmektedir. Onun, son derece genel, fakat dikkatle gizlenmiş toplumsal görünümü, Suriyeli eşcinsellerin maruz

kaldığı politik tutumu yansıtır. Erkekler – eşcinsel erkekler de dahil– bu öncüyü, belki de onu kullanırken yaptıklarından daha şiddetli bir şekilde aşağılar ve onunla alay ederler. Aynı zamanda ona saygı da duyarlar. Zuzu’nun cesareti, Suriyelilerin önleyemedikleri, ancak hayranlıkla karşıladıkları bir tavrıdır. Onun bayağılığı ve giysileri tüm erkeklerin bilinçaltındaki kadınsılığın bir yansımasıdır ki, erkeklerin alışılmışın dışında yumuşak olduğu Suriye’de efemine tavırların açıkça sergilenmesi en aza indirgenmiştir. Fakat Suriyelileri asıl hayrete düşüren Zuzu’nun neşeli umursamazlığıdır. Sadece erkeklerin düzdüğü ve kadınların düzülmediği bir toplumda o, düzülen ve bundan zevk alan bir erkektir. Anormalliğin bu akıl almaz dışavurumu Zuzu’yu çağdaş bir şaman yapar. Rol yapar, böylece temize çıkar, cinsel belirsizlik Suriyeli bir erkek olmanın mirasıdır.

Suriye’deki tüm erkekler gibi, Zuzu da doğumun ve çocuğun cinsiyetinin hâlâ kader olduğu bir ülkede doğdu. Geleneksel inanışa göre bir erkek, yalnızca erkek olma ayrıcalığıyla daha güçlü , daha cesur, daha akıllıdır: kısacası kadından daha iyidir. Bu inanç, hızlı modernleşmenin zararlarına rağmen hâlâ Suriye’nin en güçlü kurumu olarak kalmış olan aileyi açıklar. “Tohumun taşıyıcısının” ilk sorumluluğu, iki cins arasındaki farkın abartılması şeklinde ailede ortaya çıkar. Erkek her zaman aktiftir, verir, kadın her zaman pasiftir, alır. Penisin ya da vajinanın iyeliği gereksiz bir tartışma konusudur.

Suriye’de erkek olarak yetişmek çelişkilerle doludur. Bu, bir tarafta, dünyanın sahibi olduğunu düşünmesine sebep olan büyük ayrıcalıklar sağlar. Suriyeli erkek çocuk kız kardeşlerinden daha çok ilgi görür, daha çok sevilir, kaprislerine boyun eğilir ve hatta daha iyi beslenir. Her an ilgi odağıdır ve bunu, hakkı olarak görmeyi öğrenir. Bu gerçek aktör, ebeveynlerinden köşedeki manava kadar herkes tarafından erkekliğin üstünlüğü ve ayrıcalıkları konusunda eğitilir. Okula başladığında, cinsiyet ayrıcalığına dair aldığı eğitim onu mistik erkek toplumunun bir üyesi yapar. Ve Suriye okullarında kız ve erkek öğrencilerin ayrı okuması, temeli ailede atılan erkek boyunduruğunu güçlendirir.

Öte yanda erkek çocuk, cinsel ayrıcalığın kendisini beklemekte olan daha geniş bir dünya için bir savunma olmadığını çabucak keşfeder. Suriye, varılan fikir birliği ne olursa olsun, her şeyin ancak si-

lahla başarılabilirdi bir askeri yönetime sahiptir. Ŗam, bir askeri kamp görüntüsündedir. YaŖam pahalı, verimsiz ve zordur. Var olan politik karıŖıklık genç erkeklerin katılmak zorunda oldukları (ve sık sık cephelerinde öldükleri) bir orduyu zorunlu kılar. İleriye yönelik deęiŖkenlik olasılığı hemen hemen yok gibidir. Mühendislik ya da tıp dıŖındaki niversite dereceleri bile, adi büro iŖleri, hatta daha da betterinden ötesini garanti edemez.

Kısaca, erkeğin gençliğinde ona nasip olan ayrıcalık özgürlüğü ter-sine döner. Rossini'den bir name yaŖayacaęını umarak yetiŖtirilir, ama gerçekte yaŖam koŖulları neredeyse Wagner tarzıdır.

Hastalığın ortak belirtilerinin yalnızlık mı can sıkıntısı mı olduğu, sıkı kontrol altındaki bu sosyal çevrede Zuzu, "olayların gi-diŖatıyla" dalga geçer. Çevresindekilere insan doğasının fazlasıyla karmaŖık olduğunu anımsatarak Suriye adetlerinin doğal olmayan dar grŖlęne meydan okur. Tuhaflıkları, aynı zamanda, Suriyeli er-keklerin her zaman buyurgan olduğu ve hepsinin ötesinde onlardan öyle söz edilmesi nosyonunu alt üst eder. Zuzu kurnazca göz kır-pıŖıyla Ŗunu ima eder: "Ya, yle mi? İspatla bakalım."

Fakat birçoğunun yaptığı gibi Zuzu da içer, çünkü çok yalnızdır. EŖcinsel erkek kardeŖleri (ve kız kardeŖleri) nükleer patlamaya bile dayanabilecek bir duvarın arkasına saklanmaktadır. İfŖa korkusu çok büyüktür ve homoseksüel davranıŖların ölümle cezalandırıldığı bir ülkede (tersi hikayeler duyulsa da kanunun çok ender uygulandığı söylenir), gereklidir. Fakat lm cezası bile kiŖinin ailesi ve ar-kadaŖları önünde ifŖa edilmesinden daha az korkutucudur. EŖ-cinseller bu eylemin ortaya cıkmasıyla sonuçlanacak sürgün edilmeyi hayal etmekle bile rperirler. Bununla kıyaslandığında kendi kendini zorlayarak gerekleŖen sürgün önemsizdir.

Özel hayatlarında bu iŖi sürdüren kiŖiler, her nasılsa, aynı Ŗeyi yapan diğerleriyle seyrek olarak karŖılaŖırlar. Suriyeli eŖcinseller bir-birlerini pek tanımazlar. EŖcinsel barları, diskolar, restaurantlar ve hatta eŖcinsellerin bir araya geldikleri belirli yerler yoktur. Genellikle uzun süredir tanıŖan beŖ-on kiŖilik küçük eŖcinsel hücrelerinde bir araya gelirler. Her gün ya da zaman zaman grup üyelerinden birinin evinde toplanırlar. Bazen bir hücre diğeriyle bir araya gelebilir ya da üyelerden biri diğer hücrenin üyelerinden biriyle iliŖkiye girebilir ve

böylece eşcinsel örgütü, yavaşça ve tedbirlice gelişir. Fakat bu, durum planlı değil şansa gelişir. Yeni iletişim yolları oluşturulsa bile bunu sürdürmek için harcanan çaba çok azdır. Zaten bu da tehlikeli olur, çünkü herhangi bir gruplaşma, açığa çıkma riskini artırır. Böylece sürekli şöyle şikayetler dile getirilir: “Kasa’daki (Şam’ın Hıristiyan semti) o çocuklara her ne olduysa, artık onları hiç görmüyorum. Beyrut’a gittiklerini duydum ama bilmiyorum.”

Suriyeli eşcinsel, yalnız, yapayalnız ve sürekli gizlenerek, kendi doğal mekanında serseri mayın gibi dolaşır ki, bu yer sokaklardır. Orada esmer, kıvrak ve yapılı erkekler okyanusunda bulur kendini. Haftanın herhangi bir gecesi onlara kalabalık sokaklarda ya da bulvarda sıkça rastlayabilirsiniz. Aralarında eşcinsel olanlar hayatlarının gerçek aşkını ararlar. Fakat Bay Doğru asla görünmez, vücutlarıyla hayal kırıklığını hafifleten yüzlerce Bay *Maşidal* vardır. (Bu da pek kötü sayılmaz.)

Suriyeli erkekler her zaman hazırdır. “Homoseksüel olmayanın” anlamı uygulamada şuna dönüştürülmüştür: Her zaman kadınlardan hoşlanır ama genelde erkekleri tercih eder.

Örneğin taksi şoförleri arasındaki alış veriş ele alalım. Diğerlerinin hisse senetlerine yatırım yapması gibi benim eşcinsel arkadaşlarım, pahalı taksi gezintilerine yatırım yaparlar. Karşılığı mükemmel ve genellikle garantilidir. Şoförle eşcinsel yolcu arasındaki sohbet, çabucak şoförün medeni hali konusuna gelir. Eğer şoför bekarsa ona “iyi ama seni kim boşaltıyor” diye utanmazca sorulur. “Kendim.” Gülüşmeler olur, “ama bu çok utanç verici, insanın bir partneri olması daha iyi.” “Evet ama bilirsin bu hiç de kolay değil.” “Hayır, değil, fakat senin için bunu yaparım.” Şoför genellikle öneriyi kabul eder. Bir keresinde, ateşlenen bir arkadaşımın, şoförün çok hoş olduğunun farkına vardığında son hızla hastahaneye götürülmekteydi. Doktor ve hastalık çabucak unutuldu, arkadaşım da-iresine gittiler ve tam anlamıyla ateşli bir şekilde seviştiler. Hemen iyileşen hasta, “şimdiye kadarkilerin en iyisiydi,” dedi sırıtarak, “ama onu bir daha görmedim.” Bir başka sefer, başka bir şoför ve yolcu, Şam’ın dışında suçüstü yakalandılar. Fakat, onları yakalayan iki genç polis tutuklamak yerine, daha rahat edici bir ceza vererek haraçlarını kestiler ve onları serbest bıraktılar. Kurbanlardan biri daha sonra

şöyle dedi: “Kendimi cennette gibi hissettim. Penis bu büyüklükteydi.”

Taksi, eşcinsel dedikodularının renkli konusudur. İsimsiz seksin diğer çeşitleri çok daha yavandır. Alışılmış eşcinsel ikilisi ya da üçlüsü, çılgınlıklarını kıyaslamak için, kendilerine has bir dil geliştirmişlerdir. Arapça gevezelik ederek dolaşırken birden bir “manzara” (yakışıklı bir adam) görürler ki, bu, dikkat çekici bir “doğru” (büyük penis) ya sahiptir ve kesinlikle “UÖB” (uğruna ölünecek biri) dir. Diğer yanda, tartışma sırasında eğer bir “sefil” (güvenilmez kişi, muhtemelen bir gizli polis) görünürse öğütlenen “Wa-wa” (konuyu değiştirmek) dir. Kulak misafiri olan kimse, hatta kendi dilleri olan diğer eşcinseller de dahil, sohbetin bir kelimesini bile anlamazlar.

Sokakta iş bağlamak tamamen gözlerle olur ve Suriyelilerin direk göz temasından yana hiçbir endişeleri olmadığı için, bir davet ile normal bir bakış arasındaki farkı anlamaya çalışmak daha heyecan vericidir. Şu anda Batıda hüküm süren eşcinsel kimliğini gösteren işaretlerin eksikliği, avı çok daha belirsizleştirir.

Şam’da herkes aynı biçimde giyinir, görünür ve davranır. Bu yüzden davet ortaya çıktığı zaman rezilcesine uzun, açık ve bıktırıcı olabilir bakışlar dakikalarca sürer ve asla başka yöne çevrilmez.

Bununla beraber, bir kez anlaşma yapıldı mı, ilişki genellikle alenen gerçekleşmez. Bunun tersini gösteren ilginç hikayeler de vardır; genel tuvaletteki bir kabine girip pantolonunu indirerek ona doğru eğilen ve yorulup oturmak zorunda kalana kadar (çevredekilere rağmen şaşırtıcı bir ustalıkla) pek çok kez becerilen eşcinseller tarafından “elçilik” diye adlandırılan Doğulu bir diplomat hikayesinde olduğu gibi. Fakat çoğunlukla, geleneksel Arap utangaçlığı, kısa süreli özel ilişkilerin evlerde, başkasının evinde ya da Türk hamamları gibi yarı umumi, güvenli yerlerden birinde gerçekleştirilmesini öngörür. Aylarca süren çabalarımın beni ilk Suriyeli eşcinsel partnerimle karşılaştırdığı yer böyle buharlı bir yerdi. Yıkandıktan sonra havlularına sarınmış olarak dinlenen üç kişi vardı, duruşlarıysa, tek bir anlama gelebilirdi.

Kazanacağım çok şey olduğunu fark ederek yanlarına oturdum ve açıkca “eşcinsel misiniz?” diye sordum.

“Tabi ki, tatlım,” dedi içlerinden adı Adnan olan. Böylece macera başladı.

(Bütün isimler değiştirilmiştir. Bu yazıyı ipuçları bulmak amacıyla okuyan kendi insanların baskısına hedef olabilecek Suriyeliler, kullandığım isimlerin Suriyeli eşcinsel ya da eşcinsel olmayan arkadaşlarının isimleriyle hiçbir ilgisi olmadığını bilmekten mutluluk duyacaklardır.)

Adnan’la çabucak arkadaş olduk. Diğer eşcinsel arkadaşlarından farklı olmasına rağmen, beklenen ilk güçlü ipuçlarını verdi. 23 yaşındaydı, işsizdi ve biri daha eşcinsel olan üç küçük erkek kardeşi ve ebeveynleriyle yaşıyordu. Liseyi bitirmemişti çünkü babası onun kendi işini sürdürmesini istemişti, fakat o, bu işten nefret ediyor ve amcasının (oğlanların bulunduğu yer olan) Suudi Arabistan’da kendisine bir iş ayarlamasını bekliyordu. Düzgün İngilizcesini BBC ve disko müziği dinleyerek öğrenmişti. Adnan’ın da pek çok eşcinsel gibi, yabancılara karşı bir zaafı vardı ve vaktinin çoğunu, kentte oldukları zaman Luftansa çalışanlarının kaldığı lüks bir otelde geçiriyordu.

Ayrıca, Adnan’ın Fayeze adında, ordu mensubu bir aşığı vardı; ve Fayeze’in eşcinsel olduğunu kabul etmemesinden kaynaklanan oldukça karmaşık bir ilişkileri vardı. Bu oldukça olağan dışıydı ama Fayeze’in homoseksüel olduğunu anlamak zordu. Tavrı ve davranışlarında o, ne heteroseksüeldi ne de belirgin bir biçimde homoseksüel ve hatta ona biseksüel bile denilemezdi. Onun için cinsiyet ve partner tercihi (genellikle farklı olan) çoraplarının rengi kadar az önem taşıyordu. Yine de hem eşcinsel hem de kadın düşmanıydı. Sonuç olarak Fayeze’in neden hoşlandığını ya da bir şeyden hoşlanıp hoşlanmadığını söylemek güçtü. Günümüzde gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan, dejenere diyebileceğimiz genç insan grubunun tipik bir örneği idi: yüzeysel olarak Batılı gibi görünme hesaplarında akıllı, yapay tavrılı, hırslı ve tamamen ahlaksız, tüketici ve Suriyelilerin “boş varıl” tabirini uygun gördükleri insan tipi.

Doğal olarak, bu durum Adnan’a çok acı verdi. Adnan, “yataкта çok sıkıcı” diye şikayet etti. “Bazen beni öper ya da okşar ama daima bunu istemediği hissine kapılırım. Ben onunla sevişirken o öylece yatar sonra beni becerir. Fakat bundan hoşlandığını bile söylemez ama öyle olduğunu biliyorum. Genellikle boşahırken inler.”

Adnan'ın durumuna olan sempatim erkek arkadaşım olduğu zaman git gide daha koruyucu oldu. *Joy of Gay Sex* repertuarım onun istekli vücudunda denememden zevk aldı (bir istisnaıyla: benim onu becermeme izin vermiyordu). Alışılmış tarzı, beni, ağzıyla boşaltmadan önce sımsıkı kapalı dudaklarıyla birkaç öpücükten ibaretti. Bunu ancak bir süt sağma makinesinin verebileceği sıcaklıkla yapıyordu. Beni becerebildiğini keşfedince öpüşmeyi bile bir kenara bıraktı. Daha sonraları yataktaki davranışları tek amacı orgazm olmak olan yavan ve aceleci bir mücadeleye dönüştü.

Bana, Fayez'in ona davrandığı kadar kötü davrandığını söylediğimde, kibarca dinledi ve yavaşça "bana bunu söyleyen ilk kişi sen değilsin," dedi. Öyle görünüyordu ki Lugtansalı arkadaşları da hemen hemen aynı şeyi düşünmüştü. Sorunu halletteğimi düşünmüştüm fakat hayır; birbirimize açıldıktan hemen sonra Adnan bana darıldı ve bu ilişkimizin sonuydu.

Suriyeli eşcinsellerin hepsi Adanan kadar duygusuz değiller fakat çoğunluğu yataktaki rollerinin onun kadar bilincindeler. Erkek/aktif, dişi/pasif kavramları yatağın iki farklı tarafı, çok azı kendini olduğu gibi kabullenme duygusuna sahipler. Erkekler, eğer sekste pasif davranırlarsa "gerçek" erkek değillerdir; bu sadece uygulamada da olsa, eşcinsel erkekler kadındır diye ısrar eden bir kültür tarafından merhametsizce sürdürülen yalnış bir görüştür. Kısacası, kullanılmak için varlar. Bu şiddetli (ve tabii değiştirilemez) bir biçimde hissedilen bir nitelik ve hayal kırıklığının kaynağıdır. Bu, diğerleriyle birlikteyken "kadın" olmasına rağmen Adnan'ın benimle birlikteyken büyük bir şevkle "erkeği" oynamasının nedenini açıklar. Ya da bir zamanlar bir arkadaşımın söylediği gibi, "Onu becermeme izin veren bir erkek bulduğumda çıldırıyorum. Beni becermekten başka bir şey yapmayan erkek çok var."

Erkeğin sosyalleştirilmesi Suriye'nin cinsel güçlerinin, eşcinsel ya da değil, kalplerinde bir anormalliğe neden olur. Tüm erkeklerin cinsel olarak yalnızca kadınlarla ilişki kurması beklenirken, birçoğu duygusal olarak yalnızca diğer erkeklerle ilişki kuracak şekilde yetiştirilmişlerdir. Sonuç olarak, hem homoseksüel hem de heteroseksüel ilişkiler ender olarak duygusal, saygı ve sevginin bir arada olduğu ilişkilerdir. Erkekler, kadınlarla olan ilişkilerinde seksle duygusallığı

birleştirmekte zorlanırlar; diğer erkekler işin içine girince bu hemen hemen olanaksızdır. Yatak odasının dışında ilişkiler duygusal bir biçimde kavramsallaştırılır; kemanlar çalarken güneş batışı ve rüzgarlar ufukta şekillenmektedir. Fakat, içgüdülerin duyguları soyduğu yatakta, erkekler duygusuz ve mekanik olma eğilimi gösterirler. Şu ünlü sözdeki gibi: Suriyeliler kötü aşıklardır.

Bununla birlikte, erkek toplumundaki ilişkilerin tuhaf bir şekilde homoseksüelleşmesine açık oldukları kadar, aldatıcı olan görüşlerde oluşturmaktadır. Sürekli kendilerine ve birbirlerine dokunan Suriyeli erkekler yoğun duygulara sahip yaratıklardır. Herhangi biri, onları her yerde, kol kola yürürken, el ele tutuşurken ve öpüşürken görebilir. Ayrıca, birbirlerine karşı, başka bir yerdeki erkekler arasında olduğundan daha kibar ve daha koruyucudurlar. Erkek ilişkilerinin özünde, eğer bu kadar boş olmasa, çarpıcı (ve seksi) olacak bir yumuşaklık vardı. Yumuşaklık, Suriyeli erkeğin yetiştirilmesindeki en zayıf noktayı, yani aynı kişiyle cinsel ve duygusal ilişki kurma güçlüğüne maskeler ve kısmen dengeler.

Bu zayıflığın eşcinsel açısından, özel melankolik sonuçları vardır. Kendi duyguları ve cinsellikleri arasındaki bağlantıyı çözümlemek ve partnerlerin aynı çelişkileriyle ilgilenmek zorundadırlar. Bu kişileri çabucak yıpratın başarılmaması olanaksız bir durumdur. Eşcinseller, tam anlamıyla hüznü uzaklaştırma anlayışı içinde, uysallık ve rast gele ilişki kurarak tepki gösterirler. Uygulamada bu, erkekler gibi, Suriyeli eşcinsellerin de, doğuştan hak olan erkek ayrıcalığını sömürmeyi sürdürmelerini (bu kez kadınlar yerine diğer erkekler üzerinde) örter.

Konu olan olay, Abdulaziz adındaki bir tanıdığının dairesinde, onunla ve Ali isimli bir arkadaşla gevezelik ederek geçirdiğim bir akşam oldu. Bir ara, 16 yaşındaki Hüseyin ve kuzeni: Mayed uğradı. Mayed Homs'dan ziyarete gelmişti; 18 yaşında, esmer, utangaç ve ince uzundu. Yalnızca birkaç dakika kalabileceklerdi, çünkü Hüseyin'in ailesi onları evde bekliyordu. Birkaç dakika, Mayed'in hepimizin gözünü kamaştırdığı üç saate uzadı. Muhteşemdi.

Hüseyin ve Mayed 11.30'da kalktıklarında Abdülaziz biraz daha kalmalarını önerdi. Duraksamaları Ali'nin Mayed'i yatak odasına kaçırmamasına yetti. Bizler ise, kasıtlı bir soğukkanlılıkla, tekrar oturduk ve hiçbir şey olmamış gibi davrandık. Beş dakika sonra Ali yatak

odasına Abdülaziz'i çağırdı, Abdülaziz kapıya gitti ve ben, banyoya giderken, onu gözetlerken gördüm. Geri geldiğimde Ali kanapede Hüseyin'le oturuyordu, kızarmış ve huzursuz görünüyordu. Abdülaziz ise ortadan kaybolmuştu.

Kısa bir süre sonra Ali benim yanıma geldi, (onun için) olağan dışı bir şey olan, kendi kendine konuşmaya başladı. "Mayed beni istedi fakat ben ondan hoşlanmayacağımı düşünmüştüm ve öyle oldu. Tipim değil, anlıyor musun? (Anlamıştım. Ali sadece pasifti.) Onu hazırlayabileceğimi düşündüm ve Abdülaziz bu işi bitirebilirdi ." Ali bir süre yere baktı. "Yattığım erkeklerden nefret ederim. Benimle yalnızca bir kez bulunurlar ve bir daha asla onları görmek istemem. Bu yüzden seksten önce aşk arıyorum, çünkü eğer onu seversem benimle birden fazla ilişki kurabilir." Ali acıklı bir şekilde güldü. "Fazla şansım yok."

"Ve" diye devam etti, "Asla eşcinsel arkadaşlarımla yatmam. Abdülaziz'le bile. Diğerleri gibi onlardan da nefret ederim yoksa."

Sonra Abdülaziz, yatak odasından seslenerek, kağıt mendil istedi. Hüseyin onları götürmek üzere fırladı. O gözden kaybolurken Ali anlamlı bir şekilde bana baktı ve gerçekten komik bir zamanlamayla "Eşcinsel yaşamı çok ilginç"dedi. İkimiz'de gülmekten kırıldık.

Kısa süre sonra Abdülaziz görüldü ve doğrudan Ali'ye yöneldi. "Sorun ne? Ondan hoşlanmadın mı?" dedi. İtiraf etti Ali. "Çok kolaydı," diye yanıtladı Abdülaziz'i şeytanca bir sırıtmayla.

Daha sonra, hiç kimsenin yüzüne bakamayan Mayed görüldü ve adeta koşarcasına temizlenmek için banyoya gitti. Kapıyı açık bırakmıştı; Abdülaziz ve Ali'nin onun yeteneklerini detaylarıyla konuştuklarını duymuş olmalı. Kullanılmış bir araba hakkında konuşan iki istekli alıcı gibiydiler. Mayed geri geldiğinde, boynunda kocaman bir sivilce çıktığını fark ettim. Süveterinin yakasını çekerek onu kapattım; teşekkür ifade eden hafif bir gülüşle karşılık verdi. Abdülaziz ve Ali, hemen, bu sivilceden kimin sorumlu olduğunu tartışmaya başladılar. Bir kez bile, yanlarında rahatsız bir şekilde dikilen Mayed'e sormadılar. Gerçekte Hüseyin ve Mayed gittikten sonra hiçbirimizin onlara hoşçakal bile demediğini fark ettim.

Kişinin duygularına gösterilen bu tür bir kayıtsızlık, Suriyeli eşcinseller için tek örnek değildir. Ama bunu teşvik eden tecrit ve sin-

silik, aksi şekilde davranmak için tercih şansı olduğu anlamına gelir. Yalnızca, Suriye gibi bir ülkedeki eşcinseller için var olan olasılıkların ne kadar acımasız olduğunu düşünmek dizginleyicidir. Şu an orada, Batıyı, endüstrileşmeden, refaha, sosyal ilerlemeye, feminizme ve en son eşcinsel özgürlük hareketine götüren koşulların hiçbiri mevcut değil. Batılı eşcinseller homoseksüel yaşamın niteliğine odaklanmayan bu yüzyılda başladılar ve bizler bu konuda aktif olarak bir şeyler yapmaya başlayalı on yıl oldu. Suriyeli kardeşlerimizi, şu an bizim olduğumuzdan daha geri olmakla suçlamak haddini bilmezlik olacaktır. Yalnızca bizim kadar şanslı değiller. Yaşamlarındaki gerçekte yaşadıkları bölgedeki, trajedinin görünüşte sonu yok.

Bu yüzden, karşı karşıya oldukları korkunç eşitsizliğe rağmen, Suriyelilerin ne kadar duygusal, sıcak ve cömert oldukları dikkate değer. Güzel anların ve gülmenin büyük değerini anlayan bireyler olarak partiler veriyorlar.

Özellikle bir partiyi anımsıyorum. Abdülaziz'in dairesinde toplanmış sekiz kişiydik. Adnan da oradaydı. Böylece, ikisi de evli iki orta yaşlı adam vardı. Biri ne kadar resmi ise öteki de o kadar bohemdi (ikincisi için, Abdülaziz, şehrin her köşesinde daireleri olduğunu ve arkadaşlarına anahtar verdiğini söyledi). İki de genç adam vardı. Bunlardan biri uzun boylu ve şehvet düşkünüydü, diğeri ise moda dergisinden fırlamış gibiydi.

Parti, her ilişkide olduğu gibi, son partiyle ilgili fotoğraflara tekrar bakmakla başladı. Bunlar, "bayanlar" ın iç çekişlerle bütünlenen çay ziyafetinin ritmiyle elden ele dolaştı ve bir köşeye kondu. Birden bire hava değişti: biri her yerde bulunan Avrupa malı kaset-çaları açtı ve herkes dans etmeye başladı. Şehvet düşkünlü ve Mauhen karanlık bir köşede birbirlerini emiyorlardı. Adnan'la ben Resimi ile dedikodu yapıyorduk. Birden müzik sustu ve ortalık karardı. Yine elektrik kesintisi mi? Hayır. "Camellia" zamanı

Yandaki bir kapıdan görünen, bileği çok hoş gösteren ama ayağı mahveden kibar sandaletlerden giymiş ince uzun, biçimli bir bacadı. Bacağın ardından, odanın içinde ipek bir eşarp gibi açılarak, hasır bir şapka, kombinezon ve etek giymiş olan Abdülaziz geldi. Bıyığı ve kıllı göğsü dışında Vogue sayfalarından fırlamış gibiydi. Hızlı

disko müziği eşliğinde titizlikle hazırlanmış dansını sundu, ona ısı-
lıklar ve alkışlarla teşekkür edildi ve kapının ardından gözden kay-
boldu. Anında herkes üstünü değiştirmek için banyoya koştu. İçleri
çeşitli eşyalarla dolu plastik alışveriş çantaları ortaya çıktı ve in-
sanlar peruk, eşarp, maskara, ruj, etek, çorap ve ayakkabı değiş to-
kuşu yaparken hava parfüm kokusuyla ağırlaştı. Bazıları üç değişik
giysi getirmişlerdi, biri giydiği her şeyi kendi dikmişti. Oryantal
müzik koyuldu ve bütün bayanlar birer birer kalkıp göbek attılar.

Ortadoğu'da geçirdiğim süre içinde hiçbir şey arkadaşlarımla
dans ederkenki çekiciliklerinden daha çarpıcı değildi. Yarışmanın
kadının çekiciliğini tayin ettiği bir ülkede arkadaşlarımı en iyi kadın
dansöze taş çıkarttılar. Bunun onlara verdiği rahatlık etkileyici idi.
Müziğin atonal tıngırtısından cesaret alarak, kıvırttılar ve kalçalarını,
en azından kısa bir süre için onlara cinsiyetlerinin ironisini unutmaya
imkanı sağlayan karışık bir zafer şarkısına dayadılar.

Dans etme olayı bir anda, unutulmuş, gülünç, kendini küçültücü
korku dolu, duygusal ve hüzünlü bir hikayeyi hatırlatıyordu.

Bu aynı zamanda Zuzu'nun hikayesiydi. O anda, büyük bir ola-
sılıkla o, caddelerde dolaşıp, başka bir oyun ayarlamaya çalışıyordu.
Onun gece misafirliliği, kapalı kapılar arkasında kıvrılan vücutlar gibi,
Suriye'de kaybetmek üzere doğmanın bedelidir.

EDİTÖR'ÜN YORUMU

Gary MacDonald'ın, şu an baskısı olmayan ve birçok kü-
tüphane de bulunmayan, *The Body Politic* adlı bir Kanada gazetesinde,
1984'de yayımlanan makalesi, Şam'daki manzaranın canlı bir dö-
kümünü verir. Bu yüzden, Zuzu'dan söz edilen paragraflardaki dü-
şüncelere affına sığınarak katılmasak da bu kitapta ona yer vermek
istedik.

Mac Donald'dan farklı olarak ben, Suriyeli maçonun kendini ve-
renden ziyade (istediğini) alan olarak gördüğünü düşünüyorum; veren
(vücudunu ya da arkadan) ibnedir. Suriye'de gözlemlediğim karşıtlık
"yapmak" ve "yapılmak." "Penisin ve vajinanın iyeliği gereksiz bir
tartışma konusudur," cümlesiyle, MacDonald'ın "erkekler becerir, ka-
dınlar becerilir düncesi konuşulmadan sürer" demek istediğini dü-
şünüyorum.

Jehoeda Sofer, “İslam Kanunlarında Eşcinsellik” başlıklı makalesinde Suriye Ceza Kanununun eşcinselliği ölümle cezalandırdığına işaret eder ki, bu MacDonald’ın 8. paragraftaki cümlesinin zıttıdır.

Bundan başka, umarız şu ana dek yazılanlar, *eşcinsel* ifadesinin erkekler arası cinselliğin doğulu kavramına uygun olmadığına ve onların gerçekliğine inanılmadığına açıklık kazandırmıştır. “Giriş” bölümü ve “Erkek Erkeğe Cinselliğe Farklı Yaklaşımlar/ Fas’tan Özbekistan’a Erotizim”, “Fas’ta Bir İtalyan”, “Türkiye’de Travestiler ve Transseksüeller”, “Paris’teki Arap Erkekleri” başlıklı makaleler bu görüşü açıklar.

MacDonald’ın gözlemlerinden ikisiyle ilgili farklı bir yorumda bulunmak istiyorum:

1. Korkunun, yalnızca *küçük* sosyal yapılar oluşmasının ana nedeni olduğuna inanıyor. Diğer yanda ben, bunun nedeninin ilgisizlik olduğunu düşünüyorum: “kızlar” (Suriye Arapçasında *manyakin* - ibneler) birbirlerine sosyal ve *duygusal* desteği sağlamaktalar, seks için ise “gerçek” erkeği tercih ediyorlar.

2. MacDonald “kısa süreli özel ilişkilerin” varlığından “geleneksel Arap utangaçlığını” sorumlu tutar. “Doğulu diplomat”ın onunla alenen ilişki kurmaya hevesli sayılamayacak kadar çok Suriyeli bulma hikayesi bana, açıklamanın geleneksel Arap utangaçlığında değil, vericinin kendi “şerefsizliğini” çok açık yapma gönlüzlüğünde yattığını gösterir.

Arno Schmitt

YAZARIN YANITI

Yazımın üçüncü paragrafının son cümlesi olan “Penisin ve vajinanın iyeliği gereksiz bir tartışma konusudur,” cümlesinin anlamıyla ilgili sorunuza cevap olarak: Bitirdiği paragrafı özetlemeyi amaçladım. “Gereksiz bir tartışma konusu” ifadesini anlamından daha yumuşak bir tarzda kullandım, yani “doğru bir cümle çünkü tüm mantıklı olanakları sağlıyor.” Üçüncü paragrafta şu noktayı ifade etmeye çalıştım: Suriyeli kültüre sahip kafalarda, anladığım kadarıyla, davranışları sınırlandıran cinsiyettir. Suriyeli bir erkek belli bir takım

şeyleri yapar, diğerlerini ise yapmaz çünkü o bir erkektir. Bu yüzden Suriyeli erkek cinsiyetinin katı kanunları çerçevesinde, erkek becerir fakat becerilmez. Becerir çünkü penisi vardır ve penis yalnızca becermek (ya da ifade ettiğim gibi, vermek) için yaratılmıştır. Suriyeli bir kadın becerilir çünkü vajinası vardır ve vajina yalnızca becerilmek (ya da almak) için yaratılmıştır. Genişletirsek, bir erkek becerilemez çünkü kadın değildir. Bu kültüre mantık çerçevesinde, penisin iyeliği gerçekten tartışma konusu bile olamaz, çünkü Suriyeliler için tek mantıklı olasılık penislerin becerdiğiidir.

Gary B. MacDonald

İRANLI ERKEĞE YAKIN BAKIŞ

Jerry Zarit

TAHRAN'DA yaşadığım dört yıl boyunca sık sık, İranlıların biz yabancılar olmadan ne yapacaklarını düşündüm.

Şimdi, Şah'ın demode, Ayetullah'ın moda olduğu şu dönemde, bunu her zamankinden daha çok merak ediyorum.

Bildiğim, sevdiğim ve nefret ettiğim yok olmuş, eski devrimci İran'a daha geniş bir açıyla tekrar baktığımda görebildiğim, eşcinsel yabancılarla İranlı erkeklerin, karşılıklı bağımlı, karmaşık ilişkilerinin Doğu-Batı arasındaki fikir ayrılığının bir parçası olduğudur.

İran, bana ve benim gibilere göre bir seks cennetiydi. Gerek nitelik, gerekse nitelik bakımından hayatımın en heyecan verici deneyimiydi.

Yine de, bir iki istisna dışında, homoseksüelliğini kabul eden hiç bir İranlıya rastlamadım.

Kültürel anlayış bir toplumu diğerinden ayırır ve İran'daki cins davranışlar, (diğer tüm davranışlar gibi) bizimkinden çok farklı ve kültürel koşullanmanın uzantısıdır.

Cinsel roller, buna karşı tutumlar ve hatta cinsellikle ilgili dil farklıdır. Seviştiğim tüm erkekler homoseksüelden ziyade biseksüel olarak adlandırılabilirler. Yine de bu sözcük bile, kendilerini Batılı partnerlerinden daha aktif gösteren erkeklerin büyük bir çoğunluğu ya da niyetlerini belirten şaşırtıcı açıklık ve agresiflik için tam bir anlatım değildir. Onları Batı tarzı fahişelerle kıyaslamak, kişiyi gerçeğe daha yakın bir konuma getirebilir, çünkü para, tek kelimeyle, oyunun bir parçasıdır; hem fahişede hem de İranlıda erkekliğin ya da heteroseksüelliğin başka bir erkekle sevişmekle etkilenmeyeceği bilgisi vardır.

Eğer şimdiye kadar bir bilginiz yoksa bile, artık bu “homoseksüel olmayan” İranlıların yatakta (ve hatta sokak aralarında, parklarda, hareket halindeki ya da duran araçlarda, inşaatlarda, vb...) en çok ne yapmaktan hoşlandıklarını tahmin etmiş olmanız gerekir. Onlar anal ve oral bakımdan erkek rolünü üstlenirler, becermek, büyük farkla, tercih edilen eylemdir. *Kuni*, “homoseksüel” anlamına gelen Farsça sözcüklerden biri, bu rolün önemini açıklar. *Kuni* kıçtan (*kun*) ilişkide bulunan kişi demektir. Sözcükler davranışları yansıtır; yani başkasını arkadan yapan kişinin homoseksüel olarak düşünülmesi tehlikesi yoktur. Arkadan ilişkiye izin veren kişi bunu genellikle gizli yapar ya da hizmeti karşılığı para talep ederek mantıklı bir gerekçe bulur veya benim gibi bir yabancısıdır.

İranlıların zihinlerinin anal seksle meşgul olması sabit fikirli olmalarıyla bağlantılıdır. Şakalar ve aşağılamalar çok fazladır ve bir erkeğin arkadaşının pantolonunun içine girmeyi arzuladığını belirtmesi genellikle bir jest olarak alınır. Farsçada “pezevenk” anlamına gelen iki sözcük vardır: Biri vajinanın pezevengi (*koskeş*), diğeri kalçanın (*kunkeş*).

Genç erkekler çok revaçtadırlar. Michener’in *Caravans*’ında dansçı oğlanla ilgilenen kişiyi kavgada öldüren adam, gerçekten pek uzak değildir. Çocukların tecavüz edilip öldürülmeleri çok yaygındır. Küçük çocuklar (hem erkek hem kız) sürekli ortadan kaybolurlar, fakat bir çoğu Amerikalı ya da Avrupalı olduğundan basın bunu gizli tutar.

Erkek arasındaki anal seksin kabul edilebilirlik derecesi (şüphesiz birinin erkek rolünü üstlenmesi koşuluyla) sosyal sınıf ve dinsel

inançlara göre çeşitlilik gösterir. Birçok erkek bir ya da daha fazla arkadaşıyla ikinci kez geldi ve bu deneyimi onlarla paylaştı: açıkça belliydi ki, bu "homoseksüel olmayan" arkadaşlar, birçokları gibi birbirlerine karşı istek duyuyor ve bunu üçüncü bir kişi yoluyla ifade ediyorlar.

Daha eğitilmiş ve zengin kesimde aynı şeyi yapar, fakat bu konuda daha ikiyüzlü bir davranış sergiler. Sosyetedekiler ise İran'da öglancılığın olmadığını varsayarlar ve bunun çok kötü olduğunu yineleyip dururlar. E.M. Forster *A ppassage to India* (Hindistan'a bir Geçit) adlı eserinde Doğudaki davranışların kişiselleştirilmiş ahlaksal kurallar tarafından değil, toplumsal talepler tarafından belirlendiğinden söz eder; başka bir deyişle, bireyin başkalarına yalalanmadan yapabildiğidir. Bizim toplumumuzun insanları dış görünüşe ne kadar önem verirlerse versinler, İranlılarla kıyaslandıklarında, daha açık ve dürüstler.

İran'da eve istediğın kadar olan getirebilirsin, ama kız getirmeye kalkarsan sorunlar başlar; komşularla, ev sahibiyle, kızın ailesiyle, polisle, kısaca herkesle. İran gibi ülkelerde homoseksüelliğın varlığına gösterilen asıl neden, kızlarla ilişkının yasak olmasıdır. Evlilik dışı ilişkide bulunmuş bir kızın ölüm riski, yalnızca ücra köylerde kalmış olsa da, bir genç kızın evlendiğı gece bakire olması hâlâ çok önemlidir. Benim İran'da olduğum dönemlerde flört artmaktaydı; fakat kız arkadaşlarıyla seks yapma şansına sahip gençler, bana, bunun benimle yaptıkları seksle aynı tür olduğunu söylediler. Ayrıca birçok evli erkeğın anal seksi tercih etmeyi sürdürdüklerini öğrendim.

Oral seks anal seksten daha çok kınanırdı, (hemen hemen aynı zevki verse bile). Birçok İranlı için buna gerek yoktur zaten, çünkü onlar için seks daha başlamadan biter. Oral seksi Batılıların ortaya çıkardığı bir sapıklık olarak görürler.

İran'da fuhuş vardır. Tahran'da "New City" olarak bilinen kırmızı ışıklı bölge de dahil. Fakat gizli ilişkilerin çabuk ve kolay olduğu bu beş milyonluk koca şehirde ekonomik, hijyenik ya da daha başka nedenlerden dolayı fahişeler, tüm erkeklerin bütün gereksinimlerini karşılayamıyorlar.

Din, bekaretin önemini ve fuhuştan hoşnutsuzluğu güçlendirir, fakat aynı zamanda homoseksüel eylem için de bir engeldir. Dinin

İranlıların yaşamındaki gücü beni çok etkiledi ve sık sık garip bir şekilde, seks yaşantım da dahil, yaşamımı etkiledi.

Dinsel vicdanı yüzünden , kadın ya da erkek, kimseyle ilişkide bulunmayan erkeklerle birçok kez kaşılaştım. Bir kez, daha önce birlikte olduğum birini içki içmek için evime davet etmişim, fakat dini tatil olduğunu söyledi. Başka biri ise kutsal Ramazan ayının en kutsal anında seviştiği için, Tanrı'nın onu nasıl cezalandıracağını merak ediyordu. Bir başkası duvarımdaki küçük antika halıyı ters çevirmem konusunda ısrar etti, çünkü üzerinde "Allah" yazıyordu ve yatakta çıplakken bize dönük olmaması gerekiyordu.

İran'da çok görülen çaresizliğin cinsel olduğu kadar ekonomik bir yanı da vardır. Hırsızlık ve fuhuş aracılığın gerekeli bir parçasıdır, buna rağmen arkan dönük olduğu an bir şeyler çalmaları için konuklarınızın seks partneriniz olması gerekmez. Hırsızlık tüm sosyal sınıflar için öylesine yaygındır ki, bunun arkasında ekonomik ihtiyaçtan daha öte patolojik bir olay aranmalıdır.

Politik tatsızlıklar buna eklendiğinde ortaya karmaşık bir görüntü çıkar. Bu görüntüyü tanımlamak için bir örnek vermek istiyorum. Bir zamanlar *Nasser* adında bir asker tavlamiş ve eve götürmüştüm, bol bol şarap içmiş ve sevişmiştik. Bana bir şair olduğunu ve kendisinin kişisel, hükümetin ise politik bulduğu bir şiiri yüzünden bir yıldan fazla hapis yattığını söylemişti. Zamanında bir profesöre gidip kendisini eğitmesini rica etmiş, fakat parası olmadığı için profesör onu kovmuş. Birçok genç İranlı gibi, o da İran'ı terk etmek ve mümkün olursa Amerika'ya gitmek istiyordu. Ona, *Time* Dergisinde hakkında bir yazı yayımlanan şair *Reza Baraheni*'den söz ettim. Bölücü olduğu şüphesiyle hapis yatıp, işkence gördükten sonra Amerika'ya gitmiş ve orada *God's Shadow Prison Poems* adlı kitabı çevrilip basılmıştı. *Nasser*, ayrıca onu Amerika'ya götürmek isteyen fakat bir kazada ölen, Amerikalı bir tanıdığından söz etti. Ondandır ki geriye tek kalan bir resimdi. Fakirlikten ve fakirler için hiçbir şansın ya da umudun olmadığı bir yerde yaşamaktan konuştu durdu. İran'a ilk geldiğimde, *Sadegh Hedayat*'ın klasik romanı *The Blind Owl*'un çaresizliği ve dünya nefretinin sürrealistik dışı vurumuyla, İran mentalitesini nasıl yansıttığını anlayamamıştım, fakat dört yıl sonra, nihayet bunu fark etmeye başladım.

İran'da olduğum süre içinde ülke geleneksel değerlerini hızla yitiriyordu. Onların yerini uyanık ve açgözlü bir orta sınıf, üniversite mezunu kadınlar, bluejeanler, Rolling Stones, dikkatsiz şoförler, ürkütücü bir trafik , hava kirliliği ve kötü davranışlar alıyordu. Batı teknolojisi kaçınılmaz kültür yüküyle geliyordu.

Batı teknolojisi gibi, Batının homoseksüelleri de hızla gelişmekte olan İran'da ihtiyacı karşıladılar. Buralarda çok sayıda Amerikalı ve Avrupalının bulunması (ve Batıda binlerce İranlı yüksek okul ve üniversite öğrencisinin olması) İranlılara istedikleri, ama çok az şansının dışındakilerin elde edemedikleri her şeyi hatırlattı; ekonomik rahatlık, eğitim şansı, politik haklar ve cinsel özgürlük. Asırlardır mahrumiyet içinde yaşadılar, fakat şimdi aniden çaresizliklerinin farkına vardılar. İranlılar için Batılıların cinsellik, ekonomi ve politikayı içeren bir çekiciliği vardır. Çünkü Batılı homoseksüeller sık sık gereksinim duyulan gizliliği (dil bilmeyen bir yabancı olarak arkadaşlara ya da aileye boşboğazlık edemezler) ve uygunluğu (her şeyden önemlisi, birinin aşağılanan kadın rolünü üstlenmesi gerekir) sağlarlar. Açık renk saç ve tenleri varsa çok daha iyi, çünkü bu özellikler daha çok beğenilir.

Aynı şekilde İran'ın da bizler için kayda değer bir çekiciliği vardır. Fantezilerimiz her ne ise; erkek kılığında polisler, kamyon şoförleri, öğrenciler, atletler, denizciler, iş adamları, soyguncu çeteler dünyadaki en yakışıklı erkekleriyle İran onları gerçekleştirmek için tek yerdir.

İranlı erkeklerin hepsiyle ilişkimin seksüel olduğunu kastetmek istemiyorum. Bazı mükemmel kişilerle arkadaşlık ya da duygusal dostluklar kurdum. Sanırım bunlar genellikle biz yabancıları salt seksten daha fazla şeyler için arayan uyumsuzlar ve yalnızlığı seçen kişilerdi. Bir kadın bunu yapamazdı, çünkü İranlı erkekler kadınlara arkadaşlık kavramıyla yaklaşmazlar. Ne yazık ki, cinsiyet ayrımının yıllar süren geleneği kadınlarla erkekler arasında karşılıklı bir güvensizlik ve düşmanlık oluşturmuş.

Fiziksel tatminin de büyük bir bölümünün cinsellikle ilgisi yoktur, çünkü İran'da öpüşme ve el tutma, arkadaşlar arasında normal davranış biçimlerinden kabul edilir. Arkadaşlık bizim ülkemizdekinden daha değerli ve içtendir.

Açıkcası İranlıların homoseksüel yabancılara (tüm yabancılara olduğu gibi) ve özellikle Amerikalılara karşı tutumları çelişkilidir. Kıskaçlık, milliyetçilik ve ahlaksal hoşnutsuzluk gibi duygular, İranlıların Amerikalılara karşı olan aşkını bitiren şiddeti tüm dünya gördü, herhangi bir aşk-nefret ilişkisinde garipsenmeyecek bir şiddet.

Şimdi merak ediyorum: Bu güzel, siyah saçlı oğlanlar biz olmadan ne yapacaklar?

GÜNÜMÜZ İRANLI ÇOCUĞU

David Reed

TAHRAN'I Ortadoğunun gecekondu metropolü olarak resimleyenler için bu resmi tekrar çizmeme izin verin. Kalın duvarlı gecekondu varlıklarını sürdürüyorlar; onlar air-conditiondan önce var olan en serin yerlerdi. Fakat artık şehre hakim olan çelik ve camdan yapılmış ofis ve apartman kuleleri. Karla kaplı dağlar verimsiz çöl imajını yalanlamakta. Şehirdeki ağaçlar ve bahçeler halı desenlerindeki kadar bereketli. Arabalar, Tahran'ın geniş, modern caddelerini, eskiden at arabalarının kirli sokakları doldurduğu gibi dolduruyorlar. Hatta Tahranlılar şehir yaşamında yeni olan köylülerin eşeklerine biner gibi araba kullandıkları şakasını yaparlar, tek fark şimdi duman kusup, bir yerlere çarpıyorlar. Araba İranlı bir erkeğin erkeklik totemi, maço egosunun bir sembolüdür. Her kırmızı ışık yeni bir ego yarışı için bir fırsattır. Tahran'ın ölüm istatistiklerine göre trafik kazaları kalp krizlerinden daha fazla.

Trafikte ortaya çıkan bu bastırılmış saldırı, sekste de ortaya çıkar. Bunun tersi olan hükümet çabaları, İran'ın Müslüman ve erkeğe ait bir dünya olduğu yönündedir. Sosyal bakımdan kadınlar, yerli ya da

yabancı , ikinci sınıf vatandaşlardır. Paris modasına uygun giyinmiş de olsalar, İran çadoru da giymiş olsalar kadınlar seksin yasak meyvəsi temsil ederler. Kutsal kanun evlilik öncesi seksi yasaklar, bu yüzden her iki cins de cezalandırılma riskine karşı tutkuya esir olmuş durumdalar. Doyumsuz arzu saldırganlığa dönüşür. İtalyan bikiñli güzellerin filmleri genç erkeğin sokaktaki yalnız kadınlara laf atmasına ve açıkca rahatsız etmesine neden olur.

Özellikle batılı kadınlar yararlanılabilecek hedeflerdir. Dergiler ve filimler onları uygun ve illegal olarak damgalar.

“Bir erkek şehveti yüzünden suçlanamaz,” derler. Daha eski zamanlarda İranlıların cinsel rahatlama için başka yolları vardı. Kadınlarla birlikte olamayan erkekler hayvanlar ve başka erkeklere yönelirlerdi. Hayvanlar, artık, demode olarak nitelendirilirler, erkekler ise illegal . Fakat bugün Amerikalı erkekler, bir zamanlar sevimli hayvanlara yönelmiş bakışlara hedef olmaktadır.

Raslantıya bakın ki, İranlılar, Amerikalılarla bizim Yunanlılarla ve Amerikalılarla dalga geçtiğimiz gibi dalga geçerler. Derler ki, Amerikalı erkekler arkadan vermekten hoşlanırlar. Şu semantik kurnazlığa dikkat edin: İranlı erkekler düzerler (bu maço imajlarını korumak için yapılan bir eylem); Amerikan erkeklerinin yapılmaktan hoşlandıklarını söylerler, yani Amerikan erkekleri kadın gibidirler, homoseksüeldirler. Ve tabii ki saygıyı hak etmezler.

Biseksüellik Yunanistan’la Afganistan arasındaki ülkelerde yaygın olabilir, ama tarihsel olarak bu; homoseksüellik anlayışı içinde değildir. Bir erkek başka bir erkeği arzulayamaz, Allah yasaklar. Eğer birini arzularsa bu; ince, tüysüz, kadınsı, genç bir oğlandır. Ve bunu cinsel eğitim ve doğum kontrolü diye adlandırır. Oğlan büyüyünce cinsel ilgisi kadınlara ve başka oğlanlara yönelir, ama erkeklere değil. Gelenek sürer. Tabular varlıklarını korur. İran bunu ağır hapis cezalarıyla cezalandırır. Yabancıların şakaları bir yana, Şeriat kanunları, hırsızların ellerinin kesildiği gibi, cinsel sapıkların penislerinin kesilmesini emretmez. Aslında İran göze göz, diş diş cezalarını uzun süre önce yasakladı. Fakat İran hapishanelerinin şakası yoktur. Ya da korkutucu SAVAK gizli polisinin ve onun jurnalcilerinin. Her zaman izlenirsiniz. Eşcinsellerin küçük dünyasında var olan paranoya Tahrán’a yayılır. Gecenin koruyucu karanlığında

bile şehir parkları New York metrosu kadar ürkütücüdür. Tehlikeli olan, soyguncular değildir. Sokak suçları kadınlara yapılan ufak saldırılarla sınırlı görülür ve Tahran erkekler için dünyanın en güvenli şehri olabilir. Fakat eşcinseller için rahatsız edici yerdir.

İlk rahatsızlığı, 28 yaşında, Abbas adlı bir güreşçi seks için beni evine davet ettiğinde yaşadım. Konukseverliği çok ender görülen bir şeydi, çünkü genç çünkü İranlıların çoğu kendi ev masraflarını karşılayamadıkları için evlenene kadar aileleriyle otururlar. Abbas yaşadığı sokağın köşesine kadar bana yolu gösterdi. Kendisi eve girene dek orada beklememi söyledi; komşular eve gelen yabancı bir adamın dedikodusunu yapabiliirdi. Ben içeri girince kapıları kilitledi, perdeleri çekti ve televizyonun sesini sonuna dek açtı. Ailesi gelebilir korkusuyla tamamen soyunmadı. Öyle de oldu. Onlar ön kapıyı açarlarken ben arka kapıdan çıkıyordum.

İranlılar kendilerini ailenin ve arkadaşların sosyal güvenliği ile çevrelemişlerdir. Seks de aynı düzeni izliyor. Sekse hazır bir İranlı yabancı, bir eşcinselle tanışınca, bir dahaki sefere arkadaşlarını da getirir. Abbas tek istisnaydı. Onu tanımak İran'daki eşcinsel ilişkinin her türlü zorluğunu kanıtladı. Birçok yabancı grup seksin şehvetini yaşadıkdan sonra soyguna uğramanın ıstırabını yaşamıştır. Bir İranlı cinsel açlık duyan arkadaşlarını ziyarete getirir. Birkaçı ev sahibiyile anal ve oral zevki tadarken diğerleri kamera, para ve hatta Levi's bulabilmek için evi kolağan eder. Tanıdığım bir Teksaslı her şeyini dolaba kilitledikten sonra gelenleri buyur ederdi. Fakat diğerleri o kadar şanslı olmadılar.

Parlak, kalitesiz kumaştan yapılmış, tulum giymiş bir San Francisco Tahran'ın tek eşcinsel barında genç bir İranlı tavlammış. Ertesi gün işe giderken İranlı da onunla çıkmış. Daha sonra dairenin kapısını maymuncukla açarak, gümüşü tulum dahil her şeyi almış. Başka bir Amerikalı da İranlı sevgilisini önce ufak tefek şeyleri, daha sonra da değerli eşyaları araklarken yakalamış. Homoseksüel aşkına oralarda ender rastlanır, en azından bir yabancıyla. belirli bir fiyatı olmadan, yani bedava yemekler, bedava jeanler ya da Amerikan visa kartı alma yardımı olmadan bir ilişki pek yaşanmaz. Her zaman yabancı öder. "Neden ödemesin ki," diye düşünür İranlı, "yılıda 30 bin dolar kazanıyor."

Tek gecelik ilişkilerin de bedeli vardır. Gurur yüzünden İranlı genellikle dominnat “erkek” rolünü üstlenmekte ısrar edecektir, böylece pasif “dişi”likle itibarı zedelenmeyecektir. Ve seksin şehvetten öte bir iş olduğunu kanıtlamak için para isteyecektir. Genellikle para talebinden başka söyleyecek şeyi olmayabilir. Her nasılsa, yalnızca bunu konuşmak ortada günah ya da cinsel yakınlık olduğunu inkar etmek için yeterli görülür. İran’a gidenler pazarda olduğu kadar yatak odasında da bir pazarlık yapmayı unutmamalıdır. Aksi takdirde yalnızca hayvan gibi becerilmekle kalmazlar, aynı zamanda soyulurlar. Fakat, şüphesiz, aynı şey herhangi bir yerde herhangi bir turistin başına gelebilir. Bu olayın olmayacağını düşündüğüm tek yer Tahran’ın tek gerçek eşcinsel barı olan Chelsea Pub’tı

Bel Air Hotel’in üst katında bulunan Chelsea Pub, Tahran’ı yabancı eşcinsellerin sevmek zorunda oldukları bir bar; ucuz likörlerle yapılmış pahalı içkiler, çirkin bir dekor ve kapalı devre, gizlenmeye bile gerek duyulmamış odayı gözleyen bir kamera. Fakat, özel partiler dışında, şehirdeki tek eşcinsel cenneti burası. Bir barmenin “bana yalnızca beş dolar verdin” yalanını söyleyerek, verdiğim yirmi doların üstünü cebine indirdiği gece, Bel Air olmadan da yaşayabileceğime karar verdim.

Ne şans ki, Tahran’da tanışılacak ve eş bulunacak daha güvenilir yerler var. Buralar caddelerdir. Şah Rıza veya Pahlavi caddelerinin kaldırımlarında ya da güneş batarken insanların dolaştığı şehir parkında basit bir gülümseme sizi çabucak başarıya ulaştırır. Aynı şey Intercontinental Hotel’inin altındaki Farah Park’ının ağaçlıklı yollarında da işe yarar. Burada askerler uniformasız eylemleriyle tanınır. En ilginç ve çabuk olanı Wienerwald’dadır. Tahran Üniversitesi’nin yanında bir bira ve snack barı. Bira çekingenliği azaltır.

Sıcak bir yaz akşamı iki Wienerwald müşterisi benim için ağız dalışına başladılar. Kısa bir süre sonra, benim görüşüm hiç sorulmadan, arkadaşları da bu tartışmaya katıldı. Birkaç dakika içinde Gunsmoke salonunda yumrukleşmeler başlamıştı. İlk bira şişesi fırlatıldığında ben barın altına dalmıştım. Şişeler duvarlarda ve müşterilerin kafalarında kırılırken barmen gülererek bunun her zaman olduğunu söyledi. Daha sonra kavgayı başlatan iki kişi beni dışarda

bekleyen, motosiklete sürüklediler ve şişelerin uçtuğu hayvanat bahçesini arkamızda bırakarak uzaklaştık.

İran'ın sosyal görüntüsünün çok daha sakın ve geleneksel olduğu yerler Tahran'ın hamamlarıdır. Eşcinsellere yer yoktur, hatta bazı yabancılar bu şüpheyle geri çevrilirler. Fakat buralar şehrin en içten eğlence yerleri olabilir. Hamamlarda tavla çok popülerdir, masaj ve özel banyo odalarında ise seks oyunları ile karşılaşılabilir. Yine de biri Spartacus'ü uluslararası el kitabı olarak tekrar yazmalı. Onda tavsiye edilen Villa Hamamı oral seksin baş döndürmesine izin verir. Bunu, hamamda bana eşlik eden kişinin bir önceki müşteriden dolayı hâlâ pis olan penisini gösterebilmek için peştamalını düşürdüğü gün anladım; 7 dolara beni becerebileceğini söyleyince tek başına yıkanmanın daha eğlenceli olacağına karar verdim. Bundan daha iyi tanınmış olan Pahlevi Caddesi'ndeki Versailles Hotel'inin hamamı, Mark Spitz mayolarıyla (gerekirse çıkarılabilir) 15 dolar karşılığı evlere de servis verebilen yakışıklı iki masörülle temiz ve hoş. Ücret ise, öğle yemeğinin 10 dolara yendiği bir şehirde, uygun. Fakat Versailles'de bile eşcinsellere yer yok. Bir sürü bakış, biraz dokunuş ve havada asılı kalan cinsel buhar. Ve böylesi eşcinsel İran'ın miti.

Fakat yılmayın. Hâlâ yılda 30 bin dolarlık bir iş ve hâlâ yarı-cinsel yaşam için bir şans var. Sakallı erkekler eşcinsel yaşantılarını traş olarak geliştirebilirler. Unutmayın ki, birçoğu sakallı sevsê de İranlılar kadının yerini tutabileni isterler. Ben traş olmadım fakat neredeyse ölümcül bir tesadüfle cinsel tarzımda değişiklik yapmam gerektiğini öğrendim. Olay, birkaç gece küçük otopark kulübesinde konduğu olduğum, samimi bir otopark bekçisiyle aramda geçti. Arkadaşça bir güreşmeyle başlayan pozisyon boğazıma dayanmış bir bıçakla son buldu. Gülüşü yok oldu. Yere yatmamı ve üzerime çıkmasına izin vermeme emretti. Yapmak istediğini yaptıktan sonra ters bir şekilde gitmemi söyledi. Zorla baştan çıkarmaya çalışarak onun erkekliğini aşağıladım.

Müslümanlıkta sorunun büyük bir bölümü de temizlik. Bir seks partnerim birkaç kez bana böyle pis ve küçültücü bir şeyi nasıl yapabildiğini sordu. "Sen ne yapıyorsun peki?" şeklindeki sorumu "ama ben erkeğim," diye yanıtladı. İranlı Müslümanlar modern musluklardan aynı bardakla su içebilirler. Fakat dini vazife olarak yıkanır

ve çamaşır yıkarlar. Seksten sonra erkekler genellikle penislerini tuvalet kağıdıyla temizlerler. Aldığım tek açıklama, Kuran'da eğer kirli penisi değerse erkeğin pantolonunu yıkaması gerektiğini yazdığıydı. İran'da jeanler her zaman kuru temizlendiği ve çizgili ütülendiğinden dolayı tuvalet kağıdı önlemi çamaşır yıkama masrafından tasarruf ettiriyor.

Modern İran'ın çelişkileri bunlar. Geçici karmaşada geleneksel ahlak anlayışı. Arzuyla suçun çatışması. Ve bunu affedilebilir kılan koylaştırmacı madde, para. Yabancı eşcinseller için en ıstırap verici olan şey, İranlı erkeklerin, çocukluktan kalma baskı ve paranoya taşıırken, göğsü açık gömlek ve daracık pantolon giymeleri.

Cinsel bir yakınlıkta İranlılar ender olarak öperler ve hatta dudaklardan daha da az öperler. Hele, bir süre için UCLA (University of California, Los Angeles)'da bulunmadılarsa dille asla. Oral seks konusu olduğunda ise vermekten çok almayı tercih ederler. Sevişirken İranlılar kelimenin tam anlamıyla “gider ve gelirler”. Bir Amerikalının bana yaptığı yorum şu: “Hayvanlarla sevişiyorlardı, şimdi hayvan gibi sevişiyorlar.” Doğruyu söylemek gerekirse, kendi deneyimlerimin ötesinde bir genelleme yapamam. Benim deneyimlerim de Tahran'da tanıştığım diğer yabancılarınkı kadar engin, bu yüzden sözümde duracağım.

Tahran'daki üst düzey ve diplomatik çevre öyle bir dünyadır ki, orada çalışan tipik bir Amerikalı asla bu işin içine girmez. Amerikan üniversitelerinden yuvaya dönen İranlı öğrenciler Kaliforniyalı kızlarda diretirler; karşılaştıklarım homoseksüelliği develer kadar çağ dışı buluyorlardı. İşçi sınıfının genç erkekleri, askerler ve bazı İranlı öğrenciler bunların dışında kalır. Bu, İranlıyı tanımaya yardım eder, en çok da seksten uzak durmayı öğretir. Amerika'da eşcinsel seks benimsenen modern bir yaşam biçimi haline geldiğinde İran'daki ilkel yapıyı tokatlar; kötü bir alt sınıf kafa yapısı. Ve cezayı hak eden bir saldıırı.

Amerikan Konsolosluğu'nda çalışan bir arkadaşım Mikanos ya da Münih'e uçabileceği her tatil fırsatını değerlendirir. Tahran'ın homoseksüel olmayanlar için bir cehennem fakat homoseksüeller için bir cennet olduğunu düşünürdü. Hayal kırıklığının sebebi bir İranlı'nın sehpa da duran seks dergilerine kurnazca yaklaşımıyla açıklık ka-

zanacaktır. Playboy’u alacaktır, Playgirl’ü değil. Kadınların kal-
çalarını gösteren fotoğrafların olduğu sayfayı açacak, önce kadını
sonra seni işaret edecektir. Ondan hoşlanıp hoşlanmadığını sormak
amacıyla değil, “o” olup olmayacağını öğrenmek için. Bu ya böyle,
ya Mikanos ya da en iyisi sevgili New York. Umarım arkadaşım bana
inanır.

TAHRAN: TEHLİKELİ AŞK

Hélène Kaf

TAHRAN, Ağustos sonları. Hava çok sıcak. Akbar artık sığağa dayanamıyor. Saatlerdir Amir 'Abad'ın dolambaçlı sokaklarında dolaşarak; birkaç kuru ağaç ve çoğu Irak hava saldırısında hasar görmüş gibi beton evler var yalnızca. Kullanılmayan bir fabrika binasının duvarındaki büyük Humeyni portresinin gözlerinin izlediği her şey savaşın tozuyla kaplanmış güneş ışıkları altında solgun.

Akbar kararını vermiştir. “*Reza ba'se baz*” (oğlancısı Reza) nın favorisi etiketinden kurtulmak uğruna her şeyi vermeye hazır. Evet, bu ilişkiyi kesmek uğruna! Liseden beri tek arkadaşı Ali'yi beklemektedir.

Akbar askerlikten kurtulmak için liseden ayrılmıştır. Devrimci muhafızlar tarafından izlendiğinden dolayı Reza'nın himayesine izin vermek zorunda kalmış. Reza, elli yaşlarında, devrimci muhafızlarla ilişkisi olan, yeteneğini servetine borçlu, zeki bir karaborsa tüccarıydı.

Ona yardım etmeye gönüllü olmasa da. Akbar böyle bir arkadaşı ret edemedi. Reza oğlanlarını erkek okullarının önünde buluyordu ve hatta 1967’de reşit olmayanları kötü yola düşürdüğü için hapse girmişti. Bu olaydan beri genellikle *ba’s’e baz* diye anılmaktaydı. Devrimden hemen sonra, din düşmanlarına karşı yapılan çılgın seferberlik sırasında, cemaat önünde tövbe etti. Pişmanlığı, serveti ve zekası sayesinde Halhali’nin daha sonra da, şimdiki parlamantonun bir üyesi olan ve 1981-82 yıllarında 100-200 kadar homoseksüel idam ettiği söylenen devrimci yargının başsavcısının elinden kurtuldu.

45 yaşlarında bir uyuşturucu satıcısı vardı. Zevki artırmak için 17 yaşında bir oğlanın ön dişlerini sökmüş ve ona tecavüz etmişti. Kurşuna dizilerek idam edilirken oğlan da onunla birlikteydi.

Reza bu kadar kötü değildi ve tedbirli olmak zorundaydı. Okulların önünde daha fazla bekleyemezdi; daha fazla dolanamazdı. Şimdi yerini dolduracak başkalarını bulmak zorundaydı. Onlar da Akbar’ı buldular: 15 yaşında, süt beyazı tenli, İran’ın kuzeyinden güzel bir oğlan. Başlı dertteydi ve koruyucuya ihtiyacı vardı.

Kağıtları hemen düzenlendi ve Reza onu karaborsa toptan yiyecek işinde çırağı olarak görevlendirdi. Ve tabii ki Akbar sonunda onun koynuna girdi. Akbar ailesini terk etmişti ve “arkadaş”ının ayarladığı küçük bir dairede yaşıyordu. Fakat bir süre sonra balayı sona erdi. Reza’nın gitgide kabalaşan davranışları Akbar’ı sıktı. Ama sapıklığın ve fuhuşun taşlanmayla cezalandırıldığı bir ülkede kendini nasıl geçindirecekti.

Akbar: “Mücadele edeceğim,” dedi.

Ali şaşırды, yüzü soldu.

“İntihar etmek için öncü olmaya gerek yok,” diye yanıtladı. “Öl-mese bile nelere katlanmak gerektiğini biliyorsun. Cinsel açıklık çeken bir sürü Reza tarafından becerileceksin.”

Tahran’daki herkes hapishanelerdeki ve cephedeki tecavüzler ve yetkililerin siyasi mahkumların hücrelerinde uyguladıkları “özel iş-kenceler” hakkında çok iğrenç hikayeler duymuştur. Tecavüzcü olarak tanınan kırk kadar suçlu, mollalar tarafından, devrim düşmanlarına tecavüz etmek üzere görevlendirilmişlerdi. En ünlüleri “Çılgın Hüseyin” İran’ın kuzeyindeki Reşt’te “çalışmaktaydı”.

Ve Arnuş var, bir ordu devrimci muhafız tarafından tecavüz edilmiş yeşil gözlü genç bir Ermeni asker; birçok kez askeri hastahaneyeye sevk edilmek zorunda kaldı, tekrar tekrar karargahla hastahane arasında gidip geldi. Bir nizami ordu doktoru problemin varlığını şöyle teyid eder: “Askerler AIDS konusunda endişe duymaya başladılar. Bazı meslektaşlarım Körfez’de Bender Abbas (resmi olarak Bender Humeyni)’deki denizciler arasında bu hastalığa rastlamışlar.”

Homoseksüellik (İran’daki eski bir gelenek) en iğrenç biçimini mollalar yönetiminde aldı. Eşcinsel olduğu açıkça bilinenler idam edildiler, fakat dinsel eğitim kurumları, yani erkek erkeğe aşkın geleneksel merkezleri, görmezlikten gelindi. Ne yazık ki Hafız devirleri geride kalmıştı ve bu oğlanlar için dua edecek büyük şairler yoktu or-talıkta.

Şah yönetiminin son aylarında (bundan zevk alıp almadıkları so-rulmadan) genç erkeklerle ilişki kurmak yerini yavaş yavaş Batı tarzı homoseksüelliğe bırakmaya başladı. 1977’de tüm Tahran bir ressamla müzisyenin evliliğini konuştu. Bugün ise birinin “anormal ve anti-İslamik” eğilimlerini reklam etmesi söz konusu değildir. Fakat en kör ve vahşi baskı bile insan doğasını değiştiremez... ve özgürlük nok-sanlığı, kadınların tekrar gündeme gelen inzivası, ekonomik sorunlar yüzlerce Akbar’ı illegal fuhuşa itmekte, askerleri tecavüzcüye çe-virmekte ve homoseksüel sanatçıları sürgüne (fiziksel ya da ruhsal) zorlamaktadır.

Kutsal erkeklerin İran’ında hiçbir şey kutsal değildir, özellikle de cinsellik, ne homo ne de hetero.

ÇAĞDAŞLIĞINEŞİĞİNDE TÜRKİYE

Mehmet Ümit Necef

EŞCİNSEL turizmi arıyorsunuz. San Fransisco, Amsterdam, Paris ve bilinen Akdeniz ülkeleri gibi hit olmuş yerler dışında yeni bir şey, egzotik bir yer denemek istiyorsunuz. Eğer bu işin içindeyseniz Avrupa caddelerinde ve hatta belki işte, ender olanak eşcinsel barlarında, ara sıra parklarda ve tuvaletlerde bu ülkeden birçok erkeğe rastlamışsınızdır.

Seviştiklerinize karşı (eğer olduysa) karışık duygular beslediniz. Bir tarafta egzotik ortamın ve değişikliğin çekiciliğini hissettiniz. Ve birçoğu ilkel ve kaba cinsel güce öncelik tanımak gibi aşırı erkeksi davranışlar sergilediler, (aynı sizin E. M. Forster ve O. Wilde’ınızda olduğu gibi). Diğer taraftan tereddüt ettiniz çünkü bu eşcinsellerin tam olarak ne yapmakta olduklarını anlamadınız.

“Biz eşcinsellerin özellikle anlayışlı ve kabul edici olmaları gerektiğini” hissetseniz bile “Alplerin kuzeyindeki” herkes için İskandinavyalı şüpheleriniz var. Orada bulunmuş olan arkadaşlarınızdan çok şey duyduunuz: “Hepsi biseksüeller. Nasıl yapacağını bildikten sonra on-

lardan herhangi birini yatağa atabilirsin.” “Bunun karşılığı bir ücret taleptemelisin, yoksa vicdanın rahatsız olur,” vb.

Eğer bu esmer erkeklerden biriyle sohbet ettinizse genel karakteristik özellikler dikkatinizi çekmiş olabilir: kişisel sorular karşısında duyulan rahatsızlık, bir eşcinsel barında duyulan huzursuzluk; konuştuğunuz adamı kendisinin heteroseksüel olduğunu söyler ve evli olduğunu vurgular. Eğer onunla sevişmeye kalkarsanız onun hem “aktif” hem de “pasif” rolü oynamakta güçlük çektiğini görürsünüz.

Neyse, İstanbul’a uçtunuz. Eşcinsel rehberiniz yardımıyla hoş bir erkekle tanıştınız.

Trafik sıkışıklığına, şehrin bazı semtlerinin yoksulluğuna ve sokaklardaki polislerin çokluğuna tanık olursunuz ama farketmez çünkü siz “yalnızca eşcinsel turizmi” için buradasınız. Caddelerde dolaşırken ya da sayısız kahvehanelerden birinde meşhur kahveyi veya sert çayı yudumlarken çevredeki insanların çoğunun erkek olduğunu fark edersiniz.

Bir kez Türk arkadaşınızla gittiğiniz futbol maçında da sadece erkekler vardı. Sahadaki davranışların birçoğu vahşi bağırışlar ve “savaş dansları”yla bütünleşir. Bir süre sonra hakem takımlardan biri alehine karar verdiği zaman kalabalığın çoğunun kullandığı belirgin bir slogan dikkatinizi çeker: “*İbne* hakem”. Arkadaşınıza bunun anlamını sorarsınız. Biraz rahatsızlık duyarak yanıtlar: “Bu eşcinsel hakem demektir.” Aklınız karışır; hakem “bütünüyle normal” görünmektedir. “Gerçekten eşcinsel mi?” diye sorarsınız. Arkadaşınız gayet sakın açıklar: “Bilmiyorum ama mesele bu değil. Çünkü biri diğerine kızar ve ona hakaret etmek isterse ‘ibne’ der. Hatta bir kadına bile *ibne kari* diyebilir.

Batı Avrupa ve Amerika’da son birkaç yüzyıl içinde homoseksüellik rolü ve kimliğinin nasıl gelişme gösterdiği açıklamalarının yanıtlamadığı bir soru vardır: 19. yüzyılın başlarında, hemcinslerine aşık olan ve onlarla sevişen insanlar kendilerini nasıl değerlendirmişlerdi ve toplum onları nasıl tanımlamıştı? Elimizde Eski Yunan ve Romalılarla ilgili bir sürü döküman var fakat aradaki uzun bir dönem hâlâ büyük bir sır.

Sanırım Türkiye gibi ülkelerin homoerotizmini araştırmak endüstrileşme öncesi Batı Avrupasının durumunu anlamamıza yardımcı

olabilir. Bu, Türkiye henüz bütünüyle endüstrileşmemiş ya da Türkler Batı kültüründen etkilenmemiş anlamına gelmez. 60 milyon insanın 3 milyonu endüstri alanında çalışmakta, nüfusun yarısı kasabalarda, üçte biri 1 milyondan fazla nüfusa sahip şehirlerde yaşamakta. Fakat sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerinin birçoğuyla Türkiye 19. yüzyılın ilk yarısındaki Avrupa'ya benzer. Zayıf bir kadın hareketi ve eşcinsel hareketinin noksanlığı bu benzerliklerden yalnızca ikisi.

“İBNE” VE “KULAMPARA”NIN ROLÜ

“Homoseksüel” sözcüğü Türkçeye Avrupa dillerinden girmiştir: en başta *homoseksüel* olarak. 1923’de cumhuriyetin kuruluşundan sonraki dili Türkçeleştirme çalışmaları sırasında eşcinsel (equal-sex-ual) sözcüğü uygun görüldü, fakat bu Türkiye’deki rollere ve kimliklere uymadı ve karışıklık ortaya çıktı.

Erkekler arasındaki cinsel ilişkide var olan roller *ibne* ve *kulampara*’dır İbne cinsel eylemde her zaman “pasif” rol oynayan kadınsı erkektir. Evlenemez çünkü iktidarsızdır (ya da öyle olduğu düşünülür). Bir *ibne* aynı zamanda yaşamını şarkı söyleyerek, dans ederek veya fuhuş yaparak kazanan bir travesti de olabilir.

İbne olmak bir erkeğin olabileceği en kötü şeydir. Çünkü “bir kadın gibi” becerilmeyi kabul eder ve erkeksi olmayan davranışlar ve konuşma biçimi sergiler.

Bu yüzden en popüler (erkek) şarkıcıların travesti *ibneler* olması şaşırtıcı gelebilir. Onlardan bir tanesi, ameliyat geçirdi ve kadın olarak yaşamını sürdürüyor. Türkler bu sanatçılara olan hayranlıklarını onların yeteneklerine ve hemen hemen tüm sanatçıların çılgın ve garip olduğu gerçeğine dikkat çekerek açıklarlar. Tüm bu şarkıcılar (bazı durumlarda aşık olunan kişinin cinsiyeti açıkça belirtilmese de) heteroseksüle şarkıları yorumlar ve hatta filimlerde “homoseksüel olmayan” aşıkları oynarlar. *İbne* sözcüğü Arapça’daki *uban* “iikilmekten hoşlanma hastalığı” sözcüğünden türemiştir.

Diğer rol *kulampara* (Acemce *gulam-pare*, “oğlancı”) tarafından üstlenilir. Bir *kulampara* 16 yaşından büyüktür ve tüm erkekler gibi büyük bir olasılıkla evlidir. (Çünkü bir erkeğin en geç askerliğini yaptıktan sonra evlenmesi beklenir. Fakat Türkiye’nin kırsal kesimlerinde

“başlık parası” hâlâ gündemde olduğundan bazı yoksul köylüler daha geç evlenirler.)

*İbne*nin aksine *kulampara* özel bir erkek tipi oluşturmaz. “şehvet dolu” ya da eşinden uzun süre ayrı kalmış herhangi bir erkek ya fahişe, metres, hayvan (köpek ve eşek) ya da ibne arayışına girer. Hiç kimse bir ibneyle ilişki kurduğu için kendisinin “anormal”, “sapık”, “gü-nahkar” ya da “homoseksüel” olduğunu düşünmez. Kendisini “*men-fucker*” ya da “*animal-fucker*” gruplarıyla özdeleştirmez. Bir *ibne*yle ilişkide bulunmak herkese açık bir zevktir; herhangi bir erkek onlardan biri tarafından baştan çıkartılabilir.

EVLİLİK ÖNCESİ

Türkiye’de ilk eşin bakire olması çok önemlidir. Eğer ilk eş ölürse ya da boşanma olursa erkek, boşanmış bir kadın ya da dulla evlenebilir. Poligami resmi olarak yasaktır ve çok ender görülür. Bu, evli olmayan bir erkek evli olmayan bir kadınla sevişemez demektir. Eğer böyle bir şey olursa evlenmeleri gerekir.

Türk erkeğiyle yapılan konuşmalar gösterir ki, diğer erkeklerle oynanan cinsel oyunlar genç erkeklerin seks yaşamında önemli bir rol oynar; özellikle kırsal kesimde. Henüz gençken “pasif” rolünü oynamak görünüşte onları çok fazla rahatsız etmez. Evlendikten sonra erkeklerin çoğu tamamen heteroseksüeldir.

HOMOSEKSÜEL ROLÜ VE KİMLİĞİ

Tüm bunlara karşın “homoseksüel” rolü ve kimliği -en azından büyük şehirlerde vardır. Bireyler açısından “homoseksüel” rolü ve kimliğini geliştirmek, toplum açısından bunu tanımak ve bütünüyle kabul etmek için belli bir toplumsal yapı gerekmektedir. Aile ve komşuların daha az kontrolü (bir çeşit kimliği saklama), daha az kişisel bağımlılık, bireysel olmayan toplumda daha çok güven (aile ya da hami yerine sosyal güvence) ve daha çok özel hayat sağlamalarıyla büyük şehirler bu yapıyı hazırlarlar.

Kırsal kesimlerde ise yaşam bireyin gelişimine fırsat vermez, hemen hemen her şey önceden belirlenmiştir. Bir Türk diğer gruplar ya da insanlarla olan ilişkileriyle düşünülür ve düşünür. *Baba* ve *anne*

(ya da *ana*) diye hitap ettiği bir erkeğin ve kadının oğludur. Türklerin ebeveynlerine isimleriyle hitap etmeleri düşünülemez. Ayrıca büyük erkek ve kız kardeşlerine hitap ederken isimlerinin sonuna, saygı gs-tergesi olan, “*abla*” ya da “*abi*” sözcüklerini eklemeleri beklenir. Çok az anne baba çocuğunun kararlarını kendisinin vermesine fırsat verir. Bir ebeveyenin çocuğuna hangi dondurmayı istediğinin sorması is-tisnai bir durumdur.

Kısacası, bir Türk erkek çocuğu aile büyüklerinin kanatları altında büyür, onların istediği kadınla evlenir, ailesi için var gücüyle çalışır, davası uğruna fanatike savaşır ve ülkesiyle bayrağı için cesurca ölür.

Fakat “şehirli Türkler” Kuzey Avrupa lkelerindekine benzer bir “Ben/Ego” kavramı geliştirmektedirler. Bazı şehirlerde diskotekleri, barları, plajlarıyla bir homoseksüel alt kültür yapısı vardır, fakat Yunanistan’la bile kıyaslandığında az gelişmiş bir kültürdür bu.

Türk sahnesinin tipik noktalarından biri oynanan rolün önemidir: kadınlar gibi davranan ve giyinen kimi erkekler ve erkekliklerini ön plana çıkaran diğerleri. “Eşcin’sel” rolünden çok hâlâ, *ibne* ve *ku-lampara* rollerinin olması. Travestilik Türkiye’de (ve Güney Avrupa’da) Kuzey Avrupa ya da Amerika’da olduğundan daha büyük bir rol oynar. Bu cinsiyetler arasındaki ilişki tarzının sonucudur. Türk erkekleriyle kadınları neredeyse iki farklı dünyada yaşarlar. Homoseksüellerin tek yaptığı “normal” dünyayı taklit etmektir.

TÜRKİYE’DE TRAVESTİLER VE TRANSSEKSÜELLER

Thijs Janssen

BU ÇALIŞMA dört travesti, önceden erkek olan yirmi kadın ve onlarla birlikte olan beş erkekle yapılan konuşmalara dayanmaktadır. Önce bazı terimleri açıklayacağım, sonra travestilerin tarihi, kendilerini nasıl gördükleri, “normal” Türk erkeklerinin onlara bakışı, meslekleri ve yaşam biçimleri üzerinde duracağım.

TERMİNOLOJİ

“Travestilik” ve “transseksüellik” Batı dillerinden Türkçeye geçmiştir; “transseksüel” ise cinsel organlarına sahip olmadığı cinse ait olmak için “bastırılmaz” duyguları olan kişiyi belirtir.

Sözlüklerde¹ “travestilik”in anlamı alay, hiciv, karikatür ve taklit olarak açıklanır. Yabancı sözcük olan “transseksüel,” bir zamanlar “kadın gibi giyinen dansöz” anlamına gelen, fakat şimdi hem travestiler hem de transseksüelleri kapsayan, *köçekten* daha az duyulmaktadır. Türkiye’de cinsiyet değiştirme ameliyatına karar vermek zordur; yine de konuştuğum tüm travestiler bana, bu kadar pahalı olmasa bu ameliyatı geçirmek isteyeceklerini söylediler. Çevrelerindeki herkesin de aynı isteği paylaştığını iddia ettiler.

Köçek kadın olarak kabul edilir ama mükemmel değildir, çünkü anne olamaz. Ve davranışlarında erkeklere özgü bir özgürlük vardır: bir çeşit “üçüncü cins”.

TARİH

Şu an Türkiye Cumhuriyeti olan bölgede travestiliğin uzun bir tarihi vardır. Osmanlı sultanları kadın giysileriyle dans ettirdikleri genç dansörleri bazen kendi bazen de zengin paşaların haremlerinin bir parçası olarak tutarlardı.

Fakat sıradan insanlar da bundan yoksun bırakılmadılar; 1905’te, İstanbul’da yaşamlarını Galata yöresindeki tavernalarda ya da evlilik ve sünnet düğünlerinde dans ederek kazanan en az 600 *köçek* olduğu söylenir.² *Köçeklerin* müzisyenler akrobatlar, soytarılar ve hokkabazlarla renklendirilen gösterileri görülmeye değerdi. Bu şovmenler kollara ayrılırlardı: 17. yüzyılın ortalarında tek başına çalışan 3000 dansözü de içeren oniki kol vardı.³

En popüler danslar üst-sınıf hanımefendilerinin davranışlarını ve entrikalarını hicvedenlerdir. Soyтары (eğer hoş karşılanırsa) dansözlere ve seyircilere müstehcen hareketler yaparak kadının gizli aşığını oynardı. *Köçek* peçe, uzun etekler, metal takılar gibi şeylerden oluşan kadın giysileri giyerdi.⁴

PROFESYONEL DANS AŞAĞILANDI VE POPÜLER OLDU

Dans eden oğlanların popülerliği Yeniçeriler arasında öyle çok sorun ve kavgaya neden oldu ki sonunda Sultan Mahmut, ordusunun birliğini korumak için, onların gösterilerini yasakladı. Birçoğu, kendilerine Hidiv Mehmet Paşa tarafından iş sağlanan Mısır’a kaçtılar. Sonunda tüm bu kargaşalığa son vermek için 1857’de bir kanun yürürlüğe kondu. Buna göre *köçeklerin* gösterileri tamamen yasaklanmıştı.⁵

Dansözlerin popüleritesi onların güzelliklerinin ve zarafetlerinin övüldüğü şiirlerde (özellikle 17.yy. yazarı Endurunlu Fazıl’ın eserlerinde) dile geldi. Çağın edebi durumu göze alınsa bile Fazıl’ın şiirleri aşırı hayranlık ifade etmekte.

19. yüzyılın başlarında Bartholdy⁶ en çok *köçekin* Yunanlılar, Ermeniler ya da Yahudilerden çıktığından ve bir Türkün böylesine aşağılık bir işi yapmak istemeyeceğinden söz eder. Genellikle *köçeklerin* arkadan ilişkiye izin verdikleri kabul edilir. Bu, çoğunluğu *köçeke* kur yapan erkek izleyicilerin heyecanını açıklar. Köçeklerin çoğunluğu oğlandır ve bazıları hadım edilmişlerdir.

Köçeklerin halka açık gösterileri 1857'de yasaklanmış olsa da ortadan yok olmadılar. Erkek dansözler hâlâ Anadolu'da, köy şenliklerinde danslarını sergilerler.

Transseksüel modern köçek olarak nitelendirilebilir. İki de kendi çağının kadın giysilerini giyer; ikisi de şov ve fuhuş işinde çalışır; ikisi de aşağılanır.

GÖRÜŞ

Hülya (erkek adı: Murat) Yılmaz, 24, şöyle anlattı:

Beş erkek kardeşin en küçüğüyüm. Diğerleri Çorum'da, ailemle birlikte yaşıyorlar. Hep kız giysileri giydirildi. Abilerim gibi babamın iş yerinde çalışmak zorunda değildim. Aksine evde oturup okumama izin verildi; koleje gidecektim. Herkes benim yumuşak ve kız gibi olduğumu düşünürdü ve oniki yaşımdan itibaren büyük erkek kuzenlerim ve mahalledeki oğlanlar tarafından becerildim. Bu, tıp okumak için Ankara'ya gittiğimde değişti. Herkes arkadan ilişkide bulunduğumu biliyor fakat kimse bu konuda konuşmaya cesaret edemiyordu. Dikkatimi çeken tek şey babam, abilerim ve amcalarımın bana çok kızgın olmalarıydı. Kendimi hiçbir zaman kötü hissetmedim. Ankara'da, sonradan en yakın arkadaşlarım olan iki *köçekle* tanıştım. Başta onların garip olduklarını düşündüm fakat daha sonra kendimin de onlar gibi olduğunu farkettim; ayrıca ameliyat olmak ve güzel göğüslere sahip olmak istiyordum. Arkadaşlarım hormon konusunda bana yardımcı oldular, elbiseler aldılar ve bir cerrahla bağlantı kurmamı sağladılar. Tek sorun paraydı. Önce fahişelik yaptım ve daha sonra ailemden para istedim fakat neden ihtiyacım olduğunu söylemedim; sonradan onlara yazdım ama hiçbir zaman yanıt alamadım ve geri dönmeye cesaret edemedim. Okulu bırakmak

zorunda kaldım ve iş bulamadım. Bu yüzden, tıpkı arkadaşlarım gibi, fahişelik yapıyorum. Bazen bir gece kulübünde şov yapıyoruz. Bu yolla oldukça iyi para kazanıyorum. Düzgün giyinebiliyorum fakat insanlar genellikle beni aşağılıyorlar.

Konuştuğum *köçeklerin* çoğu burjuva sınıfının iyi ailerinden gelmişler ve koruyucu bir çevrede yetişmişler. Çocukken kız giysileri giymişler. (Kız giysileri -ve oğlanların gözünde onların değeri- *köçek* olunmasının gerçek nedeninden çok, geçmişe bakışın açıklaması olarak görülmelidir.) Çocukken erkek kardeşlerinin oynadığı küçük, kaba oyunlardan uzak tutulmuşlar; aksine evde annelerine yardımcı olmuşlar. Çoğunlukla cinsel tacize uğramışlar⁷ ve *ibne* diye damgalanmışlar. Ve bunu uysallıkla kabul etmişler. 16-18 yaşlarında büyük şehirlerden birine göç etmişler. Orada hormon kullanmanın ve ameliyat olmanın ne kadar kolay olduğu söyleyen *köçeklerle* tanışmışlar. Tüm konuştuklarım için cinsiyet değiştirme kararı önceki olayların mantıklı bir sonucu olarak görülmekte. Hepsi yanlış vücutta doğmuş olduklarını iddia ettiler. Yine de karar ancak diğer *köçeklerle* arkadaş olduktan sonra verilmiş; bu da normal karşılanabilir, çünkü diğer *köçekler* onların davranışlarına belli bir meşruluk kazandırır, cahil ve saldırgan bir toplumda var olabilmek için onlara yardımcı olurlar.

Bir *köçek* için en önemli şeylerden biri dış görünüşüdür ve mümkün olduğu kadar kadınsı görünmek için elinden gelen her şeyi yapar. Yaşamını bir kadın olarak sürdürmeyi seçmiştir ve bunu en iyi dış görünüşleriyle belirtirler. Birçok *köçek* gerçek bir kadından zor ayrılır. Fakat evlenmeleri ve çocuk doğurmaları olanaksızdır.

MESLEK

Birçok şirket ve resmi kuruluş kadınları *köçeklere* tercih eder; bu yüzden çoğunun eğlence ve fuhuş sektöründen başka çareleri yoktur. (Ayrıca büro işi iyi para kazandırmaz.) Geleneksel meslek olan partilerde dans etmek popülaritesini kaybetmiş, kulüplerde sahneye çıkmak ise çok tutulan bir meslek haline gelmiştir. Bülent Ersoy cinsiyetini değiştirmesine rağmen (belki de onun sayesinde) şov dünyasında büyük başarı kazanmış kişilerin ilk örneğidir. Yine de fuhuş, para kazanmanın en önemli kaynağı olarak varlığını sür-

dürmekte. Bu işte görünüş önemlidir çünkü bir *köçek* ne kadar hoş olursa o kadar çok para kazanır. Gerçekte yaşam tarzlarından memnun değiller ve şerefli meslekleri olan kadınları kıskanırlar.

İyi bir eğitim gördüm ve geçen ay Osmanlı Bankası'na venedarlık için başvurduğum, fakat işe alınmadım çünkü gerçek bir kadın değilim. Saçına! Geceleri genelde ben tercih edilirim ve diğerlerinden daha ucuz değilim.

Bu önceden erkek olduğunu kimsenin anlayamayacağıyla övünen yirmi yaşlarında bir *köçekin* şikayeti idi.

Kadınlık çok önemli olduğundan bu uğurda çok para ve zaman harcanır. "Transseksüel" sözcüğünden dikkatle kaçınılır, çünkü bunun önceki erkek kimliği ile bağlantısı vardır ve yeni kazanılan kadın kimliğini hoş olmayan bir konuma sokar.

Geleneksel Türk giysileri, yani uzun etekler, baş örtüsü, kol ve bacakları kapatan elbiseler giyselerdi, caddelerde dolaşarak kadınlıklarını göstermek konusunda büyük sorunları olurdu. Ameliyat olmamış bazı yaşlı köçekler erkeklik organlarını gizlemek için bol giysiler giyerler ve birçoğu da artık fahişelik yapamazlar. Genç köçeklerin çoğu, Türkiye'de çok popüler olan ve erkeklerin gözünde kadınları baştan çıkartıcı ve kolay elde edilir yapan, batı kadın imajına uygun olmaya çalışırlar. Bu yüzden kısa etekler, dar buluzlar ve yüksek topuklu ayakkabılar giyer, saçlarını boyar, çok makyaj yapar ve yumuşak bir tonla konuşurlar. Davranışları ve kıyafetleri tahrik edicidir. Kendilerini, benimsenmiş genel standartlardan soyutlar ve "mal" olduklarını mümkün olduğu kadar sergilemeye çalışarak farklı bir toplum yaratırlar.

"KIZ ARKADAŞLAR"

Dört-beş kişilik gruplarla alışverişe gider, kıyafet ve aksesuar konusunda birbirlerine yardımcı olur, her şeyi denerler. Bu gruplar genellikle aynı evi paylaşır ve her şeyi birlikte yaparlar. Özellikle dış görünüş söz konusu olduğunda "kızlar" arasında büyük bir rekabet vardır. Eller ya da ayakların büyüklüğü ya da sakalların sertliği hakkında söylenen kötü bir söz bir köçeki kırar ve bütünüyle altüst eder. Bir gruptaki köçekler dansçı ya da fahişe olarak çoğunlukla birlikte çalışırlar.

Birçok köçek onları koruyan bir adamla, çoğunlukla çok erkeksi, genç bir adamla birlikte çalışır; bu kişi şehirde ya da tatilde, ailenin saygıdeğer kadınlarına gözcülük eden bir erkek akraba pozunda, onlarla birlikte dir.

Söylediğine göre Mürsel (18) genellikle para almazmış; köçek onun masraflarını karşılar, ufak armağanlar verir ve bedava seks olanağı sağlamış.

Birçok köçek fahişe sokaklarda çalışmaktalar. Müşteriler birini götürebilmek için arabalarında oturur beklerler. Kadın fahişelerin çoğunluğu ise genelevlerde çalışır. Fiyatları yaklaşık %25 daha yüksektir. Köçekler bu farkı şöyle açıklarlar: “Biz daha temiziz çünkü regli olmuyoruz.” Fakat bence asıl neden, arabalı müşterilerin, daha geleneksel olan genelevlere giden müşterilerden daha fazla ücret ödebilmeleri.

Vücutlarını formda tutmak için çok paraya ihtiyaçları vardır; çoğu ameliyat borçlarını ödemek için çalışırlar. Parayı ne kadar çabuk bulurlarsa o kadar kadınısı görüneceklerdir ve kadınlar askerlik yapmak zorunda değiller. Çoğu aşırı yüksek faizle borç alırlar. Hepsini geri ödemek yıllarını alır. Eğer zengin aileleri varsa bahaneler bularak onlardan borç almaya çalışırlar. Askerlik yapmamak için ödenmesi gereken ücret (ki bu Türkiye’de mümkün) iyi bir neden olabilir ve bunun miktarı ameliyatın maliyetine denktir.

Aile her zaman için çok büyük problemdir. *Köçekin* statü kaybı aile şerefini zedeler. Görüşmeyi kesmek, olayı kabul etmekten daha geçerli bir kural.

Ameliyat olduktan sonra ailemi ziyaret etmeye çalıştım, fakat babam ve abim beni görünce konuşmak bile istemediler ve beni kovdular. Geri dönmem durumunda öldürmekle tehdit ettiler. Çünkü bütün aileyi rezil etmiştim. Mektuplarımı yanıtlamadılar ve benimle ilgili her şeyi ret ettiler.

Yozgat, 30

Konuştuklarımdan hiçbir ailesiyle bağlantısını sürdürebilmiş değildi ve hiçbir ilişkinin normale döneceğine inanmıyordu. *Köçekler* genellikle, kendilerini utanç verici, alay konusu, doğalarından dolayı dışlanmış ve statüye uymayan yabancılar olarak hissederler. Kimi

köçekler, bazı hadisler kendini hadım etmeyi ve travestiliği yasakladığından, bu sonucu dinin akibeti olarak değerlendirirler. Fakat çoğunluğu bu görüşe pek önem vermezler, her şeyden önce Kuran'da tüm insanların mükemmel olmadıkları, bazılarının Allah ve Muhammed'in buyruklarından farklı oldukları yazar.

Damgalanmış birçok grupta olduğu gibi, *köçeklerin* çoğu (akıllarını kaçırmamak için belli bir gururu taşımak şartıyla) bayağılıklarını kabul ederler. Genelin düşüncesi olmadığını bile bile kendilerini tam bir kadın olarak düşünürler.

Tam bir kadın gibi görünüyorum, ama kadın değilim. Kendi kendimin efendisiyim ve istediğim her şeyi yapabilirim. Birçok erkekle yatsam bile. Şerefimi yalnızca bir kez kaybedebilirim.

Hülya Yılmaz, 24

TÜRK ERKEKLERİN KÖÇEK'E BAKIŞI

Türk erkeklerinin çoğu bir erkeğin kadın rolünü üstlenmek için sahip olduğu üstün pozisyonundan nasıl vazgeçebileceğini anlamaz. Bir *köçek*i kişisel olarak tanıyan erkeklerle, tanımadığı halde onla ilgili ön yargılı görüşleri olan erkekler arasında büyük bir görüş farkı vardır.

Bir köçek komiktir. Kocaman elleri ve ayakları vardır ve hatta sakalları çıkar. Her zaman onun gerçekte bir erkek olduğunu fark edersiniz. Her zaman çok parası vardır. Sıradan bir erkek bu ameliyatı karşılayamaz. Kafasında her zaman seks vardır ve normal erkekleri parayla baştan çıkarmaya çalışır.

17 yaşında Rüstem bu bilgileri gazetelerden edindiğini söyledi. Basın *köçekler*, özellikle önlü şarkıcılar hakkında istisnai şeyler yazar.

Birkaç *köçek* tanıyan 26 yaşındaki Ankaralı Adnan'ın görüşleri ise tamamen farklı:

Çok güzel transseksüeller var. Hatta bazıları koca memeli gerçek kadınlardan çok daha hoş. Tabii ki bazıları çirkin. Bir zamanlar, köçek olduğunu sonradan farkettiğim bir fahişeyle anlaştım fakat gerçeği farkedince onu kovdum. Erkeklerle yiyecek, içecek, hatta para karşılığı sevişen bir sürü transseksüel var. Asla bunun için para ödemem.

Genellikle *köçeklerin* çok paralı olduğu ve bunu erkekler için harcadıkları düşünülür. Bazı köçeklerin fuhuş yoluyla para kazandıkları bir gerçek, fakat bir kadın fahişeye para vermek herkes tarafından normal karşılanırken bir *köçke* para verdiğini itiraf eden tek bir erkeğe bile rastlamadım. *Köçekle* seviştiğini söyleyen erkeklerin hepsi onun kendisine para verdiğini iddia ettiler. Diğerleri ise asla bir transseksüelle sevişmeyeceklerini söylediler çünkü o, erkeklik onurundan yoksun bir erkekti.

Birçok erkeğe göre *köçek* ve *ibnenin* benzerlikleri o kadar çoktur ki, aynı kategoriye girerler. Özellikle yaşlı erkekler her *ibnenin* cinsiyet değişiminden sonra bunalıma düştüğüne inanırlar. Fakat bu fikir karşılaştığım *ibelerin* hiçbirisi tarafından kabul görmedi.

Erkeklerin çoğu gece kulüplerinde ve sokaklarda çalışan *köçekleri* memnuniyetle karşılarlar çünkü bu kendi kızları ya da kız kardeşlerinin aynı işi yaparak şereflerini lekeleme riskini azaltır. Bazen polis toplum ahlakını tehlikeye attıkları gerekçesiyle *köçekleri* taciz eder.

ÖZET

“Travestilik ve “transseksüellik” terimlerini kullanmamak daha iyi. Batı edebiyatında sık sık söz edilseler de, “*köçek*” daha uygun ve *köçeklerin* kendileri tarafından da kullanılan bir sözcük.

Türkiye’de erkek gibi değil de kadın görünüşünde dansçı ve şarkıcı olarak yaşayan erkeklerin uzun bir geleneği var. Uzun bir süreç içinde *köçeklerin* mesleklerinde bazı değişiklikler oldu. Eskiden bu dansözler izleyicileri kendilerinden geçirilendi ve hatta bazıları sultanın sevgilisiydi ama günümüzde genellikle alay konusu oluyorlar. Eskiden bazı oğlanlar, özellikle köleler, *köçek* olmaya zorlanıyorlardı; şimdi bu *köçekin* kendi kararı.

Çağdaş *köçek* kendisini bir kadın olarak nitelendirmekte ve kadınsı görüntüye ve toplumun onu kadın olarak kabul etmesine büyük önem vermekte. Saygıdeğer bir Türk kadının dışlanmadan ya da aile şerefini tehlikeye atmadan sahip olamayacağı özgürlüklere sahip. Bir *köçek* (artık) kimsenin şerefini lekeleyemez çünkü çoktan ret edildi ve zaten seçimi yüzünden bütün şerefini kaybetti.

1. Redhouse Elsözlüğü, İstanbul ve Oxford Türkçe-İngilizce Sözlük, Oxford English-Turkish Dictionary.
2. M. And, *Türk Davasının Resimli Tarihi*, Ankara: Dost Yayınları, Ankara, 1976. s. 139, 140.
3. Agy. s. 141, 142.
4. Agy. s. 139-141.
5. Agy. s. 141.
6. Jakop L. Salomo Bartholdy (1779-1825), *Bruchs tucke zur naheren kennntnis des heutigen Griechenlands*, Berlin: Realschuld-Buchhandlung, 1805. s. 292, 3; 7; 372-7.
7. Bana bilgi verenlerin hepsi tecavüze uğramışlardır. fakat bu *köçek* olmayan birçok oğlanın başına gelebilirdi.
8. Bkz. N. Elias & J. Scotson, *The Established & the Outsider*, Londra: Frank Cass & Co., 1965, s.4-56.
Açıklamaları eşcinsel ilişkide bulunan erkek kalıbına değil *köçek* kalıbına tam olarak uyar.
9. James A. Bellamy, *Sex & Society in Popular Literature in Society & the Sexes in Medieval Islam* 1965. s. 4-56 (ed. A.L. Sayyid-Marsot), Malibu, Calif.; Udana, 1979, s. 30, 32.

TÜRKİYE'DE EŞCİNSEL HAREKETİN BAŞLANGICI

Jeboeda Sofer

TÜRKİYE, İslam Dünyasının en Batılılaşmış, en endüstrileşmiş ülkesidir; güçlü bir burjuva sınıfı ve şehirlerde eşcinsel alt kültür vardır. 1970'lerin sonlarında magazin basını sürekli olarak bir eşcinsel organizasyonunun kuruluşundan söz etti.¹ Türkiye'nin en ünlü şarkıcılarından birinin adı böyle bir organizasyonun olası lideri olarak sık sık anıldı.

12 Eylül 1980'deki askeri darbe bir eşcinsel organizasyonu kurmak için yapılan tüm girişimleri durdurdu. Generaller bütün ilerici hareketleri önlediler ve muhafazakar ahlak anlayışını yerleştirmek için mücadele ettiler. Bu mücadelenin kurbanları arasında travestiler, transseksüeller ve homoseksüeller de vardı. Generaller denetimlerini gevşettiklerinde bazı eşcinseller harekete geçtiler. Hedef oldukları zulüm bile eşcinsel politikasını harekete geçirmiş olabilir.

1986 Temmuzunda Dr. Adnan Yüzgün'ün *Türkiye'de Eşcinsellik, Dün, Bugün* adlı kitabı yayımlandı ve 1987'de bir grup eşcinsel Demokratik Radikal Birlik Partisi'ni kurdular.

POLİS TARAFINDAN YAPILAN TACİZ

İstanbul'un Taksim Parkında tuvaletlerden bir manzara. Karanlıkta bir polis arabası durur, beş-altı polis arabadan çıkar ve tuvalete girerler. Orada bulunan herkesi toplar; tekmeleyerek, vurarak, aşağılayarak ve iterek arabalara bindirirler ve karakola götürürler. Sonuç iki-üç günlük hapis.

İzmir ve Ankara'daki homoseksüellerin durumu daha da kötü. Oralarda polis evleri bile basar, kendi evinizde sizi tutuklar. En ufak bir şüphede ailenizi haberdar eder ve sırtarak oğullarının bir homoseksüel olduğunu söylerler.²

Polisin tacizi kadınsı erkeklere, travestilere ve transseksüellere yöneliktir. Karaçola götürürler, fotoğrafları çekilir, saçları traş edilir, parmak izleri ve kanları alınır. Bazıları, özellikle erkek fahişeler, taşraya sürülürler. Erkek görüntüsünde olanlar kendi hallerine bırakılırlar.³

Askeri rejim geldikten sonra polisin bu uygulaması daha sistematik bir hal aldı. Erkekler arasındaki cinsel ilişki Türk Ceza Kanununda (1926) yasaklanmadığından dolayı, bu taciz Polis Vazife ve Salahiyet kanununun (1934) ve Ceza Kanununun travestilik, fahişelik ve toplum ahlakını bozucu davranışları yasaklayan maddeleriyle haklı çıkarıldı. Terörizmin etkili mücadelesinin sonucu olarak benimsenen askeri rejim 1981 Haziranında transseksüeller, travestiler ve kadınsı erkeklerin sahneye çıkmalarını yasakladı. Bu yasak 1988 Ocağına kadar sürdü.⁴

1985 Haziranında Polis Vazife ve Salahiyet Kanununa eklenen yeni bir madde (5f) polise, "davranışları ahlaki değerlere ve toplum geleneklerine uymayan insanlar"ı karşı büyük yetkiler verdi. Kanunda homoseksüellikten söz edilmemiş olmasına karşın, zamanın İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut meclisteki bir konuşmasında şöyle dedi: "Yeni kanun... bizlere homoseksüellik şüphesi olan kişileri 24 saat gözaltında tutma yetkisi veriyor... Homoseksüelliğin anti-sosyal eğilimlerden biri olmadığına inanmıyoruz. Böyle sapık düşünceleri ve eğilimleri olan kişilere karşı katı olmalıyız. Bu tür insanların sayısı her geçen gün artmakta. Toplumumuzun hiçbir kesimi bu tür düşünce ve eğilimlere sahip insanları onaylamaz... Bu yüzden biz, her yerde, özellikle büyük şehirlerde bu insanlara karşı kanunlar çıkaracağız."⁵

ARSLAN YÜZGÜN

Cinsellik son zamanlara dek bir tartışma konusu değildi. Magazin basınında sansasyonel hikayeler, imalı başlıklar ve çıplak resimler kullanarak seksle ilgili yazılar yazılmaya başlandı. Basının diğer kesimi cinselliği sonradan, hatta dindar yazarların cinsellikle ilgili kitapların (örneğin Ali Rıza Demircan, *İslama Göre Cinsel Hayat*, İstanbul, 1985) basınından da sonra “keşfetti”. Rock Hudson’ın 1985’de AIDS’den ölümü ilgiyi sekse, özellikle homoseksüelliğe yöneltti.

1986 Haziranında ekonomist Dr. Arslan Yüzgün *Türkiye’de Eşcinsellik* adlı kitabını yayımladı. Kitap gençliğe zararlı bulundu ve bu yüzden sadece mühürlü poşetlerde satılabildi. Yüzgün daha sonra iki kitap daha yayımladı. *Uçurum*, eşcinsel olduğu için işinden çıkarılan bir adamla ilgili senaryo⁶ ve *Mavi Hüviyetli Kadınlar*, travestilerle ilgili kısa öyküler.⁷ *Türkiye’de Eşcinsellik* adlı kitabın önemi (erkek) eşcinselliği hakları konusunu gündeme getirmek. Yüzgün’ün yalnızca İstanbul’da yarım milyondan, Türkiye’de ise iki milyondan fazla homoseksüel olduğu tezi popüler gazetelerde manşet oldu. Homoseksüellik ve Yüzgün daha çok ilgi çekti, bu istenilmeyen bir tepki değildi. Ve kitap best-seller oldu.

Yüzgün homoseksüel hemcinslerinden hoşlanan erkek olarak tanımlasa da, zaman zaman “homoseksüel yapılanla eş değerdedir,” düşüncesine sahip geleneksel inanışa kayar; şöyle der: “Türkiye’de yüzlerce, binlerce, hatta milyonlarca erkek kulampara olmakla övünürler.” Fakat 223 erkek eşcinselin yanıtladığı ankete dayanan araştırmasında bunlardan söz etmemiştir. Yüzgün araştırmaya katılanların seçimiyle ilgili olarak “onların homoseksüel olduklarını biliyordum,”der.⁸ Onların hepsini İstanbul’da bulmuştur, büyük bir çoğunluğunu, İstanbul’un fuhuş merkezi ve barları, diskoları ve fahişeleriyle görünen bir eşcinsel alt kültürüne sahip, Orta doğunun ender yerlerinden biri olan Beyoğlu’nda.

Sınırlı bir bölgenin sonuçları olsa da yayımlanan bazı rakamları vermek istiyorum. % 13.9’u on yaşından önce erkeklerle ilişkide bulunmuş. %37’si ilk ilişkisini 11-15 yaşları arasında kurduğunu söylemiş. % 82.1 gibi dikkate değer bir çoğunluk eşcinselliklerini bir problem olarak nitelendirmemekteler. % 56.5’nin arkadaşlarına ve ailelerine söylemek sorunu olsa da %39.9’unun aileleri eşcinsel ol-

duklarını biliyor; bunlardan %80.4'nün (%32.1'nin anne ve babaları) oğullarının durumunu değışmez bir gerçek olarak kabul etmekteymiş. Ve % 55.2'si hâlâ ebeveynleriyle yaşamaktalar.

EŞCİNSEL ORGANİZASYONU

Şüphe yok ki, Yüzgün'ün çalışmaları eşcinselleri harekete geçirdi ve bir eşcinsel organizasyonunun kurulması için gerekli yolu açtı. 1987 baharında Türkiye'de Yeşil Parti kuruldu. Bu parti ateistlerin, anti-militaristlerin, çevrecilerin ve feministlerin bir federasyonuydu. Eşcinsellerin rolü çok büyüktü, örneğin İbrahim Eren, Ali Poyrazoğlu ve Melih Ergen 1987 Mayıs'ında İstanbul ve Ankara'da polisin davranışlarını protesto etmek için 35 eşcinselin katıldığı bir açlık grevi organize ettiler.⁹ Bu daha önce hiç yapılmamış bir olaya neden oldu: TRT, 16 Haziran 1987'de *Kronik Bunalım* adında eşcinsellikle ilgili bir program yayınladı. Fakat bu açlık grevi, yalnızca eşcinsellerin az bir desteğiyle, çok marjinal kaldı ve bu yüzden somut bir başarıya ulaşmadan sona erdi.

Parti gazetesi *Yeşil Barış*'ta eşcinseller için bir sayfa ayrılmıştır. 1988 Aralık'ında parti yöneticilerinden Eren ve gazetenin editörü Abdülkadir Demiröz, Miliagoz'un (M.Ö.7.yy) bir şiirinin çevirisini, iki genç çıplak fotoğrafını ve Cumhuriyet dönemi yöneticilerini içeren ünlü kişilerin eşcinsellikleriyle ilgili bir makale yayımladıkları için muzır bulunarak suçlandılar.¹⁰

1. Fred de Ceunnick van Chappelle, Een Turks fenomeen in Amsterdam, (sek 7/83, s. 27).
2. Arslan Yüzgün, *Türkiye’de Eşcinsellik: Dün, Bugün*, İstanbul, Hüryüz, 1986.
3. Waar *Turkije ophoudt man te zijn in Turkye Krant*. Nisan, 1983, Nijmegen. s. 24-30; bkz. *Turkey Begins Campaign against Homoseksuality* (The New York Times, 7 Mayıs 1981).
4. Frans G. van Hasselt, *Turks verbod of travestie tref de populairste artiesten* (NRL- Handelsblad, 25 Temmuz 1981).
5. Frans G. Hasselt, *Politiwet stelt Turkije in staat* (NRC - Handelsblad, 28 Ağustos 1985).
6. Arslan Yüzgün, *Uçurum*, İstanbul; Hüryüz, 1987
7. Arslan Yüzgün, *Mavi Hüviyetli Kadınlar*, İstanbul: Hüryüz, 1987.
8. Yüzgün, bunu “Homoseksüellik, Hangi Homoseksüellik” konferansında söylemiştir.
9. Jehoeda Sofer, Homobeweging naar Westers modal omdat *Turkije een Westers-land* (*De Gay Krant* 101), 27 Şubat 1988. s. 17.
10. Can İstanbullu, ILGA-Bülteni, 5.6.1988 s. 2.

KARAÇİ'DE FAZLA EŞÇİNSEL OLMAYAN BİR YAŞAM: TORONTO'DA YAŞAYAN BİR PAKİSTANLININ GÖRÜŞÜ

Badrudin Khan

KARAÇİ'DE batılı anlamda bir “eşcinsel yaşam” yoktur; eşcinsel barları, gazeteleri yoktur, birlikte yaşayan sevgili ise çok azdır. Söylentiye göre iki erkek arasında seks sık sık olur ve “arkadaşlıklar” New Yorklu eşcinsel sevgililer arasında olduğu gibi bağlı ve duygusal olarak gelişir. Büyük farklar gelenek, tarih, çevre ve kültür ile onun beklentilerinden kaynaklanır.

KARAÇİ ŞEHİRİ

Karaçi, nüfusu sekiz milyonu aşkın, büyük bir kenttir. Ülke genelinde olduğu gibi çoğunluğu Müslümandır. Yine de Pakistan'ın diğer şehirlerinden farklı olarak, fazlasıyla heterojendir. Havaalanında ilk göze çarpan (diğer ülkelerin aksine buradaki geleneksel giysilerin çeşitliliğidir. Sindler, Pençaplar, Patanlar ve Beluciler'in oluşturduğu etnik gruplardan başka birçok etnik grubu toplu olarak içine alan “Muhacir” grubu vardır Görünüşte Sind yönetiminde olsa da Karaçi halkının çoğu ülkenin bölgelerinden ve (1947'de Pakistan'ın bölünmesiyle) Hindistan'dan gelen göçmenlerdir ve ulusal dil olan Urduca'dan başka yöresel birçok dil konuşulur.

Yöresel gelenekler dilin de ötesine geçer; örneğin Patanlar'da erkekler ve oğlanların arasındaki seks çok yaygındır ve kadınların yokluğunda bir gereklilik olarak kabul edilir. Cinsel konularda yaptığı çalışmalarla tanınmış araştırmacı olan Sir Richard Burton *Kama Sutra: Hint Tarzı Seks* adlı eserinin önsözünde bir Patan atasözüne yer verir: "Kadınlar üremek, oğlanlar zevk, kanunlar ise sadece tad içindir." Büyük İskender'den önceki günlerden beri bu bölgenin insanları vahşetle savaşan, tutkuyla sevişen pragmatistler olarak tanınırlar.

SOSYAL YAPI

Pakistan'ın sosyal yapısı tutucu toplumsal hükümlere dayanır; merkezi kurum ailedir. Yaşamın anlamı ve amacı, aileye bağlılık, aile şerefini ve faziletini korumak, üretmek ve çocuk yetiştirmeye dayalıdır. Bu değerler birçok toplumda olsa da, Pakistan'da bunlar yaşamın açık ve değişmez var olma nedenleridir ve bir anlaşmazlık olduğunda bireysel arzuların ve farkların yerine geçerler.

Bu bir yaşam biçimi ve eşcinsel kimliğine uygun olmayan toplumsal değerler olarak sonuçlanır. Çocuklar evlenene kadar aileleriyle yaşarlar. Evlenmemiş bir erkek çocuğun ailesiyle aynı şehirde olup da ayrı yaşadığı hemen hemen hiç duyulmamıştır. Bekar erkekler ve kadınlar yaşamları boyunca (ekonomik ihtiyaç dahi duymadan) aileleriyle yaşayabilirler. Hatta ayrı aileler bile aile merkezine biyolojik bağlarla bağlı uydular gibidirler.

Ailenin odak olmasının çok pratik bir nedeni vardır. Diğer geleneksel toplumlarda olduğu gibi "kapalıdır": yeni birinin kabul edilmeksizin bu ekonomik ve sosyal yaşama girmesi hemen hemen olanaksızdır. Aile bireyin yaşamdaki konumunu hazırlar, bunun karşılığında da arzularına sınırlar koyar. Bu engeller aşılabılır ama "sosyal statü"nün, bir ya da iki kuşak boyunca, değişmesi neredeyse olanaksızdır ve bu değişimi ekonomik özgürlük sonucu olmaz.

Bu "kabile" modeli, sonradan kabul edilmeyele ödüllendirilen, ailenin amaçlarıyla uyumlu davranışlar talep eder.

Bu amaçların en büyüğü, şüphesiz, çocuk doğurmak ve yetiştirmektir. Aileler kendilerini fedakarca (hatta Batıda hastalık olarak

nitelendirilen bir fedakarlıkla) gençleri yetiştirmeye adanlar. Çocuklara kendi yaşamlarını kurmakta gerekli temel ilkeleri vermekten çok, aileler onları emdikçe genişleyen organizmalar gibidir ve yeni katılanların katsayısıyla güçlenir ya da zayıflarlar. Bu bir tercih ya da Pakistan'daki yaşam modellerinden biri değildir. Bu, tek yaşam tarzıdır. Bireysel aşk yalnızca bu ortam çerçevesinde kabul edilir ve sadece ailenin gelişmesine yardımcı olursa desteklenir. Aynı şey, genellikle önceden planlanmış evlilikler için de geçerlidir. Eşlerin birbirleriyle anlaşmalarından daha önemli olan, iyi üreyip üremedikleridir. Eğer bir koca ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabiliyor ve birçok çocuk sahibi olabiliyorsa kişisel, cinsel tatmin için ne yaptığı, tedbirli olduğu sürece, hiç kimseyi ilgilendirmez. Bu kesinlikle tartışılmaz. Kısaca hiç fark etmez. Konunun dışındadır ve kişisel bir mesele olarak gizlendiği sürece tolere edilir. Sevişen iki erkeğin “ahlak” sorunu (Batıda olduğu gibi) sadece kendilerini ilgilendirir.

Evlilyken yapılan homoseksüel ilişkinin “kabulü” bu konunun hoşgörüsüyle karşılandığı anlamına gelmez. Tam tersine, bu kültürde homoseksüel davranışlarla alay edilir. Bireysel zevklere uygun pragmatik istekler gizlice çözüme ulaştırılmalıdır. “Aile”nin bakış açısına göre, erkeklerin, kadınlardan çok, başka erkeklerle ilişki kurması daha az risklidir. Toplumsal yapıların çoğunda eşcinsellikle ilgili bir tartışmaya kesinlikle fırsat verilmez. Homoseksüel davranış Kuran'da yasaklanmıştır, fakat bir kadınla yapılan ihanet çok daha kötü sonuçlar doğurabilir.

Bu toplumda homoseksüel cinsellik dikkate alınmaz, çünkü ne çocuk üretebilir ne de ailenin temelindeki çocuk potansiyeline katkıda bulunabilir. Gerçekte, genel anlamdaki seks, kişisel zevk ya da cinsel eylemden çok, ailedeki yaptırım gücü yüzünden ilgi çekicidir.

Bireyler ve aile arasındaki bu karşılıklı dayanışma sağlık sigortası ve sosyal güvenlik haklarının noksanlığıyla daha da kuvvetlenir. Sosyal sağlık kuruluşları çok yetersiz, özel hastahaneler ise pahalıdır. Genellikle şirketler elemanlarının sağlık sigortalarını öderler ama, sabit bir iş ve aile bağları olmadan kişi kendini bütünüyle yalnız hisseder. Gerçekten de, Pakistan'da aile desteği bir ölüm-kalım meselesidir.

EŞCİNSEL TARZI

“Eşcinsel” aileye ters düşen bir ilişkinin meşru kılınması anlamına gelir; bu yüzden ne Pakistan genelinde ne de Karaçi’de bir eşcinsel yaşamı yoktur. Pratik bir bakış açısıyla bakıldığında iki sevgilinin kendilerini sosyal bir çevrenin dışında bulacakları görülecektir. Batıdaki eşcinsellere karşı olan saldırılar burada daha az görülür. Çünkü aile tehlikede değildir, bu tür davranışlar söz konusu bile olamaz. Olabilecek en kötü davranış alay edilmesidir, en iyisi ise durumu bilerek görmezlikten gelmektir.

Farklı sosyal sınıftan iki sevgili birlikteliklerini her an açıklamak zorunda kalacaklardır. Eğer aynı sosyal sınıftansalar dostluklarını temize çıkaracak bir aile bağı bulmak zorundadırlar, örneğin “abimle aynı okula gitmiştik, onu oradan tanıyorum; kalacak bir yere ihtiyacı vardı, o yüzden aynı evi paylaşıyoruz,” gibi. Bu görünüşte Batıdakiyle aynı olabilir, fakat Pakistan’daki toplumun kapalı ve göreceli yapısı, bu tür basit çözümleri yerine getirmeyi olağanüstü zorlaştırır. Olayın “kılıf”ı kaçınılmaz bir şekilde uçar gider; bunun sonucu aile şerefinin yitirilmesidir ve ilişkiyi zedeler.

Daha da ötesi yaşam biçimindeki özel hayat noksanlığı normların dışındaki kişisel ilişkiyi sürdürmeyi olanaksız kılar. Yoksul ailelerde yaşanan alan paylaşılır. Zengin ailelerde ise uşaklar bir gözetleme sistemi gibidirler ve gizlilik olanaksızdır. Her şeye rağmen gizlilik başarılabilseler bile korunması amaçlanan bu çok özel ilişki yalıtılır ve sona erer.

“Ayrı”ı, diğer bir deyişle aileyi utandırmayı önlemek saygınlığın; saygınlık toplum tarafından kabul edilmenin temel gereğidir; ve toplumun kabulü, yokluğunda her anlamda yaşamın sona ereceği oksijendir. Bu yüzden Batıda eğitim görmüş, aydın, liberal-radikal özgürlükçü bir eşcinsel anavatanına dönmeye istekli değildir. Bu konuyu gündeme getirmek ve tartışmak aileye ihanet olacaktır. Karaçi’de eşcinsel özgürlüğü için bir devrim başlatma teşebbüsü bile yel-değirmenleriyle savaşmaktır.

Karaçi’deki en başarılı eşcinsel ilişkiler sessiz ve uzlaşmış olanlardır. Bunlar, her iki partner için de asla en önemli ilişkiler değildir; bu konum aileye aittir. Hemen hemen her zaman, uzun erimde

sonuç aile koşullarının ve taleplerinin neden olduğu ayrılık olsa da derin duygular gelişmektedir. İnsanoğlu duygusal bağlar geliştirmeye eğilimli; Pakistan’da bu bağlar ya bir trajediyle ya da şevkatin ve cinsel tatminin özel anlarını çalan (Batı standartlarına göre) istenmeyen öz-verilerle son bulur. Pakistanlı bir eşcinselle göre bu, hayatta bulunulması gereken özverilerden yalnızca birisidir.

DİĞERLERİYLE BULUŞMA

Pakistan erkek egemenliğinin olduğu, çok homososyal bir toplumdur. Karaçi’de erkekler parklarda, plajda ve cadde köşelerinde buluşurlar. İlişki bilinen yollarla kurulur: biraz sohbet, karşılıklı ilginin tesbiti ve gizlilik.

İşe gidiş-geliş saatlerinde birçok kavşak otobüs bekleyen, bir davete açık erkeklerle doludur. Bir erkek arabasıyla gelir, caddenin köşesinde, kalabalıktan ayrı beklemekte olan başka bir erkekle bakışır. Daha sonra ona biraz dolaşmayı teklif eder ve diğeri arabaya biner. Her şey çabucak olur ve eğer uygun bir yer varsa sevişilir. İki kişi arasında düzenli bir ilişki olması konusunda bir beklenti yoktur ama periyodik olarak, sadece seks için bir araya gelmeleri mümkündür.

CİNSEL UYGULAMALAR

Cinsel eyl m fellatio, anal seks, öpüşme ve okşama içerir. Sadomazoşizm ya da seksin fiziksel acı veren biçimlerinin örneklerine rastlamadım. Cinsel eylem, genellikle, kaba kuvvetten ziyade şevkat, tutku ve dostluk isteği olarak algılanır.

Anal ilişki de, verici kişi genellikle daha genç ve “homoseksüel” ya da “mas r”, alıcı ise daha yaşlı ve “erkek”tir. Bazı ilişki lerde öpüşmeye izin verilmez. Bazı ilişki lerde ise oğlan, anal seks için kendini isteyerek sunar, fakat ilişki de bulunduğu kişinin genital organını görmesini ve tahrik etmesini isteksizce ret eder.

Bazı durumlarda pasif olan kişi anal ilişkiyi (“kadın” rolü üstlenmeyi), erkeğe oral seks yapmaya tercih eder. (Alay etmek amacıyla kullanılan *gandu* sözcüğü anal sekste verici anlamına gelir). Bu nispeten İslam geleneğinin bir parçası olan temizliğin öneminden kaynaklanır; genital organlar “pistir”, bundan dolayı meniye emmek ya da

yutmak veya dışarı fışkırmak uygun değildir. Yine de bu genel bir kural sayılmaz ve oral seks yapan deneyimli kişiler her zaman bulunur. Aklıma gelmişken, temizlik kuralları, (Batı metodu olan tuvalet kağıdıyla temizlenmekten farklı olarak) boşaldıktan sonra anal bölgenin yıkanmasında olduğu gibi, yemek yemekte de uygulanır.

SEKSİN BULUNABİLİRLİĞİ

Özel bir işaret taşıyan bazı erkekler iki sınıfa ayrılır. Bunlar *malishis* (masörler) ve *hijralardır*. Bir çok caddenin köşesinde erkekler oturup masaj yapmak için müşteri beklerler. Müşterilerin çoğu “kannunlara uygun”dur, fakat çoğunlukla masörler (ekstra bir ücret alarak) pasif anal ilişkiyi içeren seks hizmeti sunarlar.

Daha ilginç olanı hijraların ya ad hermafroditlerin rolüdür. Bu toplumda travestiler, hadım edilmişler ve gerçek hermafroditlerden oluşan kadın gibi giyinen bir erkek grubu vardır. Bazı toplumlarda hijraları şarkı söylemeye ya da düğün veya erkek çocuk doğumlarında dans etmeye davet etmek geleneği sürmektedir. Hijralar ayrıca fahişelik de yaparlar ve erkeklerle (genellikle evli olmayan erkeklerle) sundukları seks hizmeti karşılığı para almaları olağan karşılanır.

Şuna dikkatinizi çekmek isterim ki, her tür cinsel tatmin (cinsel açıdan bir hayvan olan) erkeğin evlilikten önce (ya da evliyken) tatmine ihtiyacı olduğunu düşünen “pragmatik” çeşitlilik yüzündendir. Bu tür ihtiyaçlar hoş karşılanmaz ama kabul edilir. Bütünüyle kabul edilmez olan; bu “delik” vazifesi görenlerin, çocuk doğurtma “görev”i üstlenmeleri; evlenmeleri ve çocuk sahibi olmaları mümkün olmayan iki erkek arasında özel duygular olmasıdır.

Gerçekte erkekler arasındaki sevgi yüceltilmiştir. Şevkat, sevgi ve derin arkadaşlık yaygındır. Batıda dostluk anlamına gelen ve maço bir davranış olan omuza vurma yaygındır, oysa yürürken el ele tutuşan ve birbirlerine sarılan erkek görmek çok zordur. Şiirler ve popüler şarkılar erkek cinsiyetini, sevginin objesi olarak kullanırlar. Bu, genellikle kadınlara yapılan kur olarak yorumlanır, fakat erkekler arasındaki ölümsüz arkadaşlıktan söz eden şarkılar popüler repertuarın parçalarıdır. Ruhü yücelttiği düşünülen Akdenizli pedagojik-Sokratik aşk düşünün güçlü bir unsuru vardır. İki erkeğin çok özel yakınlıklarında açıkça görülen bir tedirginlik yoktur.

İki erkek arasındaki sevgiye verilen bu yüksek değer Moğol dönemi ve İslami tasavvuf anlayışına (Sufiler) dek uzanan bir geleneğin devamıdır. Pakistan’da bu gelenek Hint ve (son birkaç yıldır) Batı etkisiyle eski katılığını yitirmiştir. Daha önce de söz edildiği gibi, erkek ilişkisiyle ilgili düşünce, vahşi Patan kabilesini de içine alan, kırsal toplulukların çoğunda güçlü olarak sürmektedir. (Patanlar Afganistan’da yaşayan ve nesillerdir, Ruslar dahil, birçok istilacıyla savaşan etnik grubun adıdır. Büyük İskender onları fethedememiş ve bu topraklardan güvenli geçiş hakkı kazanmak için, kabileden bir kadınla evlenmişti.)

AİLESEL TALEPLERE BİREYSEL UYUM

Bu hareketli metropol, tatmin arayanlar için gerçek bir “seks pazarı” olabilir. Yerel yönetim aile aşk uzlaşması sağlamak için pragmatik yollar bulmuştur. Aşağıdaki dört olay yazara anlatılan deneyimlerin kısaltılmış halleridir:

Olay 1

Muhammed C. ortasınıfa mensup bir ailenin üyesidir; annesi ve iki kız kardeşiyle Karaçi Üniversitesi’ne yakın bir gökdelende mütevazı bir dairede yaşamaktadır. 21 yaşındayken işçi olarak Ortadoğu’ya gitmiş ve bir ev, bir araba alabilecek ve küçük bir iş kurabilecek kadar para biriktirmiş. Otuz yaşında geri gelip, yerleşik düzene geçtikten sonra annesi bir an önce evlenmesi için baskı yapmaya başlamış.

Erkeklerle karşı olan ilgisinin farkındaydı. İşten sonra arkadaşlarıyla çay içip sohbet eder, eve gitmek için onlardan ayrıldıktan sonra bakışları önlenemez bir şekilde otobüs duraklarında ve cadde köşelerinde bekleyen genç erkeklerle çevrilir. Bir eş bulmak ve kendi ailesini kurmakla ilgili planları yoğun bir tatmin kaynağı olsa da, onu asıl tahrik eden bu oğlanlardı. Çoğunlukla bu, hızla eve, banyoya koşmak ve mastürbasyon yapıp yıkanmakla son bulurdu. Yine de bu, tam bir tatmin değildi. Son zamanlarda, yakınlardaki bir okulda öğrenci olan Mümtaz’a takılmaya başlamıştı: Mümtaz her akşam dokuzda, Karaçi hapishanesi yakınındaki kavşakta onu bekliyor oluyordu.

O gün, Mümtaz orada değildi. Ama arkadaşı Aşraf (aranan gözleri, geniş tebessümü ve sıkı, sert kalçalarıyla) otobüs bekliyordu. Muhammed durdu.

“Arabaya atladı ve sanırım onu yalnızca gideceği yere götürmek için almadığımı biliyordu. Acelesi olmadığını söyledi. Şehrin öbür yakasında yaşıyordu ve evde hiç kimse yoktu. Tahrik olmuştum ve elini uzatıp sertleşmiş penisimi okşamaya başladığında gaz pedalına sonuna dek bastım. Konuşacak hiçbir şey yoktu. Beni, (erkek kardeşimle paylaştığı) yatak odasına götürdü ve kapıyı kilitlemeden sevişmeye başladık. Öpülmek, okşamak ve becerilmek istiyordu ve hiç utanmıyordu. İstedğini yaptım. Yatakta ve yerde tutkuyla seviştik. O mastürbasyon yaparken ben de onu becerdim ve daha sonra bir süre sarılıp yattık. Eve vardığımda uyku vaktiydi. Daha sonra hep Mümtaz’la buluştum ve Aşraf’la bir daha hiç sevişmedim. Tabii ki, ara sıra değişiklik olsun diye başka oğlanlar oldu, fakat Mümtaz çok tatlıydı, hiçbir zaman bunları sorun yapmadı. Çok iyi anlaşıyorduk.”

Sonraki sene Muhammed kuzeniyle evlendi; şimdi 35 yaşında ve iki çocuğu var. Hâlâ oğlanlara takılıyor. Homoseksüel olup olmadığı sorusu onu çok eğlendirir. “Evet,” der, “erkeklerden hoşlanırım.” Ama isimlere ya da etiketlere aldırان biri değildir. Karısıyla iyi bir ilişkisi var ama gelip geçici ilişkileri de oluyor. Mümtaz’la ayrılmışlar.

Yaşamından ve kurduğu düzenden hoşnut.

Olay 2

Tarık eşcinseldir. Birkaç yıl Londra’da yaşamış ve en az iki büyük ilişkisi olmuş. Kendisiyle “sürtük” diye dalga geçer ve Karaçi’ye geri dönmek zorunda kaldığı için (okuldan atıldığı için zengin bir sanayici olan babası harçlığını kesmekle tehdit etmiş) söylenip durur. Tarık 23 yaşındaydı ve punk kesimli dalgalı saçları, davetkar gülümseyişı ve gizemli bakışlarıyla çok güzeldi. Ailesi çok sorumsuz olmasından şikayetçiydi ve o da onlara hak veriyordu. Eşcinseldi ve Karaçi’de kendini kapana sıkışmış hissediyordu. Tek cinsel ilişki kurabildiği kişiler, dönüşünde kısa bir süre sonra baştan çıkarttığı iki aile uşağıydı. Bunlardan biri bahçıvanlık yapan Patanlı genç bir oğlan, diğeri ise daha yaşlı olan şofördü. Onu tatmin etmeye oldukça istekliydiler (ve

bu iş için düzenli olarak onlara cömert bahşişler veriyordu, fakat işlerini kaybetmekten korkuyorlardı. Ailesi uşakların ona karşı saygılarının azaldığını fark ediyor ve bu onları korkutuyordu. Bir an önce evlenmeliydi.

Onlarla aynı fikirde olmadığı söylenemezdi, fakat korkuyordu. Şimdiye dek iki kadınla yatmıştı ve ikisi de bir faciaydı. Bunlardan birinde biraz başarılı olabilmış olsa da yalnızca erkeklerle tatmin oluyordu. Ayrıca bir “verici”ydi ve kendi ifadesine göre “bir erkeği içinde hissetmekten” zevk alıyordu. Bir kadınla evlilik onun anlayışına ve doğasına tamamen aykırıydı. Ama kapana sıkışmıştı ve kabul etmiş görünmek ve çıkış yolu bulabilmeyi ummaktan başka çaresi yoktu. Annesi uygun kızları araştırırken o, her aday için kusur bulmaktaydı.

Olay 3

Boston’da okuyan ve Copley Meydanı’ndaki eşcinsel barlarının devamlı müşterisi olan Shah ailesini ziyaret etmek için Karacı’ye gelmişti. Burada kendini kapana sıkışmış hissediyor ve şöyle diyordu: “ailemle birlikte olmak sinirlerimi bozuyordu. Arabayla dolaşırken gördüğüm sevimli oğlanlar yüzünden sürekli ereksiyon halindeydim.” Meseleyi halletmeye karar vermiş. Ve işte onun hikayesi:

“Dolaşmak için ailemin arabasını aldım. Clifton yakınlarındaki kavşak hemen hemen boştu. Orada bekleyen bir adam gördüm ve hemen durdum. Bakışlarımız karşılaştı. Tahrik olmuştum. Arabaya biner binmez elini bacağıma koydu, sonra kasıklarımı okşamaya başladı. Tek sorun kalmıştı, nereye gidecektik? Bu sırada o, pantolonumun önünü açmış ve sertleşmiş penisimi eline almıştı. Araba kullanmaya çalışırken onun kasıklarını okşuyor, aynı zamanda da elini ceketimle örtmeye çalışıyordum. İkimiz de azmıştık. Ama gidecek bir yerimiz yoktu... kötü hazırlanmıştım. Dolanıp dururken eğildi ve penisimi emmeye başladı. Aklım başımdan gitti, yumuşak dudakları ve sıcak ağzı baştan çıkarıcıydı. Tenha bir alan buldum ve boşalana dek daireler çizerek dolandım. Bu çok fazlaydı ve her zaman hatırlanacak. Tekrar buluştuk ve bu kez bir yatak bulduk ve tutku dolu bir sevişme yaşadık. Orada kaldığım sürece erkek arkadaşım oldu ve gerçekten çok iyi vakit geçirdik.

Olay 4

Umumi yerlerde seks tehlikeli bir teşebbüs olsa da bazen koşullar yüzünden gereklidir. Hamid-ud -Din büyük bir aileden geliyor ve evde özel hayata yer yok. Günah ya da gereksinimleri anlama isteği gibi duygular onu ilgilendirmez; tek bildiği erkeklerle sevişmekten hoşlandığı ve ilişki kurmak için tek uygun yerin umumi yerler olduğudur. Birkaç kez arkadaşlarının evlerini kullanmış fakat gereksinimleri genellikle sokaklarda karşılamış. Bunun kolay olduğunu söyler.

Akşam karanlığında, erkeklerin akşam namazından sonra bulunduğu umumi yerlerdeki bakışma genellikle sevişmeyle son bulur.

“Parkta yavaş yavaş yürüyordum. Hava kararıyordu. Düzgün ütülenmiş, bol bir *salwar kamiz* (pijama görüntüsündeki yerel giysi) giymiştim ve kalçamın yumuşak hareketi ve davetkar gülüşümle arandığım belliydi. Ara sıra elimi aşağılara uzatıyor, sanki testislerimi kaşıyormuş gibi yaparak genital organımla oynuyordum. Yaşlıca bir adam beni gördü ve çalılara doğru gitmemi işaret etti. Azmıştım. “Neden olmasın!” diye düşündüm.

Çalıların arasında karanlık bir köşe bulur bulmaz beni yalnızca okşamaya başladı ve şalvarımı çözdü. Sonraki birkaç dakika boyunca bana yavaş ve zevkli bir oral seks yaptı. Uzun ve anlamlı bir tebessümden sonra nazikçe yanağımı okşadı ve ortadan yok oldu.”

Pakistan toplumunda duygusallığın yaşadığı bir ilişki çok ender yaşanır. Aynı kişiyle birden fazla birlikte olursa ve duygusallık yaşansa bile bu, hiçbir zaman cinselliğin ötesine geçemez.

DEĞERLENDİRME

Karaçi büyük ve (Pakistan standartlarına göre) oldukça Batılılaşmış bir şehirdir. Eğer herhangi bir “eşcinsel özgürlük” hareketi olursa, başlangıcı bu şehirde olacaktır. Dış ülkelerde bir süre yaşayıp geri dönmüş eşcinseller bu katı kuralları bir dereceye kadar etkilemeye başladılar. Bazı erkekler ailelerinden ayrı yaşayabilmek için gerekli cesareti buluyorlar. Bazıları evliliğe karşı çıkıyorlar ya da evliyken erkeklerle de ilişki kurduklarını gizlemeye gerek duymuyorlar. Hemen hemen her zaman olduğu gibi, bu adamlar yüksek gelir düzeyine sahip ailelerin çocukları ve ayrıca çevrelerindekiiler arasında kadınlarla ev-

lililik öncesi ilişki kuran erkekler ve evlilik dışı ilişkileri olan erkek ve kadınla var. Bu üst tabaka, her üst sınıfta olduğu gibi, kişisel arzuların ahlaki sınırlamalarla yargılanmadığı ve lanetlenmediğı “ahlaksız” bir çevrede yaşarlar. Toplum ahlakının büyük koruyucusu, orta sınıf, davranışlardaki kısıtlamalar için teorik temeller oluşturmayı amaçlayan dinsel yorumlarla desteklenen kurallar ve yasakların sağladığı ürkütücü üstünlüklerini sürdürmekte. Dinsel doktrin yönetimine dönüş özgürlükleri ve erkeklerin cinselliğini sınırlamakta. Polisin umumi yerlere baskın düzenlediğı ve kurbanları suç üstü yakaladığı herkes tarafından biliniyor.

Yine de 21. yüzyılın eşiğinde, Karaçi’deki eşcinsel yaşamın gelişebileceğini umut etmek için bazı sebepler var.

KUTSAL TOPRAKLARDAN TANIKLAR: İSRAİLLİ VE FİLİSTİNLİ ERKEKLERİN CİNSEL YAŞAMLARI

Jehoeda Sofer

İSRAİL'E giden eşcinsel turist büyük bir olasılıkla Kudüs Tel-Aviv'deki Özgürlük Parklarına ya da çok az sayıdaki eşcinsel barların ve diskolarına gider. Orada kendilerini eşcinsel olarak niteleyen genç İsraillilerle tanışır. Fakat buralar temelde Doğulu olan bir ülkedeki birkaç küçük yerden ibarettir.

İsrail'de ve 1967'de işgal edilen topraklarda yaklaşık beş milyon insan yaşamaktadır. İsraillilerle işgal altındaki topraklarda yaşayanların ilişkileri (cinsel olanlar da dahil) 1967'den beri sürmektedir. İşgal edilmiş topraklarda yaklaşık iki milyon, 1967 öncesi İsrail'inde de yaklaşık 0.7 milyon Filistinli yaşamaktadır. Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki İslam ülkelerinden akın eden Yahudilerin sayısı 1.7 milyon kadardır, (bunlardan 0.9 milyonu İsrail'de doğmuş). Balkan Yahudileri (genellikle Bulgaristan ya da Romanya'dan gelenler) ise gerçek anlamda Batılı değildir, (en azından cinsel davranışlarında). Avrupa ve Amerika'dan göç eden İsrailliler ve onların torunları toplam nüfusun ancak %30'unu oluştururlar. Bu farklı gruplar ayrı şehirlerde ve semtlerde yaşadılar ve büyük çoğunluğu hâlâ öyle yaşamaktalar.

Devlet kuruluşları, ordu, okullar. TV. yeni nesli Batılaştırmak ve köklerindeki Doğululuğu yok etmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Bu, onların kadınlar ve cinselliğe olan tavırlarını da etkiliyor. Yunan ve Arap erkekleri sokaklarda el ele dolaşabilirler, herkesin içinde birbirlerini öpebilirler ya da sarılabilirler, ama İsrail’de bu davranışlar homoseksüellik olarak algılanır.

Erkek erkeğe sekse ilgi duyan İsraillilerin büyük çoğunluğu kendilerini homoseksüel olarak adlandırmazkır. Bir sürü buluşma yerleri vardır. 1970-1974 yılları arasında İsrail ve işgal altındaki topraklardaki farklı bölgelerden yüzlerce erkekle konuştum. Şimdi, İsrail ve işgal altındaki topraklardaki farklı bölgelerden yüzlerce erkekle konuştum. Şimdi, İsrail Filistinlilerin çoğunluğunun düşünme tarzını ve cinsel davranışlarını röportajlardan sunacağım.

Yitshag

Yitshag Irak’ta doğmuş. 12 yaşındayken büyük amcasıyla ilişkide bulunmuş ve daha sonra erkeklerle ilişkiyi düzenli olarak sürdürmüştü. Onunla ilişki kurabilecek erkekleri bulabileceği kahvehanelere gitmeye başlamış. 1950’de, 16 yaşındayken, ailesiyle İsrail’e göç etmiş; diğer Iraklılarla birlikte onlar için tahsis edilen Arap köyüne yerleşmişler. (Filistin halkı orayı terk etmiş ya da 1948’de ayrılmak zorunda bırakılmışlar.) Yitshag terzilik yapıyormuş. Daha sonra ailesiyle birlikte Tel-Aviv’in büyük bir kenar mahallesi olan Ramat-Gan’a taşınmış.

1971’de Avrupa’ya gitmeye karar vermiş: “Yıllardır bu yolculuğun düşünüyordum, para biriktirmek için çok çalışmıştım. Paris ve Berlin gibi şehirlerde seks için harika fırsatlar olduğunu duymuştum. Amsterdam’dan başladım. Gün boyu birçok adam yanıma yaklaştı. Hepsi çok erkeksi görünmelerine rağmen yumuşak ve kadınsı bir tarafları vardı. Daha önce aynı ortamda bu kadar çok homoseksüel bir arada görmediğim için heyecanlanmıştım. Aynı zamanda kafam da karışmıştı, çünkü kimin “erkek”, kimin “kadın” olduğunu anlayamamıştım. (Aktif ve pasif kastediliyor). O yüzden onlarla gitmedim. İlk gece bir bara gittim. Yüzlerce erkek vardı. Orada da uzun boylu ve çok erkeksi görünümlü adamlar göze çarpıyordu. Hiçbiri İsrail’de birlikte olduğum erkeklere benzemiyordu.

İkinci gece de aynı yere gittim, parkta erkek ararken sık sık karşılaştığım bir adamla karşılaştım. Beş yıldır Amsterdam'da yaşamaktaydı. Çaresiz hissettiğimden ona kadınlarla erkekleri nasıl ayırt ettiğini sordum. Gülmeye başladı ve bunun orada pek sorun olmadığını söyledi. Birçoğu hem aktif hem pasifti. Sonraki üç gece boyunca otele tek başıma döndüm. Dördüncü gece erkeksi görünümlü birine razı oldum. Hemen ilişkiye girmedim: uzun süre öpüştük ve oynadık. Benim için çok yeni olan bu olaydan hoşlanmıştım; İsrail'de birçok erkek bunu yapmıyordu. Orgazm olmadan önce uzun süre benimle sevişti. Mastürbasyon yaparken boşaldı. Avrupa'da çok şey gördüm ve öğrendim. Orada bulamayacağınız tek şey: gerçek bir erkek.

Ramat-Gan. Nisan 1974

Yosef

Yosef Irak'tan İsrail'e 50'ilerin başında göç etmiş. Tel-Aviv'deki kâtiplik işi dışında şarkıcılık yapmakta ve Arap müziği, özellikle klasik Irak müziği ve Umm Kultum'un şarkılarını yorumlamakta, Iraklı Yahudiler ve Filistinliler arasında oldukça popülerdi. Sık sık Raman Gan'daki parkta erkek avına çıkardı. Birçoklarının gerçek isimlerini saklamak amacıyla kullandıkları kadın isimleri vardı. Fakat Yosef gerçek kimliğini saklayamazdı çünkü tanınıyordu; gösteri afişlerinde resimleri de oluyordu.

Yosef, bana, Filistinli Yahudilerle yaşadığı deneyimlerle ilgili bir çok hikaye anlattı. Genellikle erkekler şovun bitmesini bekler ve onunla birlikte olmayı teklif ederlermiş. Yosef yalnızca damızlıklarla birlikte olurmuş. İyi seks yapmak yerine çevresinde sızlanarak dolaşanlarla ya da penisi yeterli büyüklükte olmayanlarla ikinci kez birlikte olmazmış.

Geceyi geçirmek zorunda kaldığı Filistin köylerinde ev sahibi, onun için bir oda ya da bir ev hazırlarmış. Bu köylerden birinde ev sahibi karısını ailesinin yanına göndermiş evli bir adammış. Bu gibi durumlarda Yosef oniki-ondört erkeği eğlendirmek ve tatmin etmek zorunda kalabiliyormuş. Böylece gecelerde Yosef şarkı söyleyip dans ederken erkekler el çırpıyorlar, atmosferin uygun olduğunu hissettiği zaman Yosef onun için ayrılmış olan odaya gidermiş. Erkekler onunla

ilişki kurmak için teker teker odaya girerlermiş. Hiçbir zaman iki kişi aynı anda gelmeye kalkmamış. Çünkü o, saygı duyulan bir sanatçıydı ve birini ret etme ya da sıraya karar verme gücü olduğunu hissediyordu. Geceyi birlikte geçirmek istediği ve ikinci kez seviştiği kişiler de oluyormuş.

Ertesi gün tüm köy ziyaretçilerin kimler olduğunu öğrenirmiş ve onu tanımaktan dolayı gurur duyarlarmış. Yosef sadece bir kez kendisiyle alay edildiğini söyledi, o da çocuklar tarafından. Bu olay olduğunda diğer erkekler, çocuklara çenelerini kapamalarını söylemişler.

Ramat-Gan, Nisan 1974

Moşê

Tel-Aviv merkez istasyonundan pek uzakta olmayan Barzilia Parkı, (Özgürlük Parkıyla kıyaslandığı için) “küçük park” diye bilinir. Bu parkın karanlık köşelerinde birçok cinsel ilişki yaşanmıştır. Aynı adamla ikinci ya da üçüncü kez sevişmek çoğunlukla bir rastlantı sonucudur. Civarda “ilgi çekici” erkekler olmadığı zaman “kızlar” (İbranice *zonat*-fahişe) gevezelik ederler ama bir erkek görünür görünmez grup dağılır. Bu adamla ilgilenenler ayrılır ve ona yaklaşmaya çalışırlar.

Doğulu bir Yahudi olan Moşê oldukça erkeksi ve kıllı. Bana orada yaşadığı bir ilişkiden söz etti: “İbrahim’le parkta tanıştım. Civardaki karanlık bir alana gittik ve sohbet ettik. Bu benim açımdan değişikti. Genellikle, birbirleriyle ilgileri yokmuş imajı vermek için, biri önden gider, diğeri ise birkaç metre geriden onu takip eder. Burada tanıştığım hiçbir erkeği evime götürmedim. Birlikte yürümekle kalmadık, ayrıca İbrahim konuşmaya da başladı. Evliydi ve bir oğlu vardı. Hıristiyandı ve büyük bir Filistin kasabası olan Sfar’am’da yaşıyordu. Ayda bir (inşaat malzemeleri sattığı dükkanı için sipariş vermeye) Tel-Aviv’e geliyordu.

“Bunun Filistinliler ve Doğulu Yahudilerle yaşadığım alışlagelmiş cinsel ilişkilerden farklı olacağını hissettim. Her şeyi İbrahim başlattı. Gömleğimi çıkartmama yardım etti. Normalde erkekler bunu yapmamı söylerler ya da yarı giyinikken ilişkide bulunurlar. Genellikle seks bir kaç dakika sürer; öne doğru eğilmiş, becerilen ben

olurum. Bu kez farklıydı. Öpüşmedik ama birbirimize sarıldık. İlişkide bulunurken yüzüme baktı. Yirmi dakika sürdü. Hayatımda ilk kez orgazmı mümkün olduğu kadar geciktiren Doğulu bir erkekle seviştim. Beni Sfar'am'a davet etti. Ve belki de ilk kez "küçük park"ta tanıştığım bir erkeğe telefon numaramı verdim.

"Onu ziyarete gittiğimde beni, büyük şehirden gelen ve üst sınıfa mensup bir arkadaşı (Yahudilerin her zaman daha üstün olduğunu düşünürler) olarak ailesiyle tanıştırdı. Karısına çocuğu da alarak birkaç ev ötede yaşayan ailesinin yanına gitmesini söyledi. Karısı gitti. İyi bir koca olduğundan karısının şüphelenmesi için bir neden yoktu. Köylülerde iki nedenden dolayı asla şüphelenmezlerdi: bir oğlu vardı ve ben çok erkeksi görünüyordum. Gerçekten de Sfar'am'a ikinci gelişimde insanlar bana İbrahim'in bir arkadaşı ve saygıdeğer bir adam gözüyle baktılar. Bir ibne gözüyle değil. İbrahim de birkaç kez beni ziyaret etti. Ve evimde kaldı. İlişkimiz beş yıldır sürüyor.

Tel-Aviv, Ağustos 1978

Edi

Kumral bir Aşkenazi olan Edi, Kuzey Tel-Aviv'in zengin semtlerinden birinde yaşıyor. Çok kadınsı bir görünüşü var ve yalnız pasif olmaktan ve özellikle Araplarla, Doğulu Yahudilerle ve işçi sınıfından erkeklerle ilişki kurmaktan hoşlanıyor. 1967'de West Bank'taki işinden ayrıldıktan sonra ayda bir iki kere Kudüs'e gitmeye başlamış ve orada caddelerde, sokaklarda ve kahvehanelerde Filistinli erkekler tavlıyormuş. Şehirdeki parklara hiç gitmemiş çünkü "gerçek" erkeklerle sevişmek istiyormuş.

Ara sıra Kudüs'te bir gece kalıyormuş. Bir keresinde Hebron'lu dört erkekle aynı odayı paylaşmak zorunda kalmış. O gece hepsi birkaç kez onunla ilişki kurmuş. Biri şöyle demiş: "Eğer Araplar İsraillilerle penislerini kullanarak savaşırsalardı onları kolaylıkla yenerdik. İsrailliler becerilmek isteyen ve Araplar tarafından becerilmesi gereken kadınsı erkek grubu. İsraillilerin kendilerine hiç saygıları yok, hem kendilerinin hem de kadınlarının becerilmesine izin verirler. Bir Arap erkeği asla buna izin vermez". Ve Edi "ilk kez seksin politik çağrışımını fark ettim," dedi.

Tel-Aviv, Şubat 1970

Haim

Güney Amerikalı bir Yahudi olan Haim birkaç yıl Avrupa’da ve İsrail’de yaşamış. Bana şunları anlattı: “Bütün Filistinlilere çekici geldiğimi biliyorum. çünkü kadınsıyım, ufak tefeğim, hassasım ve sarışınım. Bir zamanlar Kudüs’teki Özgürlük Parkı’na giderdim. Bir gece üç erkek gördüm, en gençleri çok güzeldi. Yanlarına yaklaşıncı Filistinli olduklarını fark ettim. Konuşmaya başladık. Bir süre sonra en genç olanıyla sevişmek istediğimi açıkça belli etmiştim. Hepsini benimle birlikte olmak istediklerini söylediler fakat hiç düşünmeden ret ettim ve oradan uzaklaştım.

“Birkaç dakika sonra genç adam yanıma geldi. Onunla gitmemi istedi. Beni Yafa Kapısı yakınlarında kuş uçmaz kervan geçmez bir yere götürdü. Burası Doğu Kudüs’le Batı Kudüs arasında bir alan. 1967’ye kadar ıssız bir yermiş. Uzun yıllar gelişmemiş. Birkaç dakika sonra diğer ikisinin de bizi takip ettiklerini fark ettim. İssız bir yerdeydim ve yapabileceğim fazla bir şey yoktu. Ret etmeye korktum. Bu durumda ilk sevişmek istediğim kişinin en gençleri olduğunu söyledim, fakat en yaşlıları bunun normal olmadığını söyledi: ilk olmanın onun hakkı olduğunu, diğerlerinden “daha iyi” olduğunu ve onunla daha çok zevk alacağımı belirtti. Kabul etmedim, fakat kısa bir süre sonra seçim yapma durumunda olmadığımı farkettiler. Ölesiye korkmuştum. Sonunda istediklerini yaptılar, ilk önce en yaşlı olanları, en son ise en gençleri. Sonra en yaşlıları bir kez daha istediğini söyledi. Büyük bir olasılıkla ne kadar erkek olduğunu kanıtlamak istiyordu. Benimle ikinci kez ilişki kurduktan sonra gittiler.

Kudüs, Nisan 1970

David

David, Mısırlı bir Yahudi: “Ben yalnızca Tel-Aviv’deki “küçük park”a giderim. Bir keresinde inşaat işçiliği yapan, Galile’nin bir köyünden bir Arapla tanıştım Tel-Aviv’in kenar mahallelerinden biri olan Givataim’de yataktan başka hiçbir eşyası olmayan, küçük, bakımsız bir odada yaşıyordu. Beni oraya götürdü, sevişmek istediği açıkça belliydi. Yaptı da, fakat sertliğini koruyamadı. Orgazm olması çok uzun sürdü, bu alışılmışın dışında bir şeydi. Arap erkekleriyle

yaşadığım deneyimler sonucu onların çok cabuk boşaldıklarını biliyordum. Bir süre sonra yorulmuştum, durmak istedim. Benimle sevişirken boşalamadı. Oral seks yapmamı söyledi ama o da işe yaramadı. Sonra parmağımı arkasına soktum ve hemen boşaldı. Aşağılanmış ve çok kızmıştı ve bunu yapmamam gerektiğini söyleyip durdu. Özür diledim; böyle bir şey yapmak istemediğimi, yaptığım şeyin çok aptalca olduğunu söyledim ve ne kadar erkeksi olduğundan, böylesine gerçek bir erkekle sevişmekten ne kadar çok zevk aldığımdan söz ettim. Onun gibi Araperkekleriyle birlikte olmaktan çok hoşlandığımı çünkü hepsinin çok iyi seviştiklerini ve gerçek erkekler olduklarını söyledim. Kızgınlığı azalmıştı. Bu olaydan kimseye söz etmememi tembih etti. Yine de çok hoşlandığından eminim, fakat bunu asla kabul etmeyecektir. Genellikle yalnızca kadınlarla seviştiğini söylemişti. Oysa düzenli olarak parkta görülür.

Tel-Aviv, Haziran 1973

Şa'ül

Şa'ül Ramat-Gan'da yaşayan Iraklı bir Yahudi. İri yapılı, erkeksi ve verici erkekler arasında çok popüler. Genellikle karısı ve iki çocuyla görülür. Erkeklerin bekleştiği yerlere sık sık gider. "O tip" olmadığını söylemesine rağmen, parklarda "o tip" erkeklerle birlikte olur. Sadece açık renkli, kadınsı erkeklerle sevişir ve onlardan "kadın" diye söz eder (İbranice cinsiyetleri her konuda ayırır). Şa'ül oral seksin de fena olmadığını ama ilişkinin çok daha zevkli olduğunu; onunla birlikte olan böyle bir "kadın" ın orgazma ulaşması halinde çok öfkeleneceğini ve onu tokatlayacağını söyledi. Asla birlikte olduğu "kadın" genital organına dokunmazmış. "O tip" değilmiş çünkü evli ve iki çocukluymuş ve kimsenin kendisiyle anal ilişki kurmasına izin vermemiş.

Ramat-Gan, Mayıs 1974

Eli

Eli ne erkeksi ne de kadınsı. Tel-Aviv'in kuzeyinden bir Aşkenazi: "Bir keresinde küçük parkta Faslı bir Yahudiyle tanıştım. Beni evine götürdü ve sevişti. O sırada karısı hamileydi, çocuğunu düşürme riski

olduğundan hastahaneye yatırılmış. Daha önce iki düşük yapmıştı. Dediğine göre “küçük park” a bir kadın fahişe bulmak için gitmiş. Bir kadın fahişeye evine gelmesini söylemiş fakat sonra bu işin ona bir servete mal olacağını fark etmiş. Kadın da “eğer bu kadar ucuz bir adamsan git, şu dolaşan erkeklerden birini arkadan becer,” demiş. Sekssiz geçen üç haftadan sonra gerçekten azmış. Daha önce Faslı iki arkadaşı erkeklerle sevişmiş olduklarını söylediklerinden dolayı o da denemeye karar vermiş.

“Bana sevecen ve ilgili davrandı. Onunla sevişen ilk erkek olduğuma inanmama rağmen, o kadar doğaldı ki, erkeklerle sevişmekten zevk aldığımı hissettim. Sonunda onunla tekrar buluşmak isteyip istemediğimi sordu. Birkaç kez birlikte olduk. Karısı hastahaneden çıkar çıkmaz bu ilişkinin biteceğini biliyordum.

“Bir yıl sonra ‘küçük park’ ta tekrar karşılaştık. Karısı yine hamileydi.”

Tel-Aviv, Mart 1974

Eliezer

“●nu Akka’da bir kahvehanede üç arkadaşıyla otururken gördüm. Karşılıklı bakiştık. Sonra oradan ayrıldım. Beş dakika sonra aynı kahvehanenin önünden tekrar geçtim. Hâlâ orada oturuyorlardı. Yürümeye devam ettim, otuz yaşlarında olanı beni takip ediyordu. Tenha bir yer olduğunu bildiğim şehir surlarına tırmandım. “Uyuşturucu mu istiyorsun?” diye sordu. “Hayır,” dedim, “ama benimle sevişmenden hoşlanacağıma eminim.” O bu işlerle ilgilenmediğini ama 75 İsrail poundu verirsem onun için fark etmeyeceğini söyledi. “Benimle bedava sevişmek için deli olan bir sürü adam var, neden sana para vereyim?” diyerek gülmeye başladım. Yavaşça uzaklaştım. Arkamdan seslendi ve “50 İsrail pounduna bu iş olur,” dedi. Birkaç saniye sonra 25 pounda inmişti. Yine ret ettim. Sonra benimle sevişti. Biz sevişirken yanımızdan iki Arap çocuğu geçti fakat bir şey görmemiş gibi davrandılar. Orgazm olduktan sonra bundan zevk aldığımı sanmamamı söyledi. Çünkü “o tip” değildi. Ve karşılık istedi. Ona bir paket sigara verdim ve oradan uzaklaştım.

“Eski çarşıda dolaştıktan sonra aynı kahvehanenin önünden geçtim. Diğer üç arkadaşından biri arkamdan geldi. Tekrar surlara tırmandım,

aynı yere gittim ve adam peşimden geldi. Aynı arkadaşının yaptığı gibi benimle sevişmek için 50 İsrail poundu istedi. Ona arkadaşına para vermediğimi söyledim fakat o, arkadaşının 50 poundu ve sigara paketini gösterdiğini iddia etti. “Eğer benimle sevişmek istiyorsan varım ama hiçbir şey vermem,” dedim. Birkaç dakikalık tartışmadan sonra benimle bedava sevişmeyi kabul etti.”

Akka, Haziran 1970

Smu’le

Smu’el, Kudüs’te yaşayan bir Aşkenazi. Sık sık Kudüs Özgürlük Parkına gider. İşçi erkeklerin, özellikle Arapların ilgisini çeker ve anal seksten zevk alır. “Eski Kudüs’ün sokaklarında dolaşırken sık sık erkekler seks için yanıma gelir. Çok kadınsı görünmemsem de davranışlarımda dikkati çeken bir şey var. Oldukça çok Arapla sevişmiştim. Birbirlerine anlatmaktan çekinmedikleri için birçok erkek beni bilir.

“Bir gün, daha önce seviştiğim, bir dükkân sahibiyle sohbet ediyordum. Dükkanda genç, erkeksi ve çok seksi biri daha vardı. Onunla konuşmaya başladım. Adının Amar olduğunu söyledi. Kısa bir süre sonra ikiimizin de sevişmek istediği belli olmuştu. Yakınlarda tek odalı bir hamama gittik. Amar buranın yaşlı sahibini tanıyordu, ziyaretimizin nedenini açıklamak zorunda kalmadık. Vakit akşam yediyi geçmişti. Yani pek fazla müşterinin beklemediği bir saati. Böylece istediğimizi yapmakta serbest hissedebilecektik. Ayrıca hamam sahibinin kimseyi içeri almayacağı açıkça belliydi.

“İki saatte üç kez sevişmiştik. Çok az konuştuk, çünkü benim Arapçam yetersizdi, o ise hiç İbranice bilmiyordu. Mollalardan birine bahşış vermemiz gerektiğini söyledi. Anladığım kadarıyla bahşışı ve ücreti benim vermem gerekiyordu. Daha sonra hamam sahibi ve birkaç dakika önce gelen iki adamla çay içip sohbet ettik. O iki kişinin orada ne aradığının farkında olduklarına eminim. Çayımı bitirdikten sonra gitmeye karar verdim ve Amar da benimle geldi.

“Eski Kudüs için vakit çok geçti ve etrefta hemen hemen hiç kimse yoktu. Tek açık yer olarak bir kafeteryada bir şeyler yemek istedim. Amar’a bana katılmak isteyip istemediğini sordum. Kabul etti ve ona

25 pound ödemem gerektiğini söyledi. Tabii kabul etmedim. Fakat “o tip” olmadığını, hiçbir zevk almadığını, bir karşılık alması gerektiğini, üç kez boşalmakla çok güç ve kan kaybettiğini, çok yemesi gerektiğini söyleyerek ısrar etti. Ücret konusunu konuşmadığımızı söyledim, fakat o ‘gerekemezdi, çünkü bu belliydi ve seks karşılığı bana her zaman ödeme yapılır’ dedi. İkna olmadığımı ve bunu unutmasını söylediğim zaman çok kızdı ve beni tehdit etti. Etrafta kimse yoktu, emniyette olmadığımı hissettim. Yine de Yafa Kapısına doğru yürümeye başladım. Sesini yükseltti. Ona Arap olduğunu unutmamasını, İsrail yönetimi altındaki bir yerde bir Yahudiye bir şey yapamayacağını ve beni yalnız bırakmasını söyledim. Polise gitmeye asla cesaret edemedim ama işe yaradı. Ayrıca aşağılanmış hissetmişti çünkü bir verici, onun düşündüğü kadar güçsüz değildi.

“Amar sustu ve benimle kafeteryaya gelmeyi kabul etti. Orada Amar’la selamlaşan beş adam vardı. Yemeğimizi yerken beni utandırmak amacıyla, onlara benimle üç kez seviştiğini söyledi. Adamlar gülererek benimle alay etmeye başladılar. Kendimi çok rahatsız hissettim. Uzun bir süre oralarda dolaşmaya cesaret edemedim.”

Kudüs, Nisan 1970

Sven

Seven üç yıldır İsrail’de yaşayan bir Norveçli. Birçok İsrailli’nin arzu edeceği tipte bir erkek: yirmi yaşlarında, sarışın, güneşte bronzlaşmış, tüysüz, yumuşak fakat kadınsı değil. 17 yaşından beri erkeklerle seviştiği Norveç’te seks, bir sürü farklı teknik demekmiş.

“İsrail’de, esmer erkeklerle (30-40 yaşlarında Filistinli Araplar ve Doğulu Yahudilere) çok çekici geldim. Başta bayağı şaşırdım çünkü erkeklerin çoğu beni yalnızca becermek istiyorlardı. Bir süre sonra bundan hoşlanmaya başladım.

“Bir keresinde Kudüs’teki Özgürlük Parkının çalılıkları arasında Fahiş bir Yahudiyle seviştim ama hoşlanmadım. Büyük bir olasılıkla o hoşlandı. Ret ettim ve yanından uzaklaştım fakat peşimden geldi. Onunla gitmem konusunda ısrar etti. Beni rahat bırakmadığı için oradan kaçtım. Aynı şeyi üç-dört kez tekrarladı. Herhalde aşık olmuştu ya da öyle bir şey. Bir gece çok çaresiz durumdaydı, para bile teklif etti.

Ona, hiçbir şansı olmadığını, onu yeteri kadar çekici bulmadığımı ve onunla sevişmekten zevk almadığımı açık açık söyledim. Sanırım sekste iyi olmadığını ima etmem onu çok kırdı. Erkek olmadığımı, saygıyı hak etmediğimi ve fahişe kadar şerefsiz olduğumu söyleyerek bağırmaya başladı. ‘Bu parkı terk et, seni bir daha burada görmeyeyim,’ diye bağırdı. Bunu unutmasını söyledim, istediğim yere gitmeye hakkım vardı.

“Tam olarak nasıl oldu bilmiyorum ama kendimi yerde buldum; dudaklarım kanıyordu. Başımda korkunç bir ağrı vardı ve tüm vücudum sızlıyordu. Oradaki insanlar en yakın taksi durağına kadar gitmeme yardım ettiler. Korkudan dört ay boyunca Özgürlük Parkına gitmedim.”

Kudüs, Nisan 1971

Dani

Dani, Petan Tikva’da doğmuş Yemenli bir Yahudi. Erkeklerle ilk cinselliği ondört yaşında yaşamış ve aktif olma olasılığını asla düşünmeden bundan hoşlanmış. Yemenli erkek komşularıyla bir sürü cinsel ilişkisi olmuş. Tel-Aviv’in buluşma yerlerine sık sık giderdi. O ve arkadaşları yalnızca pasif olduklarında tatmin olacaklarına inanıyorlardı. Ama mecbur olduğunda aktif rol oynamış fakat bundan zevk almamış.

Cinsel rollerin açıkça belli olduğu sürekli bir ilişki istemiş. Sonunda, 25 yaşındayken, üniversitede öğretmenlik yapan bir Aşkenazi’yle tanışmış ve üç yıl boyunca hem yatakta hem mutfakta onun karısı olarak yaşamış. Arkadaşı kendisinin homoseksüel olmadığını düşünüyormuş ve evlenmek için Dani’yi terk etmiş.

Dani, unutmak için yurtdışına gitmiş ve yedi yıl Berlin’de yaşamış. Berlin Dani’ye iyi gelmiş. Kültürel farklardan kaynaklanan bazı problemleri vardı: Şu anda İsrail’de yaşayan Dani, Aşkenazi Batı yaşam tarzına adapte olmak için çok çaba harcamış ve bu yüzden Yemenli geçmişiyle bağlarını kopartmış.

Berlinde’ki deneyimleriyle ilgili şunları anlattı:

“İsrail’de iki olasılıktan birini seçmek zorunda olduğuma gerçekten inandığım bir ortamda büyüdüm; becermek ya da becerilmek. Öpüş-

me, sarılma gibi diğer cinsel davranışlar da oluyordu ama önem-sizdiler. Berlin'e bu düşüncelerle gittim. Ayrıca başlangıçtaki yaşam tarzım da böyleydi.

"Berlin'de sık sık barlara gitmeye başladım. Yıllarca parklarda dolaşmadım. Parkların civarlarında ve hiçbir seçim şansı olmayan umumi tuvaletlerde, bana İsrail'i çok fazla anımsatan bir şey vardı.

"Çocukluğumdan beri seks konusunda bana öğretilen şeylerin bu barlarda hiçbir geçerliliği yoktu; buralardaki herkes homoseksüel kimliğini benimsemişti. Homoseksüel olmayan, becerecek erkek yoktu. Aktif ve pasif erkekler arasında belli bir ayırım olmadığını; bunların farklı iki dünya olmadığını anladım.

"Yine de, Alman bir erkeğe aşık olana dek cinsel davranışımı ve erkeklerle sekse karşı tutumumu değiştirmedim. Onunla ilişkim altı ay sürdü. Delicesine aşıktım, onunla geçirdiğim her dakikadan zevk aldım. Çoğunlukla pasif olan bendim, fakat zaman zaman o pasif olmak istiyordu, ben de ona uyuyordum. İlk seferinde cinsel ihtiyaçlarını tatmin edemediğim için onu kaybedeceğim korkusuyla kabul ettim. Sonra bunu sevdiğim erkekle yapmaktan hoşlandığımı fark ettim. Şaşıarak gördüm ki, aktif olmam gerektiği zaman ereksiyona geçmem zor olmuyordu. Daha önceleri aktif olanın ben olduğu düşüncesiyle bile sertliğim kayboluyordu.

"Aynı zamanda diğer cinsel tekniklerden zevk almayı öğrendim. Hâlâ pasif olmayı tercih etmeme rağmen seksin diğer biçimlerinden de zevk alıyorum. Şimdi Berlin'de geçirdiğim yedi yıldan sonra pasif olanın aktif olamayacağına, (ya da tersine) inanmıyorum ve bir zamanlar nasıl böyle bir şeye inanabildiğimi anlayamıyorum.

Berlin, Eylül 1981

Samir

Öğleden sonra, vakit henüz erkendi ve, Tel-Aviv'in Özgürlük Parkında sadece birkaç kişi vardı. Kafeteryaya girerken Samir peşimden geldi. İlgilendiğimi görünce para karşılığı seks teklif etti: oral seks için beş, anal seks için on. Ret ettim.

Kısa bir süre sonra arkadaşımınla konuşurken Samir'i yanımıza çağırdık. Sohbet ederken tekrar tekrar para karşılığı seks teklif etti.

Herhangi biri tuvalete girince Samir'de arkasından gitti fakat iş çıkmadığı için hep geri geldi.

Samir 32 yaşında İsraili bir Filistinli, Yafa'da doğmuş ve büyümüş. Evli ve üç çocuğu var. (dördüncü oğlu kısa bir süre önce ölmüş). Haftada iki-üç kez parkı ziyaret eder ve yalnızca para karşılığı ve sadece aktif olarak erkeklerle sevişmiş. Daha sonra oğlanlarla ve genç, sarışın, güzel erkeklerle para almadan seviştiğini itiraf etti.

Konuşurken, Samir genç bir adam gördü. Heyecanlandı ve yirmi dakikadan fazla peşinde dolandı. "Böylesine güzel biriyle, ısrar eder ya da ödeyemezse, para almadan da sevişirim," dedi.

Geçmişte onu kadınlarla tanıştıran erkeklerle para almadan sevişmişti. Aslında kadınları tercih ediyordu. Aynı anda bir kadın ve bir erkekle birlikte olma şansı olsa kadın önce gelirdi. Karısıyla günde iki-üç kez sevişiyordu. Asla bir fahişeyle sevişmemiştir.

İlk kez 17 yaşında cinsel ilişkide bulunmuş; 14 yaşında Filistinli bir oğlanla, Fathi'yle, birkaç kez sevişmiş. Bugün Fathi evli, kamyon şoförlüğü yapıyor. Artık erkeklerle sevişmiyor. Samir, kısa bir süre önce Fathi'ye sevişmek için yanaştığını fakat ret edildiğini söyledi. "Benim için her zaman ibne olarak kalacak. Evli olması ve bu işi artık yapmaması hiç fark etmez," dedi. Fathi onun tek Filistinli seks partneriydi. Bugün, eğer isterlerse Araplar'la ilişki kuruyor, oğlanlarla ve genç erkeklerle. "Fakat genç Filistinliler becerilmeye izin vermezler. Neden versinler ki?"

"Yafa'daki Arap toplumunda erkeklerle sevişmek hoş karşılanmazdı. Parkta tanıdığım bir Arap erkeğiyle karşılaşınca rahatsız olurum. İkimiz de birbirimizin neden orada olduğunu biliriz ama konuşmayız. Eğer Yafa'da karşılaşsak birbirimizi Tel-Aviv parkında görmemiş gibi davranırız. Bu yüzden asla Yafa'daki parka gitmez. Bunu öğrenirse karısının onu terk edeceğinden emindir. Karısını cinsel olarak tatmin ediyor olması bile bu gerçeği değiştirmeyecektir."

Tel-Aviv, Nisan 1973

Sâlim

Sâlim 22 yaşında, Doğu Kudüs'te yaşıyor ve Tel-Aviv'de bir lokantada bulaşıcılık yapıyor. İşten sonra, saat iki civarında, sık sık

Özgürlük Parkına gidiyor. Onunla orada tanıştım. Bana erkeklerle ilişki kurduğunu çünkü seks yapmak için tek şansının bu olduğunu, fakat kadınları tercih ettiğini söyledi.

Ama evlilik öncesi ilişki kuracak Filistinli bir kadın bulmak hemen hemen olanaksızdı. “Yahudi kadınları ise Filistinlilerle birlikte olmazlar,” dedi. Yahudi kadın fahişeler bile, Araplara karşıydılar: ya Salim’in ödeyemeyeceği ücretler talep ediyorlar ya da tamamen ret ediyorlardı. Bu yüzden cinsel tatmini Tel-Aviv ya da Batı Kudüs’teki parklarda erkeklerde arıyordu. Genellikle para talep etmezdi, eğer adam yaşlıysa ve zengin görünüyorsa iş başkaydı tabii. Bir erkekle sürekli bir ilişki ilgisini çekmiyordu çünkü “ben homoseksüel değilim. Asla pasif ilişkide bulunmadım ve buna izin vermem. Yeterli para kazanıp evlenir evlenmez buraya gelmeyi bırakacağım. Ama ilişkiye izin veren erkekler erkek değildir. Tüm saygınlıklarını yitirmişler. Araplar için bu tüm ailenin utancı.

“Okulda Salim adında bir oğlan vardı ve büyük ağabeyi “ibne” olarak tanınırdı. İyi bir öğrenci ve mükemmel bir sporcu olmasına karşın Salim’i hiçbir zaman gerçek bir erkek olarak görmedik. Salim karıştığı bir kavga çıktığında, (kimse gerçekte öyle olduğunu düşünmese bile) rakibi ona “ibne” derdi.

“Doğu Kudüs’te başta bir adam tanıyorum. Babası evlenmeden önce anal ilişkide bulunmuş. Oğlu bunu ilk duyduğunda neredeyse 60 yaşına gelmiş babasıyla ilişkisini hemen kesti. Şimdi Kuveyt’te çalışıyor. O varken bu konu hiç konuşulmaz ama sohbetlerde bazen ondan “İbn al manyak”, yani ibnenin oğlu diye söz edilir.

Tel-Aviv, Nisan 1974

PARİSTEKİ ARAP ERKEKLERİ

Deminique Robert

PARİS, *Gace du Nord*, Cumartesi Öğleden sonra, Samah dolaşmakta. Samah çok az Fransızca konuşur. Otuz iki yaşında bir Cezayirli. Bir araba fabrikasında çalışır ve Paris'in kuzeyinde bir işçi mahallesinde bir erkek yurdunda yaşar. Günlük yaşamı fabrikaya gidiş, iş, aceleyle yenen yemekler ve biraz uykudan ibarettir. Ya hafta sonları? Yalnızlık. Ara sıra arkadaşlarıyla bir araya gelinip yenen kuskus. Hiç Fransız arkadaş yok. Cumartesiileri Barbes'in Doğulu mahallesine ve *Gace du Nord*'a gelir. Evli mi? Hayır, boşanmış. Cezayir'deki karısı onu da Paris'e alması için dır dır edip durmuş. Kadınlar kadar erkeklerden de hoşlanır. Aralarında bir fark yokmuş.

Ve işte Pierre, 37 yaşında bir kâtip. "Buraya ender olarak gelirim, çünkü sadece Araplar var." Şu ana kadar yeni bir şey yok. Yalnızca tanıdık davranışlar.

Fransa'da bir milyon dört yüz bin Kuzey Afrikalı yaşıyor. (81.600 Cezayirli, 442.000 Faslı, 193.000 Tunuslu); endüstri ve inşaat alanlarında kalifiye olmayan işçi potansiyelinin büyük bir bölümünü oluştururlar. Fransız ekonomisi ve şirketleri için bu işçileri ça-

lıştırmak yararlıdır: düşük ücrete ve kötü çalışma koşullarına razı olurlar ve çok azı sendika üyesidir.

“Kadınlarla mı erkeklerle mi yaparsın?” Bu çok önemli bir soru; önemli çünkü şeref meselesi: normal olanın yalnızca seks objesi değil aynı zamanda cinsel rol olduğunu herkes anlamamalı. Birçoğu kendilerini heteroseksüel olarak netilendirirler, asla *atta*’i olarak değil. Kuzey Afrika terim olan *atta*’i “anal ilişkiye izin veren kişi; teslim olan” anlamına gelir. Bu çok aşağılayıcı bir terimdir.* Becerilen kişiyi kadınla eşdeğer kılar ve toplumdaki statülerini alçaltır. Bir bakıma *atta*’inin pozisyonu bir kadınınki gibidir; o, cinsiyetini, toplumsal çocuk üretme fonksiyonunu ve tanrıyı ret etmiş iri bir fahişedir.

Atta’i az çok, homoseksüelin bir zamanlar Hristiyan toplumundaki yerini tutar: bir iblis, şeytanın temsilcisi, tüm ailenin ve aile reisinin şerefine zarar veren kişi. Birçok genç *atta*’i babasının ismini temizlemek uğruna her şeyi yapmaya hazır olduğunu bilir.

Le Palace, Pazar öğleden sonra Nahim, 26 yaşında, eşcinsel götürüsüyle iyice bütünleşmiş, büyük bir firmanın vücut geliştirme stüdyosunda çalışıyor. Sportmen, Fransız vatandaşı. Marsilya’daki ailesini yılda bir ya da iki kez görüyor. Bir homoseksüel gibi yaşamak için köklerinden vazgeçmek zorunda kalmış. Bir Arap yalnızca batılarak kendisini bir eşcinsel olarak görebilir. Bugün bile Kuzeybatı Afrika dillerinde “homoseksüel olmak” anlamına gelen pozitif bir sözcük yoktur, yani başka bir deyişle bunun yasaklanması dillerde de ortaya çıkar. Ve dini yaptırımların çok katı olmadığı bir ülkede yaşayan biz Fransızlar için dindeki yanlışları düzeltmek, (dinin hâlâ günlük yaşamlarının bir parçası olduğu) Araplara göre çok daha kolaydır.

Bar Central, Murat, 32 yaşında, berber, evli. Karısı Cezayir’de yaşıyor, Murat ise matbaacılık yapan Fransız bir arkadaşıyla. Dış görünüşüne çok önem verir: takım elbise giyer, kravat takar. Fahişeler ve homoseksüel olarak bilinen herkes hakkında kötü konuşur. Bu kendini onların dışında tutma ve homoseksüellerin saygınlığı olmayan bir toplumla uzlaşma yoludur.

* D. Robert’in makalesinin aşağıdaki cümlesi yanlışır: Şöyle yazar, “Erkek vücutlarından hoşlanma bir çeşit kadın olmak anlamına gelir.” Bu yalnızca becerilmekten hoşlanana için geçerlidir, erkek vücutlarından hoşlanmak, yani onlara bakmak, dokunmak, onları becermek tamamen normaldir.

Yamin, 40 yaşında, Cezayirli, inşaat işçisi, aylığı 2.800 Frank ve Boulevard le Chappelle'de 400 Frank ödediği çok kötü bir odada yaşıyor. Yamin zevk satarak geçinebiliyor. Müşterileri mi? Genellikle gençler. Neden para ödemeye istekliler? "Onları bulmakta hiç zorluk çekmiyorum." Paris'teki eşcinsel yaşantısı hakkında ne biliyor? "Hiçbir fikri yok." Nereelerde dolaşıyor? Sinemalarda, bazen St. Martin kanalının setlerinde.

Akşamları açık havada dolaşan kişiler arasında Arapların önemli bir yeri var. Bu, onların polisin kötü davranışına, holiganların saldırılarına ve suça maruz bırakıyor: Kısa bir süre önce St. Martin kanalı civarında bir Kuzeybatı Afrikalı öldürüldü.

Göçmenler arasındaki işsizlik oranı, ortalamanın % 50'si civarında. Yalnızlık ve ırkçılık sorunlarına işsizlikte eklenince, bazılarının belli değerleri niye hiçe saydığı anlaşılabilir. Fakat tüm hikaye bu değil. İşte başka bir görüş: Ahmet (*Pigalle* yakınındaki *La Nuit Bar*'da bir erkek fahişe) bana bunu para için yaptığını ve hiçbir şey hissetmediği ve zevk almadığından dolayı *hassas* olmadığını söyledi.

Raşit, 28 yaşında, eşi Tunus'ta bir araba fabrikasında işçi olarak çalışıyor, aylığı 4.200 Frank ve erkek kardeşiyle yaşıyor. Tüm hafta çalışıyor ve hafta sonları uyuyor. Cumartesileri çok geç kalkıyor, daha sonra kahvaltı ediyor, biraz kestiriyor, akşam yemeği yiyor, televizyon seyrediyor ve tekrar uyuyor. Fakat öğleden sonra 3-7 arası "yürüyüşe çıkıyor." Eğer Raşit Fransız toplumuna daha iyi uyum sağlamış olsaydı, ortalıkta dolaşacak ve ilişki kuracak erkek arayacaktı. Cinsel ilişkiden hoşlanmıyor ve güçlü vücudu "süper damızlık Arap" düşüncesini uyandırdığı için ilişkilerinin çoğunun hayal kırıklığı olduğunu söylüyor.

Raşit ve onun gibiler için Fransız eşcinsel yaşamı kapalı bir dünya. Kısa saçları, geniş omuzları ve muhteşem bıyığı birçok yerde büyülmüş "açıl susam" izlenimini uyandırsa da alışlagelmiş işaretlerden yoksun. ırkçılık genelde agresif ve aşağılayıcı türden değil, fakat soğuk, kibar ve gizlenen bir güvensizlik var: "Bayım, çok üzgünüm ama burası özel bir kulüp, üye kartınız olması gerekli." Bizim iyi toplumumuz gerçek duyguları, ikiye bölünmüşlükleri kadar değişmez iyi davranış ve konuşmalarla saklar.

Arap kültürü homoseksüellere karşı çok saldırgandır. Kendini homoseksüel olarak gören kişilerle ilgili hiçbir pozitif düşünceleri ve ahlaki destekleri yoktur. Bazı Avrupalı çevirmenler ve editörleri eski Doğu şiirlerinin ilgilenen okurlara güzel örnekler sunduklarını iddia ederler fakat çoğunlukla, yaş ve güç ilişkilerinin heteroseksüel bir çiftinkiyile aynı olduğu bu eserlerin oğlanların aşkını anlattığından söz etmeyi unuturlar. Homoseksüelliğin Doğulular için anlaşılabilir tek biçimi erkek-genç formunda kadın-erkek zıtlığına dayanır (sert-yumuşak, güçlü-zayıf, sokan-veren). Erkek ayrıcalığını korur, bakirelerin güzelliğine ve oğlanların çocuksu zarafetine itibar etmeye lütfeden bir heykel. Erkeksi vücut hiçbir zaman arzu uyandırmaz.

Ali 36 yaşında, şoför, her zaman takım elbise giyer ve kravat takar, yalnızca erkeklerden hoşlanır. Düzenli bağlantıları olduğu için ortalıkta dolanmaz. Para istemez; “kişi zevk için para ödemelidir,” der. Ali her zaman iyi vakit geçirir, herkesi tanır ve ev, araba, sevgili, buz-dolabı bulmak için bir yardım gerektiğinde güler yüzle elinden geleni yapar. “Yalnızca yaşlılardan hoşlanırım, her zaman öyle oldu” Ali iki tabuya göğüs gerer: homoseksüellik ve gerontophilia. Ali çoğunluğun onu anlayamayacağını bilir.

Ahmet, 27 yaşında, Cezayirli bir öğrenci; analizleri şunlar: “Arap eşcinselliğinin Batılı görüşü anal ilişkiye meraklı erkekler ve istekli gençlerin klişeleşmiş sözleriyle çarpıtılır. Gerçek homoseksüel arzu iki ana faktörle karartılır: İslam ve sömürgecilik. Arap edebiyatını inceliyorsanız, Bağdat halifeliği sırasında homoseksüel yazarlara olumlu davranıldığını görürsünüz. Bu kaynakları ayrıntılarıyla incelemeliyiz, örneğin, erotik ve filozofik öneminin ciddiye alınmadığı, 1001 Gece Masalları. Çağdaş edebiyat da bu konuyu ele almakta zorluk çeker, Örneğin M. Choukri.

Araplar ve eşcinsel senaryosuyla ilgili şöyle der: “Birinci ret etme olmamalıdır. İkincisi; çoğunluğu, isimsiz ve tanınmamış yerleri homoseksüel barı olarak tanıyan ve erkeklik güçlerini simgeleyen bu yerlere tercih ederler.”

DOĞU VE BATININ CİNSEL BULUŞMALARI: BATI TURİZMİ VE GÖÇMEN MÜSLÜMAN TOPLUMLAR

Arno Schmitt

NİTEL DEĞİŞİKLİKLER OLMAKSIZIN İLİŞKİ

Gianni de Martino'nun gözlediği gibi Doğu'da oğlanların ve gençlerin peşinden koşanlar yalnızca turistler değil. Her zaman oğlanlarla ilişki kurmak isteyen ve bunun için para ödeyen erkekler oldu. Bugün bile petrol zengini ülkelerden Tunus ve Kahire'ye bunun için gelen Arap erkeklerinin sayısı Avrupalı ve Amerikalılardan daha fazla.

Başka erkeklerle cinsel ilişki kurmak her zaman mümkün olmuştur. Bu talebi karşılayanların genellikle oğlanlar ve travestiler olduğu bir gerçek. Fakat becerilmek için para veren daha yaşlı erkekler de var.

Batılı erkeklerin (turist, iş adamı, teknik danışman, orada yaşayan yabancı ya da asker) varlığı yalnızca nitel bir değişiklik getirir. Oğlanlar ve fahişelere daha az rağbet edilir ve bazı turistler ücreti yükseltirler. Bu, kadın turistlerle güçlendirilir; erkek gücü için daha kabul edilir bir "delik"tirler ve bazıları cömert armağanlar sağlarlar.

Bu ilişkilerin ilginçliği yalnızca bireysel düzeyde değildir; Doğulularla Batılılar arasındaki genel ilişkiyi yansıtır ve etkiler. Batılıların Müslüman oğlanlarla ilişki kurması Üçüncü Dünyayı sö-

mürmek olarak görülür ve bu yüzden kızgınlığa neden olurken, Batılıları (kadın ya da erkek) becermek adaletsizliğin hak edilmiş bir intikamı ve bozulmuş Batı karşısında fiziksel ve ahlaksal bir üstünlük olarak görülür.

Bu dengeleyici görüş bir Filistinlinin bir İsraili askerle ilişkisinden söz edişinde açıklık kazanır: “İsrail ordusunu becerdim.” Verici aşağılanır ve alay konusu olur. Tabii ki bu duygu her zaman gösterilemez; eğer birinin dairesinde yaşamak ya da Avrupa’ya davet edilmek istiyorsan aşağılama değil sempati göstermelisin.

Bazen bu gerçek bir sempati de olabilir, özellikle Avrupalı kadın rolünü üstlenirse; tabii yalnız yatakta değil, “erkeğini” koruyucu, yabancı dünyayla tek bağlantısı olarak görmeli ve “kocasına” elde ettiği bu şeyi, çevresine göstermesine izin vermeli.

Avrupa’daki göçmen toplumlar da aynı tabloyu çizer: Bir sürü (biseksüel) alıcı; rolleri ödenen ücrete bağlı çocuklar/gençler; (Avrupalı) kadınların daha kolay bulunurluğu.

Birçok ülkede Müslüman toplumlar iki görünüm sergileyebilir: 60’larda, çoğunluğu 3-4 yıllığına gelen ve yeni yurttaşlarının gelmesiyle geri dönen bekar göçmen işçiler vardı.

Fakat bazıları geri dönmedi, kimisi karısını getirdi. Çocuklar geldi. Bu geçici süre, sürekli oldu. 70’lerin ortalarında akın durduruldu. Şimdi 30-40 yaşlarında bekar (ya da karıları bin km uzakta olan) erkekler yerine yarısı kadın yarısı erkek, bir sürü çocuk ve birkaç yaşlıdan oluşan normal nüfusa neredeyse ulaşıldı.

Bu konuyla ilgili en iyi kitaplar ikinci görünümü konu etmek için çok eskiler. İkişi de Fransızca: eşcinsel bir Fransız tarafından yazılan *Trois Miliards de Pervers*¹ ve *Fashi Tahar Ben Selloun tarafından yazılan La plus haute des solitudes*².

İlk dönemlerde, hayatının en dinç ve güzel devresinde olan birçok erkek cinsel bir obje arıyordu ve çoğu erkekleri tercih ediyordu, çünkü; a) fahişelerden daha ucuzdular, b) kadınlardan daha az talepleri vardı, c) homoseksüellerin çoğu birkaç dakikalık bir ilişkiden oldukça memnundular.

Şimdi durum biraz daha normal. Hâlâ evli olmayan erkekler var; fakat dili daha öncekilerden iyi bilmeleri ve “ev sahibi” ülkenin kül-

türüne bir şekilde uyum sağlamış olmaları kızlara ve kadınlara yaklaşmalarını kolaylaştırıyor. Yine de, bugün bile, Müslüman kökenli birçok erkek seks objesi/ partneri olarak erkekleri tercih etmekte.

BİREYSEL SINIF ATLAYICILAR/ BİREYSEL KÜLTÜR ETKİLEŞİMİ

Batılılar ve Müslümanlar arasında cinsel ilişkilerin çoğu “erkek/hiç-erkek”in Doğulu modelini sürdürürken, bazı Doğulular “homoseksüel”liğin modern tarzına uydular. Bu olay, örneğin, Fransız yönetimi sırasında Cezayir’de gerçekleşti. Bazı yerliler artık Fransız pedés için damızlık olmak istemediklerinden ya da geleneksel Cezayirli travesti yaşamını çekici bulmadıklarından orada yaşayan yabancı homoseksüelle kaynaştılar. Fransızcalarını mükemmel bir hale getirdiler, Fransız giyim tarzını benimsediler, yabancıların semtlerinde (ya toplu ya da tek başlarına) yaşamaya çalıştılar: yani Fransızlaştılar. Böylece normal Cezayirliler, Cezayirlilerin “erkek”, homoseksüellerin ise Fransız olduğunu düşünmeye devam ettiler.

Bu durum İskenderiye, Kahire, Bağdat, Tunus, Kudüs Yaffa/Tel-Aviv... gibi şehirlerde de aynıydı. Ve bugün aynı şey Avrupa’da görece “beyaz” Müslümanlar arasında olmakta. Örneğin Berlin’de erkeklerden hoşlanan ve eşcinsellerle birlikte olmak isteyen bazı Türkler Alman ya da (çok esmerlerse) İtalyan veya melez kimliğine bürünürler; bir arkadaşıyla ya da yalnız yaşamak üzere aile evlerinden ayrılırlar. En sonunda kaç tanesinin (35 yaş ve üzerinde) evleneceği ve tekrar modern Türkler olacağı merakla bekleniyor.

Eğer aileler oğullarının hoş karşılanmayan bu batılaşmasını sezerlerse onu, büyükanne ve büyükbabasıyla veya amcalarıyla yaşaması, askerliğini yapıp “erkek” olması için geri göndermeye çalışırlar.³

BİREYSEL SINIF ATLAYICILAR

Bununla gelişen işçi sınıfı yerli (yani Avrupalı) erkeklerin durumu arasında ilginç bir paralellik vardır: ya orta sınıfa adapte olur ve eşcinsel bir yaşam tarzı sergilerler ya da çevreleri tarafından biseksüel olarak kabul edilerek homoseksüelliklerini yaşarlar. Hem Müslüman

hem de Avrupalı işçi sınıfı kültürleri homoseksüel seksi, seksin bir biçimi olarak kabul eder fakat, homoseksüelliği ret ederler. Diğer tarafta Avrupa orta-sınıf kültürü homoseksüel seksi gizlemeye çalışır (çalıştı), fakat homoseksüellerin ufak alt kültürüne yer ayırır.

MÜSLÜMAN İMAJINA AVRUPALI EŞCİNSELLERİN ETKİSİ

Arap ve Türkler için eşcinseller konusundaki çarpıcı özellik erkeklerle seven başka erkeklerin varlığı değil, onların açıklığı, doğallığı ve bunu utanmadan kabul etmeleridir. İslam kültüründe onur, bir şey yapmakla değil, yapılan şeyin görülmesiyle, en azından inkar edilmemesiyle kaybedilir, ("Tamam, her şey ortada fakat bu utanç insanlar inkar etmeye bile kalkışmıyorlar.")

Bu hem karmaşık hem de güven tazeleyicidir: Batının üstünlüğünü kabul ettiğin sürece karmaşık, bazı bakımlardan kendi üstünlüğünü keşfettiğin zaman güven tazeleyici. İlk tutum modernleşen laik Müslümanlar, ikincisi ise kimlik arayan ve İslamın yeni yorumunu destekleyenler arasında yaygındır.

I. ÖĞÜT

Bir kültürün karakteristik özelliği, insanları (seks partnerini) bu özelliğin ideal modeli konumuna indirmek amacıyla kullanılmamalı, herkesin kendi yaşam biçimine sahip olabileceği bir tabanda oluşturulmalıdır. İslamiyetin ara topraklarındaki kültürlerin farklı olması gerçeği, ne bireyi kısıtlamak için kullanılmalıdır, (yani "etnik koruma bölgesi" yaratmak amacıyla) ne de Müslüman, tam bir insan olabilmesi için "uygarlaşması" gerektiği tezine dayanmalıdır, yani davranışta Avrupalı. Fakat karşılıklı anlaşma, birbirini tanıma, bireyin kendi kültürünü, kör noktasını, ön yargısını öğrenmesi için ön koşul ve partnerinin kültürünü öğrenmesi için bir temel olarak kabul edilmelidir.

II. ÖĞÜT

Lütfen bu kitabın İslam diniyle değil, islam kültürüyle ilgi olduğunu göz önünde bulundurun. Gerçekte, Kuzey ve Güney Akdeniz'in kül-

türel birliğinin Müslüman Mısır ve Müslüman Endonezya veya Müslüman Nijerya arasındaki ortak yönlerden daha fazla olup olmadığı tartışılabilir.

1. Les Arabes et nous, Recherches 1973 Trois milliards des perverse, Grand Encyclopédia des Homosexualité; Paris.
2. Doktora tezi 1975, basım 1977: Paris, de Seuil.
3. Sonuçta sadece birkaç “homoseksüel” Avrupa’ya göç etmiştir. Çünkü kendi ülkelerindeki yaşamı çekilmez bulmaktadırlar.

İSLAM KANUNLARINDA EŞCİNSELLİK

Jehoeda Sofer

CEZA KANUNU

Lübnan dışındaki tüm Arap ülkelerinin anayasasında resmi dinı İslam ve şeriat ülke kanunlarından ana kaynağı olarak belirtilir. Fakat bu ülkelerin çoğunda Batı kanunlarından çok fazla etkilenen bir ceza kanununuz vardır ya da vardı.

Arap ülkeleri Türkiye, İran ve Afganistan'ın yasal ve adli sistemleri son yüzyıl içerisinde çok büyük değişikliklere uğradı. Bazı ülkelerde şeriat, kişisel statü ve aile ilişkileri dışında, her alanda geçerliliğini yitirdi, diğerleri ya İslami Kanunun tümünü ya da şeriatın bazı bölümlerini laik kanunlarla yenilediler.

Bu yüzden günümüzde, "İslamın coğrafi merkezi" olan ülkelerdeki suç yasası sistemi; üç ana grupta toplanabilir:

1. Şeriatı kanun olarak kabul eden ve her fırsatta bunu uygulayan ülkeler,
2. Şeriatı bırakmış, onun yerine laik bir kanun düzeni oturtmuş ülkeler,
3. Karışık bir sisteme sahip ülkeler; bunların ya iki tür yargı sistemleri vardır, ya da din kanunları laik kanunlarla bütünleşmişlerdir.

ŞERİAT

İslam ve Batı kanunları birbirlerinden oldukça farklıdır. Batı kanunları insanlık, sosyal değer yapısını temel almıştır; sosyal ve ekonomik yaşama göre değişikliğe uğrayabilir. İslami kanunlar ise, teoride değişmez olan, kutsal kanunlarda meydana gelir. Müslümanların bunlara uyması beklenir.

Klasik İslamda dini ve laik arasında bir ayırım yoktur. Kanun yalnızca bireyin tanrıyla ilişkisine değil, aynı zamanda (dini) toplumun uygun düzenine de yön verir. Suç ve günah şeriat alanında aynı kategoriye girerler.

Ceza kanununa göre beş eylem “Tanrıya karşı işlenmiş suçtur”: zina (*zinâ*), evlilik dışı ilişki iftirası (*gadf*), şarap içmek (*‘surb al-hamr*), hırsızlık (*sariga*) ve yol soygunu (*gat’at-tarig*). Birçok İslam hukukçusu evlilik dışı ilişkiyle homoseksüelliği eş değerde tutar, fakat genellikle farklı cezalar uygularlar.

Kuran’da homoseksüellik, Lut ve ona inananlarla ilgili çok sayıda ayette, Sodom ve Gomora’nın İncil’deki hikayelerinden (Yeniden Yaratılış XIX, 1-23)³ söz edilerek ayıplanır. Yine de emredilen belli bir ceza yoktur. Bu hadislerle telafi edilir. Peygamberin hem aktif hem de pasif olanın taşlanması gerektiğini buyurduğu söylenir; başka bir hadiste ise bu ceza şöyle açıklanır: kanuni bir evlilik ya da odalık olarak yaşama sınırları içindeki bir erkek taşlanır, fakat bir bekar için sadece 100 vuruş (ve bir yıl sürgün) geçerlidir. Bazen “aktif” ve “pasif”, “özgür” ve “köle”, “yetişkin ve “rüştünü ispat etmemiş” arasında bir ayırım yapılır.

Cezalandırma kuralları çok katıdır. Olayı görmüş bir kişinin sözlü tanıklığı bile yeterlidir. Dört güvenilir müslümanın “anahtarın deliğe girdiğini” söylemeleri ya da suçlunun dört kez itiraf etmesi gereklidir. Kanıtlanmamış bir suçlamanın cezası çok ağır olduğundan ceza çok ender uygulanır.

Bu yazıda, çeşitli ülkelerdeki araştırmalarla en önemli altı kanun doktrinine farklı yaklaşımlar tartışılacak: Afganistan bölümünde Hanafi okulu, Kuzey Yemen başlığı altında Safi’ite ve Zaidi okulları, yeni Libya yasamasıyla Mâliki, Suudi Arabistan’da resmi doktrin olan Hanbalizm ve İran bölümünde İmamism (Ğafarite Si’a) bunlardan bazıları.

İNGİLİZ ETKİSİ

Hindistan Ceza Kanunu, İngiliz İmparatorluğunda ortaya çıkartılan üç kanundan biridir. İlk taslak 1834-38 yılları arasında hazırlandı. 1858'de, hükümdarlık, yönetimi Doğu Hindistan Şirketinden devraldı ve iki yıl sonra, Yasama Meclisi'nde kanunların yenilenmesinden sonra, bu kanun Hindistan'da uygulanmaya başladı. Daha sonra ise Ortadoğuda İngiliz yönetimindeki kolonilerde (Aden, Bahreyn, Kuveyt, Maskat, Umman, Katar, Somali, Sudan ve bugünkü Birleşik Arap Emirlikleri olan bölgede) kullanılmaya başlandı.

Hindistan Ceza Yasasının 377. maddesi homoseksüelliği 20 yıl süreyle sınır dışı etme, 10 yıla kadar hapis ya da para cezasıyla⁴ cezalandırır.

1956'da bu kanun İran Körfezi'ndeki İngiliz sömürgelerinde yeni bir Ceza Kanunuyla⁵ değiştirildi. 171. madde homoseksüelliği 10 yıl geçmeyen, fiziksel cezanın olduğu ya da olmadığı bir cezalandırmaya uygun kıldı.⁶

FRANSIZ ETKİSİ

Napolyon Kanunu hemcinsler ve kadın-erkek arasında cinsel ilişkiyi ayırmaz. Bunun, Jean-François-Regis de Cambaceres (tasarlama komisyonu başkanı)'in erkeklerden hoşlanması sonucu olduğu düşünülür. Gerçekte Fransız Devrimi'nin ilkelerinden kaynaklandığı şeklinde görülmelidir.

1832'nin Ceza Yasasındaki bir değişiklik yalnızca 11 yaş altındakilerle cinsel ilişkiyi cezaya layık bulur. 1863'de bu yaş sınırı her iki cins için de 13'e yükseltildi. 1942'deki Nazi rejimi farklı yaş sınırları ortaya koyar. 21 yaşından küçük aynı cinsten kişiyle seks yasaklanırken, heteroseksüel seks için bu yaş sınırı 13'de kaldı. 1945'de, 15'e yükseltildi. 1981'de homoseksüel eylem için yaş sınırı da aynı çizgiye getirildi.

Napolyon Kanununun bölgedeki yasama üzerinde büyük etkisi olmuştur. İtalya Ceza Kanunu yolu ile; yalnızca Fransız yönetimindeki ülkelerde değil, aynı zamanda Mısır, Türkiye ve Libya'da da etkisini göstermiştir.

ÜLKE-ÜLKE ARAŞTIRMA

Afganistan

Afgan yasaması İslam kanunlarından esinlenmiştir. 1924'deki Ceza Kanununun 168. maddesi homoseksüelliği ölümle cezalandırırdı. 1925'te bu *ta'zire* çevrildi, yani yargıç herhangi bir ceza (hatta ölüm cezası bile) verebiliyordu (132. Madde).⁷ Bu yasa 1929'da, bir reformcu olan Kral Amânullah tahtan indirilince iptal edildi ve tekrar şeriata dönüldü. Hanafi çoğunluk için (önemli bir Si'ite azınlığı vardır) bu hiçbir değişiklik getirmedi (homoseksüellik söz konusu olduğu sürece). Çünkü 132. madde postklasik Hanafi görüşünü kutsallaştırmaktadır.

Aslında Hanafiler homoseksüelliğin evlilik dışı bir ilişki olmadığını ve aynı şekilde cezalandırılmaması gerektiğini vurgularlar. Hakim zorla hapis ve/veya kırbaç cezası vermelidir. (Bkz. Muhamın ibn al-Husain as-Saibani; *Al-Gamî' as-Sagîr*).⁸ Hanafiler bu tefsire 700 yıl kadar uydular.

Daha sonra hukukçular diğer Sûni tarzlarına yakınlaştılar. İbrahim al-Halabi (*Multaga al-Abhür*)⁹ adlı eserinde kadınlarla ve erkeklerle olan cinsel sapıklığın, eğer adam muhşan ise taşlanarak, eğer muhşan değil ise kamçılanarak öldürülmesini buyurdu. Diğerleri yalnızca hakim'in güç sahasını genişlettiler: yalnızca hapis ya da kamçılama değil, aynı zamanda ölüm cezası da verebiliyorlar.¹⁰ 1925 kanunu bu çizgide devam etti.

1973'de yeni bir Ceza Kanunu yürürlüğe girdi. Bu kanunda cinsel sapıklıktan söz edilip edilmediğini bulamadım.

Cezayir

8 Haziran 1966'da kabul edilen Ceza Kanununun 388. maddesine göre cinsel sapıklık iki aydan iki yıla kadar hapis ve para cezasıyla (500-2000 Cezayir dinarı) cezalandırılabilir. 18 yaşın altında ki bir erkeğe yapılan cinsel sapıklık üç yıla kadar hapis ve 10.000 dinara kadar para cezasıyla cezalandırılabilir.¹¹

19 Haziran 1984'de İslam prensiplerini esas alan "Code de la Famille" kabul edildi. Cinsel sapıklık iki aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.¹²

Bahreyn

1956'da Hindistan Ceza Kanununun yerini yeni bir Ceza Kanunu aldı. 171. maddeye göre “doğal olmayan cinsel suçlar”, on yılı geçmeyen hapis, fiziksel olan ya da olmayan cezalarla cezalandırılırlar.¹³ Bu kanun bağımsızlıktan sonra yürürlükte kaldı.¹⁴

Mısır

Mısır hukuksal özgürlüğüne Hedive İsmâ'il yönetiminde ulaştı. 1883'de bir Ceza Kanunu, bir Ceza Usulü Kanunu ve dört ayrı kanun yürürlüğe kondu; Napolyon Yasamasının geniş bir uyarlamasını örnek aldılar.

1904 Ceza Kanunu, Sudan (dolaylı olarak Hindistan) ve 1899 İtalyan Ceza Kanunlarını aldı.¹⁵ Cinsel suçlarla ilgili kanunlar yalnızca tecavüz için 12-16 yaş arasında değişen bir yaş sınırlaması koymaktaydı.

1937 kanunu (Yasa No 58; İtalyan modelini temel alır) aynı sınırlamayı getirdi: 1904 Ceza Kanununun 269. maddesi 14 yaşın altındaki çocuklara karşı yapılan ahlak dışı eylemleri cezalandırırdı; bugün bu 21 yaşın altı için geçerlidir. (1883'de bu yaş hâlâ 12 idi). Dikkat edilmesi gereken yan, bu kanunların hiçbirinin oğlanlarla kızları ayırmasıdır.¹⁶

İran (İslam Cumhuriyeti)

12 Ekim 1982'de İslam Cumhuriyeti parlamentosunda kabul edilen Ceza Kanunu klasik mâniya kanununun modern biçimidir. Ceza Kanunu'nun ikinci Bölümü'nün Üçüncü Bab'ı eşcinsellik¹⁷ (ve lezbiyen ilişkilerle¹⁸) ilgilidir. Hem aktif hem pasif homoseksüellik hakim tarafından karar verilen bir biçimde (Madde 141) ölümle cezalandırılmalıdır (Madde 140). Bu karar (Madde 142) suçlunun yaşına, akli dengesine ve özgür iradesiyle yapıp yapmadığına bağlıdır. Eğer ikisinde henüz reşit olmamışlarsa hakim tarafından uygun görülen bir şekilde cezalandırılırlar (Madde 144). Eğer bir yetişkin reşit olmayan biriyle homoseksüel ilişkide bulundursa yetişkin idam edilir, diğeri ise hakimin takdirine göre cezalandırılır (ta'zir; Madde 143). Yetişkin olmayan eğer tecavüze uğramışsa cezalandırılmaz.

Suç dört kez itiraf edilerek (Madde 144) ya da dört tanıkla kanıtlanmalıdır. Eğer sanık dörtten az itirafta bulunursa hakimin karar

verdiği daha az bir cezaya mahkum olur (Madde 147). Cinsel sapıklık, aynı zamanda, olayı görmüş olması gereken dört güvenilir Müslüman erkeğin şahitliğiyle kanıtlanabilir (kadınların, Yahudilerin ve adı kötüye çıkmış erkeklerin şahitliği geçersizdir.) (Madde 148). Güvenilir Müslüman erkek sayısı dörtten az olursa ifadeler geçersizdir ve bu ‘yalancı’ şahitler iftira etmek suçuyla cezalandırılmaktadır. (Madde 149).

Penisi, içe girmeden, kalçaya sürtmek (tafhid) her iki kişi için de yüzer kamçıyla cezalandırılır; fakat eğer “aktif” olan gayri-Müslim, “pasif” olan Müslüman, gayri-Müslim, idamla cezalandırılır (Madde 152). Eğer *tafhid* üç kez tekrarlanırsa ceza her seferinde uygulanır, dördüncüsünün cezası ise ölümdür (Madde 153).

Eğer kan bağı olmayan iki erkek, iyi bir sebep olmaksızın, bir örtünün altında çıplaksalar, ikisi de cezalandırılabilirler (Madde 154).

Eğer bir erkek diğerini şehvetle öperse, hakimın takdirine göre cezalandırılır (Madde 155).

Suçu dört şahit tarafından kanıtlanmadan önce pişman olan ve iftira eden kişi affedilebilir (Madde 156).

Zina ya da *Liwat* amacıyla aracılık yapmak erkek için 70, kadın için 75 kamçı ve hakim tarafından belirlenen bir süre sürgünle cezalandırılır (Madde 165-168).

Yeteri kadar kanıt olmadan birini cinsel sapıklıkla suçlamanın cezası 80 kamçıdır (Madde 169-171).

Şubat 1979 devriminden sonra uygulanan homoseksüellerin idamı Batı medyasında sertçe vurgulandı.

Uluslararası Af Örgütü homoseksüellik gibi suçların şeriat kurallarına¹⁹ göre kanıtlanamayacağına karar verdi.

Homoseksüel oldukları için idam edilen birçok insan aynı zamanda başka suçlarla da suçlandılar.²⁰ İran resmi kayıtlarına göre idam edilenler “uyuşturucu aracılığı yapan, gençleri uyuşturucuya alıştıran ve zorla onlara tecavüz edip kendi cinsel arzularını tatmin ettikten sonra çoğu masum kurbanlarını öldüren suçlular”dı.²¹ Fakat Uluslararası Af Örgütü sadece homoseksüellik yüzünden aleyhinde dava açılan kişiler olduğunu biliyor. Şüphe yok ki homoseksüellik, suçlu oldukları düşünülen ve İslami Devrimin düşmanları olarak gö-

rülen kişilerin suçlanmasında bir etiket gibi kullanıldı. Devrimden önce, Tahran Ortadoğuda eşcinsel alt kültürüne, Humeyni taraftarlarının hiçbir zaman anlayamayacağı, bir orta sınıf fenomenine sahip ender şehirlerden biriydi.

Irak

1918 Bağdat Ceza Kanununun 232. maddesi kadınlara tecavüz ve kendi rızası olmaksızın kadınlar ya da erkeklere yapılan cinsel sapıklıkları 15 yılı geçmeyen bir mahkumiyetle sınırlardı.

235. madde 15 yaşından küçük çocuklara karşı cinsel sapıklık için 7 yılı geçmeyen bir mahkumiyet verirdi.

1969 Ceza Kanununda²² 232. madde tekrar düzenlendi ve 395. Madde olarak değiştirildi. Yaş sınırı 14'e indirildi ve ceza süresi en çok 10 senelik mahkumiyet olarak yükseltildi. Eğer genç 15-18 yaş arasındaysa ve karşı koymamışsa, yetişkin 7 seneyi geçmeyen hapis cezasıyla cezalandırılabilir. 393. madde cinsel sapıklık için en fazla 15 sene mahkumiyet cezası öngörür.

Ürdün

İngiliz yönetimi altındaki Filistin (ve eski Ürdün) Ceza Kanunu homoseksüelliği 10 yıl, 16 yaşından küçük. erkeklere karşı yapılan cinsel sapıklığı 14 yıla kadar mahkumiyetle cezalandırırdı.²³

1951 Ceza Kanunu²⁴ aynı cins ya da farklı cinslerdeki kişilerin cinsel ilişkilerini ayırmaz. 298. madde 16 yaşından küçüklerle (kadın ya da erkek) kurulan cinsel ilişkiyi 3 yıldan 15 yıla kadar zorla çalışmayla cezalandırır. 13 yaşından küçük kadın ya da erkeklerle seksin cezası ise 5 sene mahkumiyetten az olamaz.

Kuveyt

1956'da İngiliz hükümeti, Hindistan Ceza Kanunu yerine, bir Ceza Kanunu yürürlüğe koydu: homoseksüellik, fiziksel ceza ile ya da onsuz, 10 yılı geçmeyecek şekilde cezalandırılıyordu.²⁵

1960'da, Abdarrazzâq as-Sanhûri tarafından yazılan yeni bir kanun uygulanmaya başlandı. Bu Mısırlı hukukçu hem İslami kanunun prensiplerine hem de Batıda geliştirilen Doğal Kanunlara uygun bir yasama amaçlamıştı.²⁶ Bu kanunda 76 nolu yasayla (1976) değişiklik yapıldı.

193. madde 18 yaşından büyük erkeklerle cinsel ilişkiyi üç yıla kadar hapis ve 3 bin rubleye kadar para cezasıyla cezalandırmaktaydı.²⁷

1976'da her iki maddede de yaş sınırı 21'e yükseltildi, para cezası hakkı kaldırıldı ve 18 yaşından küçüklerle ilişkide bulunmaktan dolayı verilen mahkumiyet süresi 10 yıla (eğer kurban birinin yükümlülüğünde ise 15 yıla) çıkarıldı ve yetişkin erkekler için bu süre 7 yıl olarak değiştirildi.

Lübnan

1 Mart 1943 Ceza Kanununun 519. maddesine²⁸ göre 15 yaşından küçük kız ya da oğlanlara öncelik ahlak dışı davranışlar altı aya kadar hapisle cezalandırılır.

523. maddeye göre 21 yaşından küçük kadın ya da erkeklerle alışkanlık haline gelmiş cinsel ilişki 25-250 pound arası para cezasına çarptırılır.

534. maddeye göre homoseksüellikte bir yılı geçmeyen hapis cezasına çarptırılır.²⁹

Libya

Libya, 1953'de, Mısır modelini (dolayısıyla Napolyon Kanunundan etkilenen İtalyan Kanununu) örnek alan bir Ceza Kanunu yürürlüğe koydu.

2 Ekim 1953'den beri (1969 darbesinden sonra) yürürlükte olan kanunun, “zinayla ilgili *hadd* cezasını oluşturmaması ve Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi” hususunda 70. yasası şeriatın evlilik dışı ilişkiyle ilgili kurallarını tekrar gündeme getirir.³⁰ 1. maddede zinanın evlilik ilişkisi olmayan bir kadın ve erkeğin cinsel ilişkisi şeklindeki açıklaması erkeklerin homoseksüelliğini içermez ama Libya'da baskın olan Maliki hukukçularının çoğunun görüşüne göre, (yalnızca muhşanın değil, non-muhşanın da taşlanması şeklinde) daha katı bir ceza uygulansa da, zina suçuna girer.

Ceza Kanununun “eski” 407. maddesi³¹ tecavüzden söz eder: 1973'de VIII/1 hükmüyle değiştirilmiştir ve şimdi şöyledir. “Kendi rızasıyla bir kişiyle cinsel ilişkide bulunan kişi eşiyle birlikte 5 yıldan fazla olmayan hapis cezasına çarptırılır. Tarafların rızasıyla olan cinsel ilişkinin cezalandırılması hakkında tarafsızdır. Tahminen bu hüküm homoseksüelliği de içine alacak, çünkü cinsel sapıklığın, yalnızca umumi

yerlerde yapıldığı ya da suçluların suçüstü yakalandığı durumlarda 1 yıldan 4 yıla kadar cezalandırılmalarını öngören 410. madde çıkarıldı. Eski 407. madde ise bunu, zorla, kandırmayla ya da reşit olmayan ya da zihinsel özürlülerle yapıldığı zaman en fazla 10 yıla kadar hapisle cezalandırıyordu.

Ceza Kanununun 408. maddesi, “Kendi rızası ile biriyle ahlak dışı bir ilişki kuran kişi eşiyle birlikte hapis cezasına çarptırılır” diyen VIII/2. maddeyle değiştirildi. Günümüzde 408. madde cinsel olaylarla daha çok ilgilenir.

Daha katı olan şeriat kuralları değil, Batının “modern” yasal hukuku takip edilmelidir (X. Madde).³²

Moritanya

Moritanya’nın da 1960’da bağımsızlığını kazanmadan önce üyesi olduğu Fransız Batı Afrika Federasyonunun Ceza Kanununun 331. Maddesi 13 yaşından küçük çocuklara cinsel tacizi zorla çalıştırmayla cezalandırır. Madde 331.3, 21 yaşından küçük aynı cinsten biriyle kurulan cinsel ilişkiyi 3 yıl hapis ve 1 milyon frank para cezasıyla cezalandırır.³³ Bu yasa 1947’de kanunlaştırıldı ve Moritanya Anayasasının 60. maddesiyle yürürlüğe kondu.³⁴

Fas

26 Kasım 1962’de yürürlüğe giren Ceza Kanununun 489. maddesi³⁵ aynı cinsten biriyle olan, doğaya aykırı, ahlak dışı davranışı ya da eylemi 6 ayla üç yıl arası hapis ve 120-1000 dirhem arası para cezasıyla cezalandırır.

Umman

Ceza Kanununun 33. maddesi homoseksüelliği ve lezbiyenliği (*sahid*) 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırır. Fakat yalnızca kamu davasına dönüşen skandallar yaratan eylemlerde geçerlidir.³⁶

Katar

Hindistan Ceza Kanunu 1956’da yeni bir Ceza Kanunuyla değiştirildi.³⁷ 171. Madde, homoseksüellik için 10 yılı geçmeyen, fiziksel ceza olan ya da olmayan, hapis cezası uygun görür.

1971 Ceza Kanunu³⁸ yetişkinler (cinsiyete bakmaksızın) arasındakile rızayla ya da gençlerle olan cinsel sapıklığı ayırır. 201.

madde ilkinii 5 yıla kadar hapisle cezalandırır. 200. madde 16 yaşından küçük birine tecavüz etmiş ya da eşcinsel ilişkide bulunmuş bir sapığa, 10) yıla kadar hapis cezası verir. Birinin yükümlüğünde olan 16 yaşından küçük birine yapılan sapıklılığın cezası ise 14 yıla kadar çıkabilir.

Suudi Arabistan

Suudi Arabistan şeriatın her zaman uygulandığı bir Müslüman ülkesidir. Suudi Arabistan Krallığı resmi olarak Hanbali Kanununun Vahabi uyarlamasına bağlıdır. Fakat uygun olduğu yerde diğer Sünni Hukuk konsüllerinin kuralları uygulanabilir.

1928'de, Mahkeme Heyeti Müslüman hakimlere, Hanbalite hukukçusu Mar'in İbn Yusuf al-Karmi al-Magdisi'nin (ölüm 1033/1624) iki kitabını rehber olarak almalarını tavsiye etmişti. *Ad-Dalil at-Tâlih il-Nail al-Mutâlih*³⁹ adlı kitabında *liwatan*ın evlilik dışı ilişki olarak görülmesi ve aynı şekilde cezalandırılması gerektiğinden söz eder. Eğer *muḥşan* ve özgürse, kişi taşlanarak ölüme mahkum edilmeli; ama özgür bir bekar yüz kez kamçılanmalı ve bir yıl sürgün edilmelidir. Suudi uyruklu İbn Düyan (1858-1934) *Dalil*'deki 'yorum'unda bir hadiste yasaklandığı gibi hem muḥşanın hem de gayri-muḥşanın ölümle cezalandırılmasını tavsiye eder. Bir Müslümanla homoseksüel ilişkide bulunan gayri-müslim her zaman taşlanarak öldürülmelidir.

Homoseksüellik ya suçlunun dört kez itirafla ya da güvenilir dört müslüman erkeğin şahitliği ile kanıtlanır. Eğer dörtten az şahit varsa ya da biri güvenilir değilse hepsi iftira atmak suçundan (gadf) 80 kamçıyla (esirse 40) cezalandırılır.

Suudi Arabistan'da ciddi suçluların idamı ender olarak basına yansır, fakat 1977'deki bir idama basında geniş yer verildi. 25 Şubat'ta, kaçırıldıkları bir oğlana ahlak dışı saldırıda bulundukları için iki adamın halk önünde kafaları kesildi (şeriatın gerektirdiği gibi taşlanmadılar).⁴⁰ Başka bir olay ise şöyle: bir adama tecavüz edip öldüren bir Suudi; 1 Ekim 1981'de Cidde halk meydanında kafası kılıçla kesilerek öldürüldü.⁴¹

Somali (Demokrat Cumhuriyeti)

1925'den Somali Ceza Kanununun kabul edildiği 1975'e dek İngiliz Somalisinde Hindistan Ceza Kanunu uygulandı.⁴² 409. madde⁴³ aynı cinsten biriyle cinsel ilişkiye 3 aydan 3 yıla kadar ceza verir ve cinsel

ilişki olmaksızın yapılan şehvetli bir hareketin cezası iki aydan iki yıla kadardır.

400. madde şiddet içeren cinsel sapıklığı 80 aydan 20 yıla, aynı cinsten birine zorla yapılan 'şehvet' içeren bir hareketi 18 aydan 80 aya kadar hapisle cezalandırır.

410. maddeye göre, homoseksüel eylem için verilen cezaya bir güvenlik maddesi eklenebilir. Bu, genellikle suçlunun aynı eylemleri tekrarlamayacağını garantilemek için polisin gözetimidir.

Sudan

1899'da Hindistan Ceza Kanunu kabul edildi.⁴⁴ 1925'de, her iki cinsten de 16 yaşından küçük herhangi biriyle normal (317. bölüm) ya da "doğal olmayan" 318. bölüm) cinsel ilişkide bulunmayı 14 yıla kadar cezalandırılabilir kılan yeni bir Ceza Kanunu yürürlüğe kondu.

1983'de yürürlüğe konan yeni Ceza Kanunu görünürde şeriat hükümlerini temel alır. 316. madde *zinayı* kişinin penisinin tamamını (ya da bir kısmını), üzerinde hakkı olmayan birinin vajinasına ya da anüsüne sokması veya yasal hak olmaksızın bireyin vajinasına ya da anüsüne girilmesine izin vermesi olarak açıklar. *Muhşan* ölüm cezasıyla *gair muhşan* ise 100 kamçıyla cezalandırılır.

Kanunlar ender olarak uygulanır. An-Numairi hükümetinin devrildiği ve bu kanunların geçici olarak bir kenara koyulduğu Nisan 1985'den önce homoseksüellik nedeniyle yüzlerce erkek ve kadın kanun dışı heteroseksüel cinsel ilişkiye "niyetlendikleri" için kamçılanmışlar, fakat bilindiği kadarıyla homoseksüeller için böyle bir uygulama yok. Şubat'ta Hasan al-Basir'in askeri yönetimi şeriat kanununu yeniden yerleştirmiştir.

Suriye

1949 Ceza Kanununun 505. maddesine⁴⁶ göre 16 yaşından küçük erkek ya da kadına karşı yapılan, ahlak dışı davranış altı aya kadar hapisle cezalandırılır. 520. madde (tarafaların rızası ile) erkekler, kadınlar ya da hayvanlara yapılan cinsel sapıklığa bir yıla kadar hapis cezası uygular.

Tunus

1913 Ceza Kanununun (büyük bölümü 1964'de değiştirildi)⁴⁷ 227. maddesi küçük çocuklara yönelik ahlak dışı davranışları 5 yıla kadar

hapisle cezalandırır. 228. maddeye göre erkek ya da kadınla kendi rızası olmaksızın cinsel ilişkide bulunmak, 5 yıl ağır hapis cezasıyla cezalandırılır, eğer bu suç küçük bir çocuğa karşı işlenirse bu ceza 10 yıla kadar hapistir. 230. maddeye göre yetişkinler arasındaki homoseksüelliğin cezası üç yıla kadar hapistir.

Türkiye

1926 Türk Ceza Kanunu büyük ölçüde İtalyan Yasasından etkilenmiştir. Özel bir anti-homoseksüellik hükmü yoktur.

Madde 414: “15 yaşını doldurmamış bir çocuğun ırzına tecavüz eden kişi beş yıldan az olmamak üzere ağır hapis cezasına çarptırılır. Suç, zor kullanarak, şiddet ya da tehditle veya zihinsel ya da fiziksel özürlü olması ya da tecavüz eden kişinin sebebiyet verdiği bir hareket veya tecavüzkâr kişinin kötü amaçlı davranışları sebebiyle saldırgana karşı koyamayacak durumda olan bir çocuğa karşı işlenmişse ağır hapis cezasının süresi 10 yıldan az olamaz.”

Madde 415: “15 yaşını doldurmamış bir çocuğu cinsel yönden kötüye kullanan kişi 2 yıldan 4 yıla kadar ağır hapis cezasına çarptırılır.”⁴⁸

Madde 421: “Bir kadınla ya da genç bir erkekle ahlaksız bir biçimde konuşan kişi üç aydan bir yıla kadar; kadınlara ya da genç erkeklere başka şekillerde sarkıntılık yapan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına çarptırılır.”

Birleşik Arap Emirlikleri

Birleşik Arap Emirlikleri’nde kullanılan Hindistan Ceza Kanunu 24 Eylül 1956’da yenilendi.⁴⁹

171. maddeye göre homoseksüellik 10 yılı geçmeyen hapisle cezalandırılmaktaydı.

Günümüzde yedi emirliğin dördünde (Dubai,⁵⁰ Ahu Dabi,⁵¹ Şarca ve Resü’l-Hayme) ceza kanunlarının yanı sıra eyalet yasaları da vardır.

Federal Ceza Yasası (FPC, Kanun no: 3;1987) 21 Mart 1988’de yürürlüğe girdi. Bu yasa emirliklerin ceza yasasının tümünü ortadan kaldırmadı. Bundan başka şeriat yasalarına dokunmadı. Savcılık makamının, sanığı şeriat mahkemesinde şeriat kanunlarıyla, veya federal mahkemede medeni kanunlarla, veya yerel bir mahkemede emirlik kanunlarıyla yargılama yetkisi vardır.⁵²

354. maddede belirgin olmayan biçimde ele alınan bir durum, emirliklerdeki avukatların kullandığı yarı resmi çeviride şöyle ifade edilir: “bir kadını cinsel ilişkiye ya da bir erkeği homoseksüel ilişkiye zorlayan herkes” için ölüm cezası. Yine de bu madde şöyle de çevrilebilir: “Bir kadına tecavüz eden ya da bir erkekle homoseksüel ilişkide bulunan kişi zulümle cezalandırılır.”⁵³

Abu Dabi Ceza Yasasının 80. maddesi homoseksüelliğe 14 yılı geçmeyen hapis cezası verir. Dubai Ceza Kanununun 177. maddesi tarafların rızası ile olan homoseksüel ilişkiye 10 yıla kadar hapis verir; 176. madde ise zorlamayla olan ya da 16 yaşından küçük çocuklarla kurulan homoseksüel ilişkiye 14 yıla kadar hapis cezası verir.

Emirliklerin çoğu Maliki mezhebine bağlı Sünnilerdir ve homoseksüellik, daha ağır bir ceza verildiği halde, zinayla eş değer tutulur, yani hem *muhşan* hem de gayri-*muhşan* taşlanarak öldürülür.⁵⁴

Yemen

5 Mayıs 1990’da Yemen’in birleşmesi ilan edildi. Bu kitap basıldığı sırada bir anayasa ve yasal bir sistem oluşmamıştı.

Kuzey Yemen (Yemen Arap Cumhuriyeti)

Kuzey Yemen’in nüfusu Safi’i ve Zaidi mezhepleri arasında eşit olarak bölünmüş olmasına rağmen yasal sistemi İslam kanunlarının Safi’i uyarlamasına dayanır.⁵⁵ Fakat, hâlâ Eyalet kanununun genel bir uygulaması yoktur.

As-Safi’i’nin homoseksüellikle ilgili iki görüşü var: 1) İki partneri de taşıyarak öldürmek, 2) *Muhşanın* taşlanarak öldürülmesi ve gayri-*muhşanın* 100 kamçı ve bir yıl sınır dışı etmeyle cezalandırılması.

Post-klasik hukukçuların çoğu [örneğin Abü Süğa (ö: 499/1106)⁵⁶ ve İbn Qâsim al-Gazzi (ö: 918/1528)]⁵⁷ İkinci görüşü benimsediler. Zaidi mezhebinin kurucusu Zaid İbn ‘Ali İbn al-Husain’in (ö: 122/740) şöyle dediği söylenir: “Eğer ikisi de *muhşan* ise taşlanarak öldürülmeliler, eğer ikisi de değilse kamçılanmalıdır.”⁵⁸

Güney Yemen (Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti)

Vatandaşların çoğu Shafi’i geleneğini benimserler. Sömürgelik döneminde Güney Yemen’in büyük bir bölümü dolaylı olarak İngilizler tarafından yönetilmekteydi ve yerel *Saihler* geleneksel yasayı ve/veya şeriatı uygulamaktaydılar. 1937’de yalnızca İngiliz sömürüsü altındaki

Aden Kolonisinde Hindistan Ceza Kanunu kabul edildi. Bu, 1955'de, Basra Körfezi için kabul edilen bir Ceza Kanunuyla değiştirildi ve bu homoseksüelliğe 10 yılı geçmeyen hapis cezası veriyordu.

Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin 1976'da kabul edilen, Sovyet yasamasından etkilenmiş Ceza Kanununda yetişkin erkekler arasından etkilenmiş Ceza Kanununda yetişkin erkekler arasındaki cinsellikten söz etmez. 167. madde 16 yaşından küçük kız ya da oğlanlarla kurulan cinsel ilişkiyi 3 yıldan az olmayan hapisle cezalandırır.

1. Suriye anayasası, devlet başkanının Müslüman olmasını şart koşar.
2. Bazı eyaletlerde, bu anayasanın bir maddesi değildir, ama bazı kanunların giriş maddelerinde yazar.
3. Sura VII, 80; XXVI 165-166; XXIX 27-28
4. Manohar, V.R.E ve W.W. Chitaley, *The A.I.R. Manual: Unrepealed Central Acts* Nagpur: All India Reporter 4, 1984, s. 597.
5. *The Persian Gulf Gazette*, Ek 9. Londra: Her Majesty's Stationary Office (Temmuz, 1) 1955, s. 86,89.
6. Age of Consent Laws have History of Errors- NAMBLA- Bulletin, IX. (Ocak-Şubat 1988), s. 6.
7. Sebastian Beck, *Das Afghanische Strafgesetzbuch vom Jahre 1924*, Berlin, de Gruyter, 1928, s. 121.
8. [Lahna], 1310, 1892, s. 78.
9. İbrahim al- Halabi, İstanbul, 1836, s. 99.
10. Baber Johansen, Eigentum, Familie und Obrigkeit im Hanafitischen Strafrecht *Welt des Islams* XIX - 1979, s. 58.
11. *Journal officiel de la Republique Algérienne*, no: 49 (Haziran 11, 1966).
12. Bu kanuna göre kadınlar evlilikte verilir ve kendi başlarına evlenemezler; çalışmak için bir kocanın ya da babanın iznine gerek vardır; poligami benimsenir.
13. *The Persian Gulf Gazette*, ek no: 15. Londra, Her Majesty's Stationary Office, Ocak 29, 1957. say: 4.
14. Husain M. Albaharna, *The Arabian Gulf States*, Beyrut: Librairie du Liban, 1975. say: XXXVIII.
15. Prof Dr. Yargıç Dietrich Oehler, *Internationales strafrecht*, Köln: Carl Heymanns Verlag, say: 233n.
16. *Code Pénal et Procedure Penale*, Kahire: Nasr Misr Press, 1957.
17. Dara Uzad, *Khomeini's Strafvetgeving, weed of recphuaardig?* Amsterdam: Private Publication, s. 72-77.
18. 157-167. maddeler "Lezbiyenlik"le ilgilidir; aklı yerinde ve kendi arzusuyla böyle bir ilişkide bulunan kadına verilen ceza 100 kırbaştır. Eğer bu davranış üç kez yinelenir ve ceza uygulanırsa, dördüncüde ölüm cezası verilir. İtiraf ettikten sonra ya da tanıkların şahadetinden önce tövbe ederse affedilebilir. Aralarında kan bağı olmayan iki kadın, iyi bir sebep olmaksızın, bir örtünün altında çıplak durumdaylarsa, ikiside yüzden az olmamak üzere kırbaç cezasına çarptırılır. Yinelenmesi durumunda 100 kırbaç üçüncü kez uygulanır.
19. *Law and Human Rights in the Islamic Republic of Iran*, Londra: Amnesty International Publications, 1980, s. 88; Ölüm cezasının bir hadd cezası şeklinde mi yoksa gerekli kanıtların sağlanmadığı durumlarda şahsi karar

verebilme yetkisinin kullanılması şeklinde mi olduğu konusunda bir bilgi yok.

20. Ölüm ve kırbaç cezalarını kapsayan genel affın bilinen olayları şöyle sıralanabilir: 16 Şubat 1979 arasındaki dönemde "cinsel sapıklık için (3 Olay) ölüm cezası verilmekteydi; "Homoseksüel tecavüz" için (3 Olay); "ahlaka aykırı saldırıyla" birlikte olan "homoseksüel tecavüz" için (6 Olay); "çocukları kandırarak" yapılan "homoseksüel tecavüz" için (1 Olay); "kadın satışı ve sadakatsızlıkla" bağlantılı "cinsel sapıklık" için (1 Olay); "uyuşturucu suçuyla" bağlantılı "cinsel sapıklık" için (1 Olay). "Homoseksüel tecavüzün bir kurbanı" 10 kırbaça; iki kez cinsel sapıklığa kalkışan biri 20 kırbaça ve homoseksüellik suçundan beş yabancısı 10 kırbaç ve hapisle cezalandırıldı.
21. Alıntı. Anonim; *The Old Hardened Criminal Trick*, Campaign'de, no: 57.
22. Kanun no: 111. *Al waga'il al -'iraaqiya*, no:1778 (Eylül 5,1969)
23. Bu madde 24. Mart. 1988'e kadar İsrail'de geçerliydi.
24. *Qunan-al-'aqubart-* (Kanun no: 85:1951). Aslında Kanun no: 16/1960. *al-garida ar-rasmiya* no: 14 (Mayıs 1,1960) la değiştirildi.
25. *The Persian Gulf Gazette*, Ek no: 14 (Ekim 14, 1956). Londra: Her Majesty's Stationary Office, s. 6.
26. Samrusi, *Masadir al-hagg fil'I al-Islami, Dirasa muqarana bi'l figh al-ğarbi, al-Qahira: Mu'as.sarat Ahmad Ragab*, 1967.
27. Hasan Sadiq al-Masrawi, *Sarh qanun al ğaza. al- Kuwuiti; al-gism al-hass*, Beyrut: al-Maktab as-sarai, 1970, s. 215-216.
28. *Journal Officiel de la Republique Libanaise* 1943 no: 4075 ya da bkz. *Les Codes Libanais en Textes Français* (collection Elie J. Boustany (M. Fouad Ammoun'un girişiyle). Beyrut: Librairies: Antoine, 1956. s.: 284 - 285.
29. Fahişelikle ilgili kanunlarda, genel evlerde erkekler arasındaki cinsel ilişki yasaklanmıştır; fahişelikle ilgili cezalara ek olarak, genel ev bir haf-tadan altı aya kadar olan bir süre kapatılabilir. Fahişelik sicilli kadınlar için yasaldir. Erkek fahişeler iki aydan altı aya kadar hapis cezasına çarptırılabilir.
30. Ann Elizabeth Mayer. *Libyan Legislation in Defense of Arabo-Islamic Sexual Mores* (*The American Journal of comparative Law*, cilt-28, no:2, bahar 1980, s. 287-313).
31. *Gazette Officielle del Regno di Libia*. Codice Penale 28.2.1954, s. 117.
32. Alıntı, *The Second ILGA Pink Book*, Utrecht, 1988; Abmeni Ceza Kanununun 114. Bölümü, homoseksüel ilişkiye kalkışan ya da böyle bir ilişkide bulunan her askeri 5 yıla kadar hapis cezasına çarptırır.
33. Bouvenet, Gaston-Jean ve Paul Hutin. *Recueil annoté des Textes de Droit Pénal Applicable en Afrique Afrique occidentale Française*. Paris: Edition de l'Union Française, 1955.

34. Michael Joel, Mauritania, *International Encyclopedia of Comparative Law*, Cilt 1 (ed. Viktor Knapp). The Hague: Mouten; Tubingen: B. Mohr, 1972, s. 55.
35. *Al-ğarida ar-rasmiya li'l mamlakat al magribiya* (Haziran 5, 1963).
36. *IGA Pink Book* 1985, Amsterdam: aile büyükleri ya da torunlar veya kız kardeşler arasındaki lezbiyen ilişki, 4. dereceye kadar akrabaların ya da kayınbiraderlerden birinin şikayeti üzerine araştırılmaz.
37. *The Persian Gulf Gazette*, Ek no: 14 (Ekim 15, 1956), Londra: Her Majesty's Stationary Office, s. 8.
38. *Qanûn al-uqubât* (Kanun no: 14, Ağustos 25, 1971). - *al-ğarida ar-rasmiya'da* 7/1971 (Ağustos 3, 1971) Doha.
39. George M. Baroody, *Crime and Punishment under Islamic Law*, Oxford: Regency Press, 1961, 1979, s. 56-68.
40. *Amnesty International Report 1977*, Londra: Amnesty International Publications, s. 312.
41. Kafası Kesilen Suudi, *The Guardian*'da, Londra, 3 Ekim 1981.
42. J.N.D. Anderson, *Afrika'da İslam Yasası*, Londra, 1954, s. 40 (Colonial Research Publications No. 16).
43. Martin R. Ganzglass, *Somali Demokratik Cumhuriyeti'nin Ceza Yasası* New Brunswick (N.J.): Rutgers' University Press, s. 444-447.
44. Prof. Dr. *Jur.* Dietrich Oehler, *Internationales Strafrecht*, Köln: Carl Heymanns Verlag, s. 223 n.
45. *Qanun al- 'uqubat*, Khartum: Military Printing Press, 1983, 216., 218. Makaleler.
46. *Recueil des Lois Syriennes et de la Legislation Financiere*, Ek No. 4, Ceza Yasası (decret legislatif No. 148 22.6. 1949) Şam 1956, s. 101-103
47. A. Guiraud, *Code Pénal Tunisien Annoté suivi des Textes de Répression en Tunisie*, Librairie du Recueil Sirey, Paris, s. 80.
48. Türk Ceza Kanunu, ed. Nevzat Gürelli, Çev: Orhan Sepici ve Mustafa Ovacık, South Hackensack: Fred B. Rothman, 1965.
49. *The Persian Gulf Gazette*, Ek no: 14 (Ekim 15, 1956), Londra: Her Majesty's Stationary Office, 1956, s. 2.
50. *al- ğarida ar-rasmiya* no: 2/1970.
51. *al-ğarida ar-rasmiya* no: 77/1970 (1.10.1977)
52. Charles S. Laubach, *United Arab Emirates: the New Federal Penal Code* (Middle East Executive Reports. XI.3 (Mart 1988). Washington D.C. say. 9, 21-23.
53. Arapça bilmeyenler için, bu cümlelerin çevirisini veriyorum: bir kadınla cinsel ilişkide zorlamada bulunan ya da bir erkekle eşcinsel ilişkide bulunan herkes ölümlü cezalandırılacaktır ya da bir kadınla cinsel ilişkide

veya bir erkekle eşcinsel ilişkide zorlama kullanan herkes ölümle cezalandırılacaktır.

54. Richard F. Nyrop et al. *Area Hand Book for the Persian Gulf States*, Washington D.C.: US. Government Printing Office, 1977. say: 54.
55. Richard F. Nyrop et al., *Area Hand Book of the Yemens*, Washington D.C.: US. Government Printing Office, 1977. s: 220.
56. Ed/Çev. L.W.C. van den Berg, Leiden: Brill, 1894, s. 574-577.
57. Ibn Qasim al-Gazzi: *Fath al- Qarib*. ed/çev. L.W.C. van den Berg, Batavia: Imprimerie du Gouvernement, cilt III, 1884, s: 211.
58. *Muğmu' al-fiqh*, ed. Eugenio Griffini. Milano: Ulrich Hoepli, 1919.
59. Dilger, Konrad, *Die Rolle des Islamischen Rechts im Ostasrikanischen Raum (Jahrbuch für Afrikanisches Recht, Cilt 2F, Heidelberg: C.F. Müller, 1981.*

LİWAT

Charles Pellet¹

LİWAT (Arapça) homoseksüellik. Arapça'da "birine bağlanmak" anlamına gelen *Lâtâ* diye bir sözcük vardır, fakat *liwat* sözcüğü *lâta* ya da *lâwata* sözcüklerinin mastar hali olduğunu gösterir. Modern Arapçada, ayrıca, *liwata*, *mulâwata*, *talawwut* gibi sözcüklerin yanında yöresel ve argo ifâdelerin mecazi kullanımları da vardır. Homoseksüel² sözcüğünün karşılığı *luti* veya *la'it* (çoğul: (*Lâta*) veya *mulâwittir*, eğer aktif partner ise, her ne kadar fark belirtmek zor ise de,³ alıcıya *ma'bün*, partnerine ise, *ubna* denir. Eşanamlı sözcükler içinde en çok kullanılan *mukhannath* genellikle "kadınsı" olarak çevrildi, oysa normal kullanımda tam anlamıyla çift cinsiyetli⁴ demektir. (Bkz. A. Bouhdiba, *La sexualité en Islam*, Paris 1975,s.55-7). Ortaçağlarda Müslüman Batıda *hâwi* (çoğul:*hiwa*) profesyonel erkek fahişeler için kullanılan bir sözcüktü.

Kuran'ın Lut ve ona inananlarla⁵ ilgili bazı ayetlerinde "ahlak bozukluğu" olarak nitelendirilen *fahisha*⁶ sözcüğü sorgulanan ahlak anlayışına karşı çok açık bir imadır, bu hatta aşağıdaki ayette küçültücü ifade ve sorular kullanılarak daha güçlü belirtilmiştir: *inna-kun*

lata'tüna l-ridjâla shahwatan min düni'L-nisâ', bal antum kawmun musrifün; "Sen, kadınlarla değil erkeklerle, şehvet içinde bir bedensel suç işlersen, gerçek bir kafirsin." (VII, 79/81) *a-inna-kum lata'-tüna'l-ridjâla?* (XXVII, 55/54) ve *a-fa'-tüna'l-dhukrana* (XXVI, 165). İnananlara cennette hizmetkârlar tarafından hizmet edileceği sözü verilen bölümlerinde kesin bir belirsizlik gözlenen Kutsal Kitap'ta açık bir şekilde lanetlenmemesine rağmen İncil'de olduğu gibi (Yeniden Doğuş, IX, 1-23) Kuran'da da Lut'a inananlara verilen ceza İslam'da homoseksüelliğin nasıl değerlendirildiği konusunda hiçbir şüphe bırakmıyor (*ghilmân*, LII, 24; *wildân*, LVI, 17, LXXVI, 19).

Diğer tarafta, *Nihâya* adlı eserinde (ii, 204-10), yoldaşların ve *fukahâların* konu hakkındaki görüşlerinin yardımıyla uygun bir şekilde bir araya getirmiş⁷ olan Nuwayri'nin belirttiği gibi hadisler açık ve katıdır: Peygamber'in cemaati ile ilgili onu en çok korkutan şeyin (aynı görüşü şarap ve kadınları baştan çıkartma konusunda belirtmiş gibi görünse de) Lut'a inananların uygulamaları olduğunu söylediği iddia edilir. Onun görüşüne göre, zina yapan erkek nasıl cezalandırılıyorsa⁸ -ki bu taşlanarak öldürülmedir (fa- rdju mü'l-a'lâ wa'l-asfal) hem aktif hem pasif olan kişiler de aynı şekilde öldürülmelidir⁹ (*yuktalluk-tulü' L-fâ-il wa'l-maf'ül bihi* ifadeleri gramatik olarak özne ve nesneyi takiben uygulanmalıdır). Bir başka erkeğe sapıkça yaklaşan ya da bir kadına aynı tür yaklaşımda bulunan bir erkek¹⁰ kıyamet günü bir leşten bile daha çok aşağılanır; söylemeye bile gerek yok ki, pişman olup tövbe etmedikçe sonsuza dek lanetlenir. Bir gencin şehvet dolu bir öpüşü bile Cehennem'de bin yıl geçirmek demektir.

Bu hadisler gösterir ki, Bedevi toplumunda pek yaygın olmasa da, homoseksüellik İslamiyet öncesi Arabistan'da¹¹ bilinmeyen bir şey değildi. Buna kanıt olarak, Dhü Shanâtir'in asımlarından kurtulmak için onu öldürmek zorunda kalan Dhü Nüwas'ın hikayesini okumak yeterli olacaktır. *Alwat min* formunun atasözleri (al-Maydâni, ii, 205), söz ettiği ifadenin ve fikrin eskiliğine şahitlik eder; al-Maydâni *alwat min Dubb* ifadesinin son sözcüğünü (Dubb/ katlanmak) özel isim olarak gösterir; benzer bir şekilde al-Djâhiz (*Mufâkharat al-djawâri wal- gilmân in Resâ'il al-Djatüz*, ed. Hârun, ii, 136-7), Hicazi bir atasözünü , *alwat min Dik* (penis), aktarır, burada da "Penis" insan ismi

olarak kullanılmaktadır; dikkat edilmesi gereken şey rastlantılardır. Durum ne olursa olsun bu ahlak dışı olaydan hayvanlar da soyutlanamazlar: al-Djahiz, (Hayawân, ii 204) büyük bir olasılıkla erken yaşta hadım edilmiş; erkek atların, katırların ve eşeklerin peşinden koşan bir ma'bûn atını örnek gösterir. Aynı yazar karşına çıkan erkeklere saldırma alışkanlığı¹² olan efsanevi hayvan, 'udardan söz eden ilk kişi olarak bilinir (ibid., vii, 178); kurbanları anüslerinde kurtlu iltihaba yakalanıp ölürlerdi (Bkz. at-Mas'ûdi, Murudj, iii, 319-20=§ 1203). Mufâkhara adlı eserinde, Küfa'da bir la'it olan ve Siyâh lakabıyla tanınan Khuzâ'a, Maynun b. Zaid b. Tharwân'ın mawlâsından söz eder fakat bu kişi onu cezadan kurtaran bir hoşgörüyü karıştırdı.

Yine de, birinci/ yedinci asırda, özellikle al-Djahiz ve an-Nuwayri tarafından, ibret teşkil eden cezalar uygulanan belli sayıda *lâta* davaları rapor edildi. Abû Bakr bir homoseksüeli bir binanın kalıntıları arasında gömülmek üzere lanetledi¹³ ve bu tür olayların suçlularının canlı canlı yakılmalarını buyurdu; bu uygulamaları 'Abd Allah b. al-Zubayr ve Hishâm b. 'Abd al-Malik tarafından sürdürüldü. Ali b. Abi Talip ise bir *lütin* taşlanmasını ve baş aşağı minareden aşağı atılmasını buyurdu;¹⁴ Ibn 'Abbâs'ın görüşüne göre bu son cezayı taşlanma takip etmeliydi. 'Abd Allah b. 'Umar lanetleme cezasından bir adım daha öteye giderek bu insanların maymun ve domuz şekillerinde yeniden doğacaklarından söz etmişti. Törenin kendisi yapay olsa bile, Umayyad halifesinin Mekke ve Medine valilerinden şehrin *mukhannathûn* sayımını yapmalarını emrettiği meşhur mektup (Bkz *Khasi*, IV, 1087b) gerçek durumla benzerlikler gösterir.¹⁵

Gerçekte, fethedilen topraklardan akın eden zengin nüfusun neden olduğu refah düzeyindeki artış iki kutsal şehirdeki ahlaki çöküşü beraberinde getirdi. Burada bizi ilgilendiren konu, müziğin gelişmesiyle ilgili verilerin, görünüşte yabancı kökenlilerin çoğunluğunu oluşturan mukhannathûn varlığını ortaya çıkarmasıdır. Böylece, kültürel etkilemenin hızlı gelişimi sonucu, homoseksüelliğin çok ender bir duruma geldiği farz edilebilir. Al-Djahiz'in *Mufâkhara* adlı eserinde tanımlanan (ii. 116) sübyancılığın bir savunucusu, doğal aşkın gerçekte Bedevi kültürünün ve basit ahlak anlayışının bir özelliği olduğunu ve eski Arapların kadınları yüceltmelerinin nedeninin, bu dünyanın son-

radan keşfedilen ve sadece çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmış ülkelerin bildiği zevkleri tanımamalarından kaynaklandığını gözler.

Bununla beraber, asıl etkinin 'Abbasid ordusunun Horasan'dan gelişiyi ortaya çıkması (Bkz. A. Mez. *Renaissance*, İng. çev., 358)¹⁶ ve yeni hanedanlık yönetiminde homoseksüelliğin daha çok yayılmış olması olanaksız değildir. Hatta al-Amin'in zevklerine hitap eden gelenek öylesine ahlaktan yoksundu ki, daha geleneksel ahlak kurallarını kabul etmeye ikna olur umuduyla annesi, Umm Dja'far, onun için erkek çocuklarında *latân*ın istediği fiziksel özelliklere sahip köle kadınlar temin ederek onlara erkek çocuğu giysileri giydirmek zorunda kaldı (al-Ma'üdi, *Murüdj*, viii, 299-300=§§ 3451-2). "Ekeksi kızlar" (*gh u lâmiyyât*) modasına sebep olan bu tür olayların edebiyatı geniş ölçüde etkileyen bir akım olması rastlantı değildir (Bkz. H. Zayyât, *al-Mar'a al-ghulâmîyya fî 'l-İslam*, in *Machrig* 1956). Afrika'da, Aghlabid İbrahim II, çok zalimce davrandığı altmış kadar eşcinsel tarafından kuşatıldı (Bkz. M. Talbi, *Emirat aghlabide*, 306,317).¹⁷ Kordoba'da, 'Abd al-Rahman rehine olarak tutulan Léonlu bir delikanlıyı idam etti çünkü asılmalarını ret etmişti (Simonet, *Historia de los Mozârabes*, 542; ayrıca bkz. Ch. E. Dufourcq, *La vie quotidienne dans l' Europe médiévale sous la domination arabe*, Paris, 1987, 117-18). Homoseksüel eğilimler, al-Mutaşım ve onun haleflerinin bazılarında mâl edilir ve büyük bir olasılıkla bu, *fukahân*ın şiddetle karşı çıktığı ahlaksızlığı doğrulamak için planlanmış bir iftira değildir.¹⁸

Genellikle, *lütin*in cezalandırılmasıyla ilgili hadisler hukukçuların fikirleri için bir temel sağlar, fakat yasal yaptırımın (*hadd*) uygulanmasında suçlunun *muhşan* olup olmadığına, evli ya da bekar oluşuna bağlı olan bir ayırım yapılmaya çalışılır. Bunlar içinde en katı olarak İbn Hanbal ve taraftarları görülür. Çünkü onlar her durumda suçlunun taşlanarak öldürülmesi gerektiğini savunurlar¹⁹; genellikle diğerleri, eğer adam gayri-muhşan ise, ek olarak sürgün cezası dahil ya da değil, kırbaçlamaya razı olurlar; verilen bu cezanın (100 kamçı) her zaman tam olarak uygulanmadığını belirtmek gerekli²⁰; hatta İbn Hazm bunu 10 kamçıya indirecek kadar ileri gider.²¹ Bu çeşitlilik evlilik dışı ilişkiye verilen cezanın açıklamasının²² belirsizliğiyle uyum içindedir, fakat aynı zamanda hoşgörü eğilimi de gösterir; daha da ötesi (her zaman) kanıt bulmak zor olduğundan gerçekte cezanın uy-

gulanması çok az bir ihtimaldir. Bu şartlar ahlak bilginlerinin tüysüz gençlere (*amrad*) şehvetli bakışı yasadışı olarak değerlendirmelerini engellemez ve Hanbaliler erkeklerin caddelerde kadınlar ya da delikanlılarla yürümelerini yasaklarlar (Mez, *Rauaissance*, İng. çev., 362).²³

Homoseksüel ilişkiler her zaman için tolere edildiğinden yukarıda belirtilen yasal hükümler büyük ölçüde teoriktir. Bunlar dinsel birlik ve eğitim kurumlarında yaygındı (Bkz. A. Bouhdiba, *op. laud.*, 146) ve bu konuda okul müdürlerinin, birçok anekdotta belirtildiği gibi, hoş olmayan bir şöretleri vardı. Hamamlardaki çıplaklık bu tür uygulamaların azalmasına yardımcı olmadı; H. Pérés tarafından eşcinselliğe adanan al-Andalus'taki bölüm, özellikle *hammân*lardan söz eder.

Kadın hakkında...²⁴

Kadın fahişelerden (*biġhâ*) başka erkek fahişelerin olduğu konusunda çok sayıda belge vardır. İbn Hawkal'ın²⁵ al-İdris tarafından kısmen tekrarlanan (*Nuzha*, ed. Pérés, Cezayir 1957,70; ed. Napoli-Roma, iii 269-70), Kutama Berberilerinin "misafirperverlik göstergesi olarak" hiç utanma duymaksızın kendilerini misafirlerine sundukları" ve Sétif'de erkek çocuklarını sunmaktan memnun oldukları iddiasına (93,95 çev. Kramers-Wiet, 91,93) ne kadar güvenilmesi gerektiği bilinmez. Bu pasajlardaki tutarsızlıklar²⁶ yazarın iddialarına şüpheyle bakmaya neden olur.

Her durumda, daha büyük şehirlerde profesyonel cinsel sapıkların varlığı gezginler tarafından sık sık onaylanmıştır (Bkz. Ç.H. Bonusquet, *L'éthique sexuelle de L' İslam*, Paris 1953,59). Travestilerden söz edilmiştir, örneğin Buji'de (İdris, *Zirides*, 329,591)²⁸, genç erkeklerin kendilerini pazarlarken görüldükleri Tunus'ta (R. Brünshvig Hafsides, ii 173),²⁹ hanlarda erkeklerle birlikte yaşayan *hiwâ*ların olduğu Fas'ta.

Bu ifadeler o kadar geniş bir zaman dilimini kapsarlar ki, günümüze kadar ulaşan kalıcı bir durumun yansıması olmaktan öteye gidemezler (Bkz, örn: Bauhdiba, *op.laud.*, 233). Hisbu³⁰ eserlerinin yazarlarının bu cinsel sapıkları ve onların sebep oldukları ahlaksal çöküntüyü onaylamadıklarından söz etmek gereksiz, fakat onlardan bir tanesi bu kişiler için daha önce söz edilen hadislerde uygun görülen ölüm cezasını talep

eder. İbn 'Abidin'e göre (Lévi- Provençal, *Séville musulmane*, Paris 1947, § 170) hiwa şehirden uzaklaştırılmalı ve eğer geri dönerse katı bir şekilde cezalandırılmalıdır, çünkü o Allah ve tüm kulları tarafından suçlanmıştır; al-Sakkati (*Manuel hispanique de hisba.*, ed. Colin ve Lévi-Provençal, Paris 1931, 68, ve açık., 26; Chalmeta'nın İspanyolca çevirisi, *al-Andalus* 1968, § 161) sadece *nukhannathun*lerden (kadın giysileri giyen şarkıcılar) söz eder ve onların uzun saçla tapınaklara gelmelerini, ziyafet ve cenazelere katılmalarını yasaklar (ayrıca Bkz. Lévi- Provençal, *Trois traites hispanique de hisba*, Kahire 1953, 123).

Peygamberin³¹ hadislerine sadık birkaç ahlakçının hoşnutsuzluğuna neden olmasına rağmen, çoğunluk tarafından bu olayın- etkin bir şekilde olmasa bile göz yumarak- hoşgörü ile karşılanmakta olduğundan söz edilmesi gerekir.

Özellikle, homoseksüellik, özellikle birinci / yedinci asır ve daha sonraki ahlaksız şairlerin tercih ettikleri bir tema idi. Bunlar homoseksüel aşkınlı oldukça utanmaz bir şekilde ve hatta hoş karşılanamaz bir müstehcenlikle yüceltilir; bu şairlerin uzun listesinde ilk sıra hiç şüphesiz bu konuda, 1001 Gece Masalları'nı dahil etmezsek, mutlak bir itibar kazanan Abü Nüwas'a aittir. (Bkz. N. Elisséeff, *Themer et motifs*, 150). ●nu baştan çıkardığı sanılan ustası Waliba b. al-Khubab Khusayn b. al-Dakh hak, Muti b. İlyas ve diğerleri taklit edildiler ve hatta mudjun ve, İbn al- Khadjdjads'ın uzmanlığını yaptığı, *sukhf* un temsilcileri ve ünlü *zadjals*'ında İbn Kuzman tarafından seçildiler.

Diğer tarafta, kariyerlerinin belli bir noktasında bir gence övgüler yazmaktan çekinmeyen birçok büyük şair vardır. Tüm bu sefahat yazarlarını suçlamamaya özen gösterilmelidir. Çünkü kişisel olarak sefahat içinde yer almadan ve İslami ahlak sisteminin kurallarını ihlal etmeden şarabı, kadınları ve gözdeleri yüceltmek geleneksel bir uygulamaydı. Basit bir örnek olarak, *dabib*, "sürünme"³² temasını delil olarak gösterebiliriz; bu belki de, kadına yaklaşmak için çadırın altından sürünmenin mümkün olduğu bir toplumda yaşayan İmru' al-Kays için uygun olabilir, fakat şiirlerinde, İslamiyet öncesi şairlerden farklı olarak, ince düşünce ve davranışın yüksek standartını ve söz edilen kişiyi tanımlamak için erkeksi formu kullananan (ki bundan dolayı o kişinin cinsiyeti belirsiz kalır) İbn Shu Hayal gibi sadece şe-

hirde yaşayanların durumunda gelenekseldir.³³ Sık sık yüzeysel bir durum takınan mistikleri bir kenara bırakırsak, ahlak anlayışlarından şüphe duyulmayan şairlerin aşk şiirlerinde erkeksi formu kullanmaları şok yaratma isteğinden ziyade alçakgönüllü ve zararsız olduğu düşünülen ve evrensel olarak kabul edilen ve değerlendirilen bir belirsizliği koruyan bir gelenekten kaynaklanır. Nesir alanında en eskisi olmasa bile, en önemlisi kesinlikle, münazara³⁴ tarzını geliştiren ve homoseksüel erkeklerle normal erkekler arasındaki üslûba uygun diyalog tarzındaki tartışma formunda Arap Edebiyatının öncülerinden biri olan al-Djahiz'in yazdığı *Mufakharat al- djawari wal-ghilman*'dır.³⁵ Aynı yazar, üslûbu konusunda hiçbir şüphe bırakmamak için, daha öncekinin üstünlüğünü kanıtlamak amacıyla- bol miktarda nükte ile-*bath* (mide) ve *zahr* (arka) sözcüklerinin farklı anlamlarını kullandığı *Risla fi tafdil al batn 'ala l-zahr*'ı yayınlamayı uygun gördü (ed. Pellat, Tunus Üniversitesi Hawliyyat'ında, xiii, 183-92); daha da ileri giderek, cinsel sapıklığın, Lut'a inananların durumunda olduğu gibi, Thamüd'e inananların yok olmasına neden olduğunu söyledi.

Mufakhara'da üçüncü/yedinci yüzyıllardaki lata hikayelerinin popürlüğüne şahitlik eden çok sayıda anekdot vardır; bunlar daha sonraları, toplumun, en azından görünüşte, en sofî kısmının eğlencesi için bir araya getirilen koleksiyonlarda kendilerine bir yer buldular. Bu bozuk zevkin karakteristik görünüşü, bir şekilde, İmtâ'nın bir bölümünde (onsekizinci gece) (ii, 50 to mudjun) bu konuya ayrılan ve lutinin hikayesini doğal bir dille anlatan al-Tawhi-di'nin eserlerinde görülür (çev. Bouhdiba, *op. laud.*, 158).³⁶

Mufakhara adlı eserinde al-Djahiz tarafından ortaya konan örnek, benzer yazıları olan birçok ciddi yazar tarafından izlenmiştir; bunların arasında İbn Hindu tarafından yazılan *al-Wasata bayn al-zunat wa'l-lata* (Bkz. Brockelmann [*Geschichte der Arabischen Literatur*], S I, 426) ve Badr al-Din al-'Ayni tarafından yazılan *Kitab al-Hikayat* (Bkz. Ş. al- Munajdj idj, Rima'da, iii, 335) sayılabilir. Bu ek olarak, söz konusu olan ahlaksızlık tamamen kendi içinde özelleştirilen ve genç erkekleri iğfal etme teknikleri hakkında dikkate değer öğütler içeren bir edebiyat türüne ilham kaynağı olmuştur (Bkz. Ş. Munadjididj, al-Hayat, al-djinsiyya, 52-4). Erotizm eserlerinin yazarları çoğunlukla cinsel sapıklığa yer verir; bu noktada, hiç kuşkusuz en karakteristik

eserler al-Tifashi'nin *Nuzhat al-albab fi-ma la yuğad fi kitâb* (Brockelmann, I, 495, S I, 904) ve Muhammad Sadık Hasan Han'ın *Naswat al- sakran* (İstanbul, 1296/1878; bkz. Bouhdiba, 178)'dir.³⁷

Al-Djahiz'in, önceki eserleriyle ortak hiçbir yönü bulunmayan, *Mufakharat*'sında, *djawazi* taraftarı gençler için zararlı olduğu kanıtlanmış hiçbir olaya rastlanmadığını iddia eder, oysa gelenek güçten düşmüş (amaçlarını kaybetmiş) ya da aşk uğruna ölmüş birçok heteroseksüel örnekleriyle doludur. Bununla beraber, görünürde bu iddiayı çürüten otantik hikayeler vardır.³⁸ Ibn Hazm'dan sonra (Tawkal-hamama -ed. ve çev. L. Bercher- daki metinden önemli farklılıklar göstermesine rağmen) Al Dabbi, şair ve Kordova'nın dil bilimcisi olan ve 426/1035 yılında Andalüsyen aristokrat sınıfının bir üyesi olan yakın arkadaşlarından birinin aşkını ret etmesi sonucu kederden ölmüş olan "Ahmad b. Kulayb'ın inanılmaz macerası" ile bağlantı kuran [Lévi-Provençal, *Hist Esp*, iii, 445); Al-Sanawbori'den sonra, aynı hikaye Yakut tarafından anlatılır (*Irşad*, ii, 19 ff= *Udaba*, iu, 109 ff. kar. Mez *Renaissance*, İng. çev. , s. 359-60); bu hikayenin kahramanı Sa'd adında, Edessa (al-Ruha) daki dükkanı şairler ve özellikle İsa adlı genç bir Hristiyan tarafından sıkça ziyaret edilen bir kitap satıcısıdır. Sonraları Sa'd bu çocuğa karşı şiddetli bir tutku duymaya başladı ve onun peşinde koşmaktan ve ona şiirler ithaf etmekten vazgeçmedi. İsa rahip oldu, fakat daha sonra manastıra girmeyi ret etti; Sa'd ise bütün servetini yaktı ve dilenci oldu. Sonunda veremden öldü fakat kentin valisi rahipleri onu öldürmekle suçladı ve genç adamı ölüme mahkum etti. Bu ceza, büyük miktarda bir para cezasına çevrildi, fakat İsa ailesini ziyarete gittiğinde mahalledeki çocuklar onu taşıyarak "katil" diye bağırıldılar. Üçüncü hikaye, kederden mahvolan ve çılgınca aşık olduğu genç rahiple karşılaşır karşılaşmaz ölen bir şairi anlatır. (Yakut, *Irşad*, ii, 15ff= *Udaba*, iv, 122 ff)

Bu tür hikayeler sonucu şöyle bir izlenim elde edilebilir: bir tarafta nüfuslu kişiler ve halk homoseksüellerin eğilimlerini ahlaksız olarak değerlendirmezken, diğer tarafta manastırlar ve rahipler bunun tam tersi bir tutum içindeydiler.³⁹ Şu açıktır ki, *al-Shabushti*'nin Di-yaraat'ında olduğu gibi, şiirler ve nesirler manastırları yasak zevklerin aşıkları tarafından sıkça ziyaret edilen yereler olarak nitelendirilir. Yine de, kişi eşcinselliğe tedbirli yaklaşmalıdır. Çünkü bizler, bir kez daha,

yaklaşımları, şahsen ait olmak istedikleri davranışlara duyulan arzudan ziyade, geleneklere saygıdan etkilenen şairlerin doğal olmayan aşkı yüceltmelerine benzeyen şiirsel bir temayla yüz yüze gelmekteyiz. Bu bağlamda, Andalusyan şair al-Ramadi'nin macerası ve İbn. Hakan'ın *matmah al-anfus* adlı doğruluğu şüpheli bir eserinden H. Pérés tarafından alınan (Poésie anadoulouse, 278-9) hikaye bize İbn Şuhayd'ın Abü Nüwas'ı taklit ettiği bir şiirindeki (H. Pérés, op. laud., 277-8) övünmelerinden biri daha gibi görünmektedir.

Gerçek şudur ki, Ortaçağda İslama Hristiyanlar tarafından yapılan saldırıların temelinde, homoseksüel ilişkilerin sıklığı ve onların görüş açısına göre Kuran'ın da buna izin verdiği ve bunun Müslümanların karakteristik davranışları olduğu yatar; ve onlar bu düşüncelerine temel olarak IV. surenin 20/16. ayetini temel alırlar ki yalnız tercüme edilen bu ayetin, içerdiği ahlaksızlığın cezalandırılması dikkate alınmaksızın, eşcinselliği açıkladığını ileri sürerler (Bkz. N. Daniel, *Islam and the West, the making of an image*, Edinburgh 1960,s,141-5).

Bu olayın derecesini kesin olarak ölçmek gerçekten güçtür, fakat İslamın belirgin bir özelliği olan cinsiyetlerin ayrımının, erkekler arasında olduğu, kadınlar arasında da, olayı yüceltmekte önemli bir rol oynamış olduğu kabul edilmelidir (kar. Brunschwig, *Hefşides*, ii,s.173) ve bu davranış karşısında alınan önlemler (örneğin, yukarıda delil olarak gösterilen bölümde al-Nuwayri'nin adını verdiği) bunu önlemede başarılı olmamıştır. Günümüzde, bir zamanlar cezalandırılması gerekli bir suç olarak görülmüş olan homoseksüelliğin genetik olduğu kadar sosyal ve psikolojik faktörler sonucu ortaya çıktığı bilinmektedir, fakat olayda ikinci faktörler aslında genetik var olan özelliklerin ortaya çıkmasında önemli rol oynamaktadır.

1. Charles Pellat bu yazının da imzasız olarak yer aldığı *İslam Ansiklopedisi*'nin editörlerinden biri. Bu yazının notları Arno Schmitt tarafından düzenlenmiştir.
2. Başlık liwat/ homoseksüellik olsa bile bu yazı üç konuyla ilgilidir: Erkek eşcinselliği, kadın eşcinselliği ve kadınlara karşı cinsel sapıklık.
3. Eğer "aktif" sözcüğüyle "daha aktif olarak bir erkeğin peşinden koşmak ya da ilişkide daha aktif olan" kastedilmişse, bu açıklama yanlıştır. Eğer "aktif" sözcüğü "içine giren" ve "pasif" sözcüğü "penisi içine alan" anlamında kullanılmışsa, farkı anlamak oldukça zordur. En azından orijinal metinlerde: pre-modern Arapçada bu farkı gösteren bir sözcük bile yoktur.
4. Her "içine girilen erkek" - genellikle *malut bihi/ma'ful bihi* - denir - *ma'bün* değildir. *Ma'bün-halagı* gibi- içine girilmesinden hoşlanır. *Muhammat* kadınsıdır, kadın giysileri giyer ve kadın davranışları sergiler; *ma'bün*le eşanlamlı değildir ama birçok muhammat aynı zamanda *ma'bündür*. Çift cinsiyetliye genellikle *hunta* denir. Çoğ. *hinat, hanata*.
5. *Gamm lüt*'ün karşılığı "ona inananlar" değil, "onun gönderildiği insanlar" olmalıdır.
6. El gelecek 30 yıl için referans yerine geçecek bir eser olmasına rağmen, Lüt içeriğinde *fahişa* sözcüğünün kullanıldığı ayetler verilmez (IV15,16; VII80:-84; XXIX 28-35); Lüt ve ona inananların hikayesinden sonradan XI 77-81; XV 58-77; XXI 78,79; XXXVII 133-136; L 13, LIII 53; LIV 33-40'da söz edilir.
7. Lois Anita Çiften: *Theory of profane Love among the Arabs*, New York, 1971, sf. 146,147: "Abü'l 'Abbas Ahmad ibn 'Abdalwahab an-Nuwairi (ölüm: 732/1332)'nin ansiklopedisinde (Nihayat al-arab figunün al-adab) ikinci *amm* birinci kısmının üçüncü bölümünün büyük bir kısmı aşk teorisine ayrılmıştır. Tüm bu materyalleri Ibn al-Gauzi'nin *Damm al-Hawa*'sının üçüncü bölümünden başlayıp cinsel sapıklıkla ilgili dünyevi ve baki cezalarla ilgili bölümünün sonuna dek olan kısımda buldum. Yazar, birçok kez Ibn al-Gauzi ve onun eserini delil gösterir, bunu öylesine yapar ki okur yalnızca bu pasajın Ibn al-Gauzi'den alındığını düşünebilir, oysa gerçekte hepsi ondan alınmıştır. Birçok durumda Nuwairi, *Damm*'da bulunan *asanidi* adlar ve bazen yazıların sırasını değiştirir. Yine de kopya edilen bölümler, Ibn al-Gauzi'nin yazdığı önsözdeki kelimeleri biraz değiştirmiş olabileceği yeni bir konunun başlangıcındaki önsöz satırlarının bazıları dışında, kelimesi kelimesine aynıdır. Liwat hakkındaki bölümde, an-Nuwani yazıtlarının sırasının ve *asanid* bölümünü aynen kullanır (Damm al-hawa, ed. Mustafa 'Abdalwahid, al-Qühira, 1381/1962, say. 192 ve devamı).
8. zina yapan bir erkeğe verilen cezanın aynı zina yapan bir kadına da verilir.

9. *rağm* ve *hadd az-zina* Pellat'ın "aynı şekilde" sözüyle kastettiği ile aynı anlama gelmez. *hadd az-zina bikr* (yani daha önce hiç meşru cinsel ilişkide bulunmamış kişi) için 100 kamçı belirtir. taşlanma*l rağm* değil.
10. Burada dikkat edilmesi gereken Pellat'ın İwat'a karşı olan gerçek tavrının normalde homoseksüelliğe karşı olan tavrı olduğudur.
11. Muhammed'in Tanrı'dan vahiy aldığı dönemden önce. Birçok araştırmacı hadislerin büyük bölümünün Muhammed'in yaşam sürecinden çok daha genç olduğunu varsayarlar. Pellat ise onları onun yaşamındaki İslamiyet öncesi döneme yerleştirir. Daha fazla bilgi için kaynak: James A. Bellamy: *Sex and Society in Islamic, Popular Literature, Society and the Sexes in Medieval Islam* (ed. A.L. Sayyid- Marsot). Malibu: Udena, 1976, s. 37 Régis Balchère (*Histoire de la littérature arabe*, Paris, 1952- 1966; R. Sellheim (*Sprich wörter-sammlungen*, 1954; *Festschrift Bertold Spuler*)'deki Abu 'Ali al-Qali, Leiden, 1981; Materialien zur arabischen Literaturgeschichte, Wiesbaden, 1976, özellikle 366-367. sayfalar); S.M.Samuk (*Die historischen Überlieferungen*, Frankfurt, 1978); Fred Leunhuis (*Ms. 1075 Tafsir of the Cairene Dar al-Kutu and des Arabisants et Islamisants*, Amsterdam, 1978, Leiden, 1981, say: 167-180); G. Stauth (*Überlieferung des Korankommentars* Dirs., Giessen, 1969); A. Rippin (*Ibn 'Abbas*, BSOAS 44, 1981); J. Ruska (*Arabische Alchemisten I*, Heidelberg- 1924); Martin Plessner (*Gabir Ibn Hayyan*, ZDMG 115,1965).
12. al-Gahiz daha sonraları *halagi* olarak kediler, domuzlar ve eşeklerden söz eder (Cheikh Mousa, Arabica XXIX, say. 208, 209). Pellat bu "olayın"anal ilişkiyi "hayvanca" mı yoksa "doğal"mı karşıladığını bize açıklamaz.
13. Bu ceza XI.82 (*wa am-taruna 'alaiha hiğaratan min siğğilin mandüdin* = ve çok tabakalı toprağın taşı sağnak halinde yağar) sözü yüzünden seçilmiş olabilir.
14. Asla böyle bir hadisle karşılaşmadım.
15. Bu yazının yazarı Pellat'ın kendisidir. Burada şöyle yazar: "Bu meşhur hikaye, aynı zamanda, Hisâm'ın (*Hayâwân*, i. 121) ya da Süleyman'ın (*al-Ağâni*, ed. Beyrut,iv 275) veya al-Walid (*ibid.*, iv, 278) b. 'Abd al- Malik'in Mekke ve Medine valilerine bu iki kutsal şehirdeki kadını erkeklerin (ahşî) sayımını yapmalarını buyurduğu mektubuyla kayıtlara geçmiştir; İhşî'yi okuyan resmi memur onlardan ikisini (ya da dokuzunu) hadım etmiş, özellikle şarkıcı al-Dalal'ı (*al-Ağâni*, iv 273) bunu tarihsel bir olay yapmaya meyilli geleneklere rağmen, bütün hikaye hoş bir anekdottan başka birşey değildir..." ZEL Paris IV s. 1118, Leiden IV, s. 1097.
16. "Gerçek ibnelik doğudan gelir" düşüncesi için Mer. tek bir kaynak gösterir. Pellat daha geniş bir bilgi tabanı mı göstermek istemektedir? Neden ikinci kaynaklar yok? Mer. Almanca orjinal, s. 337; İspanyolca çev. s: 427.
17. at-Tâlibî'nin kaynakları: an-Nuwairî ve aş Şammahî.
18. Büyük bir olasılıkla Pellat'ın demek istediği bunun bir iftira olayı olmadığı.

fakat üst düzeydeki insanlara saldırı amacıyla onlara mal edilmesi yoluyla cinsel sapıklığı savunmanın kastedildiğidir. Yoksa herhangi biri bu cümleden bir anlam çıkarabilir mi?

19. Doğru değil. Örneğin Hanbali İbn Qudama *gair muhşin* için taşlanmayı buyurmaz, oysa Malik İbn Anas bu cezayı uygun görür. Buradaki fark Hanbaliler ve diğerleri arasında değil, Hanafi – bunu bir *hadd* olayı olarak görmezler– ve diğerleri arasındadır.
20. Kimin tarafından uygulanmaz?
21. Pellat kaynağını belirtmediğinden dolayı, bunun söz edilen kitaplardan biri olduğunu tahmin ediyorum: an-Nuwairi'nin *Nihaya*'sı fakat bu yazar "İbn Hazm" değil, "*madhab İbn Hazm*" şeklinde yazmıştır (11,207), yani İspanyol *Zahiriler*. Bundan başka, "azaltma"nın *lutilere* karşı uygulanan özel bir davranış olmadığını belirtmek önemli görünmekte. *Zahiriler* asla ne *gur'an* ne de *sunna*'da belirtilen suçlar için bir ceza olan 10 kamçıdan fazlasını uygulamazlar.
22. Acaba evlilik dışı ilişki "suçunun" açıklaması mı olacaktı?
23. Alamanca orjinal s. 341; İspanyolca çeviri s. 433.
24. Bu paragraf- son cümle dışında- *liwatla* ilgili değil, *sihva*yla ilgilidir. "*Liwat*" başlığı atılması bir rezalet; "*liwat*"tan değil, "homoseksüellik"ten söz ediyor.
25. *Şurat al-ard*
26. Hangi tutarsızlıklar?
27. Böyle bir kitap yoktur; 1953'de *La Morale de l'Islam* yayınlanmıştı. 1966'da genişletilmiş bir basımı "*L'éthique....*" adıyla yayınlandı. 72. sayfa da Bouhdiba iki gezginden söz eder; bunlardan bir tanesi, Von Hammer, konuya bir cümle tahsis eder.
28. İdrîş (Lévi Provençal tarafından düzenlenmiş ve çevrilmiş.) tek bir kaynak gösterir: *Ahbar al-Mahdi* (Abu Bakr aş-Şanhag al- Baidaq. Pellat'ın neden Arapça kaynağı vermediğini anlayamadım.
29. Brunschvig'in bunun için tek kaynağı: Leo Africanus.
30. Genel ahlak anlayışı kritiğinin bir tarzı.
31. Pellat gerçekten *ahaditin* "Peygamber"i'n gerçek sözleri olduğuna inanmış görünmekte.
32. Tuzak kurarak ya da zorla karanlık ya da uyuşturucu örtüsü altında (kurbanlara) tecavüz etmek.
33. Cennet ve dünyada sizin zekanızın taayül edebileceğinden daha çok şey vardır. Kanıt için bkz: *Nuẓha* adlı eserinde tüm IX. bölümü bu konuya ayırmış olan ât-Tifasi (R. Khawan'ın Fran. çev. say. 215-224) ve Abû Nuwâs ya da Muhammad M'rabet tarafından yazılan şiirler: *The Datura Tree*.

34. Karşılaştırın: E. Wagner, *Die arabische Rangstreidichtung in der allgemeinen Literaturgeschichte*, Wiesbaden, 1963.
35. Karşılaştırın: (Pseudo-) Lukian, *Erotes* ve *The Arabian Lights* adlı eserden *The Dispute of the Learned Woman and the Lover of boys*.
36. Prof. Pellat'ın clinde bulunan Bouhdiba'nın kitabı ve *Kitab al-imta' wa'l mu'anasa* benimkilerden farklı basımlar. Bende ki kopyada bir "homme efféminé" yani *lütü*'nin zıttı olan *muhannattan* söz ediliyor, çünkü tüysüz gençleri değil kılılıları arıyor. (*Imta*, ed. Ah. Amin, Beyrut, 1373, 1953, s.52)
37. Acaba Pellat, neden Bouhdiba'nın söz ettiği kitaplardan kast ederken, "en karakteristik eserler" demiştir? Daha karakteristik eserler olmasından öte Naswa homoseksüellikten çok az söz eder.
38. Önemli bir sözcük atlanmış; kıyaslayın: "d'exemples d'amoureux qui se consomment pour leur belle, perdent la raison et meurent... dément après coup cette assertion"; sonra aksini iddia eder, ondan sonra da aksini ispat eder.
39. Bu iki hikayeden manastırların eşcinselliğe düşmanca yaklaşıtları sonucunu çıkarıyorum; İsa, manastırın onun için tek "güvenli" yer olduğunu düşünmüştü.

(32.Not) DABBAB /DİB= "SÜRÜNME"YE İLAVE

Tedbirli ol!

Abu Nuwas: [Oğlan gözledim]

Uykunun habercisi gelip, göz kapakları düşene dek

Derin uykuya dalana dek bekledim sabırla

Sonra aynı bir akrep gibi süründüm- zaman zaman karnımın üstünde

Ve arkasından girdim pantolonunun sakladığı.

Ona karşı tutkum yüzünden mızrağım yolunu şaşırdı,

Fakat o, arkasında çivi yi hissetti ve sıçradı...

Daha sonra üzerime uzandı...

Kaçtım-başım zonklayarak, kulaklarım kanayarak...

Sadece varsayımlara dayanarak hareket edenlerin sonu işte bu.

Abu Nuwas, Wiesbaden, 1965 s: 106

İlk ol!

Bir zamanlar Antakya'dayken, İskenderiyeli bir arkadaşım ve ben

mistik- ruhani bir konsere davet edildik. Şarkıcı, çok güzel bir oğlan, olan Türk köleden bile daha güzel 15 yaşında bir gençti. Bir gece için babasına 100 Dirhem ödenmesi gerektiği halde bu genç çok revaçtaydı. Bu özel konserin ev sahibi onunla sevişebilmek için ona bir kaç kez iş vermişti- ama amacına ulaşamamıştı.

Konserden sonra, tüm konuklar yatmaya hazırlanırken, şarkıcı duvar kenarında yerini aldı, yanında - kimsenin ona yaklaşmayacağını garantilemek amacıyla- köle ve babası vardı. Herkes uyuduktan- ya da uyumuş görüldükten sonra- arkadaşım şarkıcıya doğru süründü, ona ve yanındakilere ilaç koklattı, iki oğlan arasına deri bir çuval koyup şişirdi, böylece onları birbirinden uzaklaştırdı. Aralarında yeterli mesafe olunca çuvalın havasını boşalttı, düzgünce katladı ve yere uzandı. Şarkıcının giysilerini vücudunun bir bölümünü açıktaki bırakacak şekilde ayarladı ve nemlendirici bir krem yardımıyla “gözlerinin önündeki küçük delik”le ilgilenmeye başladı. Arzuladığı amaca ulaştıktan sonra aynı şeyi bir kez daha tekrarladı. Daha sonra aynı şeyi Türklerle yaptı.

Geri geldiğinde oğlanları benle paylaşmadığı için sitem ettim. İskenderiyeli “Sofra kuruldu, yemek hazır,” diye yanıtladı. Fakat ben “artıkları yemem” dedim. Arkadaşım ise bir sonraki konsere gelmemi öğütledi...

Zainaddin ‘Abdarrahim b. ‘Umar ad- Dimasqi al- Gaubar
Kitab al- muhtar fi kasf al- asrâr wa-hak al-astar, 26. Bölüm
çev: Fran: René Khawant: *Le voile arrâche*, III. Cilt
Paris: Phébus, 1980, say: 167-173

Hazırlıklı ol!

Bir vericiyle, kendi rızası olmaksızın, ilişki kurmak isteyen bir kişinin organı büyük olmamalı ve aşağıda belirtilen 13 şeye sahip olmalı:

- uzun iplikli bir iğne ya da çengel (çünkü bazı oğlanlar ışıklar söndükten ve herkes uyumuş görüldükten sonra yerlerini değiştirirler; oğlanın giysisine tutturulmuş iplik yardımıyla tecavüzcü kurbanını bulur).

- bir top kağıt (odadaki alarm durumundaki adamların yaktığı mumları söndürmek için kullanılmak amacıyla).

- yumuşak terlikler (hem atak yapmak hem geri çekilmek için).

- üç adet çakıl taşı (*dabbib*, oğlanın derin uykuda olup olmadığını kontrol etmek için bir tanesini bakır kaba atar; eğer uyumamışsa, daha sonra aynı işlemi tekrarlar...).

- tozla dolu küçük bir torba (oğlan sırtüstü uyuyorsa, *dabbib* kurbanının gözüne bir avuç toz atarak onun arkasını dönmesini sağlar; eğer uyanırsa, tecavüzcü bir avuç toz atarak görmesini engeller ve kaçar).

- şişirilebilir deri torba (yukarıdaki hikayeye bakınız).

- bir halka ve makas (oğlanın giysisinde yuvarlak bir delik açmak için kullanılır).

- *sumaq* yaprakları (onları çiğnemek, anüs ve penisi nemlendirmek için gerekli olan, tükürüğü artırır).

- yapay penis (kalçayı penise hazırlamak için).

- başlığa tutturulan bir parça tüy (oğlan tecavüzcüyü en azından delil olacak bilinen bir türbanı kapmaya çalışırken, tüm alabildiği tanımlanmayan bir tüy parçası).

- sahte para (eğer uyanır ve karşı koyarsa oğlana vermek için: karanlıkta gerçek paradan ayıramaz).

- küçük bir yastık (bağırmasını önlemek amacıyla ağzını kapamak için).

- Çiğ bir yumurta (her şey ters giderse tecavüzcü kendi yerine koşar, pantolonunu indirir, yüzü koyun yatar ve yumurtanın beyazını kalçalarına sürer; böylece diğerleri tecavüzcünün bir önceki kurbanı olduğunu düşünerek ona acıyacaklardır).

at-Téfasi, *Nuzhat al-albâb*,

9. bölümün açıklaması

Kendi muthafızın ol!

Çağdaş bir Fas metni:

Hamed kahve yapacağını söyledi.... Mutfağa gitti. [Datura] çiçeklerini cebinden çıkararak sıcak suyun içine koydu. Uygun bir süre

kaynamalarını bekledi. Sonra onları çıkardı ve tuvalete attı. Kahve yapmak için kullanılmış olan sarı suyu kullanarak iyice sert hazırladı. Hazır olunca iki bardağa doldurdu ve diğer odaya götürdü. Daha sonra mutfaka gitti ve kendi kahvesini alarak geri döndü.

Mustafa ve Abdeslam konuşurken kahvelerini içtiler. Konuşmaya devam ettiler ama kısa bir süre sonra kelimeler güçlükle çıkmaya başladı. Ve büyük bir sessizlik oldu. Sonunda Mustafa gözlerini kapadı ve yere yuvarlandı. Abdeslam ise, gözleri ve ağızı açık, oturduğu yerde kaldı. Hamed Abdeslam'ın yanına oturdu, pantolonuna uzandı ve kemerini çözdü. Pantolonunu çıkarmaya başladı. Abdeslam hareket etmedi.  nce pantolonu sonra çamaşırını çıkardı. Abdeslam hâlâ hareketlessdi. Hamed onu itti ve karnının üstüne yatırdı.  st ne  ıktı ve kalçaları arasına tükürdü. Daha sonra aşığılamalarının bedelini  dettti İşı bittikten sonra odasına gitti ve uyudu.

Muhammad M'rabet: *The Datura Tree*
(M'hashish, San Francisco, Cilty Lights Books, 1969)

JOHN BOSWELL'İN MÜSLÜMAN
EŞCİNSELLİĞİ
HAKKINDAKİ YAZILARININ ELEŞTİRİSİ

Arno Schmitt

JOHN BOSWELL'İN en iyi eseri *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality*¹, bilimsel süslemelerle yüklü olduğu halde (birçok dipnot, yabancı dilde alıntılar, metinlerin baskısı ve çevirileriyle ilgili eleştiriler, büyük araştırmacıların delillerinin sert bir şekilde çürütülmesi, kitabın alanını aşan ve kendi bilgisi olmayan binlerce problemle ilgili dokunmalar) çarpraşık tahminler, yanlışlıklar, çarpıklıklar ve atlamalarla doludur. Filozofik niteliği olmasına karşın *Towards the Long view: Revolutions, Universals and Sexual Categories*² de daha iyi değildir.

Bu görüşü, İslamla ilgili bu iki eserden bölümlerle desteklemek istiyorum. Boswell akademik kariyerine İspanya'daki Müslümanlarla ilgili iki çalışmayla başladığından dolayı bu sınırlama doğrudur.³

“Müslüman kültürlerin çoğunun homoseksüelliğe karşı yaklaşımı hayranlık olmasa bile kayıtsızlıktır.”⁴ diye yazar ve İslamiyetin eşcinselliğe karşı olan genel tavrı “olaylar” için bir açıklık sağlamaksızın pozitifdir⁵ der.

Şu cümle için hiçbir kaynak gösterilmemiştir: “Neredeyse istisnasız, Arap şiir ve nesirinin tüm klasik eserleri... eşcinsellere ve onların cinselliğine, saygı ya da ilgisiz bir kabullenişle yaklaşmışlardır.⁶ Tabii, eğer Boswell’in zihninde klasik eserlerin belirli kişisel bir kriteri varsa kimse onunla tartışamaz, ama eğer biz Arap şiir ve nesirinin klasik periyodunun önemli eserlerini göz önüne alırsak Boswell hatalıdır.

Boswell, “İran şiir ve romanlarının çoğunda ahlaksal aşkı ve eşcinsel ilişkilerini kapsayan örnekler vardır,”⁷ tezine hiçbir örnek vermez.

ASILSIZ İDDIALAR

Sanırım bu tarihinin araştırmasının yetersizliğini gösterecek en iyi alıntı şudur:

“Müslümanlar İspanya’yı istila ettiklerinde ... İspanya’da yaşayan birçok Yahudi olduğunu gördüler ve hiçbir Müslüman yazar homoseksüellerin varlığını göz önüne almamış olduğundan bundan hiç söz edilmemiş olmasına rağmen aynı şey büyük bir olasılıkla eşcinseller için de geçerliydi.”⁸

Şu görüşü tamamen yanlış: “Dikkat edilmesi gereken 440-80. sayfalardaki (İbn- Haldun’un *Muqaddima* adlı eserinden F. Rosenthal’ın çevrisi; New York, 1958) aşk şiirlerinin hemen hemen hepsinin bir erkekten diğerine yazılmış olduğudur.” Ben, bir arkadaştan diğerine yazılmış sadece bir, yakışıklı oğlanlar hakkında birkaç şiir bulabildim, fakat “bir erkekten diğerine yazılmış” bir tek aşk şiiri bulamadım.

Azulu bir anlam içeren başka bir durum ise *Christianity*, sayfa 196/7’de (eşcinsel aşk ve cinselliği içeriğinde) bir cümle: “... Valensiya Krallığı, birbirine aşık, önceden köle olan iki kamu görevlisi tarafından yönetilmektedir... birbirlerine olan aşkları şairlerin mısralarında ilan edilmişti...” Dipnotta Boswel, bu hikayeyi içine alan Arap tarihinin Wilhelm Hoenerbach tarafından yapılan (kısmen) Almanca çevirisini över.⁹ Fakat okurların çoğu orada bulabildiklerine şaşıracaklardır: “Gerçek dostların, en üstün derecesi ikizler ve aşıklarda görünen, tutum ve davranışları... her zaman bir arada... yalnızca

karıları/kadınlarıyla olan cinsel ilişkide ayrılır (nw im Verkehr mit den Frauen getrennt).”

ÇARPIKLIKLAR

Christianity’deki (s. 197) bu bölümü çarpıklık ve gerçeksizliğin zekice bir karışımı olarak ele alın:

“Homoseksüel erotizm için yapılan kültürel tercihin laikleştirme ya da dinsel sapmanın bir sonucu olduğunu düşünmek hata olur: İspanyol İslamı önemli hukukçular ve ilâhiyatçılar tarafından üretilen kanuna ve ahlaka uygun davranışların sertliğine dikkat etmiş ve genellikle İslam dünyasının diğer üyeleri tarafından fanatik olarak düşünülen Müslümanlar tarafından yönetilmiştir. Homoseksüel aşk fantazisi, İspanya içinde ve dışındaki İslami mistik edebiyatın standart bir tarzı idi. İber yarımadasındaki erotik eşcinsel şiir tarzının yazarlarının çoğu Kuran öğretmenleri, din liderleri ya da kadınlardı; hemen hemen hepsi (!) aşk şiirleri kadar geleneksel dinsel şiirler de yazdılar: Almeria’da bir Kuran öğretmeni olan İbn al- Farra’ sınıf öğrencilerine aşkla ilgili bir şiir göndermiş ve isteksiz aşığı, *gâdimin* (yani hakimi) gencin öğretmenin önderliğine teslim edilmesi gerektiğini buyurduğu, mahkemeye vermekle ilgili bir şiir yazmıştı:

Sonra (hakim) alınacak çiçeklere
Ve tadılması gereken dudaklara işaret etti
Ve sevgilim onun benim tarafımı tuttuğunu
Ve artık aramızdaki tartışmanın bittiğini anlayınca
Direnmekten vazgeçti ve ben onu kucakladım
Sanki ben bir *lam* ve aşığım bir *alif*miş gibi...¹⁰

Bu yasayla ilgili şunu söylemek istiyorum: Birincisi İspanya genellikle fanatikler tarafından yönetilmedi. İkincisi, bu paragrafı dikkatsiz okuyan biri dindar İspanya Müslümanlarının, kanun konusunda sert bile olsalar homoseksüellik konusunda yumuşak oldukları sonucunu çıkarabilir. Boswel, İspanyol müslüman hukukçuların çoğunluğunun hem aktif hem de pasif, hem (önceden) evli olan hem de hiç evlenmemiş homoseksüeller için ölüm cezası uyguladıkları konusunda okuru aydınlatmaz.

Önceki sayfadaki bir dipnot da aynı derecede yanlış fikirler verir: “Erkek fahişeler Andalusyon şehirlerinde *çoktu* Bkz: “Le traité d’Ibn Abdun.”¹¹ Boswell bu tezin niteliğini açıklamaz; bu, inananlar topluluğu ve onların yönetici tarafından düzeltilen ayıplanan (yani İslami olmayan) olay listelerinin edebi tarzına aittir. Bu yüzden bu kitaplar fuhuştan ziyade yararlarını anlatırlar. Fakat Boswell tanımlamay, erkek-erkeğe seksin hararetli eleştirmenlerinin varlığını dikkate almaksızın eleştirmeden ele alır.

Üçüncüsü, Boswell, dinsel mahkemenin bir gencin öğretmeninin önderliğine verilmesi gerektiğini buyurduğu izlenimini verir. Şöyle söylemek daha doğru olacaktır: a) bu dinsel bir (yani devlet) mahkeme değil, hayali bir aşk mahkemesidir (*qadi* hakkında konuşan Boswell’dır Ibn al-Farra’ değil), b) hakim “tadılması gereken dudakları değil, emilmesi gereken tükürüğü işaret eder, c) genç öğretmeniyle hakim arasındaki tartışmanın artık bittiğini görmez, bu iki adam baştan beri aynı fikirdedir (*artık* Boswell tarafından ilave edilmiştir), d) Boswell Arapçada “aşkım” anlamına gelen sözcüğü “aşığım” olarak tercüme eder, bu da “aşık” ve “aşık olunan kişi” arasındaki zıtlığı bulanıklaştırır.

Boswell teknik olarak doğru, fakat yanlış yönlendiren cümleler kullanmıştır, örneğin Christianity, s.197. “Kuran ve ilk dini yazılar, homoseksüelliğe karşı biraz olumsuz bir tavır sergileseler de İslam toplumu bu protestolara önem vermemektedir...”¹²

Kuran’ın ve ilk dini yazıların erkek- erkeğe cinselliğe karşı olumsuz bir tavır sergiledikleri doğrudur, fakat sadece sonraki dini yazılarla kıyaslandığında bu görülebilir. Hoş karşılamama derecesi daha sert ve düşmanca bir durum alır ve hem bu dünyada hem de öteki dünyada uygun görülen cezalar daha katıdır.

Son alıntının dipnotu şöyledir: “Batılı Doğu dilleri uzmanları, genellikle, Arapça sözcükler olan “lüwat [*liwat*?] (“homoseksüellik” ya da “homoseksüel”) ve “luti”nin Lut için olan Arapçadan türediğini varsayarlar fakat bu oldukça garip görünür, çünkü Kuran’ın Lut’la ve Soğomlularla ilgili bölümlerinde Lut’un meleklerin cinsel tacizine izin veremeyen tek erkek olduğu açıkça belirtilmiştir.”¹²

Bu bölüm birçok bakımdan yanlış yönlendirmektedir:

1. “Cinsel taciz”, “cinsel bakımdan kötüye kullanmaya kalkışmak” olarak alınmalıdır.

2. Lut, bu kalkışmaya izin vermeyen tek erkek değildi, *aklından*, *familiyasından* hiç kimse (erkek hizmetkarlar ve yanaşmalar dahil) buna izin vermemiştir.

3. Kuran’ın hiçbir yerinde şehrin (Sodom) adı verilmemiştir, yerlilerini adlandırmak için kullanılan tek yol “Lut’a inananlar” dır; yani “Lut’un Tanrı tarafından gönderildiği insanlar”; aynı şekilde Araplardan da “Muhammed’e inananlar” diye söz edilir. Bundan dolayı “Sodomlular” şehire göre değil Lut’a göre anılabilirler.

4. *Liwâtın Lutdan* türediğini söyleyenler yalnızca Batılı Doğu dilleri araştırmacıları değil, aynı zamanda, Arap dilbilimcileri, tarihçiler ve Kuran yorumcularıdır.¹³

Boswell şöyle devam eder: “*Lutî*”nin Arap edebiyatında sürekli küçük düşürülmesi toplumun genel tavrının yansıması olarak alınmamalı: düşmanca tavırlarındaki baskı daha çok “homoseksüellikten ziyade “cinaedus”tur.

Boswell, Arapça sözcüklerin küçük düşürücü gücü konusunda emin değildir; bu yüzden tedbirli olmak amacıyla “daha çok” sözünü kullanır. Fakat *lutinin anlamının* (yalnızca “gücünün” değil) daha çok “cinaedus” olduğunu ima eder, oysa tam tersidir: *luti*, yaklaşık olarak “aktif olan” (yani: oğlancı) anlamına gelir, “cinaedus”un anlamı ise “arkadan veren (para karşılığı) kadını şarkıcı”dır.

Aynı dipnot şöyle devam eder: “İspanyolca-Arapça edebiyatının en başta gelen lügatçılarından olan R. Dozy, Ibn Khaqan’ın lakabının “oğlancı” olduğu yorumuna karşı çıkışını, “oğlancılık, o sıralarda Araplar arasında öylesine yaygındı ki, bu şerefсіzlik ifadesi olarak kullanılamazdı diyerek açıklar.

Konu olan “İbn Khaqan’ın lakabı” değil, “İbn Hakan”ın lakabıdır. Her halde Boswell, “İbn Hakan”ın gerçek anlamını bilmiyor. Dozy

*: Çevirmenin notu: Sodomite: Sodomlu

sodomite: homoseksüel anlamında kullanıldığından

İngilizce’de bu iki sözcük için aynı sözcükler kullanılmıştır. Boswell’in karıştırması bu nedendenidir

sözlüğünün girişinde şöyle yazar; (kısmen alınmıştır): “yakışksız bir lakap, şok edici bir kabalığın ifadesi... “oğlan fahişe”...İbn Hakan bu lakabı genç Türklerin (yani Hakan’ların Bağdat sarayında yetiştirilen oğulları) bu başkentin efendilerinin iğrenç tutkularını tatmin etmeye hizmet etmelerinden dolayı almıştır.”¹⁴ “Oğlan”ın ‘İbn Hakan’ın akranları gözünde küçültücü olmaması fakat “oğlan fahişe” ye oldukça olumsuz bakılması Boswell’in “eşcinsel *Weltanschavung*” una uymayan gerçeklerdir.

GARİP MANTIK

“Güzel kızların, güzel oğlanlara benzetilmek için giydirilmesinin nasıl “kadınların açıkça dişi olarak değerlendirilmesi gerektiği” anlamına geldiğini anlamakta güçlük çekiyorum.”¹⁵

Fakat, bunu açık gören kişiler için bile, “travestiliğin olağan dışı formuna dahil olan kadınlar” ifadesi, bu kadınların köle ya da hizmetçi/fahişe olması gibi, tamamen önemsiz sayılamayacak bir gerçeği saklar; yani onlar dahil edilirler.

Revolutions, Universals and Sexual Categories’de Boswell, “Saadia Gaon - tutku aşkın- arzu edilebilirliğini tartışır, açıkça bellidir ki kastettiği yalnızca homoseksüel tutkudur,” diye iddia eder.¹⁶ Bu yanlıştır: Saadia Amnon’un Tamar’a karşı olan tutkusundan söz eder (2. Samuel 13:15). Aynı derecede “Saadi, homoseksüel tutkunun çok fazla var olduğunu kabul eder,” iddiası da yanlıştır.

İslam dünyasının uzmanlarının homo ve heteroseksüelliğin kategorilerini kullandığı izlenimi yaratarak Boswell şöyle yazar: “Saadia’nın kendisi, özel ilgilerin saptanmasıyla ilgili çeşitli teorileri delil olarak gösterir,”¹⁷ oysa Saadia’nın çeşitli teorileri çürütmeye çalıştığını söylemek doğru olur... Saadia onun fikirlerin paylaşmaz.

Aynı konuyla ilgili¹⁸ Boswell şöyle yazar, “Qusta. homoseksüelliğin genetik nedenlerini 133-136. sayfalarda uzun uzun tartışır.” Ben bu sayfalarda, ya da başka bir yerde böyle tartışmaya rastlamadım.

Christianity’nin 19. sayfasında Boswell, bir çevirmeni, “eşcinsel aşkıyla ilgili her hikayeyi ‘güçlendirici zamları değiştirerek’ romantik bir heteroseksüel aşkına çevirmekle” suçlar ve böylece Acemce hakkında çok az şey bildiğini gösterir (erkek, kadın ve cinsiyeti

belli olmayanlar için farklı zamirler yoktur. Yine de tartışmasını, Acemceden farklı çevirilerin doğrultusunda şu cümleyle bitirir: “Şüphesiz, orijinal yerine geçen bir şey yoktur.”

100. notta (s. 196) eleştirel bir dille şöyle der: “Metin yalnızca Arapça olsa da, bu çalışma zaman zaman Fransızcada, *Un manuel hispanique de Hisba* şeklinde delil olarak gösterildi.” Fakat 101. notta (aynı sayfada) aynı şeyi yapar: al-Maqqari tanınan Arapça olan eseri *Najh at-Tib* (ed. 12. Dozy, Leiden. 1855-66) için baskılı olarak yalnızca *Analectes sur l’histoire et la littérature des arabes d’Espagne*’yi verir.

106. notta, ne (ya da kim) olduğunu açıklamaksızın Valencia’nın *faqisi* hakkında yazar. *Faqih*in hukuk bilgini anlamına geldiğini varsayıyorum, fakat bu durumda *faqih* ifadesi uygun olmayacaktır, çünkü büyük şehirlerde onlardan çok sayıda vardır.

1001 GECE MASALLARI

Boswell, *1001 Gece Masalları*’nın, “herhangi bir düzen içinde, onikinci yüzyılda var olup olmadığının” hâlâ yanıtlanmamış bir soru olduğunu düşünür,¹⁹ fakat şu kesindir ki, 19. yüzyıl Arapçasında çoktan yayılmışlardı.²⁰

Boswell: “Bu Arapça masalın (erkekle okumuş kadın arasındaki mücadelenin masalı), şimdiki formunda, Ganymed ve Helene’den önce yazılmış olması kesinlikle mümkün değildir.”²¹ Oysa ben, 11. yüzyıl yazarı as-Saizari’nin bir yazısındaki masalın “Ganymed ve Helene” dan bir asır daha önce yazıldığını keşfettim (Christ. s.258: 12. yüzyıl ve sonrasına göre).

“*1001 Gece*’de homoseksüelliğe o kadar sık rastlanır ki, en belli başlı örnekleri bile delil göstermek olanaksızdır.”²²

Ben sadece 20 kadar saydım ve bu sayı, çok kısa olanlarını da içermekte (bunlara, Boswell’e göre “erkek eşcinselin kadınlardan nefret etmediğinden dikkate değer bir şekilde söz edildiği ve hem de erkekten hoşlanan; dolayısıyla ne homo- ne de heteroseksüel olarak kategorize edilen; “biseksüel” (digenitrop) olduğu ima edilen bir boyacıdan bahsedildiği 142. gecenin bir cümlesinin beşincisi de dahil).

Boswell şöyle devam eder: “419. gecede bir kadın, oğlanlara öz-lemle bakan bir erkeği gözler...”²³ Gerçekte bu adam bir tek oğlana bakmaktadır, kadının erkek kardeşine!

EŞCİNSELLİK DOĞUŞTAN MI?

Bu son bölümde eşcinsel tarihinin nasıl olabileceği tartışmasında Boswell’in kendisinin ve karşıt düşünceye sahip olanların görüşlerini sunuşunda, nasıl yanlış yönlendirici olduğunu göstermek istiyorum. *Revolutions, Universal and Sexual Categories*, homoseksüelliğe karşı iki olası tavrın felsefi ve tarafsız sunumunu göstermektedir.²⁴ Fakat Boswell, sadece bir tarafın en uç görüşlerini verirken diğerlerinin daha tartışılabilir görüşlerini gizler (açıkça “biz homoseksüel olarak doğduk- biz doğuştan homoseksüeliz” demek yerine sonradan öğrenilen “kendinden varolan” ve “doğal” sıfatlarını kullanır). İlk olarak kendi tarafının görüşlerini nasıl sunduğunu açıklayacağım, sonra rakiplerinin görüşünü özetleyeceğim, son olarak da gerçek bir rakibin (kendimin), durumunu tam olarak belirteceğim.

Boswell: İnsanlar (doğuştan) cinsel olarak farklılaşırlar... “Heteroseksüellik” insanoğlunda doğuştan var olan bir davranış biçimini açıklar. Her insan iki ya da daha çok cinsel kategorinin birine aittir, yine de dış baskılar ve koşullar belirtilen toplumdaki bireylerin, kendi doğal cinsiyetleri dışındaki bir kategoriye ait olduklarını düşünmelerine (hatta buna inanmalarına) neden olabilir.

Karşıt görüş: Sosyalleştirme tarzları, cinsel tercih kategorilerinin, onlardan etkilenen kişilere doğru görünmesini sağlar. İnsanlar kendilerinin “homoseksüel” ya da “heteroseksüel” olduğunu düşünürler, çünkü insanoğlunun ya “homoseksüel” ya da “heteroseksüel” olduğuna inandırılmışlardır. Böyle bir sosyalleştirme tarzı olmaksızın kendi hallerine bırakılsalardı, sadece cinsel olurlardı.²⁵ “Heteroseksüellik” kategorisi insanlarda var olan davranış biçimini çok fazla açıklamaz.

Tüm insanlar değişebilen bir cinselliğe, yani her iki cinsle erotik ve cinsel ilişki kapasitesine sahiptir. Toplumsal baskı, yasal cezalandırma, dinsel inançlar, tarihsel ve bireysel koşullar gibi dış et-kiler her bireyin cinsel duygularının gerçek ifade tarzına yön verir.

Schmitt: Yetişkinler cinsel bakımdan farklılaşırlar. Kesin sosyalleştirme tarzları insanları “homoseksüel” ve “heteroseksüel” yapar... Eğer toplum/dil “heteroseksüellik” ve “homoseksüellik” kategorilerini sunuyorsa, insanlar kendilerini buna göre etiketlendirecek ve görecek; büyük bir olasılıkla yerleştireceklerdir.

Tüm insanlar belirgin olmayan bir cinsellikle doğarlar. Sosyal koşullar adı altında açıklanan cinsel yönelmeyi biçimlendiren dış etkenler değil, emzirme (bakım), yetiştirmenin gerçek tarzlarıdır.

1. Chicago, 1980.
2. *Salmagundi* 58/9. Saratoga Springs, N.Y., 1982.
3. *The Royal Treasure*. New Hawen, Yale University Press, 1977 ve *The Spain of Three Religions*.
4. *Christianity* s. 194.
5. " s. 198.
6. " s. 194/5.
7. " s. 27.
8. " s. 176.
9. Lisan ad-Din Ibn al-Hatib, *Kitab A'mal al-a'lam*. Almanya, Zurich, 1978 s.408.
10. Arap harfleri *lam* ve *alif* öyle bir tarzda bir arada kullanılmıştır ki, burada biri diğerine ekleme olarak alınır.
11. Ibn Abdün (12.yy); *Journal asiatique* 4-6. 1934 - Arapça bir metin- say: 241. Fransızcası Lévi- Provençal *Seville musulmane au début du XIIe siècle*, Paris: *Maisonneuve*, 1947. s. 114.
12. Abartılıdır.
13. Doğu Dilleri uzmanları Henri Pérès ve A. R. Nykl'in cümlesi bu alıntıyı ve verilen sayfaları desteklememektedir.
14. *Christianity*, s. 195. (abartılıdır).
15. Aynı eser (abartılıdır).
16. Boswell başlık olarak *l'tiqâdât* yerine *Kitâb al 'Amanât wa'l- lctik-hadât* vermiştir.
17. *Revolutions* s. 101.
18. " s. 103.
19. *Christianity* s. 257 ni 56.
20. Nabia Abbott. *A Ninth- Century Fragment of the "Thousand Nights"*, *New Light on the Early History of the Arabian Nights* (*Journal of Near Eastern Studies*, 1949).
21. *Christianity*, s. 257.
22. Agy.
23. *Revolutions* say: 102, bkz: Littmann III cilt 580.
24. Boswell görüşünü açıklamamıştır bile- birey bunu okuyarak çıkarmak zorundadır
25. Toplumsallaşmayan hiçbir irsanoğlu olamaz. Acaba Boswell özel bir toplumsallaşma- cinsel bir toplumsallaşma fikri mi vermektedir?

İSLAM

Maarten Schild

DÜNYADA yaygın bir din olan İslamiyet, yedinci yüzyılda, Arabistan'da Muhammed Peygamber'in vaazlarından kaynaklanır. İnanan (ya da *müslim*)'ın tek tanrı (Allah)'ın buyruklarına boyun eğmesi (Arapça: *İslam*) prensibini temel alır. Tanrı'nın buyrukları, her müslümanın inançlarından dolayı boyun eğmek zorunda olduğu görevlerin kurallarından meydana gelen İslami kanunlarla açıklanır. *Şeriat* olarak bilinen İslami kanunu davranışların baskıcı kanununu ve Müslümanı cennetteki ilahi lütuf hedefine doğru yönlendiren davranışın mükemmel olarak taktir edilen tarzını biçimlendirir. Yasa, tanrının Peygamberine bildirdiği sözleri içeren Kurana, Peygambere mal edilen ve örnek alınan sözlerin ve davranışların oluşturduğu hadiseler ve İslam hukukçularının (ulema) yorumlarına dayanarak oluşturulmuştur.

TEMEL ÖZELLİKLER

Asıl konu, İslam kanunu ve onun erkek eşcinselliğine kuramsal yaklaşımı ve bu yaklaşımın, genelde bu tür davranışlar sergileyen Müslümanlarla, nasıl bağdaştığıdır. Çeşitli İslam kanunu okulları ve

mezhepleri (Şii gibi) arasındaki düşünce farklılıklarından dolayı genel bir İslam kanunundan söz etmek çok zordur; aynı şey uygulanan İslami tutum için de söylenebilir, çünkü bu durum belli tarihsel dönemler ve bölgelere göre farklılıklar gösterir. Çağdaş Ortadoğudan alınan bir kaynağa odaklansak bile, bu mealde kabul edilen bir vurgulama olarak, genel eğilimler bağlayıcı olmamalıdır.

İslamiyet, cinselliği, her insanın kesinlikle normal ve doğal bir arzusu olarak kabul eder. Bu olumlu tavrın sembolik olan yönü, ruhsal ve bedensel kimliğin doyurulacağı Cennette sekse verilen önemdir. Kızların bekaretlerinin sürekli yenileneceği, saklı inciler gibi güzel oğlanların ölümsüzlüğü, sürekli ereksiyon ve sonsuz orgazm gibi büyük zevkler Cennetin İslami tanımıdır. Oysa dünyada insanın kursesiz olmaması sonucu seksin şüpheli bir yanı vardır, bu da kanunları gerekli hale getirir. Kanunlaştırılmamış seks sosyal düzeni tehdit eder, anarşi ve kaosa neden olur, bu yüzden evlilikle sınırlandırılmalıdır. Evlilik toplumsal bir zorunluluktur ve erkek ve kadının birbirini tamamlamasıyla oluşan ilahi bir uyum izlenimi vererek düzenli toplumun temelini oluşturur. Evliliğin gerekli ve kutsal bir parçası olan seks ilahi arzuya bir taktır, tanrının cömertliğinin bir kanıtı ve Cennetin zevklerine ön hazırlık olarak düşünülür. Sosyal düzen ve tanrı vergisi uyum bekarlıktaki cinselliğin baskısı ve heteroseksüel olduğu kadar homoseksüel olan evlilik dışı cinsel eylemlerle tehdit edilir. Bekarlık sıkıcı ve doğaya aykırı olarak düşünülür ve karşı çıkılır çünkü kaçınılmaz olarak günahkar duygulara ve yasak kapıları çalmaya sebep olacaktır. Evlilik dışı cinsellik, zina İslam kanununca insanlık suçu olarak değerlendirilerek çok katı bir şekilde cezalandırılır, çünkü diğer birçok utanç verici olayın kapılarını açar ve ailenin mahiyetini ve şerefini etkileyerek sosyal yapıya zarar verir.

Homoseksüel davranış (liwat), yani aynı cinsin üyeleri arasındaki seks, haram bir partnerle olan cinsellik olarak değerlendirilen zina gibi düşünülür. Böyle bir eylemde bulunan kişi (luti) olağanüstü namussuz olarak değerlendirilir, çünkü cinsiyetlerin uyumunu ret etmiş ve tanrının yarattığı evreni altüst etmiştir: “Kadın gibi davranan erkekler ve erkek gibi davranan kadınlar lanetlenir.” Homoseksüel davranış, gerçekte, tanrıya karşı yapılan, dünyanın düzenini bozan ve

şeytanla anarşiye kaynak olacak bir isyan olarak görülür. Böyle doğaya aykırı ve günahkar duygulara karşı koymanın tek çaresi onlarla mücadele etmek ve onları bastırmaktır: “Kim ki, aşık olur tutkusunu gizlerse o iffetlidir; kim ki sabırla geri durursa Tanrı tarafından affedilecek ve Cennete alınacaktır.” Israrla davranışlarını sürdürenler ise, en azından teorik olarak ciddi cezalara hazır olmalılar.

KURAN VE HADİSLER

Kuran’da homoseksüel davranış açıkça kınanır: “Ve bu nedenden dolayı suçlu olanlar için ikisini de cezalandırın. Eğer pişman olur ve hatalarını düzeltirlerse bırakın. Tanrı affedici ve merhametlidir.” Homoseksüel davranıştan, daha sonraları, Tanrının bağlarına bilinçli olarak karşı çıkan namussuz ve kötü niyetli Lut halkıyla ilgili Kuran’da sık sık anlatılan alegorik hikayelerde söz edilmiştir. Bu inançsızların davranışları bütünüyle günah olarak düşünülürdü, kusurları, sırasında kötü davranış ve tecavüz yolu ile yabancıların rezil edilmesine kadar varan, misafir sevmezlik ve soygunculuğa neden olurdu. Bununla birlikte, davranışlarının arazi olarak görülen homoseksüel davranışlarıydı, çünkü bu, “dünyada daha önce hiç kimsenin yapmadığı iğrenç bir şey” olarak değerlendirildi. Tanrının Lut tarafından getirilen mesajlarını kabul etmeyi inatla ret etmelerinden dolayı, Tanrı tarafından “kızgın kireçten yapılmış taş” yağmuruyla cezalandırıldılar, bunun sonucu hepsi öldü ve köyleri herkesin Tanrının gücünü görmesi için bir işaret olarak harabe halinde bırakıldı. “Lut halkının yaptıkları, özellikle homoseksüel davranışların kastedildiği atasözleri konumuna geldi. öyle ki hem homoseksüel davranış hem de böyle bir eylemde bulunan kişi için kullanılan Arapça sözcükler Lut’un adından türemiştir.

Hadislerde homoseksüel davranış sert bir biçimde kınanır: “Ne zaman ki bir erkek başka bir erkeğin üzerine çıkarsa tanrının tahtı sarsılır,” melekler nefretle seyreder ve şöyle derler: “Tanrım, neden yeryüzüne onları cezalandırmasını ve cennette onlara taş yağdırmasını emretmiyorsun?” Tanrı yanıtlar: “Ben sabırlıyım, hiçbir şey benden kaçmayacak.” Ahretteki korkunç işkenceler ve kötü davranışlardan başka homoseksüel davranış dünyada da cezalandırılmalıydı: “Eğer Lut halkı gibi davranan iki kişi görürseniz, aktifi ve pasifi öldürün.”

YASAL CEZALANDIRMA

İslam hukukçularının zinaya ve dolayısıyla homoseksüel davranışa uygun gördükleri ceza genelde evli insanlar için taşlanarak ölüm, evli olmayanlar için ise 100 kamçıdır. Evli olan kişiler daha sert bir biçimde cezalandırılırlar çünkü onların davranışları mahiyet ve şeref söz konusu olduğundan daha kötü sonuçlar doğuracak ve toplum düzeni için çok önemli olan evlilik kurumu ve aile yapısını zedeleyecektir. Verilen cezaların caydırıcı özelliği olduğu varsayılır ve bu yüzden halk önünde uygulanır.

Cesaretsizlik ve tövbenin cezadan daha önemli olduğu düşünülür, bu yüzden mahkumiyetten önce aşağıdaki koşullar göz önüne alınmalıdır: Dürüst, dört yetişkin Müslüman erkek cinsel eylemi gördüklerine yemin etmeliler. Dört tanık, tanıkların cezalandırılmasına neden olur, yalancı tanık ise, iftira suçundan, seksen kamçıyla cezalandırılır. Suçu işleyen kişi yalnızca yetişkin, Müslüman, akli basheda ise ve suçu özgür iradesiyle işlemişse mahkum edilebilir. Eğer dört kez tekrarlanırsa itiraf mahkumiyet için yeterlidir. Yine de kabul edilmeden önce, hakim suçlanan kişiye itirafının sonuçlarını ve tanıklardan önce yapılan itirafın daha az cezalandırılacağını belirtmelidir.

Tüm bu koşulları yerine getirmek hemen hemen olanaksız gibi görünür: uygulamada yalnızca insanlar mahkum edilir ve zina, dolayısıyla homoseksüellik suçuyla cezalandırılır.

TEORİ VE UYGULAMA

Teorik olarak homoseksüel davranış İslamiyette katı bir şekilde ayıplanır, fakat uygulamada gerek günümüzde gerek geçmişte çoğunluk tarafından hoşgörölü davranılmakta ve İslamiyetin egemen olduğu toplumlarda sık sık rastlanmaktadır. Var olan toplumsal sorunlar ve İslami ahlak anlayışı değişmez olarak kabul edilir ve bunu uygulamaya döktükleri anlamına gelmese de, Müslümanların büyük çoğunluğu tarafından saygıyla karşılanır. İslamiyet insanları kusurlu olarak kabul eder ve bunun sonucu olarak hata yapmalarını ve günah işlemelerini bekler. Tanrı, insanoğlunun zayıflığını anlayışla karşılar ve kişi utancında samimi ise ve günahkar davranışından ötürü

pişmanlık duyarsa onu affeder. Uygulamada suçlu çıkarılan yalnızca İslami ahlak anlayışının açıkça çiğnenmesidir ve bu yüzden İslam kanunu bu suçta görgü tanığının rolünü vurgular. Polisin kapalı kapıların ardındaki "namus perdesi" arkasındaki olası suçluları araştırma izni yoktur, yalnızca suçüstü olanları yakalayabilir. Başka bir deyişle, gizlilik tavsiye edilir, çünkü korkunç bir suçu ifşa etmek başlı başına bir suçtur. Fakat gizlilikle önlenen yalnızca kanun tarafından cezalandırılmak değildir, aynı şey İslam ülkelerinin sosyal rol modelinde önemli bir yer tutan kavram olan namus için de geçerlidir. Namus, bireyin, diğerlerinin onun hakkında ne düşünebileceğini düşünmesiyle oluşur ve genel tavır belirlenen role uymadığında ortaya çıkar, bu yüzden uygunsuz ve utanç vericidir; bireyin ayıplanmasına neden olur, ailesinin şerefini ve kanununu lekeler. Namus konusunda İslam kanunlarındaki yüzeel görüşe olduğu kadar toplumsal görüşe verilen bu önem, teorik olarak yasak ve utanç verici bir davranışa göz yumulması yüzünden, iki yüzlülük sayılabilir. Fakat böylesine bir yargı, İslam ahlak anlayışı ve ona açıkça karşı koymadan sağlanan toplumsal rol modelinin geçerliliği prensibinde, tüm olayın özünü gözden kaçırarak konu dışında kalacaktır ki, sistemin olduğu gibi sürmesini sağlayan yalnızca budur.

Bazen edebiyatta fakat çoğunlukla sohbetlerde anlatılan müstehtecen ve şok edici hikayelerden söz ederek hoşgörünün sınırlarını zorlamak her zaman popüler olmuştur, fakat kanun dışı davranışları artırmadığı ve ahlaksal doğrulara karşı koyma fırsatı vermediği sürece toplumsal düzen için ciddi bir sorun oluşturmaz.

Homoseksüel davranışa uygulamada gösterilen genellikle hoşgörülü tavır, çoğunlukla tedbirli olarak vuku bulacağı gerçeğiyle kısım açıklanabilir. Bundan başka, örneğin heteroseksüel zinada olan, ciddi kişisel gizliliği yoktur. (Kocanın kadın üzerinde kurduğu sahiplenme ya da şeref ve aileyle kocanın değer kaybı sorunu; ayrıca, ne büyük bir şans ki, hamilelik tehlikesi yoktur.

Bundan dolayı, tedbirli homoseksüel davranışa karşı saygıyla karışık bir hoşgörüyle yaklaşmak bir kuraldır, fakat ya homoseksüellik?

İslam kanunu, teorik olarak, yalnızca homoseksüel eylemleri kınar ve homoseksüellik konusundan söz etmez. Eğer homoseksüelliğin,

19. yy.'da biçimlenen ve cinsel davranışın bireyin kişiliğinin ve kimliğinin özelliği olduğu nosyonundan kaynaklanan ve bu yüzden belli bir yaşam tarzına yol açarak genel tavırları etkileyen Batılı bir kavram olduğunu düşünürsek bu hiç şaşırtıcı değildir. Böyle bir kavram özellikle İslamiyetin baskın olduğu ülkeler için yabancıdır, çünkü oralarda (cinsel) davranışlar kişisel tercih ya da bireyin kişiliği tarafından değil, bireyin rolü ve kendini içinde bulduğu koşullar tarafından belirlenir. Genel konuşursak, birey, belli bir davranışın böyle bir durumda uygun olup olmadığını belirleyen toplumsal rol modeline uygun özel bir durum sergiler. Buna uyar, çünkü aksi takdirde, kendisi ve ailesine utanç verecek, değer ve şeref kaybedecektir. Bu sebepten dolayı, asıl önemli olan cinsel eylemin homo- ya da heteroseksüel olması değil, hangi rolün sergilendiği (bir erkeğe uygun olan aktif ya da bir kadın gibi pasif) ve davranışın toplumsal gizliliği olup olmadığıdır. Bundan dolayı homo- ve heteroseksüel gibi kavramlar bu tür kültürlerde bir anlam taşımaz. "Homoseksüelim, o yüzden evlenmiyorum" gibi çağdaş Batılı sebeplerine gülünür, çünkü birey rolüne uymalıdır ve bu yüzden evlenmesi ve çocuk sahibi olması beklenir. Toplumdaki rolünü sürdürdüğü sürece kişisel tercihleri ve özellikleri kendinden başka kimseyi ilgilendirmez, tabii sürekli değilse ve kimseye zarar vermiyorsa.

İRAN'DAKİ BASKI

O zaman, 1979-1984 yılları arasında, homoseksüellerin idam edilmesi- neden? Buradaki problem kavramların karmaşası, çünkü İran'da "homoseksüellik" kavramının anlamı Batıdakinden çok farklı. İran'da "homoseksüellik", diğer İslam ülkelerindeki gibi, olumsuz bir etiket haline gelmiştir, fakat, Tanrı'ya şükür, akibeti daha iyidir. "Homoseksüellik" etiketi Tanrı vergisi toplum düzeni ve sosyal rol modeli ile uyuşmayan davranış anlamına gelir; toplum namusunu zedeleyen bir davranıştır ve aynı zamanda Batıdaki çöküşün tipik bir örneği olarak görülür. "Homoseksüellik" kesinlikle kabul edilemez olduğu düşünülen pasif homoseksüel davranış olarak alınır; kesinlikle kabul edilemez çünkü Tanrının yarattığını altüst eder ve sosyal rol modelinde yansıtılan kadın ve erkek arasındaki Tanrı vergisi uyumu tehdit eder. Homoseksüel eylemde aktif rol oynayan erkek bir erkek

gibi davranır ve bundan dolayı “homoseksüel” olarak değerlendirilmez. Bunun yanında, pasif homoseksüel eylem kadın gibi içine girilmesi demektir ve bir erkek için aşırı derecede lekeleyici ve küçük düşürücü olduğu düşünülür, çünkü bir erkeğin kendi isteğiyle kadın kimliğinde şerefsiz ve itibarsız olmayı seçmesi anlaşılabilir bir şeydir. Daha yaygın bir inanış ise normlardan sapan cinsel davranışın hastalığa neden olduğudur, bu da AIDS’in ortaya çıkışıyla teyid edilmiş bir fikir.

“Homoseksüellik”in olumsuz etiketlenmesinde etkin olan diğer mit ise cinsel olarak toplum düzenine aykırı davranışın uygunsuz olmasıdır. Geçmişte Araplar homoseksüelliği Acenî etkisine yüklemişlerdi ve günümüzde genellikle Batıdan kaynaklandığı düşünülür. Bu mantığa aykırı bir bakış açısidir, çünkü önceden başka türlüydü. Batı toplumu utanmaz ve baştan çıkarıcı, sonunda toplum kaosuna sürükleyici olarak görülür. “Homoseksüellik”, bu Batılı bozulmayı, bu “şehvetin azgın isyanı”nı temsil eder.

Son olarak, “homoseksüellik” ahlakın genel ihlali, gizlilik perdesinin arkasına saklanmayı bilinçli olarak ret etme ve dolayısıyla var olan sorunlar ve değerlere açıkça meydan okuma demektir. Lut’un hikayesinde olduğu gibi, günümüzde “homoseksüellik” genel olarak şeytani davranışların alameti konumuna gelmiştir. “Homoseksüellik”in kaos ve bozulmaya neden olması kaçınılmazdır ve bu yüzden “homoseksüeller” anti-sosyal ve toplum düzenine bir tehdit olarak değerlendirilirler. Ayatullah Humeyni “homoseksüeller”in kökünün kazınması gerektiğini söylemiştir, çünkü onlar birer asalaktır ve “günahkarlığın lekesi”ni büyütürken ulusu bozarlar. “Homoseksüellik” yalnızca kendi içinde şeytani olarak görünmez, aynı zamanda kötü insanların genelini damgalamak için uygun bir etiket sağlar. Geniş bir alanı içeren bu açıklama, homoseksüelliğin çoğunlukla suçlanan tüm insanlara uygulanan bir etiket olarak yayıldığı İran’da olanları desteklemekteydi. Ne yaptıklarının bir önemi yoktur, anti-sosyal, dolayısıyla günahkar olduklarını bilmek yeterliydi. Bu yolla, örneğin, politik suçlular hiçbir yasal yargılama olmaksızın ihraç edilebildiler. Özellikle güvenlik ihtiyacının çok güçlü olduğu kriz zamanlarında genel ahlak anlayışı daha katı bir hal almaya eğilim gösterir ve bir zamanlar aydınlanan toplum kurullarında uymayan davranışlar yasaklanır.

Bundan başka, politik, ekonomik ve sosyal karışıklık dönemlerinde yurtçindeki kaos konusunda sık sık yabancılar suçlanır.

Fakat İran'da olanlar homoseksüel davranışa karşı, tüm İslam ülkelerinde var olan tipik tavır değildir. Bu, İran'da bile istisna olarak kabul edilebilir. "Homoseksüeller"ın idamları aşırılıklara ve terörün kapsayıcı atmosferine neden olan aşırı tepkisel ve Batı karşıtı etkiler yüzünden, devrimci karmaşa ortamında gerçekleşti. Yine de, bu tür aşırılıkların kaynağı büyük bir olasılıkla tüm İslam ülkelerinde mevcut ve bu pasif homoseksüel davranışa karşı olan olumsuz tavırdan kaynaklanır, Batılı ahlak anlayışı ret etmeyi genel ahlaksızlığı cezalandırmayla birleştirir. Bu yüzden "homoseksüellik" kabul edilmez. Uygulamada, sürekli olmadığı ve kimseye zarar vermediği sürece homoseksüel davranışa, genelde, hoşgörülü davranılır. Bu hoşgörü tannmamış bir Arap şairinin dizelerinde dile getirilmiştir. "Oğlan ona baktığı zaman, selefim harekete geçti, ve o fısıldadı. 'Bu olağanüstü. Lütfen sevişmesini tatmama izin ver.' Şöyle yanıtladım: "Bu tür bir davranış eleştirilir, aslında birçok kişi bunu kanuna aykırı bulur." Şöyle dedi: 'Ah, onlar; ah, onlar! Benimle her şey kanunidir.' Ve ret edemeyecek kadar kibardım."

LEZBİYENLİK

Kadın-kadına seks (*nusahaqa*) hemen hemen hiç bilinmeyen bir şeydir. İslam kanunları bunu evlilik dışı ilişki, dolayısıyla zina olarak değerlendirir, (tüm sonuçlarını açıklamışım). Yine de içe gırme olayı gerçekleşmediğinden, ceza, teorik olarak, yüz kamçıyla sınırlandırılmıştır. Uygulamada lezbiyen ilişki bütünüyle önemsiz kabul edilir çünkü genellikle tedbirli yapılır.

KAYNAKLAR

- Abdelwahab Bouhdiba, *Sexuality in Islam*, London, 1985.
- C.H. Bousquet, *L'éthique sexuelle de l'Islam*, Paris: Maisonneuve, 1966
- Madelaine Farah, *Marriage and Sexuality in Islam: A Translation of al-Ghazzali's Book on the Etiquette of Marriage*, Salt Lake City; University of Utah Press, 1984.
- Gabrielle Mandel, *Islamische Erotik*, Fribourg: Liber, 1983.
- Basim F. Musallam, *Sex and Society in Islam: Birth Control before the Nineteenth Century*, 1983.
- A.L. al Sayyid Mursot, *Society and the Sexes in Medieval Islam*, Malibu, CA: Undena, 1979.

MAN OF ASHES BİR FİLM İNCELEMESİ

Jehoeda Sofer

İLK FİLMİ için, Tunuslu yönetmen Nouri Bouzid, Arap filmlerinde ender görülen konular seçmiş: cinsellik, erkeklik ve görücü usulüyle evlilik. 1966-67 yıllarında Bouzid Tunus televizyonu için çalıştı ve Steven Spielberg'in *Raiders of the Lost Ark* filmi de dahil olmak üzere 15 filmde asistan yardımcılığı yaptı. 1986'da Cannes Film Festivali'nde "Man of Ashes" çok büyük ilgi gördü ve 11. Carthage Film Festivali'nde¹ ödül aldı. En önemli Arap filmi ilan edildi.²

Film , Sfaks'ın bir taşra kasabasında yaşayan genç bir tahta oymacısı, Hachemi (Imed Maalal)'nin hikayesini anlatır. Olay ailesi tarafından seçilen kızla evlendiği gece geçer. Tören için her şey hazırdır, Hachemi dışında. Sorunu gelini fazla tanımaması değil, sıkıntı veren anılardır: 10 yaşında, Hachemi ve arkadaşı Farfat (Khaled Ksouri) efendileri, marangoz Ameer, tarafından tecavüze uğramıştır.

Kadınlar düğün için hazırlanır, erkekler kahvede otururlarken, Hachemi geçmişini açıklığa kavuşturmak için Farfat'a kaçır. Düğün iptal edilmelidir. Ailenin asıl öge olduğu Arap toplumunda bu yalnızca Hachemi'nin adını değil, tüm ailenin şerefini sarsacak bir olaydır.

Büyük şehrin fırsatlarını hayal eden bir isyankar olan Farfat babası tarafından evden kovulmuştur. Biri duvara lekeleyici şu yazıyı yazmıştır. “Farfat erkek değildir.” Hachemi ve Farfat’ın bir çocukluk arkadaşı, Azouez, onların erkeklikleriyle ilgili şüphelerini dile getirir. Onları bir geneleve götürür, bu bir başlangıç, evlilik gecesi için bir sınavdır. Hachemi’yle birlikte olan fahişe çok kibardır: Olayı gerçeğe çevirmekte hiçbir sorunu olmaz. Bu, parlak, hemen hemen tüysüz bir erkek için yumuşak görünüşlü, yakışıklı genç adam için güven kazandırıcı, rahatlatıcı bir deneyimdir. Fakat Farfat, erkekliğini başka bir yolla kanıtlaması gerektiğini hisseder. Duvardaki yazıdan kendini kurtarmalıdır. Ameer’u bıçaklayarak öldürür. Film biterken onun polis tarafından takip edildiğini ve bir trenle kaçtığını görürüz.

Filmin diğer teması atadır. Bouzid, Arap toplumunda babayla oğul arasındaki güçlü duygusal yükü gösterir. Güçlü baba figürü üç şekilde karşımıza çıkar: biyolojik baba ve aile reisi; Yahudi öğretmen ve müzisyen Levy (bu kişi Hachemi için bilgeliği temsil eder); efendi ve tecavüzcü Ameer.

Filmdeki tek özgür kadın genelevin çarpıcı patronudur. Bouzid açısından, o, geleneksel yaşamın olumlu yönünü simgeler, duru bir güzelliği vardır fakat kesinlikle geçmişe aittir.

Filmdeki hiç kimse “eşcinsel olarak” nitelendirilemez. Homoseksüellik hiçbir şekilde, açıkça tartışılmaz, fakat erkekler arasındaki seks ve maçoşluk filmin ana konularıdır, aynı masumiyetin yok oluşu ve çocuklukla yetişkinlik arasındaki telafisi imkansız boşluk gibi. Erkekler arasındaki dostluk diğer bir önemli tema. Üç oğlan arasındaki dostluk evlilikle tehdit edilir: bu çocukluktaki boşluktur. Bu, filmde Arapça bir sözle açıklanır: “Evlilik erkeğin geçmişini gömer.” Problemleriyle arkadaşlarının yardımı olmaksızın yüzleşmeye zorlanırlar. Bu toplumsal yüzleştirmenin meydana çıkardığı küllerin bir adamıdır. *Man of Ashes* Arap psikolojisi ve genç neslin hayal kırıklıklarını ele alan ciddi bir atılım.

- 1 Arapça Film adı: *Rih essed* .Yönetmen: Nouri Bouzid. Oyuncular: Imed Maalal (Hachemi), Khaled Ksouri, Habib Belhaldi, Wassila Shawki. Tunus, 1986. 109 Dakika.
- 2 Hédi Khélil, Matière, mémoire et regard in Société No. 28 (4. 1990) s. 27-30.

KATKIDA BULUNANLAR

Andreas Eppink, (1946) Amsterdam Üniversitesinde psikoloji dalında doktora yaptı, antropoloji çalıştı, Fas'ın çalışma alanı içinde ara-kültürel iletişim konusunda uzmanlaştı; Akdeniz ve Arap Kültürleri özel ilgi alanı oldu. Birçok kitap ve makalenin yazarı. Psikoterapist olarak çalışmakta.

Thijs Janssen, (1961) Katolik Nijmegen Üniversitesinde (Hollanda) kültürel antropoloji çalıştı. Doktora tezi, Türkiye'deki homoseksüel davranışın imajıyla ilgiliydi.

Badrudin Khan, Pakistanlı bir eşcinsel erkek. Şu an Toronto'da yaşıyor.

Gary. B. MacDonald, Fas, Suriye, Lübnan, Ürdün ve Arap Yarımadasındaki tüm ülkelerde yaşadı ve çalıştı (1977-1984). 1984-1987 arası kendi kurduğu ve ilk yöneticisi olduğu AIDS Action Council için çalıştı. 1987'den beri Latin Amerika ve Asya hükümetlerine planladıkları ve uluslararası AIDS'ten korunma programında yerine getirdikleri destek ve idari katkıyı sağlamaktadır.

Gianni De Martino, Güney İtalya'dan seslenmekte. Milano'da yaşıyor. Üç ayda bir yayınlanan "Mandala"nın kurucusu ve yöneticisi; "Mundo Beat"ın yayın yardımcısı ve birçok yazının ve "Morocco, Nord Africa" adlı kitabın katılımcısı. George Lapassade ile birlikte *Saggio Sulla France* adlı kitabı yayımladı (1980). Düzenli olarak Magrep'i ziyaret eder.

Mehmet Ümit Necef, (1952) Türkiye'de doğdu ve Kopenhag Üniversitesinde kültürel sosyoloji okudu. Türkiye, homoseksüellik ve kadın sorunlarında İslamın rolü hakkında yazılar yazdı.

Charles Pellat, (1914) Cezayir'de doğdu. Bordeaux Üniversitesinde (Fransa) edebiyat okudu ve Cezayir'de doktora yaptı ve Ecole Nationale de Langues Orientales Vivantes (1951-56) ve Sorbonne (1956-78) ders verdi. *Encyclopaedia of Islam*'ın yayıncılarından biridir ve Academie des Sciences d'outre-mer ve Academie des Inscriptions et Belles-Lettres üyesidir. Eserleri: *Langue et Literature arabes* (1952), *l'Arabe Vivant* (1952). *Le Millieu basrien et la formation de Gahiz* (1953), *Textes berbères* (1955) ve *Ibn Shuhayd* (1963). Aşa-

Academie des inscriptions et belles- lettres (1953) ve Academie francaise (1953) ödülleri kazanmıştır.

David Reed, şu an New York'ta yaşayan (bir daha asla Tahran'a dönmeyen) kendi hesabına çalışan bir yazar.

Maarten Schild, Utrecht Üniversitesinde Tarih okudu. Ana konusu Ortadoğunun çağdaş tarihi idi. Doktora tezi: *Homosexual Behaviour and Islam in the Middle East* ve ayrıca aynı konuda birçok makale yazmış ve konferans vermiştir. İngilizce *The Irresistible Beauty of Boys: Middle Eastern Attitudes About Boy-Love* ve *Encyclopedia of Homosexuality*'de yayınlanmış makaleleri vardır.

{ kutupyıldızı kitaplığı }
1012

Arno Schmitt, Jehoeda Sofer azınlıklar üzerine yapılan araştırmaların tanınmış ve güvenilir iki adıdır. Bu kitapta da, eşcinsellerin, henüz incelemeye alınmamış bir coğrafyada, müslüman topluluklardaki konumlarını, derleme bir çalışmayla ele alıyorlar.

Fas'tan Afganistan'a kadar uzanan kuşakta ama özellikle de Arap yarımadası, İran ve Türkiye ekseninde erkek eşcinsellerin yaşamları, karşı karşıya kaldıkları uygulamalar, resmi ya da töresel/toplumsal baskılar, yasalar karşısındaki durum ele alınıyor.

Konu, belli açılardan ülkemizde "tabu" halinde tutulan bir olguyu toplumbilimsel açılardan ele alan ilk kaynak olması nedeniyle de önem taşıyor. Aynı zamanda, sol düşüncenin, görüş menzili dışında bırakmayı alışkanlık haline getirdiği bir toplum kesimini ele aldığı ve sol bir yaklaşımla incelediği için de marjinal haklarıyla ilerlemesi gereken, beklenen sola katkıda bulunuyor.

En üzücü yanıysa, bizi bu denli yakından ilgilendiren bir olguyu, Arapça, Farsça, Türkçe kaynaklardan önce Batı dillerine çevrilen ve sonra da Türkçeye aktarılan bir çalışmayla tanımaya çalışmamız. Umudumuz, yerli ve yeni çalışmalara n açabilmesi.